

СРПСКА

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● НОВЕМБАР 1992. ● ЦЕНА 2000 ДИНАРА

СПЕЦИЈАЛНО
ИЗДАЊЕ

ВУК ДРАШКОВИЋ СВЕ МОЈЕ ИЗДАЈЕ

ГОВОРИ, ТЕКСТОВИ И ИНТЕРВЈУИ 1989.—1992.

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК:
БОГОЉУБ ПЕЈЧИЋ

УРЕЂУЈЕ РЕДАКЦИЈСКИ
КОЛЕГИЈУМ

ФОТОГРАФИЈЕ:
Видан Видановић
Борбо Вукоје

ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Радо Марковић

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бранкова 13-15, I улаз,
11000 Београд

ТЕЛЕФОНИ:
011/620-891 и 628-242
(секретаријат), 625-937
(редакција)

ТЕЛЕФАКС: 624-598

ЖИРО РАЧУН: динарски
60801-603-27562, девиз-
не уплате слати чеком на
адресу „Српске речи“

Лист излази сваког другог
понедељка
Рукописи и фотографије се
не враћају
Штампа ДП „Борба“, Ко-
совска 26, Београд

Мишљењем Секретарија-
та за информације Репуб-
лике Србије бр.
413-01-221/91-01 од 15.
фебруара 1991. одређена
је стопа пореза од 3%.

Драги Мишако!

Пред Тобом је само делић онога
што сам говорио и писао од краја
1989. године па до данас. То је период
тежке борбе за успостављање демокра-
тског система у Србији, који је ставио
шерић подносно и подноси Српски
Покрет Обнове.

Напомињем сам желео, драги Мишако,
да те подсетим на оне најсјајније
моје мисли и текстове, који су иза-
зивали бурне реакције у јавности
и служили владајућој пропаганди
да сатанизује и СПО и мене.

Мили моји југославњанин речима
није потребна ништа одбрана, нити оне
призивају на која да буде судија.
Саме себи су, те речи, довољна за-
штитна, а суд времена лека свогоче
и речи и дела.

Речи су, ипак, да сам поносан на
све моје „издаје“ и да нема ниједног
рејтца, ниједне мисли или слова којих
би се данас одрекао.

За Мислину, за СПО,

Бгд, 1. новембар, 92. Божарковић

16. СЕПТЕМБАР 1989.

ЛЕОПАРДОВА КОЖА

РАЗГОВОР СА НОВИНАРОМ ДАРКОМ ХУДЕЛИСТОМ, ОБЈАВЉЕН У ЗАГРЕБАЧКОМ МАГАЗИНУ „СТАРТ“. ОВАЈ ИНТЕРВЈУ ЈЕ ПОТКА БУДУЋЕГ ПРОГРАМА СПО. ИНАЧЕ, НЕКОЛИКО ДАНА ПО ОБЈАВЉИВАЊУ ИНТЕРВЈУА, У ЗАГРЕБУ ЈЕ ПОКРЕНУТ КРИВИЧНИ ПОСТУПАК ПРОТИВ ВУКА ДРАШКОВИЋА И ЈОШ УВЕК НИЈЕ ОБУСТАВЉЕН

Вас, Драшковићу, сматрају за једнога од најрадикалнијих и најконтроверзнијих представника новије српске и београдске интелигенције, што се недвојбено показало, поред осталог, и приликом вашег недавног иступа у Стокхолму, када сте у свибу ове године, заједно са својим колегом Миланом Комненићем, дали необично жестоко интонирано интервју новинарима шведске радио-телевизије, не поштедевши том приликом ни личност Јосипа Броза Тита. То нас је и понукало да овај разговор, први када сте ви у питању, за једно „Вјесниково“ издање, водимо онајприје као разговор о Титу, који је у новије доба све чешће изложен оштрим и неумјереним оспоравањима, не само с ваше стране. За почетак, било би, вјерујем, упитно и пожељно, а не само протоколарно конвенционално, да чујем и од вас, дакле из прве руке, како је уопће дошло до вашег појављивања пред камерама шведске телевизије и какав је сада, с одређене временске дистанце, ваш однос према афери која се из тога створила.

Мој колега Милан Комненић и ја дали смо поменути интервју 1. маја у православној цркви „Свети Сава“ у Стокхолму, где смо имали књижевно вече. Интервју је прављен за шведску телевизију, за програм за Југословене. Пошто је уредник Миодраг Цветковић тада био болестан те није могао доћи да лично обави разговор, замолио је једног тамошњег новинара да га замени. И интервју је направљен, али ја сам тек ових дана дознао да никада није био емитован на том програму за Југословене, него је премијера била 3. августа увече у емисији „Спектар“ загребачке телевизије. Дакле, загребачка телевизија прибавила га је без знања шведске телевизије, пре него што га је она емитовала, а нарочито без икаквог мога, као и Комненићевог знања и сагласности. У цивилизованом свету такав је поступак криминалан и оштећеноме, покраденоме, следује правично обештећење. Прекјуче, 18. августа Комненић и ја послали смо писмо директору и главном и одговорном уреднику Телевизије Загреб, тражећи новчано обештећење — свакоме по шездесет милијарди старих динара, укупно сто двадесет милијарди, с тим да се тај новац уплати на жиро-рачун скоро основаног српског културног друштва „Зора“ из Книна, чији се председник и многи чланови налазе тренутно у хрватским затворима. Толико о том интервјуу, а пошто ви сада хоћете његов наставак — да причамо о титоизму и мом односу према Јосипу Броз — онда да рашчистимо неке ствари.

Прво, ви добро знате да је Јосип Броз заштићен специјалним законом. Грађанима Југославије напросто је наређено да о том покојнику говоре само најбоље. Друго, апсолутно вас уважавајући, немојте ми за-

Мене је само збуњивао онај други, Ђуро Пуцар. Стари, пошто испод његове слике није писало ни ко је он, нити га је учитељ уопште помињао. Сећам се, имао сам море детиње, шта да радим с њим. Да ли да га волим, колико да га волим, као оца, мање од оца... И тако, у тим великим недоумицама осетно сам одбојност према тој другој слици, јер је била потпуно недефинисана.

Од пете године нишао сам у планину као чобанин, смрзавао се, и сећам се, увек када би ми било тешко, када бих се плашио вукова, када бих цвекотао од хладноће, када бих остао гладан па једва чекао вече, у себи сам помишљао: „Благо другу Титу, он не може бити гладан, њега никада не може заболети стомак, не може осећати страх, не може умрети.“ А људи су у мом селу умирали. Утро је и мој брат, млађи од мене, а ја сам плачући за братом у себи помишљао: „Благо другу Титу, он никада не може умрети.“ Веровало сам да се нешто тако страшно, што се догађа другим људима, њему никада не може догодити.

мерити што имам извесну резерву према вашем одабиру мене за саговорника, и поготово према одабиру теме овог разговора. Постоји негде нека сумња да у позадини не стоје само журналистички мотиви и побуде! Тако мислим после 9. јула ове године, када су многи хрватски новинари сјајно одиграли двоструку журналистичко-иследничку улогу и у Книну и на далматинском Косову. Толики Срби били су похапшени и осуђени на основу пријава новинара, фоторепортера и телевизијских сниматеља. Часна новинарска професија кренула је, бојим се, низбрдо. Демократској Европи показано је како демократска Хрватска хита у ту Европу и како правно и цивилизовано уразумљује византијске и стаљинистичке Србе! Тако је то испало. Служење се, по правилу, изврне у саморужење. Према томе, Јосип Броз је заштићен законом, ваљда јединственим те врсте у свету, и како онда да разговарамо? Ипак ћемо да разговарамо — без обзира на запрећење и вероватну санкцију. Страх од туђег мишљења је болест мозга, страх од сопственог је болест душе. Ја не могу да будем онакав какви су били римски сенатори у Калигулино доба, који су Цезарова коња држали за свога колегу сенатора, јер је напросто тако био наредио Калигула једним специјалним законом. Почнимо овај разговор и провоцирајте ме слободно да кажем, као у оној бајци, оно што се рећи не сме: „У Цара Тројана козје уши!“ Но, инсистирам, то је моје право, да се разговор не скраћује и да буде објављен онако како га будем ауторизовао, еквицом и српском језичком варијантом.

ЧОВЕК КОЈИ НЕ МОЖЕ УМРЕТИ

Будите увјерени да ће сви ваши увјети у потпуности бити испуњени, а у то да ћу вас у току дијалога покушати испровоцирати доиста не бисте требали сумњати. Ипак, на самоме почетку, радије бих вам помогао, не бисте ли се помоћу једне на први поглед баналне реминисценције сасвим опустили, како бисте касније на много озбиљнија питања одговарали сасвим слободно и неспутано. И ви сте, наиме, некада давно, приликом свечаног примања у Савез пионира, присегнули Титу да ћете вјерно служити њему и читавој нашој домовини и свим њеним братским народима. Како повезујете свој однос према Титу у тим временима, када сте носили црвену мараму и плаву капу с петокраком и Титовом значком, са својом данашњом позицијом? Ви сте се недвосмислено декларисали као антититоиста.

Пошао сам у школу са шест година и у том свом селу, Сливљима, у учioniци, затекао две велике зидне слике. Испод једне је писало „Маршал ФНРЈ Јосип

Броз Тито", а испод друге „Буро Пуцар Стари". Учитељ је већ првога дана рекао нама, првацима, да је наша дужност да волимо Тита више него оца и више него мајку. Часови су почињали и завршавали се с истоветним поздравом. Најстарији ђак стао би лицем окренут нама, у ставу мирно, са стиснутом песницом прислоњеном уз чело, и рекао: „За домовину, за друга Тита, напријед!" Учитељева је била светиња, а и у мојој породици, која је била партизанска, није било никога ко би оспорио једну реч учитељевој, па чак ни ону да мора волети Тита више него оца и мајку. Мене је само збуњивао онај други, Буро Пуцар Стари, пошто испод његове слике није писало ни ко је он, нити га је учитељ уопште спомињао. Сећам се, имао сам море детиње, шта да радим с њим. Да ли да га волим, колико да га волим, као оца, мање од оца... И тако, у тим великим недоумицама осетио сам одбојност према тој другој слици, јер је била потпуно недефинисана.

Шта је за вас онда Тито значио и какве је асоцијације његово име у вама, као дјетету, побуњивало?

Ми, наравно, нисмо изучавали у школи Библију ни Нови завет. Бог се није помињао. Други бог је постојао. Тито је био божанство. Он је био нешто што моја детиња машта није могла да докучи: неуништив, вечан... Све обмане подстицао мистично у обмашњиваном. Живео сам веома сиромашно. Од пете године ишао сам у планину као чобанин, смрзавао се, и сећам се, увек када би ми било тешко, када бих се плашио вукова, када бих цвокотао од хладноће, када бих остао гладан па једва чекао вече, у себи сам помишљао: „Благо другу Титу, он не може бити гладан, њега никада не може заболети стомак, не може осећати страх, не може умрети". А људи су у мом селу умирали. Умро је и мој брат, млађи од мене, а ја сам плачући за братом у себи промишљао: „Благо другу Титу, он никада не може умрети". Веровао сам да се нешто тако страшно, што се догађа другим људима, њему никада не може догодити.

Имао сам шест година када сам, захваљујући Штафети, први пут видео аутомобил и први пут сишао на цесту. То је цеста која води од Мостара, преко Невесиња и Гацка, пут Тјентишта. Тада још није била асфалтирана. Био је тамо онај шодер, али и такву цесту, ето, видео сам тада први пут у животу. Одредили су ме да носим Штафету и нешто од тог свог осећања приписао сам главном јунаку романа „Руски конзул". Кад ми је Штафета била предата и када сам угледао цип натоварен људима и неким справама, вероватно су то били фото-апарати, бличеви, камере, не знам шта све ту није висило, помислио сам да су то митраљеви, пушке, и да морам трчати тако брзо да ме ауто не може да стигне. Јер, ако ме стигне, сигурно ће ме убити или погазити! На ногама сам имао опанке од свињске коже, глатке, излизане, који су на моју несрећу страшно клизили по ономе шодеру, тако да се тих стотинак метара, колико сам требао да трчим, учинило за мене као вечност. Дотрчао сам до циља као без душе и предао Штафету, која ми је личила на кафени млин, али страха, што сам га том приликом доживео, годинама се нисам успео ослободити. Знате, Маркес на једном месту каже: „Све што ми се десило, десило ми се до осме године живота. После тога ништа ми се није десило."

„МА КАКАВ ТИТО!"

А и Бранко Ћопић причао ми је једном приликом, који месец пре своје смрти: „Побогу, ево од четрдесет пете године живим у овом Београду и не умем да напишем причу из београдског живота, причу са асфалта; ја сам и даље у Хашанима под Грмечом, и даље ме покреће оно што сам запамтио у детињству." У свакоме од нас, по неком вишем смислу правде, Тито је ос-

Који дан пре тога, упознао сам се са једном студенткињом, мојом колегиницом са Правног факултета, Даницом Бошковић, и почео сам да излазим с њом. Она је заједно са мном слушала тај говор и када се он завршио, кренули смо, онако у одушевљењу, да играмо козарачко коло, да певамо и да кличемо Титу. Повукао сам је и рекао јој: „Идемо у коло!" а она је казала: „Какво коло, преварио нас је и изиграо!" При томе је за њега употребила и неку оштрију реч. Рекао сам јој: „Немој ти тако о другу Титу, него у коло!" Она је одговорила: „Па бирај сада између њега и мене; мислила сам да си паметан, ништа у тој глави немаш!" И ја сам, наравно, оставио њу и отишао са Титом. Кајао сам се дуго због тога, и дуго сам то испаштао, четири или пет година. Толико је времена требало да прође да би та жена пристала да проговори са мном речи. Данас сте је упознали у мојој кући. То је моја супруга.

Толико је времена требало да прође да би та жена пристала да проговори са мном речи. Данас сте је упознали у мојој кући. То је моја супруга.

тављао различите трагове, мада нам је наметан ња истоветан начин, и сада се ти трагови исказују онако како смо их заправо примали.

Ви сте добар дио својег живота провели као „човјек у апарату". Стога би било занимљиво чути када су се и којом приликом појавиле у вама прве сумње спрам Тита, његове личности и његова дјела?

Ту лозинку, тај слоган „Јосип Броз је највећи порастас и геније кога су имали југословенски народи у читавој својој историји", ја сам као дете, рођено после рата, а уз то још и васпитавано у партизанској породици, понављао и у то збиља веровао. Прве кличе сумње никле су на студијама у Београду и њих сам се у први мах био преплашио, али продубиле су их батине које сам добио у студентским демонстрацијама 1968. године. Но, чим су се стишали убоји и чим је Вођа у свом говору 9. јуна подржао студенте моју свест поново ће заробити идолопоклонство и мисаона јаловост. Сећам се добро и до умрлог сата памтићу ту недељу 9. јуна 1968. у Студентском граду у Београду.

Неко је вероватно намерно протурио вест да ће увече да говори Тито и да ће да осуди студенте и нареди војсци да са тенковима крене у Студентски град. Ми смо, у Акционом одбору, заседали, и као млади, успављени људи, решили да ако тенкови крену, идемо под њих и на њих. Чак смо се бавили и рачуницом колико има укупно студената, колико има рођака, очева, мајки, сестара, браће, кумова и пријатеља, и колико ће људи тим нашим удесима бити побуњено. И збиља, не само ја, сви смо вечерали на брзину, уз велику трему. Појели смо по пола или по трећину порције и кренули на игралиште пред четврти женски павиљон да слушамо говор. На наше велико изненађење, десило се нешто сасвим супротно од онога што смо очекивали да ћемо чути. Он нас је подржао, дао нам је за право.

Који дан пре тога, упознао сам се са једном студенткињом, мојом колегиницом са Правног факултета, Даницом Бошковић, и почео сам да излазим с њом. Она је заједно са мном слушала тај говор и када се он завршио, кренули смо, онако у одушевљењу, да играмо козарачко коло, да певамо и да кличемо Титу. Повукао сам је и рекао јој: „Идемо у коло!" а она је казала: „Какво коло, преварио нас је и изиграо!" При томе је за њега употребила и неку оштрију реч. Рекао сам јој: „Немој ти тако о другу Титу, него у коло!" Она је одговорила: „Па бирај сада између њега и мене; мислила сам да си паметан, ништа у тој глави немаш!" И ја сам, наравно, оставио њу и отишао са Титом. Кајао сам се дуго због тога, и дуго сам то испаштао, четири или пет година. Толико је времена требало да прође да би та жена пристала да проговори са мном речи. Данас сте је упознали у мојој кући. То је моја супруга. Показаће се ускоро да је она била у праву, јер је само седам дана после тог говора, на Конгресу синдиката, Броз рекао сасвим супротно; осудио је студенте, али овај пут оне студенте који су били смирили и распуштени, пошто су отишли на распуст. Но, ја хипнотисан и обеспамећен, те вечери напросто нисам могао да размишљам.

Сматрам да не би било ни Хитлеровог, ни Стаљиновог, ни Брозовог, ни Хоџиног, ни Мао Џе Тунговог култа, да милиони, стотине милиона људи, нису били претходно обеспамећени. Ја сам био одличан студент, дружио сам се већ увелико са Сократом, Ничеом, Сенеком, Достојевским, Берђајевим, али моја ушкопљена памет није напросто била кадра да ниједну од светих наредби о генијалности и непогрешивости Вође подвргне макар и овлашћеној провери. То је невероватно, али то се, ето, мени десило. Академик Гојко Николиш, лекар по ужој струци и врстан интелектуалац, каже у једном интервјуу да је после рата, иако лекар, хватао себе у мислима да Стаљин, можда, и не мора никада да умре. То изгледа смешно, али

ја Гојку Николишу верујем, јер сам нешто слично и сам осећао.

Јесте ли икада посјетили Кућу цвијећа на Дедињу? Нипошто.

БОГ ЈЕ ХТЕО ХАРМОНИЈУ

Како сте уопће примили вијест о Титовој смрти свибња 1980. године?

Ништа изузетно осетио нисам. У сваком случају никакву радост, али ни утученост. Ту вест примио сам апсолутно индиферентно. Али, о вести о његовој тешкој болести и операцији наравно да сам размишљао и у себи, и са пријатељима, анализирајући шта ће се десити после Брозове смрти.

Ви сте, како се барем декларирате, велики кршћанин и вјерујете у Бога. Јесте ли икада размишљали о томе шта је Бог имао у рачуну кад је стварао овај комадић земаљске кугле који зовемо Југославијом и шта он мисли о Југославији данас, девет година после Титове смрти?

Мислим да је Бог био веома расположен и песнички надахнут кад је стварао ову земљу. Пропутао сам готово цео свет и чини ми се да нигде нема тако релативно малог парчета земље које има све најбоље и најлепше. Најлепше море, најлепше жалове и острва, најлепшу равницу, најлепше планине и кањоне, и на том најлепшем парчету света вероватно није случајно и шав света. Све што раздваја свет нашло се овде спојено: православље, римокатолицизам, ислам, јеврејство — све четири велике монотеистичке религије концентрисале су се управо на овом подручју. Као да је Бог желео да баш овде те четири религије света доведе у хармонију. На жалост, усташки геноцид и предуго раздобље титоизма трагично су помутили те намере. Страх ме је да смо непомирљиво завађени.

Но ипак, све су те различитости за Титова живота, барем онда када је био у пуној животној кондицији, врло сретно, хармонично и спокојно коегзистирале. Ви тако не мислите?

Ако бих консултовао своје тадашње размишљање, мој одговор био би потврдан. Али, ако бисмо сада објективно анализирали читаво раздобље титоизма, остало би веома мало од онога што вреди истаћи и што не заслужује радикалну критику. Јер, Броз слови — још и данас говори се да о томе погађања нема нити сумње у то сме бити — као творца Југославије, творац-родоначелник братства и јединства, вођа социјалистичке револуције, први побуњеник против Стаљина, оснивач и лидер покрета несврстаних проглашене за савест човечанства... Има можда ту још сијасет заслуга, али ово су оне темељне, оне небеске, у које се сумњати не сме. Међутим, ако непристрасно, охладљено, без икаквих идеолошких ровова, предрасуда и предубеђења све то анализирамо, доћи ћемо до сасвим супротних закључака. Прво, није тачно да је Јосип Броз створио Југославију! Југославија је створена 1918. а не ни 1943. нити 1945. године. Она је резултат Првог светског рата и никла је директно из голоте пре свега и пре свих српског народа и српске војске. У Европи, с изузетком подељене Немачке, нема ни једне нове државе која је настала 1945. године. Према томе, апсурдно је, историјски нетачно, и коначно неправедно, Јосипу Брозу приписивати заслуге творца Југославије. Исто тако мислим да је и теза да је он као вођа револуције и партије први успоставио и лансирао принцип братства и јединства те равноправности народа у Југославији на неодрживим ногама.

ТИТО НИЈЕ АУТОР БРАТСТВА-ЈЕДИНСТВА

Можете ли ту своју тврдњу документирати и доказати?

У Краљевини Југославији није било, на пример, ни једног документа, ђачког сведочанства, написа на школама, на јавним установама, на личним исправама и на печатима, који није био двојезичан, латинични и ћирилични, па чак и на словеначком, и који није поштовао обе језичке варијанте. Чак се у идеји братства и јединства Срба, Хрвата и Словенаца у Краљевини и преревновало, а свака ревност — још је Христос рекао — убија и шкоди.

Прва Југославија започела је као унитарна држава, а већ при своме крају, стварањем Хрватске Бановине, имала је обрне федерације. Друга Југославија започела је као федерација, а довршена, за Брозова живота, као конфедерација, у којој су сви, сем Срба, добили своје националне државе. Најкраће, прва Југославија била је у Европи, а друга је у Африци и прекаглашено је антикрпка.

У Краљевини Југославији није било, на пример, ни једног документа, ђачког сведочанства, написа на школама, на јавним установама, на личним исправама и на печатима, који није био двојезичан, латинични и ћирилични, па чак и на словеначком, и који није поштовао обе језичке варијанте. Чак се у идеји братства и јединства Срба, Хрвата и Словенаца у Краљевини и преревновало, а свака ревност — још је Христос рекао — убија и шкоди. Толико се претеривало да је пописом од 1931. године, што необјективни Хрвати често истичу, Хрватима било забрањено да се у попису декларишу као Хрвати. То је тачно, али зашто се претвукло да је тим истим пописом то исто право било ускраћено и Србима, те смо се и ми Срби, као и Хрвати, морали декларисати као Југословени.

У југословенској војсци, пре рата, празновали су се потпуно равноправно и католички Ускрс, и католички Божић, и православни Ускрс, и православни Божић, и Бајрам и Рамазан. Постојале су и посебне кухиње за војнике мухамеданце, што у нашој данашњој армији још није случај. Августа 1919. била је на Космету основана и партија Џемијет, која је за све време свог постојања изражавала једино арбанашке, односно шиптарске интересе, а била је на удару закона само онда када је интересе суседне Албаније покушавала да претпостави југословенским интересима. При сваком среском суду на Космету, на Косову и Метохији, па и у многим местима по Санџаку, Босни и Херцеговини, постојао је уз цивилног судију и шеријатски кадија. У Краљевини Југославији било је, дакле, уважавано и шеријатско право, које се сада не уважава. Лично сам склонији овом садашњем решењу, али видите колико је онда о неким стварима било више вођено рачуна него данас!

На том Космету које је, како обмачује званична пропаганда, било крваво угњетено и неравноправно — мислим на Шиптаре — за време „великосрпске“ Краљевине Југославије, постојале су и исламске школе. Само их је у Косовској Митровици било тринаест! Шиптари су за време Краљевине Југославије били председници општина, посланици, официри и сенатори. Илустрације ради од осам председника општина у ђаковачком срезу 1940. године, седморица су били Шиптари. Нико Арбанасима није залазио у авлију, нити им је дирао у веру, образ и обичаје. „Великосрпска“ власт прибегавала је благој присили само онда када Шиптар није дозвољавао својој деци, посебно женској, да иду у школу. Арнаути су у доба Краљевине Југославије били власници безмало свих пилава, млинова, трговачких радњи, пекара, хотела и ханова на Космету. А та „великосрпска“ Југославија била је толико „великосрпска“ да Србија никада за трајања Краљевине Југославије није привредно успела да достигне ниво југословенског просека!

Дакле, приче о томе да је идеју о националној равноправности, о братству и јединству, лансирала социјалистичка револуција и да је барјактар те идеје био Јосип Броз, бесмислене су. У децембру 1914. године, када је Живојин Мишић оним изнуђеним контраудом на Колубари одбацио аустронемачке снаге и протерао их из Србије, и када су оне безглаво напустиле Београд, у журби нису успеле да са двора у Београду скину три заставе. Једна је била немачка, друга аустроугарска, а трећа хрватска; монархији је, у сваком случају, било необично стало до тога да и хрватску заставу истакне као окупаторску. Српска војска ушла је у Београд и неко од официра скинуо је са двора сва три барјака и бацио их под Александаровог Зекана, да их врховни командант Српске војске симболично прегази. Александар је, међутим, уочио хрватску тробојницу, зауставио коња и наредио: „Додајте ми је!“ И онда ју је развио, пољубио и рекао: „Ово није окупаторска застава, него застава наше браће Хрвата, са којима ћемо, ако Бог да, да се ујединимо у истој

држави." Коњ је тако прешао преко оне две стране заставе, али не и преко хрватске. Па, шта је то, него некаква идеја о братству и јединству? Тврдити да није било ни морала, ни љубави, ни разумевања међу овим народима пре 1941. године, пре 1937. године, пре АВНОЈ-а, пре Јосипа Броза, бесмислено је. Чак је и Маркс рекао: „Само за примитивце историја почиње од онога дана када су се они родили.“ С Краљевином Југославијом, мада су и њу оптерећивали разне слабости, бахатост комуниста покопала је важне почетке модерне европске заједнице.

ОД УНИТАРИЗМА ДО КОНФЕДЕРАЦИЈЕ

Ако сам вас добро схватио, Јосип Броз Тито у вашој вриједносној интерпретацији уопће не представља личност од прворазредног историјског значаја ни као предводник југословенске социјалистичке револуције? Гдје су вам аргументи за ту тврдњу?

Лавеж чопора паса поезија је за цукелу која би у чопор, а већ и врапцу пара уши. Тако је и са готовим обрасцима о нечијој вредности. У небеске заслуге Јосипу Брозу се приписује и да је био вођа социјалистичке револуције. То је тачно. После свега што смо доживели, и што данас доживљавамо и преживљавамо с невеселим перспективама, са садашњим искуством, и рекао бих менталним отржењем мање или више свих нас Југословена, не знам, међутим, колико ми уопште смео да се дичимо том револуцијом. Видите, та прва „ненародна“, „назадна“, „диктаторска“, „великосрпска“ Југославија, била је парламентарна монархија, цивилизацијски уклопљена у ондашњу Европу.

Из те Југославије није било гастарбајтерских колона у бели свет. Из те Југославије није се бежало трбухом за крухом. У тој Југославији није се у ресторану једна цена вечере плаћала кад поручите јело, а друга кад га завршите — а ми се томе дану приближавамо. Динар Краљевине Југославије био је јачи од швајцарског франка и с том националном валутом у цепу могли сте да идете било куда по свету. Ондашња Југославија била је једна од земаља са најстабилнијом привредом. А тврдити како смо 1939. године имали толико и толико аутомобила, а данас их имамо толико и толико, и то приписивати социјалистичкој револуцији, бесмислено је. Па, ваљда бисмо имали више аутомобила и без револуције, самим тим што је протекло толико година! Ваљда би и ондашња Југославија напредовала; не ваљда, него много брже и боље од ове данас. Самим чином социјалистичке револуције добили смо, дакле, другу Југославију, која је од свога настанка тоталитарна партијска држава бољшевичког типа, са једном странком на власти и само једним допуштеним мишљењем. Мањина подобних — сад ће томе пола века — усређује већину неподобног народа, на тај начин што владајућа странка беспоговорно спроводи вољу својих самоизабраних вођа, који држе узде не само партијске, већ и државне, законодавне, судске, извршне, економске, културне и свеколике власти.

Друга Југославија проходила је у колу са режимима стаљинске деспотије и после надноносног раскола са њима преместила се у коло „демократских“ режима Сукарна, Мобутуа, Секу Туреа, Селасија, Гадафија Хомеинија... Ми смо се *аф-ри-ка-ни-зо-ва-ли* за последњих двадесетак-тридесетак година.

Прва Југославија започела је као унитарна држава, а већ при свом крају, стварањем Хрватске Бановине, имала је обрисе федерације. Друга Југославија започела је као федерација, а довршена, за Брозова живота, као конфедерација, у којој су сви, сем Срба, добили своје националне државе. Најкраће, прва Југославија била је у Европи, а друга је у Африци и пре-наглашено је антисрпска. Срби су два пута, највише у

Славили смо своју велику жртву и љутили се на председника француске владе Жоржа Клеменсоа што уместо честитке Краљу у Београд шаље неку врсту саучешћа. Само ретки Срби тада наслућују да је реч о фаталном уједињењу са свим злодусима поражене турске и аустроугарске империје.

У новој војсци нема места за војводу Степу и војводу Мишића, а ковчег са посмртним остацима војводе Путника све до 1927. чами у Француској, у неком подруму. Марко Натлачен, који 1914. ради песму „Србе на врбе“ постаје баном, а Тугомир Алауповић, који те мисли 1914. благосиља хрватске пукове да вешају, кољу и силују по Мачви, први је министар вера у новој држави. Солунци и албански мученици, гладни и кљаст, прозе по Србији. Преси и мајка Гаврила Принципа. Милунка Савић чисти клозете, а кости црногорског краља Николо, деде Александровог, не могу да буду пренете у отаџбину.

овој земљи, изгинули за идеју и сан о Југославији, у којој ћемо живети демократски и бити у њој сви равноправни. Изгинули су, на жалост, за оно што прва Југославија није била и за оно што друга Југославија поготово није. Са мном је у Београду студирао момак чији је отац као судија у спору између једног сељака и краља Александра пресудио против Његовог Величанства и краљ је томе сељаку морао да врати парче земље, што га је био заузео. Ја не знам ни једног судију после рата који је тако нешто могао да учини, јер, напосто, ко је после рата могао да се усуди да суди Јосипу Брозу? У било којој ствари, грађанској, кривичној, итд. И ако ми сада упоредимо какве смо цивилизацијске вредности револуцијом уништили и шта смо све заузврат добили, морам да кажем, и јасно се види, да сва поређења иду на штету друге Југославије.

Описали сте стару, краљевску Југославију као да су у њој текли само мед и млеко и као да је она била савршена, беспоговорно уређена и богомдана заједница свих наших народа. Из аутомобила заглибљеног у блато, па још са сломљеним осовинама и присутим бензином који сваког часа може да букне, и волујска кола делују као царски превоз.

Рекао сам да Краљевина Југославије није била идеална али да је, у сваком случају, била боље и перспективније организована од данашње Југославије. Не позивам у волујска кола, само на њих подсећам, кад смо заглибљени.

АЛЕКСАНДРОВА УЛАГАЊА

У другим дијеловима Југославије, а досад сам мислио да је тако и у Србији, стара Југославија често се назива тамницом народа. Како браните тезу о Краљевини Југославији као прохрватској држави, уколико баш све не желите преокренути наглавце?

Срби су на мост уједињења 1918. закорачили раскопчане душе, раширених руку и у сиротињским опанцима, пуним своје крви, просуте у славу тог срећног загрљаја и сретанја са браћом. У часу загрљаја поскидали смо своје капе, покидали знамења са својих победничких застава, поскидали међе са својих њива (мислим на националне територије!) и све то, заједно са својим државама, Србијом и Црном Гором, заковали у мртвачки сандук и са моста уједињења бацили у воду. Нисмо желели да се пред браћом, која не имадоше ничега од свега тога, ни држава, ни пукова, ни застави победничких, зоримо и гордимо. Славили смо своју велику жртву и љутили се на председника француске Владе Жоржа Клеменсоа што уместо честитке Краљу у Београд шаље неку врсту саучешћа.

Само ретки Срби тада наслућују да је реч о фаталном уједињењу са свим злодусима поражене турске и аустроугарске империје: Око двадесет хиљада хрватских, словеначких и муслиманских официра и подофицира, који су се од 1914. до 1918. у саставу аустроугарске војске тукли против Срба и Србије, краљ Александар одмах по окончању војне унапређује за по један или два чина и отвара им широм врата новостворене југословенске армије!

Уз ризик новог српског крварења, он одузима од своје ратне савезнице Италије хрватске и словеначке територије њој обећане Лондонским уговором од 1915. године. Хрватима, Муслиманима и Арнаутима опрашта све над Србима почињене ратне злочине. Римској цркви гарантује привилегије какве није имала ни у доба владавине католичке Аустрије. У Хрватску и у Словенију усмерава лавовски део банковног капитала и новац за изградњу виталних објеката државне економије. У новој војсци нема места за војводу Степу и војводу Мишића, а ковчег са посмртним остацима војводе Путника све до 1927. чами у Француској, у неком подруму. Марко Натлачен, који 1914. ради песму „Србе на врбе“ постаје баном, а Тугомир Алауповић

вић, који те исте 1914. благосиља хрватске пукове да вешају, кољу и силују по Мачви, први је министар вера у новој држави. Солунци и албански мученици, гладни и кљаста, просе по Србији. Проси и мајка Гаврила Принципа. Милунка Савић чисти клозете, а кости црногорског краља Николе, деде Александровог, не могу да буду пренете у отаџбину. Не могу да му се с тим имена и презимена, али бан Хрватске Бановине 1940. године, после рата у иностранству објављује једну књигу, где показује да је око шездесет одсто банковног капитала Краљевине Југославије било сконцентрисано у Хрватској.

Конечно, у Југославију улазе Србија и Црна Гора као тада једино постојеће државе, да бисмо 1941. године, избијањем Другог светског рата, имали само једну државу — Хрватску као Хрватску Бановину — док Србије и Црне Горе више нема. Њих је Југославија прогутала! Управо је Александар 1918. на одређен начин нацртао мапу будуће Павелићеве Независне Државе Хрватске. Како? Српска војска стоји те године на Дрини, а деведесет одсто општина у Босни; у Херцеговини, у Сплиту и по Далмацији већ је било донело прогласе својих народних већа о присаједињењу Краљевини Србији. Стижу молбе да војска уђе на своје територије. Александар, међутим, чека. Шта чека? Да Хрватско народно вијеће у Загребу, на брзину, на неком простору, створи какву-такву државу, са којом ће Србија и Црна Гора да се уједине. И тако се на брзину рађа та непостојећа држава — а показало се и те како постојећа! — држава Хрвата, Срба и Словенаца, до Дрине и Срема, с којом ће се ујединити Србија и Црна Гора у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца. Александар је 1918. могао да бира. Инсистирали су и молили га савезници, Французи пре свих, да се држи Лондонског уговора од 1915. године. Србији су, дакле, биле загарантоване границе: Папук, Уна, долина Купе, до изнад Шибеника. Он је, међутим, од тога одступио. Године 1921. Италија придобија потпору и подршку ратних савезника Србије — Енглеске и Француске — да тражи Ријеку од Југославије, а за узврат се нуди Скадар и северна Албанија. Александар је и то одбио. Стварањем Хрватске Бановине само се још експлицитније показала прохрватска оријентација бивше државе! Тврдње да је она била великосрпска просто не стоје.

СПАС ЗА ХРВАТЕ

Ако су Хрвати у старој Југославији цијело, вријеме били у тако повлаштенем положају, како ви сада тврдите, зашто се онда уопће приступило оснивању Бановине Хрватске, ако не, у крајњој линији, услјед огромног незадовољства и осјећаја националне неправедности тог народа у новоствореној држави?

Сматрате ли да су самом чињеницом што је постојао Јасеновац морали постојати и неки разлози за његово постојање? Југославија је 1918. године била потребнија Хрватима, него што је била потребна Србима.

У истој тој краљевској Југославији хрватско национално питање није било ријешено. Повјесно је ноторна чињеница да се Хрвати у њој нису осјећали као домаћини у својој властитој кући.

Најмаксималније што је могуће, Хрватска је искористила новонастале околности 1918. године после пораза и распада Аустро-Угарске. Приклонивши се Југославији и ушавши у исту државу са Србијом, ратном победницом, Хрватска је избегла третман пораженог у рату. А била је поражена! Југославија је 1918. била најпреча управо Хрватима. Она је била мост преко кога ће они да пређу из пораженог табора у табор победника, мост преко кога ће из табора оних који су били дужни да Србији плате ратну одштету, и имовинску и ону за злочине почињене у Првом светском рату

Сматрате ли да су самом чињеницом што је постојао Јасеновац морали постојати и разлози за његово постојање? Југославија је 1918. била потребнија Хрватима, него што је била потребна Србима.

Поучно је прочитати документа с Мировне конференције у Паризу и уверити се какве је муке имао краљ Александар због тога што се у делегацији, ваљда у својству министра иностраних послова, налазио Трумбић. Неће Француз, неће Енглез, с њим да разговарају. Третирају га као по-ра-же-но-га!

Ни на једном бојном пољу, ни за једним дипломатским столом, Хрвати не би могли да добију оно што су добили уласком са Србима у исту државу, нити би спасили оно што су тим браком спасили. А када су спасили изгубљено, тек тада су покушали да одвајају и више од онога што би им следовало.

над српским народом, прећи у братски загрљај са Србима, при чему ће све бити заборављено и све бити опрштено. Поучно је прочитати документа с Мировне конференције у Паризу и уверити се какве је муке имао краљ Александар због тога што се у делегацији, ваљда у својству министра иностраних послова, налазио Трумбић. Неће Французи, неће Енглези, с њим да разговарају. Третирају га као по-ра-же-но-га!

Југославија је, рекох, та која је спасила Хрвате да поднесу консеквенце пораза у Првом светском рату. Да није било тога моста, границе сваке државе кредале би се данас од Папука, Купом и Уном, до изнад Шибеника. Делови Далмације и далматинског острвља, затим Ријека, Истра и читав тај крај били би италијански, као што је било прецизирано Лондонским уговором, а да ли би овај остатак могао да се конституише као самостална хрватска држава или би и даље био прирепак Аустрије, ја то не знам. У сваком случају, носталгични јауци за Аустро-Угарском не могу да увере никога ко зна чињенице да су последице лошег искуства са Југославијом. Ни на једном бојном пољу, ни за једним дипломатским столом, Хрвати не би могли да добију оно што су добили уласком са Србима у исту државу, нити би спасили оно што су тим браком спасили. А када су спасили изгубљено, тек тада су покушали да одвајају и више од онога што би им следовало. Чињенице тврдоглаво показују да су Хрвати само ушћарили од Југославије, а да је од Југославије, и од прве и од друге, једину штету претрпео српски народ. И Срби су данас јако незадовољни овом Југославијом, али због тога сигурно никада неће узвратити Јасеновцем или Јадовним. И грешке историје су историја.

АФРИКАНИЗАЦИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Ви непрекидно говорите о побједничким и порађеним народима после Првог светског рата...

И после Другог светског рата све се поновило! Хрвати су, захваљујући уласку у Југославију 1945. године, поново били спасени. Опет се Хрватска пребацила преко брвна из пораженог у победнички табор.

Хрвати су, по вама, изгубили Други светски рат?

Независна Држава Хрватска била је држава. Њени пукови тукли су се чак и код Стаљинграда. И то је једина фашистичка творевина у Европи која је из свог ратног пораза умарширала у своју највећу победу. За све време постојања те Аустро-Угарске, које се Хрвати сада носталгично сећају, постојале су само Словенија, Хрватска и Далмација. Године 1945. поновним пребацивањем у победнички табор, својеврсним шверцовањем, репризом 1918. године, Хрвати избегавају одговорност за геноцид на Србима, избегавају третман апсолутно поражене, потучене, државе у Другом светском рату и добијају Далмацију са готово целокупном јадранском обалом и острвима, те српску Барању. Немојте ми рећи да сви Хрвати нису били усташе, јер ћу вам одмах одговорити да је то тачно, али је тачно и то да су све усташе били Хрвати. И немојте ми рећи да је за време рата међу Хрватима било јако антиушашко и антифашистичко расположење. Опет ћу вам дати за право и узвратити да је то исто расположење, антинацистичко и антифашистичко, постојало ништа мање, и у Немачкој, па је ипак послератна Немачка морала да поднесе нешто другачију судбину од Хрватске. Ко је кажњен 1945. године? Опет су кажњени српски народ и Србија — управо они који су победили и у том рату. Не сме се заборавити и не може се избрисати да је све до 1944. године деведесет одсто људства у партизанима било српске националности. Може се оспоравати фалсификатима и та чињеница, на пример, називима партизанских јединица с подручја Независне Државе Хрватске, нетачним називима „Прва хрватска бригада“, „Друга хрватска бригада“,

„Први хрватски корпус“, „Други хрватски корпус“, али када се мало прочака по националном саставу тих „хрватских“ војних формација, доћи ће се до података да су оне, иако им је Броз намеравао хрватска имена, биле деведесет одсто српске, састављене од Срба.

Хтио сам вас, наиме, питати није ли данас, након толико временске дистанце и после свега што се у међувремену догодило, у најмању руку неумјесно говорити о побједничким и пораженим југословенским народима? Као да се у Другом свјетском рату нису борили и партизани, у саставу народноослободилачке војске, и као да та војска није била састављена и од Срба и од Хрвата и од свих других наших народа заједно. У томе рату све су националне различитости о којима говорите биле подиђнуте на један знатно виши ступањ, управо у заједничкој борби против заједничког окупатора?

Тачно је да је у партизанима било и Срба, и Хрвата, и Словенаца, и Македонаца, и Арнаута, и Мађара. Али, када изађе податак да су из Војводине у партизанима до 1943. године била ваљда тројица Мађара, да је до 1943. или 1944. године са Косова и Метохије отишло у партизана ваљда тридесетак или четрдесетак Шиптара и ако знамо да је на подручју тадашње такозване Независне Државе Хрватске, понављам, деведесет одсто бораца било српске националности, онда ћемо доћи до податка који говори супротно од фразе да смо се сви скупа борили. Сви скупа страдали смо и у Јасеновцу, било је и у Јасеновцу Хрвата и Словенаца, било је и Муслимана, али је чињеница да је то био логор у коме је пре свега чињен и почињен геноцид над Србима, Јеврејима и Циганима, и да су ове три националне скупине тамо страдале због злочина рођења, као Срби, Јевреји и Цигани, а да су Хрвати, Муслимани и остали тамо убијани због тога што се нису слагали с усташким режимом, што су успали против геноцида, и, најкраће, што су били честити људи. Те две ствари не смеју се бркати.

Већ готово сат времена бавимо се међунационалним односима у Југославији, у првome реду односима између Хрвата и Срба. Разговор се некако спонтано пребацио на други предмет, који у почетку нисмо били експлицирали. Није ли, питам се, и то доказом да у позадини рецентних напада на Тита леже амбиције за успостављањем радикално друкчијег типа међунационалних односа у нашој земљи, супротстављенога данашњем моделу, што га још увијек симболизирамо Титовим именом? Нису ли постојећи унутрашњи односи у Југославији крајњи и коначни циљ сваке или готово сваке анти Titoистичке „форме“?

Чак и да су односи међу нацијама унутар Југославије били најидеалније решени, а нису, раздобљу Титове владавине могли би се и морају се упутити приговори због тога што је Југославија, као што сам већ рекао, била партијско-полицијска држава, уместо да буде парламентарна и демократска, те је искључена и удаљена од цивилизацијских токова Европе и на тај начин што је африканизована. То нема никакве везе са националном политиком, већ са болшевичком визијом света и човека. Шта је тај болшевизам донео, шта представља и докле је довео не само Русију него сваку државу у којој је дошао на власт, излишно је говорити. Односи међу нацијама унутар Титове Југославије тек су део укупног крајње негативног домета те Југославије.

ГДЕ ЈЕ ШЕСТА БУКТИЊА?

Што за вас уопће значи ријеч титоизам?

То је, најкраће, југословенска верзија болшевизма. Године 1948. није дошло до раскола и раскида Тита са Стаљином, него Стаљина са Титом. Први се ту, наиме, одбивши загрљај, цилитиуо Стаљин, а не Броз. На Петом конгресу, чак, који говори као конгрес нашег

На Петом конгресу, чак, који говори као конгрес нашег раскида са Стаљином, Броз је свој говор завршио повиком:

„Да живи велики вођа међународног пролетаријата друг Стаљин!“ После Петог конгреса, када смо „дефинитивно“

раскинули са Стаљином, уводе се сељачке радне задруге, као колхозни код

Руса, овдашњим сељацима се чупају бркови као мужицима с Волге и Дњепра, заостравају се многе болшевичке бесмислице помоћу којих Броз покушава да докаже Стаљину да није скренуо са болшевичког пута.

Зашто се тек двадесет и кукур година после заседања у Јајцу, југословенском грбу додаје и шеста буктиња?

Ако су под истим условима прадеда Махмута Бакалија и Меше Селимовића примили ислам, зашто Махмут Бакали остаје Шиптар муслиманске вероисповести?

раскида са Стаљином, Броз је свој говор завршио повиком: „Да живи велики вођа међународног пролетаријата друг Стаљин!“ После Петог конгреса, када смо „дефинитивно“ раскинули са Стаљином, уводе се сељачке радне задруге, као колхозни код Руса, овдашњим сељацима се чупају бркови као мужицима с Волге и Дњепра, заостравају се многе болшевичке бесмислице помоћу којих Броз покушава да докаже Стаљину да није скренуо са болшевичког пута. Шта је у ствари година 1948? У крајњем исходу, то је протестантска антизаједница болшевизма. До 1948. постоји један бог, један несумњиви ауторитет и центар, а то су Стаљин и Кремљ. После 1948. преместили смо само Бога из Кремља у Београд и од тада почиње апсолутни култ Јосипа Броза. Шта је Голи оток него Архипелаг Гулаг? Стаљинизам је овде уништаван најстаљинистичкијим методама. То није био разрачун са Стаљином; био је то само разрачун са Стаљином и центром. Сви методи и власти и култа полицијско-партијске државе померени су из Кремља у нови центар, у наш Београд. Односно, на Брионе.

Зашто сте, кад сте малочас преиспитивали међунационалне односе у старој Југославији, спомињали само Србе, Хрвате и Словенце, а не, рецимо, и Црногорце, Македонце и Муслимане? Зар они по вама не постоје?

Тих нација у Краљевини Југославији није било. Црногорци су, као несрби, први пут споменути 1941. године у једном специјалном указу поглавника Независне Државе Хрватске Анте Павелића, на основу кога су оним Србима, који би се изјаснили као Црногорци а не Срби, гарантована сва права која Независна Држава Хрватска поклања и гарантује грађанима пријатељских нација и њој пријатељских држава. Чак се ни црногорски комунистички кадрови у Коминтерни нису пре рата изјашњавали друкчије него као Срби. Први је, значи, Анте Павелић дошао на ту сјајну замисао да од српске Спарте направи несрпску земљу, што је стицајем околности потврђено и одлукама Другог заседања АВНОЈ-а у Јајцу. С друге стране, у однос према Македонцима ја овом приликом не желим да улазим; ту би се дало дуго и дуго причати. У сваком случају, држим да је човек по националном опредељењу оно како се он осећа. Човеку мора бити гарантована слобода да бира своју нацију, као што бира веру, девојку, запослење, политичко убеђење, и да не набрајам даље. Шта је нација и где је њен корен — у њеном етносу, у култури, у традицији, у језику или можда само у верској припадности — то је велико питање. Одговори нису, ипак, у стручној надлежности једног писца и једино што ми преостaje, кад се спомиње муслиманска нација, то је да поставим неколико, макар и реторичких, питања, просто да се сви замислимо над одговорима. Зашто су авнојевској и титовској Југославији поисламљени Шиптари и признати за Шиптаре, поисламљени Македонци и признати за Македонце, поисламљени Цигани и признати за Цигане, док су у Муслимане са националним предзнаком и великим словом „М“ промовисани једино мухамеданци спрскохрватског језика, традиције и корена?

Зашто се тек двадесет и кукур година после заседања у Јајцу, југословенском грбу додаје и шеста буктиња? Ако су под истим условима прадеда Махмута Бакалија и Меше Селимовића примили ислам, зашто Махмут Бакали остаје Шиптар муслиманске вероисповести?

Зашто је у атеистичкој Југославији подиђнуто више цамија него у читавом 19. веку, када је ислам владао нашим крајевима? Зашто та иста Југославија у исто време и на истом простору није обновила ни трећину у рату спаљених српских цркава? Зашто су, коначно, Црногорци који исповедају ислам по националности Муслимани, Црногорци који исповедају римокатоли-

цизам по националности Хрвати, док су једино православни Црногорци, чија је црква српска, чији је језик српски, чија је капа српска, зашто су једино оно проглашени за посебну нацију? То су, ето, та питања из којих, надам се, произлазе и одговори.

СЛАМАЊЕ „ВЕЛИКОСРПСКЕ ХЕГЕМОНИЈЕ“

Из досадашњег дијела нашег разговора недвојбено је јасно како по нашем особном мишљењу национално питање у Титовој Југославији није ријешено на задовољавајући начин, јер је ријешено на штету Срба, који се у таквој Југославији осјећају обесправљенима и пониженима, свакако неравноправнима спрам осталих наших народа. Што мислите, ако сте већ увјерени да је Јосип Броз Тито уназадио и преварио Србију, је ли то он учинио свјесно, дакако с намјером?

О свесном поступку се ту ради, и те како свесном, сем ако није реч о владању и уређивању државе и држава у несвесном стању. Неоспорна је чињеница да је Србија у такозваној титовској Југославији обогаћена, раскомадана, а Уставом од 1974. практично и укинута. Неспорна је чињеница, такође, да је у тој титовској Југославији српски народ у целини изложен грубој денационализацији, националној амнезији, протеривању и исељавању у Хрватској, у Босни и Херцеговини, на Косову и Метохији, у Македонији, практично свуда где је живео у Југославији, и да је за доба те исте титовске Југославије пострадао и у суседним државама, у Румунији и Енвер Хоџиној Албанији, а да из Београда никада није упућена, ако ништа друго, макар протестна депеша, иако смо неколико пута до пуцања доводили међудржавне односе са Италијом и Аустријом због положаја хрватске и словеначке мањине у тим земљама. То се све догађало у доба када је Југославијом неприкосновено владао Јосип Броз.

Њега деценијама васпитава Коминтерна. Он је њен ђак. У Коминтерни, пак, главну реч воде комунисти нација поражених у Првом светском рату — Немци, Аустријанци, Мађари, Хрвати, Бугари... Они већ 1923. доносе одлуку о разбијању версајске Југославије, која је по њима, цитирам, „наказно дете француске и српске буржоазије“. Коминтерна је за бољшевичку Европу и нове границе „Аустријанцима обећава Тирол, Немцима Алзас и Лорен, Мађарима део Румуније, а Југославији је одређена најгора судбина: да нестане. Држава је положена на послужавник, али тако да сурово буде кажњена Србија, ратна победница, и да се разделе њене националне територије: житница Војводина Мађарској, Македонија Бугарској, Далмација и делови Босне и Херцеговине Хрватској, а Косово Албанији. Комунистичка партија Југославије подржава такве поделе и бори се за њих. Сви српски делегати у Коминтерни који су одбили да се завере против српског народа, нестали су у Стаљиновим гулазима. Погледајмо само како доследно Комунистичка партија Југославије следи одлуке Коминтерне! Октобра 1928. одржан је у Дрездену Четврти конгрес КПЈ, на коме се делегати југословенских комуниста децидирано залажу за присаједињење Косова и Метохије Албанији. За њих је Југославија обична империјалистичка творевина, великосрпска држава коју једноставно треба срушити. У резолуцији Дрезденског конгреса каже се, између осталог, да су победнички империјалисти Антанте (то сада говоре поражени комунисти!) приклонили Југославији, цитирам, „знатна албанска, бугарска и мађарска подручја“. Српским комунистима наложено је да другим народима и националним мањинама, Арбанасима, Мађарима, Бугарима и осталима, признају, опет цитирам, „право на отпор и оружани устанак и да им у спровођењу тог наука укажу систематску помоћ“.

Познато је да 1933/34. Комунистичка партија Југославије отворено подржава покрет хрватских усташа

*И мислим, а то је управо
мој лични став: онај ко је
тада командовао
партизанском војком и
није похитио да ослободи
Јасеновац, одговоран је
за сваку главу палу у тих
последњих шест месеци!
У том истом периоду јак
партизанске снаге имају
прешњег покла на по
Лјевче пољу, по Босни,
по падинама Вучева и
Зеленгоре, ликвидирају
четничке снаге које се
повлаче према западним
границама земље.*

*Док постоји Југославија,
не поставља се проблем
где су западне и источне
границе ни Хрватске, ни
Србије, ни Босне и
Херцеговине, ни
Македоније. Знам да би
те деобе биле справичне.
Етничка мапа Босне,
Херцеговине, Баније,
Лике, Славоније и
Кордуна изгледа као
кожа леопарда. Српски,
хрватски, и муслимански
живаљ ту је измешан.
Село до села, кућа до
куће, засеок до засеока;
ко ће то и каквим
маказама правилно
поделити? И зашто,
коначно, делити? Али,
ако неко толико жуди за
Аустро-Угарском и ако
неко толико зазира од
заједничког живота са
Србима, онда мора да се
замисли над чињеницом
како ће да подели и
поцепи српско без
неспутане невоље. На
мапе прављене у Јајцу и
на Брioniма без ничје
сагласности не може се
рачунати.*

солидарисући се са њиховом оружаном побуном на Велебиту. Познато је, исто тако, да је 1934. у сремско-митровачкој казниони склопљен монструозни споразум између комуниста и усташа, који у име комуниста потписује Моша Пијаде, а испред усташа Миле Будак, а у којем дословце стоји да ће се хрватске устахе и југословенски комунисти борити за, цитирам, „уништење на Балкану свега што је српско и православно“. Мање или више исти став према територијалном интегритету српског народа у Југославији, као државној заједници, имала је и Четврта земаљска конференција КПЈ, одржана у Љубљани децембра 1934. године. За њу је Југославија, опет, била версајска творевина, чије успостављање није било ништа друго него, цитирам, „окупација Хрватске, Далмације, Словеније, Војводине, Босне, Црне Горе, Македоније и Косова“. Последњи велики скуп југословенских комуниста, на коме је утврђена национална политика КПЈ (а с том политиком ушло се у Други светски рат!) била је та „повјесна“ Пета земаљска конференција КПЈ у Загребу, чије је основне одлуке саставио лично Јосип Броз.

У резолуцији Пете земаљске конференције стоји позив, цитирам, „за слободу и равноправност арнаутских мањина на Косову, Метохији и у Санџаку“ и јасно се захтева, цитирам, „протјеривање свих оних колонијализираних, односно српских елемената, помоћу којих српска буржоазија угњетава македонски, арнаутски и друге народе“. У прогласу Другог заседања АВНОЈ-а народима Југославије од 30. новембра 1943. године већ се на почетку, као велики плод и резултат дотадашње револуционарне и ослободилачке борбе партизанских јединица, истиче „успешно сламање кичме великосрпске хегемоније“. То не само да је лицемерно, то је монструозно! С ону страну Дрине те 1943. већ је од стране усташа потучено и ликвидирано најмање седамсто хиљада Срба. С ону страну Дрине те у потоцима српска крв, а АВНОЈ истиче као своју велику заслугу „успешно сламање кичме великосрпској хегемонији“.

ШЕСТ МЕСЕЦИ ДО ЈАСЕНОВЦА

У истој поруци АВНОЈ-а народима Југославије говори се о јуначкој и слободолубивој деци — обратите пажњу које се све ту државе, покрајине, шта ли, помињу! — „Србије и Хрватске, Словеније и Црне Горе, Босне и Херцеговине и Македоније, Војводине и Санџака“. Ако је пре рата у документима КПЈ и словно назив Хрватска и Далмација, у АВНОЈ-у тога више нема. Хрватска је већ добила Далмацију, Далмација је постала Хрватска. У том документу помиње се Србија, али се мимо Србије, засебно, помињу и Црна Гора, Босна, Херцеговина, Македонија, Војводина, Санџак, а о Косову и Метохији ни једне једине речи! У нацрту Декларације о основним правима нација и грађана Демократске Федеративне Југославије изричито се предвиђа да ће „народ Војводине и Санџака имати пуну слободу да сам одлучи о свом односу и положају у федерацији“. Зашто се и у том нацрту уопште не помињу Косово и Метохија и зашто Косово и Метохија нису били представљени у АВНОЈ-у? Изгледа због тога што је то подручје било обећано Албанији и што се де facto сматрало интересном зоном Енвер Хоџиних револуционара. Власт на чијем је врху пирамиде стајао Јосип Броз, недодирљив, свемоћан и неприкосновен, на најсветијем подручју српског народа систематично је стварала и створила албанску државу. Данас на Балкану постоје две албанске државе, једна Енвера Хоџе и једна Јосипа Броза. Али, морам још нешто, овде, да додам. Између свој лични став. Мишљења историчара не занимају ме, јер сматрам да њихова ћутња није последица недостатка доказа, него кукавичлука и опортунизма.

Својевремено је у новинама била покренута кампања око тога зашто партизани никада у току рата не покушаше да нападну логор Јасеновац. Одговорено је да је то било немогуће, да је логор био изузетно чуван, да се на мочварном подручју тешко било спустити низ Саву, да би губици били огромни а учинак никав. Рецимо да је то тако. Занемаримо сведочење Ђанице Огачића, који је своју песму „Јасеновац“ посветио једном догађају у току 1943. када је његов командант инсистирао да се та фабрика смрти нападне, те је после тога мистериозно погинуо. Претпоставимо да се тада заиста није могло кренути на логор, али је барем постојала намера. Међутим, ја постављам следеће питање: зашто Јасеновац није нападнут 1944. године? Београд је ослобођен 20. октобра и тога дана ушле су у наш главни град трупе тада најмоћније армије у Европи, са жељом да њихов ваљак пређе преко Славоније и Загреба према Бечу, али су скренуте према Мађарској, уз образложење да ми можемо сами да ослободимо своју земљу.

Но, и без обзира што су Руси тако скренули према Мађарској, партизанске снаге располагале су и авијацијом и тенковима и биле су алколуто у стању да ослободе Јасеновац? Од 20. октобра 1944. Јасеновац ради све до 26. априла 1945. године. Шест месеци после ослобађања Београда, он непрекидно гута жртве! И мислим, а то је управо мој лични став: онај ко је тада командовао партизанском војском и није похитао да ослободи Јасеновац, одговоран је за сваку главу палу у тих шест месеци! У том истом периоду јаке партизанске снаге имају предшњег посла па по Лијевче-пољу, по Босни, по падинама Вучева и Зеленогоре, ликвидирају четничке снаге које се повлаче према западним границама земље. На Лијевче-пољу, чак, уз прећутно и случајно садејство са усташким и немачким снагама, убијају се српски родољуби.

НЕ ПОСТОЈЕ БРИОНСКЕ МАПЕ

Тако је, велите, било у Другом светском рату, али шта ће бити сутра с овом нашом земљом, чији сте евентуални распад у скорој будућности недавно, у „Књижевним новинама“, прокомментарисали својеврсном пријетњом Хрватима нека се не заносе илузијама да ће у случају поделе Југославије опстати постојеће, авнојевске или титовске границе између СР Хрватске и СР Србије?

Пре неколико година, у писму загребачком „Вјеснику“ које никада није било објављено, написао сам да у случају распада Југославије, што не бих желео да се догоди, границе Србије не би биле кројене ни према авнојевским, ни према брионским или не знам којим маказама. Недавно сам, само с нешто мало више зебње, то и поновио.

Западне границе Србије одредио је Анте Павелић, тамо где су се налазили конц-логори за Србе, спаљене српске цркве и највећа српска страстишта, тамо где је текла српска крв са усташког ножа. Зло је, значи, исцртавало српску малу. По мом мишљењу, у том најгорем случају да Југославија нестане, западне границе Србије морале би да буду одређене према принципима природног и историјског права, и то према етничкој мапи која је важила на дан 6. априла 1941. године. Зашто баш тада? Зашто што су хрватске и муслиманске усташе за време Другог светског рата починиле у тим крајевима геноцид над Србима, па из тог магнитог сгмепна Хрвати не могу ни данас нити икада више у будућности извући било какву државну корист за себе. У случају распада Југославије гласали би Јасеновац, Јадовно, Глина, све херцеговачке, личке и

Срби у Хрватској нису никакви странци, никаква мањина, и морају да уживају сва права која имају и Срби у Србији — права на своје националне институције, право на своје ћирилично писмо, право да буду у најтешњој духовној вези са својом матичном државом Србијом. Србе из Хрватске нико не сме протеривати ни денационализовати. То, такође, мислим и за Србе у Босни и Херцеговини, Црној Гори и Македонији, где су после рата насилно денационализовани и где је дошло до насилничког отимања српских цркава и манастира у престоници српског средњег века. Срби у Хрватској, уколико остану две покрајине у саставу Србије, морају добити право на аутономију и морају имати своју аутономну јединицу. Што се тиче Босне и Херцеговине, мислим да би и ту требало створити три аутономне јединице: српску, муслиманску и хрватску. Србима у Црној Гори нико не сме ни ускраћивати ни забрањивати право на њихово национално име. То је, дакле, једино решење, оно за које се ја залажем. Друго решење је унитарна Југославија, у којој би биле избрисане све границе. Оно би, можда, могло бити срећно, али је стицајем историјских околности и горких искустава, те наших омраза и међусобних зазирања, вероватно искључено.

кордунашке јама. И не само они из тих јама, него и све нерођено потомство њихово, које је такође уништено у тим логорима и на тим страстиштима. Овако чврст став заузимам и због тога да бих многе србофобе и србождере с ону страну Дрине опоменуо на разум и да бих их одљубио од усташке идеје о Хрватској од Суботице до Котора. Док постоји Југославија, не поставља се проблем где су западне и источне границе ни Хрватске, ни Србије, ни Босне и Херцеговине, ни Македоније. Знам да би те деобе биле стравичне. Етничка мапа Босне, Херцеговине, Баније, Лике, Славоније и Кордуна изгледа као кожа леопарда. Српски, хрватски и муслимански живаљ ту је измешан. Село до села, кућа до куће, засвек до засека; ко ће то и каквим маказама правилно поделити? И зашто, конечно, делити? Али, ако неко толико жуди за Аустро-Угарском и ако неко толико зазира од заједничког живота са Србима, онда мора да се замисли над чињеницом како ће да подели и поцепа срасло без слушања невоље. На мале прављене у Јају и на Брионима без ичије сагласности не може се рачунати.

НЕКА СУД ПРЕСУДИ

Југославија коју ви сада кројите тешко да може постојати, али у случају њена опстанка, у што, како кажете, ипак верујете, какав програм предлагате југословенским народима, па да сви они, ако је то уопће могуће из вашег сценарија, буду задовољни, укључујући прије свих српски народ, за који сматрате да је још увијек неравноправан? Другим ријечима, каква је ваша алтернатива титовској концепцији уређења унутрашњих односа у Југославији?

Мимо свега онога што сам већ рекао 4. марта ове године на ванредној скупштини Удружења књижевника Србије — да наша земља мора бити парламентарна, демократска, вишестраначка, а то значи детитонизирана, јер свега тога нема док смо одани светим заветима Јосипа Броза — неопходно је обезбедити јединство духовног и културног српског простора, а наравно и хрватског, и словеначког, у оквиру Југославије. Народу који је настрадао у титовској Југославији, српском народу, неопходно је повратити револуцијом и постреволуционарним отимачинама, национална права у Хрватској, Босни и Херцеговини, Црној Гори, Македонији — а нарочито у Хрватској. Срби у Хрватској нису никакви странци, никаква мањина, и морају да уживају сва права која имају и Срби у Србији — права на своје националне институције, право на своје ћирилично писмо, право да буду у најтешњој духовној вези са својом матичном државом Србијом. Србе из Хрватске нико не сме протеривати ни денационализовати. То, такође, мислим и за Србе у Босни и Херцеговини, Црној Гори и Македонији, где су после рата насилно денационализовани и где је дошло до насилничког отимања српских цркава и манастира у престоници српског средњег века. Срби у Хрватској, уколико остану две покрајине у саставу Србије, морају добити право на аутономију и морају имати своју аутономну јединицу. Што се тиче Босне и Херцеговине, мислим да би и ту требало створити три аутономне јединице: српску, муслиманску и хрватску. Србима у Црној Гори нико не сме ускраћивати ни забрањивати право на њихово национално име. То је, дакле, једино решење, оно за које се ја залажем. Друго решење је унитарна Југославија, у којој би биле избрисане све границе. Оно би, можда, могло бити срећно, али је стицајем историјских околности и горких искустава, те наших омраза и међусобних зазирања, вероватно искључено. Но, понављам, било које разумно и цивилизацијско решење чини ми се немогућим ако се пре тога не изврши детитонизација.

Најконкретније — шта?

Детитоизација је неминовна. То је *conditio sine qua* под Југославије. Југославија одана светским заветима и темељним принципима Јосипа Броза нити може у Европу, нити има шанси да преживи као држава. Што пре то схватимо, пре ћемо се и са мање патњи и жртви извући из данашње беде, међусобних мржњи, безакоња, једноумља и цивилизацијске срамоте. Сматрам да је одмах потребно укинути Закон о заштити имена и дела Јосипа Броза. Тај покојник више не сме да буде у надлежности ни специјалних закона, ни тужилаштва, ни радних бригада, које, као у

Босни и Херцеговини, на огољена брда вуку тсваре камења да уклешу његово име. О Јосипу Брозу треба да се говори и пише слободно. Нека се његовим заслугама и кривицама баве историчари, литература и социологија. Покољења дела суде; што је чије, дају свима. Нису протекле ни две и по године од Стаљинове смрти, а Хрушчов је на Двадесетом конгресу совјетске партије скинуо маску са лица великог диктатора. А шта је са маскама Јосипа Броза? Већ девету годину југословенски комунисти ни не помишљају да одрже свој Двадесети конгрес. Зашто? Које је то у интересу да чак и законима и силом државне принуде одржава култ Брозовог божанства и недодирљивости? Сваки грађанин ове земље мора бити слободан да га слави или да га проклиње. Нека историчари и војни експерти слободно кажу да ли су, рецимо, Сутјеска и Сремски фронт велике победе или непотребне кланице?

Да ли је рушење моста на Неретви 1943. генијална варка Врховног команданта или наопака наредба, издата у паници и хаосу? Нека становници Ужица, Врбаса, Дрвара, Велења, Подгорице, Митровице, Коренице и Велеса слободно одлуче желе ли да сви ти градови буду Титови. Нека народ Србије слободно каже жели ли и да ли је ма и једног сата желео да као дан свога устанка против окупатора слави дан када је на сеоском вашару, где ни једног окупатора није било, Србин пуцао у Србина. Нека суд слободно пресуди по коме се то закону и праву Броз 1945. године преселио у туђу кућу на Дедињу и још тестаментом башту те куће одредио за свој гроб. Зашто нема петокраке на његовом гробу? И је ли он тиме повредио и понизио стотине хиљада оних који су га под том звездом пола века следили? Детитоизација је пре свега право свих грађана Југославије да оспоре и одузму вечни мандат титовској, односно бољшевичкој, партији и њеном апарату власти, који су овако темељно и свестрано упропастили ову дивну и богату земљу.

Какви су, по вама, изгледи да се у читавој нашој земљи све то о чему говорите доиста и оствари?

То стално комунистичко позивање на некакве услове, на тренутке, на околности, то ме заиста не занима. Не занимају ме, у принципу, никакви програми спаса, ако они долазе од комуниста било Хрватске, било Словеније, било Србије, било Македоније. Оно што ме занима, то је вишепартијски парламентаризам у Југославији, који је, сматрам, једини гарант демократије. Желим, просто, да комунисти оду с власти, као што се десило у Пољској, а десиће се, изгледа, и у Мађарској. То је једино спасоносно решење.

Вреди ли то и за комунисте у Србији, који још увек чврсто држе власт?

Ја говорим о Југославији, а Србија је још увек у саставу Југославије.

16. СЕПТЕМБАР 1990.

РУКА И БАРЈАК

БЕСЕДА ОДРЖАНА НА САБОРУ СПО КОД ПЕТРОВЕ ЦРКВЕ У НОВОМ ПАЗАРУ. ПОШТО ЈЕ ОВАЈ ИСТУП, СЛУЖЕЋИ СЕ МЕТОДОМ ИСТРГНУТИХ РЕЧЕНИЦА И ЊИХОВОМ МОНТАЖОМ, ВЛАДАЈУЋА СПС ПРОПАГАНДА МЕСЕЦИМА КОРИСТИЛА ДА БИ САТАНИЗОВАЛА ЛИДЕРА СПО, ГОВОР ОБЈАВЉУЈЕМО У ЦЕЛИНИ, БЕЗ ИКАКВИХ РЕДАКТОРСКИХ ИНТЕРВЕНЦИЈА.

Добро дошли на овај сабор!
Процењујем да нас има не мање од 50 хиљада, што ће у београдској „Политици“ сутра испасти пар стотина.
Драга браћо и сестре!

Када је 1925. године обнављана Његошева капела на Ловћену, онда се владика Николај овим речима, на почетку самом, обратио Његовом Величанству краљу Александру: „Налазимо се на крову отаџбине, на колена Ваше Величанство!“ И, збиља, Ловћен је кров, небо српске отаџбине, а ово место на којему стојимо и на којем одржавамо данашњи наш Сабор, темељ је српске вере, српске нације.

ЧИЈА ЈЕ САВЕСТ НЕЧИСТА

Знају ли то они који овом Рашком земљом витлају барјацима Азије, турским, албанским, барјацима геноцида, хрватском усташком шаховником!? Ево месецима нам раде то отворено. Када сам био у Прибоју, пре двадесетак дана, витлали су цео дан тим барјацима, клицали „Живео Павелић“, „Живео Туђман“, а нарочито су хистерично халакали: „Турско, турско! Хоћемо Турску!“ Овде, пре неки дан, када су имали промоцију своје Странке демократске акције, после промоције урлали су и овуда по Новом Пазару, претуцали нам децу, приносили пиштоље на слепоочнице. Напали су нам и Сопоћане, ти плуралисти, демократи из Странке демократске акције. Мајка Варвара је добила инфаркт.

Када сам дошао у Прибој, затекао сам себе без очију и закланог. Није било плаката Српског покрета обнове са мојом фотографијом на коме ми нису биле извађене очи и пререзано грло.

Нема мојих ненападнутих плаката ни у Новом Пазару. И овде су ме заклали. (Народ скандира: „Не дамо те, Вуче!“)

Није реч о томе да ли ме неко да или не да. „Сва се Босна на Алију спрема, а Алија ни хабера нема. Друго нешто хоћу да кажем: ја сам се од тих плаката, од тога клања, од тога вађења очију, од напада на мајку Варвару, од тих дивљања, насртаја на децу, од тих силовања, превртања гробова, рушења цркви — страшно уплашио. Нисам се уплашио за себе, од њих. Мене је страх за њих, од њих. Господе Боже, како могу ти људи да живе са толиком мржњом у себи?!

Ми нисмо овом земљом никада рушили ниције бо-гомоље, превртали гробове, силовали ниције монахи-ње ни децу. Ми то никада нећемо. Ми смо народ Гос-пода Исуса Христа. Народ Светога Саве! Ми знамо да

Везивати се за једног човека, обожавати било ког човека, то је несрећа и то је рецидив система који хоћемо да разоримо и уклонимо са историјске сцене у Србији.

Никада нико из српске земље није прогањан због тога што је био друге вере, другог верског закона. И неће никада, ако су у питању људи.

свака мржња избија из комплекса, из немоћи, из слабости. Мрзи онај ко је несигуран, мрзи онај ко је слаб, коме клецају колена. Мрзи онај чија је савест нечиста, мрзи онај који се стиди своје прошлости и историје, уколико је уопште има.

Али кад кажем да смо ми народ Исуса Христа, онда морам да вам поменем, јер то ми Срби унемо да заборављамо, да је Исус Христос имао два лица. Једно је Христово лице када каже: „Ко тебе по једном образу, ти му потури и други“. Једно је лице Исуса Христа када и на Голготи, распет, прободен клиновима, опрашта својим мучитељима речима: „Опростите им, не знају шта раде“.

Али, друго је лице Исуса Христа, које ми Срби заборављамо, а све ћемо га се више морати сећати, оно које Он показује у јерусалимском храму, када је потегао бич да би казнио оне који су оскрнављивали светињу.

ИСТОРИЈА СЕ НАРУГАЛА

И српска историја има два лица. Једно је лице Светога Саве, лице бескрајне доброте и љубави, лице праштања. Једно је лице наша светосавска душа, која мржњу преображава у љубав, зло у добро, која од пушке ствара Јеванђеље, од касарне цркву. Али, ми имамо и друго лице — лице које је показао Стеван Синђелић на Чегру, Обилић на Косову, Принцип у Са-

Постали смо рукавац, одвојен од матичне ријеке, сувише велик да га земља упије, сувише мален да би постао засебна ријека, засебно језеро."

Код разумних људи мухамеданског закона, комплекса и мржње нема. Они знају да вера никада није раздвајала народе и никада није одвајала људе. Примитивци, неразумни људи, који халакају земљом Рашком, нападајући српске цркве, псујући Исуса Христа и Христову мајку, да би понизили Србе и терали их у расељење, не знају да би оснивач муслиманства, Муха-

рајеву, Карађорђе у Тополи, Милош у Такову, Дража на Равној Гори. Тај други образ српске историје налагао нам је увек, и налаже нам и данас, да претварамо Јеванђеље у мач и цркву у касарну, ако нема другог начина да приведемо зло разуму.

Ја нећу данас на овом светом месту, јер стојимо заиста на светом месту српске историје, да подсећам муслимане Рашке на то одакле извиру, где су им источници и ко су они. Знају то они и без мене. Знају они добро да су им преци били витезови и господа код Немање, да су им преци ишли са Лазаром и са Обилићем у бој на Косово противу полумесеца и Азије. Знају они добро да су се Лазовићи — данашњи Сијарићи — поисламили тек пре стотину и педесет година. Трошити речи на то да им објашњавамо стално ко су, одакле су, где су им гробови — изгледа да је бесмислено.

Непотребно. Ја жалим, ја саосећам са тим делом нашега народа. Велики српски писац мухамеданског закона Мехмед Меша Селимовић, у свом „Дервишу и смрти“, ставио је у уста Хасану ове речи: „Ни са ким се историја није тако наругала као што је са нама.

**Ми нисмо овом земљом
никада рушили ничије
богосмоље, превртали
гробове, сикловали ничије
монахиње ни децу. Мрзи
онај чија је савест
нечиста, који се стиди
своје прошлости и
историје, уколико је
уопште има.**

мед, због тога набио их на колац и одсекао им главе.

Мухамед никада није Исуса Христа назвао другачије него својим братом, и то старијим братом. А мајка Исуса Христа, Богородица Марија, што фукара која мрзи, која арлауче и буче не зна, једна је од четири свете жене Ислама. Ономе ко њу нападне, ко њу увери, по Исламу, по Курану — лети глава! Они то не знају. Они не знају да су све монотеистичке религије никле из једног корена, из јеврејства, и да ће се горе, на есхатолошкој равни, опет све слити у једну. Бог је један — звали га ми Христос, Јахве, Јехова, Господ, Саваот, Алах... Различита су имена за исти појам, за исту суштину. Људи који мрзе то не разумеју, јер вера се темељи на љубави, а мржња никад није разумевала љубав и бежала је од ње као ђаво од крста!

У овој благословеној земљи српској, у овој дивној земљи Рашкој, погледајмо ову лепоту. Има места за сваког, без обзира у коју цркву иде и да ли уопште у цркву иде, ако је Човек. Ако ову земљу Србију признаје за своју отаџбину и ако јој не ради о глави, ако не напада комшије, ако је не вређа, ако не манита,

ако је не понижава. То је азбука српске историје и српскога православља. Нико никад из земље Србије није прогањан због тога што је био друге вере, другог верског закона. И неће никада, ако су у питању људи.

ПУТОКАЗИ

Међутим, после свега што преживљавамо скоро цео један век, постављамо питање: докле ћемо чекати да се они приведу разуму, докле ћемо им читати Јеванђеље и читати ваке о чојству и јунаштву? Умаче нам Европа, побеже цео свет, а ми, који живимо у најлепшој земљи... Ја сам пропутовао цео свет, овакве лепоте нема нигде, о томе не говорим са пристрасношћу провинцијалца, него с објективношћу човека који је видео цео свет. А из те лепоте се данас бежи, сели, не само из Рашке у ужу Србију, него се из Србије бежи у Немачку, у Америку, у Аустралију, свуда.

Ми морамо да се окренемо будућности. Ми морамо да запошљавамо омладину. Ми морамо да дижемо стандард да бисмо стигли европске земље. Жури нам се у будућност, али малигна ткива разарају нам организам и не дају нам да идемо ТАМО. Докле ћемо да трпимо хрватске комплексе и хрватску мржњу? Докле ћемо енергију своју да трошимо на лечење хрватске србофобије? А апсолутно је јасно да их од србомржње излечити не можемо. Докле ћемо да лечимо ове овуда, оне по Косову, оне по Македонији? Нама време измиче, ми права на чекање немамо, ми тај чир морамо да провалимо и да га људски очистимо.

Онај ко хоће турско, ено му Турске! Поставићемо путоказе, о свом трошку: Истанбул, Техеран, Мека, Медина... срећан пут! Тирана, Загреб... Срећан пут! Немамо више времена да вас школујемо и да вам причамо приче да смо браћа! Нисмо више браћа!

После свега што се десило по Прибоју, овуда, Сјеници, Тугину... отишли су представници владајуће странке, ове... не знам како се зове, не знам јој име... Социјалистичке партије, и држали митинге поново о братству и јединству.

Српски покрет обнове је противу братства и јединства!

Противу братства и јединства каквога нам је Броз наметнуо. Рекао сам за шта смо, али казао сам и да смо против оваквога братства и јединства. Ми поштујемо речи Фјодора Достојевског — да нема братства без браће! Кад нам буду браћа, кад нас увере да смо браћа, онда ћемо бити за братство. А дотле — морамо им понешто поручити.

Ако не верују да је турско 1912, на Куманову, мацем војводе Путника и српских војника, дефинитивно поражено и протерано из Србије и из Европе, ако то не верују, па поново предлажу и боре се за васпостављање турског, онда ће добити поново 1912. годину и војводу Путника! Ту разговора нема, ту погађања бити неће. На њима је да одлуче — хоће ли то или неће.

Ми само упозоравамо: кад Српски покрет обнове добије власт, сваки онај ко у руку овом Рашком земљом стегне турски барјак, усташки барјак, албански барјак, или било чији други државни барјак сем српског — остаће и без руке и без барјака!

На тајном састанку, пре неколико дана, врхова Странке демократске акције усвојена је резолуција која ми је дошла до руку. Резолуција каже да ће 31. децембра 1991. године, у Сарајеву, бити проглашена Исламска Република Босна и Херцеговина, која ће у

Код разумних људи мухамеданског закона комплекса и мржње нема. Они знају да вера никада није раздвајала народе и није одвајала људе. Примитивци, неразумни људи, који халакају земљом Рашком, нападајући српске цркве, крвљујући Ијуса Христа, да би понизили Србе и терали их у расељање, не знају да би их окривач муслиманства Мухамед због тога набио на колац и одсекао им главе.

свом саставу имати три целине — Босну, Херцеговину и Санџак, како они кажу. Председник те републике бираће се по шеријатском закону, на седам година, а парламент ће бити дводомни, од Већа народа, које ће заседати у Мостару, и Већа бегова, које ће да заседа у Травнику.

ЈЕДАН НИЈЕ СВИ

Народе српски! Питам вас и одговорите у један глас: може ли то икад бити, док има иједног Србина?!

Па, кад не може, и НЕ МОЖЕ, ја вас молим: мудрост међу нас и разум у нас. Не постоје политичке странке у Србији да се мрзимо, да се ружимо преко штампе, да не говоримо једни с другима. Странке нису те које требају да нас завађају, него то је просто један инструментариј цивилизованог света да се спречи једноумље, да се такмичимо у програмима за добро: бит Србије.

А пошто се са свих страна и кусо и репато костријеши на српство и Србију, ми смо из Српског покрета обнове ових дана предложили Српској православној цркви, Српској академији наука, Удружењу књижевника, Матици исељеника, Матици српској, и свим водећим, значајнијим политичким странкама у српском народу, не искључујући одатле ни Социјалистичку партију Србије, да се нађемо што пре за једним столом, сви заједно, и усвојимо заједничку декларацију о заштити нације. Српски народ је и тело и душа. Ми хоћемо да одредимо где нам је и шта нам је тело, а каква ће нам бити душа, борићемо се између себе, цивилизовано, страначким програмима, утакмицама на изборима. Ми морамо да се договоримо о том телу, о територији српског народа и српске државе. Сматрамо да та декларација мора да буде основа и за изразу српског националног програма.

Додајем, међутим, да без демократије нема ни националног јединства ни јаке Србије способне да заштити наш национални интерес. Због тога, ако ни због чега другог, прерушени комунисти морају да оду. Не буде ли тако — ето сумрака Српства и Србије!

На крају, овде сте данас, у неколико наврата, клицали: „Вуче, Вуче“, певали сте песме, помињали сте ми име у тим песмама. Ја вам се захваљујем, али морам поновити нешто што често понављам, и понављаћу свуда где се то буде дешавало, а грло и снага ми дозволе да говорим: Ти покличи не воде ничему! Ако обнављамо светосавску традицију, онда морамо обновити и светосавске светиње. Везивати се за једног човека, обожавати било ког човека, живот и смртног човека, то је несрећа и то је рецидив система који хоћемо да разоримо и уклонимо са историјске сцене у Србији. Јуче — живео Јосип Броз, а данас — живео Милошевић, живео Рашковић, живео Килибарда, живео Драшковић! Иста је то кајда и иста несрећа, верујте ми. Ја сам само случајно и привремено председник Српског покрета обнове. Ми имамо три своја стална председника. Њима верујте, ја могу да оманем. Та три председника, који вас никад изневерити неће су: Свети Сава, Његош и Карађорђе!

Још вас једном поздрављам и желим да кажем, нарочито нашој браћи која живе овде у Рашкој земљи: нека се не боје. Нека се не плаше ни мало. Нема Хитлера, нема Мусолинија, одавно нема турских султана, нема ни једног од три Јосипа: ни Јосипа Стаљина, Фрања Јосипа ни Јосипа Броза, а ускоро, даће Бог, нестаће и Брозових сејмена на власти у Србији, па више нико и ништа неће моћи зауставити препород и васкрс српске славе. Хвала вам. Живели.

10. ОКТОБАР 1990.

ИСТА МЕЛОДИЈА ИСТЕ НЕСРЕЋЕ

У паклу Косова Поља, 29. септембра, док су ме присталице Социјалистичке партије Србије, помамно витлајући страначком петокраком и фотографијама председника те партије господина Слободана Милошевића, гађале каменицама и псовале, док је живи зид полиције једва задржавао те људе, те Србе, ту нашу браћу, да не почи не линч над браћом, над Србима нешто другачијих политичких уверења, до мене је допирало једно, најчешће понављано питање: „Где си био, издајниче, пре пет година?“ То питање ме је, још, и кад се бука стишавала, и кад су каменице поиспадале из несрећних руку, и кад се Косово Поље вратило јесењој вечери можда и постиђено, прогањало као сваки крик неразума.

Ћутао сам, док је постављано, да не бих подјаре не још више подјарио; ћутао сам, док је извикивано, јер зацунути од мржње не би могли да ме чују, ни да ме разумеју.

Имао сам, међутим, и имам, одговор.

Пре пет година, ја сам и од Слобе бранио Србе Косова и Метохије, јер их је и од Слобе ваљало бранити!

То сам, у паклу Косова Поља, 29. септембра, од- ћутао.

Вруће главе само студен око срца праве; неправ- де почињу кад је правда у врућим главама.

Желео сам да их подсетим на петицију 2014 Срба, упућену партијском врху Србије у јесен 1985. године, у којој су преклињали за помоћ и спас.

Тада су се, први пут, заталасали косовски божури после буре белих капица.

Да ли знају и да ли им је ко рекао — желео сам да их питам — шта је о том њиховом валају говорио друг Слободан Милошевић? Да ли су икада имали у рука- ма стенограм са седнице Председништва ЦК СК Ср- бије, од 25. децембра 1985. када је Петиција 2014 раз- матрана?

Друг Слободан Милошевић тада вели:

„Ми смо се овде суочили са једним драстичним примером политике злоупотребе великих проблема који стварно постоје, да би се манипулисало људима да би се разбуктавао национализам. Није реч о спон- таном већ о једном пажљиво припреманом неприја- телском деловању. Било је идеја и покушаја да се од Косова Поља, са везама које су се тражиле у Београ- ду, праве неред и у Београду“.

Желео сам да их подсетим да је Коста Булатовић, главни организатор те петиције, ускоро ухапшен и да је требало да и ја будем ухапшен, јер сам јавно мани- фестовао подршку Србима Косова и Метохије и пре- зир према њиховим тамничарима.

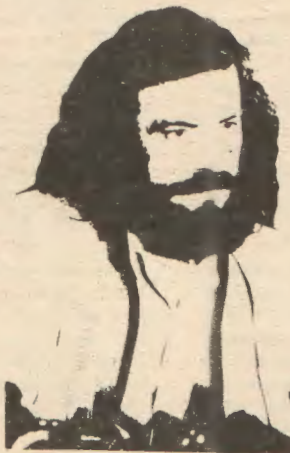
На једном од протестних скупова и Београду пи- тао сам:

„Да ли је хапшењем Косте Булатовића уклоњено сазнање да је један цео народ, српски народ на Косо- ву и Метохији, изложен организованом терору који над њим спроводе и суседи Арнаути и власти у тој са- мо формално српској покрајини? Да ли је уклоњено

ИЗЈАВА ЗА „СРПСКУ РЕЧ“

Далеко од тога да поричем бар формални и манифестни преображај косовски господина Милошевића који је уследно касније. Сачекајмо, ипак, да од тог преображаја и неке резултате видимо. Непорецива је чињеница да је огромна већина захтева из Петиције 2014 Срба Косова и Метохије остала све до данас непуњена.

Свуда говорим да између јучерашњих поклича „Живео друг Тито!“ и данашњих поклича „Живео друг Слоба!“ или „Живео Вук!“ нема суштинске разлике. То је иста мелодија исте несреће.

сазнање да ће, по ко зна који пут већ, речима и обе- ћањима утешени и умирени косовски Срби, и даље морати да трпе најбруталније и најпримитивније изли- ве мржње и фашизма и да наставе своју Голготу под двоглавим орловима и заставама једне туђе држа- ве?“

На истину су, међутим, у Косову Пољу, 29. септем- бра, летеле каменице, као и око моје главе.

На светом месту проламали су се узвици Богдана Кеџмана, члана Главног одбора Социјалистичке пар- тије Србије, заслепљени вером у оно чему се верова- ти не сме, и због тог светог места ужасно скрнави- тељски.

Желео сам да им, тако спремним да ме раставе од живота, поручим:

„Добри људи, браћо, не обожавајте никад никога. Не верујте слепо и безусловно ни господину Милоше- вићу, ни господину Драшковићу... никоме! Верујте, добри људи, браћо, само себи, својој муци и истини“.

Далеко од тога да поричем бар формални и мани- фестни преображај косовски господина Милошевића који је уследно касније.

Сачекајмо, ипак да од тог преображаја и неке ре- зултате видимо.

Непоречица је чињеница да је огромна већина за- хтева из Петиције 2014 Срба Косова и Метохије оста- ла све до данас неистуђена.

Може се, чак, идући кроз стварност а не папире, кроз свакодневицу а не кроз резолуције, кроз стања а не обећања, рећи да је положај нашег народа косов- ског гори него пре пола деценије.

Чињеница је и то, провокативна колико и неумо- љива, да су сви првоборци српског устанка на Косову и Метохији од пре пет година, данас у немилости вла- дајуће Социјалистичке партије Србије и далеко од ње и њеног усрећитељства.

Зашто?

У милости врха те исте партије, тих усрећитеља на- ције који пут до националне среће виде у осталим обећањима, а не и у испуњавању обећања, сада су Кеџмани, Грујићи, Шћепановићи, Трајковићи... баш они који су, пре пола деценије, служили уз скуте шип- тарским окупаторима.

У њиховим рукама биле су 29. септембра 1990. ка- менице, они су организовали каменовање Срба, из њиховог грла крештала је лаж и проваљивале су ув- реде.

„Не знате, браћо, шта радите“, рекох им, „и ја вам праштам“.

То и сада понављам.

И још нешто...

Свуда говорим да између јучерашњих поклича „Живео друг Тито!“ и данашњих поклича „Живео друг Слоба!“ или „Живео Вук!“ нема суштинске разлике.

То је иста мелодија исте несреће.

11. ОКТОБАР 1990.

БЕЗ ЊИХ ЈЕ СВЕ НА СТРАНИ СРБА

Даме и господо, грађанке и грађани Ниша! Чланови и присталице Српског покрета обнове! Чланови и присталице осталих опозиционих партија у Србији! Чланови и присталице владајуће Социјалистичке партије Србије! Све вас једнако поздрављам са: ДОБРО ДОШЛИ!

Настојаћу да данас пред вама што мање говорим о комунистима. Зашто? Због тога што не волим да говорим о прошлости.

На жалост, у Србији то једна мањина бољшевичких фанатика још не схвата.

Не заборавимо: темељ вишестраначком систему постављен је пре настанка људи. Јесте ли икада видели шуму са само једном врстом дрвећа? И у тој шуми два истоветна стабла? Јесте ли икада видели пејзаж са два истоветна брежуљка? Два истоветна корита реке на целом свету не постоје.

ПРЕДИЗБОРНИ ГОВОР У НИШУ

*Је ли СПО градио
железаре тамо где нема
гвожђа, је ли СПО
подизао колање на
планини, а пилане крај
мора? Је ли СПО подизао
централе тамо где
уопште нема воде?*

Они који су 1917. године прогласили за идеал човечанства једногласје, једноумље, истоветност људских мишљења, не само да нису поштовали истину да на свету не постоје два човека с истоветним отисцима прстију, него су се дрзнули да за идеал наше цивилизације прогласе истоветне отиске људских мозгова. Тиме су директно нарушили хармонију и основне принципе Космоса.

Молим вас, уђите вечерас, не знам да ли сте о томе икада размишљали, у било коју нишку кафану па ћете видети да ни у једној не свира само српска музика. Да се ни у једној не певају само српске песме. У свакој српској кафани је Европа. Чућете и српске, и хрватске, и македонске, и француске шансоне, и руске романсе, чућете и америчку, и енглеску, и шпанску, и италијанску, и грчку музику. Српски народ је народ вишегласја. Никад народ само једног кспља, једне па-

мети, једне идеје. Никад!

Како се примиче 9. децембар, ја често говорим: све ме више хвата зебња од победе Српског покрета обнове. Велике су обавезе пред нама, ако победимо на изборима. А провалија је под Србијом, ако не победимо.

Покушајмо да логички, трезвено, без икакве страначке пристрасности и припадности, проанализирамо овде, на овом величанственом сабору, шта ће бити, шта је неизбежно да буде ако 9. децембра, због велике изборне преваре и крађе, у седлу остану комунисти.

КАДРОВСКА ГЕТА

Србија је већ и сада обележена жигом срама због тога што је последњи болшевички бастион у Европи, уз Албанију. Ми смо на међународном плану изоловани. Ништа, чак и ако предузмемо нешто што је и часно, што је и поштено, чак и демократско — свет не прихвата, јер је све увијено у обланду црвене болшевичке боје. Њој нико ништа не верује.

Значи, ми нећемо на међународном плану моћи да предузмемо ни један корак а да не будемо извиждани. Упашћемо у још већу изолацију, биће нам заврнуте све славине финансијске помоћи, неће Срби из дијаспоре да дају ни динара у такву Србију. С друге стране, комунисти ће бити свесни изборне преваре. Знаће да су крали, да немају народ иза себе, па ће се у складу са тиме и да понашају. Онај ко је јак, тај је толерантан, тај је широкогруд, тај прашта, тај пружа руку помирења. Они то бити неће, руку помирења идеолошким неистомисљеницима пружити неће. Све који нису били за њих, а то значи огромну већину српског народа, сматраће својим непријатељима. Увешће још жешћа кадровска гета, још ће гори људи да воде Србију, што ће узроковати тиме да ћемо економски да тонемо још више, доћи ће до свакојаквих раслојавања у нашем народу: идеолошких, социјалних, немири ће бити на помолу, инфлација ће да галопира...

И шта ће даље да буде?

Србија ће да се ускомеша. Бићемо, браћо моја и сестре, доведени до границе ужаса да једни другима скачемо за врат, да се ухватимо за грла. Лебдеће над нама мач грађанског рата! А то прижељкује Туђман, то прижељкује Угљанин, то прижељкује Ругова... сви као хијене гледају — хоће ли Срби ударити на Србе?! Да би комунисти избегли грађански рат, покушаће још једно: да наша осећања и незадовољство системом власти у Србији брзо пребаце на спољни план и да нам кажу: за економски колапс, за ову скупоту, за ужасну кадровску политику, за неслободу, за све — криви су други. Хајде да ратујемо с њима!

Нека их ђаво носи са ратом. Не би то био ни први ни последњи рат који су Срби водили. Ми га не желимо, далеко му лепа кућа.

Али, рат у који би нас увели српски болшевици, Срби би изгубили и то је оно најтрагичније.

Не могу такви људи водити ни дивизионе, ни пукове, ни чете. Мораш имати иза себе сложен народ, који зна шта брани, а онда ће да гине, свестан истине да је живот јефтинији од онога што се брани. Ако човек није убеђен у ту чињеницу, да је Србија коју бранимо вреднија од наших живота, биће доста оних који неће бити спремни да је бране, а биће доста и мутивода међу нама, покривених црвеним плаштима, који ће први да окрену леђа на фронту. Гурнуће нас у рат, а неће хтети да окрваве гаће!

ЈНА ће се распасти, а Српска војска неће бити формирана. Ратоваћемо криминално и на срамоту традиционалне части нашег војника. Српски режим ће

Скupo нас је коштала Југославија. Јесте. Наша је заблуда. Али, ми смо је стварали, ми смо проливали крв за њу. У свакој цигли Југославије српска је крв уместо цемента.

Не могу такви људи водити ни дивизионе, ни пукове, ни чете. Мораш имати иза себе сложен народ који зна шта да брани, а онда ће да гине, свестан чињенице да је живот јефтинији од онога што се брани.

све наше истине претворити у неистине. Свет ће заборавити да смо пострадали у Јасеновцу и народ-жртва биће проглашен за народ целата. Сви ће бити против нас, чак и Руси. Изгубићемо Први светски рат и оба-балканска... Ето, то ће нам се десити ако 9. децембра комунисти победе.

А шта ће бити ако СПО победи?

Изолације Србије на међународном плану ће одмах да нестане. Већ сутрадан по изборној победи, наши преговарачи ће отићи у Љубљану, Загреб, Сарајево. Отворићемо дијалог и са Шиптарима. Ако можемо спасићемо федерацију. Ако Хрвати и Словенци желе конфедерацију, или асиметричну федерацију, нема разлога да то не прихватимо, али под одређеним условима.

Шта ћемо даље урадити?

Већ смо нешто од тога урадили. У „Сава центру“ на Светском сабору Српског покрета обнове, ми смо, браћо и сестре, објавили Декларацију о националном помирењу. Ми смо објавили да је грађански рат у српском народу завршен!

А даље шта ће да буде?

Ми ћемо, пет-шест месеци након 9. децембра, расписати референдум: монархија или република. Шта ће да буде, одлучићете ви. Мене не питајте за кога ћу бити, јер ако бих вам ја рекао за кога ћу гласати након тих шест месеци, могао бих да псаучем и заведем понеког од вас да гласа као што ћу и ја гласати.

Национално помирење које смо прокламовали подразумева и то да ће сваки облик јеваншизма према комунистима бити најстрожије забрањен, онемогућен. Ми смо прокламовали помирење, и ако бисмо погазили свој рођени принцип, онда бисмо заслужили да нас већ 10. или 11. децембра моткама најурите. Као лажове.

МУТИВОДЕ МЕЂУ НАМА

Конечно, ко су комунисти?

Србија је доведена до свега овога што сам вам говорио, до беде, до јада... Али, можемо ли ми са правом, можемо ли чисте савести ставити руку на Јеванђеље и заклет се да су баш овакве фаталне по-

следице по српски народ сви чланови Комунистичке партије желели? Нису желели, али очигледно систем, тај сатански систем једноумља, где нема вентилације идеја, памети, борбе програма, где се неистомисленик проглашава за непријатеља и тера у затвор — терао се 50 година — није дозвољавао ту критичку ноту и напосто тај систем, без обзира ко га је водио, морао је да уроди оваквим плодовима. Велики број тих људи су желели најбоље, али су плодови ужасни и они сада не схватају да су плодови ужасни због тога што је систем морао да доведе до таквих плодова, него мисле субјективно: „Желели смо најбоље, па нисмо криви“. Нисте криви ако схватите да је прошло време таквих наопаких програма. Будете ли настојавали да и даље своје личне сујете, таштине, надређујете интересима Србије, бићете криви не пред Српским покретом обнове, браћо комунисти, него пред својом децом. Пред својом унучади која ће живети ужасно — бити незапослена, гинути, дрогирати се, бежати из Србије...

Четрдесет и пете је дошла власт која је напунила затворе српским домаћинима. Ударила им на част, на образ, отела земљу, растурила цркве...

Сад кажу — „Вратићемо вам све“. Само што не кажу: „Усадићемо вам и оне бркове које смо вам почупали, само 9. децембра, аман-заман, помозите нам да останемо у седлу!“

Србију у будућност морају водити знање, способност, стручност, памет... и ти квалитети ће бити надређени и националној, и верској, и страначкој припадности. Само тако и никако друкчије...

КОЛИБА ЈЕ НАША

Ја знам, сутра да избије рат, само да будемо сложни, не може нам нико ништа. Сав Балкан не може Србима ништа. Али, и у том рату пашће наше главе! Не желим да падне ни једна. Пашће и противнике, непријатељске. Ја не желим да ни оне падају, нема потребе! Колико смо јачи овако, верујте ми, још смо јачи за преговарачким столом. Јер су све чињенице, истине, ратно право, историјско право, етничко право — све је на страни Срба. Зашто да то не користимо? Зашто да гурамо народе и државе да ударају једни на друге, да тече крв?

Молим вас, они кажу да издајем српство због тога што хоћу да преговарам. Заборављају да су до јуче тврдили да сам право оличење човека који коље, који убија, који ће Србију одвести у катастрофу. Па тврдили су да кријући, малтене, свако јутро за доручак поједом по некога Хрвата или Шиптара. Сад одједном — отишао Вук Драшковић у Јасеновац, положио венац, што значи да је издао српство! Зашто? Зато — кажу — што је господин Брана Црнчевић, представник Социјалистичке партије Србије, био кренуо месец дана пре мене, па кад му нису дали, вратио се. Из тога се закључује да сам ја издао српство. Као да су очекивали да је дужност господина Туђмана и његових редарственика да ме закољу у Јасеновцу. А онда не би било проблема: господин Црнчевић би могао бити вечити посланик, господин Милошевић би без страха могао да чека 9. децембар и председничке изборе. Али, ја ћу вам рећи и ово: у Јасеновац смо отишли убеђени да нас чекају редарственици. Ми смо, ноћ уочи поласка, пошто је хрватска телевизија објавила да посете Јасеновцу бити неће, да ће редарственици извршити своју дужност, одговорили телеграмом: „Ми долазимо да се светосавски поклонимо највећем гробу у нашој историји и могу сви хрватски редарственици да нам стану на пут, ми ћемо ући у Јасеновац!“. Проценили су да би било сувише ризично стати

У свакој српској кафани је Европа. Чућете и српске и хрватске и македонске и француске и руске песме, америчку, шпанску, енглеску и грчку музику. Српски народ је народ вишегласја. Никад народ само једног коља, једне памети, једне идеје. Никад!

пред Српски покрет обнове, на капијама Јасеновца. Господина Црнчевића тукли нису, видели смо на телевизији. „Покажите легитимацију“ — он покаже легитимацију. „Вратите се“ — он се врати.

Нећемо да рушимо Југославију. Колибу кад хоће немо да нам сруши, треба да се побунимо, па нека је најружнија колиба. Скупо нас је коштала Југославија. Јесте. Наша је заблуда, али — ми смо је стварали, ми смо просипали крв за њу. У свакој цигли Југославије српска је крв уместо цемента.

Нећете, господине Туђман, нећете господине Ругова, папиром рушити српску гробницу. Не може!

ЕКОНОМИЈА ЛАЖИ

Ми немамо ништа против да се разведемо. Али да се људски и паметно разведемо, иако мислимо да би развод, после свега, био катастрофалан и поразан по све. Ми можемо узети и до иза Љубљане. Али нећемо. Ми ћемо да узмемо оно што је наше. Али ни у том случају неће бити задовољни неки други. У будућност ћемо ући са мржњама. Оптеретићемо још нерођену децу деобама и будућим ратовима.

А ако памет победи ако СПО победи, рата ни разбијања Југославије бити неће. Ја верујем да нису погашене све свеће разума ни у Хрватској, ни међу Муслиманима, ни међу Арнаутима. Можемо од Југославије створити једну федерацију или конфедерацију по узору на Швајцарску, пуну кантона, разних покрајина, области, аутономија, где ће свима да буде широко и потаман. То је наш идеал...

Комунисти питају — где вам је економски програм?

Ено га у „Српској речи“, има 40 страница, нећу да га препричавам.

Али хоћу нешто друго да кажем. Да упитам њих — где је њима економски програм? Они кажу — имамо га, имамо најбољи програм, само гласајте за нас, па ћете видети лепоту.

Па, за име света, ко вам је комунисти бранио већ 50 година да примените своје програме? Ко вам брани да тај најбољи економски програм, који имате, сад примените? Сем ако не сматрате да га већ примењујете увођењем царина на робу из Црне Горе, Босне и Словеније, или овим надувавањем цена, инфлацијом, или тиме да се паре од зајма дају владајућој партији за пропаганду и да се тим парама од зајма подмићује београдска Телевизија и кућа „Политика“ да лажу? Зар је то економски програм?

Хтео бих да питам: Је ли Српски покрет обнове, спроводећи свој економски програм, градио железаре тамо где нема гвожђа, али има доста грожђа? Је ли Српски покрет обнове, господо, подизао солане у планини а пиране крај мора? Јели Српски покрет обнове подизао централе тамо где уопште нема воде? Комути причате о економском програму?

Једино смо сигурни да под њима, под том памети, не може да роди никаква економија, сем неекономичне економије, економије лажи, промашаја... То је сигурно.

А сада вас молим да поздравимо српску заставу из Првог светског рата. Први пут после 50 година.

28. ОКТОБАР 1990.

ВРЕМЕ ЛОМОВА

Сабрани први пут од Великог Помрачења, које наступи априла 1941. и траје од тада непрестано, нађоше се заједно деца Српског Израиља. Овде, у престоном граду наше нације, данас су представници свих наших земаља и крајина у Југославији, али и представници српског народа расељеног и расејаног широм света.

Већ због тога, Сабор овај важан је догађај, али ја ћу одлучно избећи реч — историјски. Болесни смо од историјских скупова, историјских одлука и догађања за последњих пола века.

Историјским корацима грабећи у светлу будућност поброженог болшевизма, обрели смо се у помрчини прошлости и скоро да смо протерани из историје.

На питање „Ко си ти?“ Христос је одговорио „Ја сам пут“. Нека и овај Сабор буде почетак пута, само почетак, повратак Српства и Србије из мрака у светлост, из јуче у сутра, из разисторије у историју.

Од времена Вождове буне крупнији и прешнији задаци нису стајали ни пред једним српским нараштајем.

Карађорђе почиње из ничега, а на велико прегнуће обнове и победе покреће га сећање на давну славу Отаџбине и прометејске снаге вере у обнову и победу. Границе српске државе и поредак у тој држави казују му гусле, епске песме и књиће староставне.

Васкрсавајући из мртвих Србију, Карађорђевићи обновитељи нису били притиснути бременом властите кривице због пропасти царства на Косову. Бранковић је за њих био само далека срамота у колективном памћењу.

Нама су данашњим, на жалост, Бранковићи очеви, дедови, ујаци, суседи. Они су, а не једино онај кога су служили, највећа примедба и највећа мрља на српској историји. Првенствено из живог блата њихове издаје ми данас настојимо да извучемо Србију.

Под знамењем петокраке звезде, они су, за последњих пола века, у поразе преточили све српске ратне победе од 1804. до 1945. године, обесмислили све жртве, осрамотили и погазили све вишевековне вредности, идеале и традицију наше нације.

У масовним стрељањима Србије у јесен 1944. године, у помору српске омладине 1945. године, у хапшењима и злостављањима десетина хиљада српских домаћина, у рушењу и обешчашћивању српских цркава и гробова, у подизању конц-логора, у разбијању и распродаји српских земаља, у прогонима Срба са Косова и Метохије, у бетонирању и скривању усташких јама по Херцег-Босни и Хрватској, у насилном покретању стотина хиљада Срба у расејање по свим континентима, у зазирању српских села, у нагрђивању и сиромашењу српских градова, у премештању фабрика из Србије на крајњи запад Југославије, у исламизацији српских крајина, у расрбљивању Црне Горе, у однарођавању производњи србомржње по Вардарској Македонији, у сечи српске културе, традиције и националног памћења... у свему су српски комунисти били први, најбржи, најревноснији, најокрутнији.

БЕСЕДА НА СВЕТСКОМ САБОРУ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ У БЕОГРАДУ

Заобишао бих данас ову тужну истину, само да та кратка и фатална памет припада прошлости, да се у српске болшевице уселило освешћење и кајање.

„Српски комунисти немају чега да се стиде“, каже председник Социјалистичке партије Србије.

„Поносимо се нашом социјалистичком револуцијом!“, саопштава исти човек, убедљиво потврђујући оно што се знало и без тога: комунисти у Србији су променили име тек форме ради, задржавши и стару мисао, и старо понашање, и старе прохтеве.

Српски покрет обнове хоће да врати све што нам је отето, да сједини разједињено, састави растављено, насели расељено, дигне порушено, поруши нечасливо, охрабри предлашено, застраши осиљено, пронађе изгубљено, помири завађено, збрлати разбрлатиљено.

На жалост, највећа препрека остварењу ових идеала нису ни усташке шаховнице у Хрватској, ни оживљене страсти Азије по Босни и Рашкој, ни двоглави орлови Албаније. Васкрс и обнову Србије најжешће кочи болшевизирана, а на несрећу владајућа, памет у Србији.

„Не бојим се од вражјега кота, нека га је ка на гори листа, но се бојим од зла домаћега“ и данас би Његош рекао.

У ноћи оној која претходи истрази потурица, војвода Батрић и још четрдесетак Црногораца, у „Горском вијенцу“, сањају исти сан: Милош Обилић, на бијелом хату, језди преко равна Поља Цетињскога.

Нећу претерати ако кажем да је из сличног колективног сна настао Српски покрет обнове и за само не-

колико месеци израстао у највећу снагу данашње Србије.

Стешњен непријатељима, издан од својих, свуда понижен и прогоњен, у кући без куће, у миру без мира, на њиви која му је отета, у цркви која му је обрвана, у гробници која је преорана и необележена, у војсци која није његова, са завежљајем бегунца и чергара — српски народ цео зашао је у његошевску ноћ из „Горског вијенца“, где му, где нам, на крилима жеље за друкчијом судбином, у снове долазе Обилић и Карађорђевић.

Како, међутим, из снова у стварност коју хоћемо и како стварност, коју нећемо, да узмакне пред нашим сновима?

Којим путем изаћи из Југославије на коју не пристајемо и стићи до Југославије која би одговарала не само Србима или Хрватима, већ и свим осталим, истовремено? Може ли, уопште, да постоји таква Југославија?

Како, куда и кад поставити међу нових држава, ако је распад Југославије неизбежан?

Како, без оглашавања оружја, обезгласити све мржње које данас потресају ову земљу и којима је, свима од реда, српски народ на нишану?

Опстала Југославија или не, опстаће географска стварност да ће Срби и Хрвати, Срби и Шиптари бити суседи. Та чињеница, сама по себи, намеће обавезу овим народима да своје односе учине, макар, сношљивим.

У Југославији или без ње, како ћемо најбрже да ојачамо економске, духовне, умне, моралне, биолошке и остале ослонце и снаге нашег народа и државе?

Најлакше је предизборне пропаганде и буке ради, завитлати ратним барјацима и народу обећати благостање и демократију одмах после изборне победе.

Тешке и неодговорне речи нећемо да потежемо. „Није ријеч свилена марама, да је вежеш себи око врата, но је ријеч тица луталица!“ — каже Његош.

Нисмо, напосто, чудотворци да нудимо недостижно, а нисмо ни большевици, да и народ и себе лажемо.

Српском покрету обнове, сем тога, јефтине предизборни поени који се стичу неодмереним и громовитим речима нису потребни. Ми знамо да смо изборе већ добили. Огромна већина Србије стала је из Програма Српског покрета обнове и ту чињеницу може да порекне само крађа гласова 9. децембра, а и тада привремено.

Допустите, због тога, да се што сажетије и што тишим гласом, дотакнем појединих драматичних проблема садашњице и да саопштим како се према њима поставља Српски покрет обнове.

ГРАНИЦЕ И ИСТОРИЈА

Југославију не желимо да рушимо. Два смо пута за њу изгинули и она је највећи гроб, можда и највећа коб и заблуда, у српској историји. Ми, међутим, скидамо капе пред само једним гробом, а камоли пред гробницом у коју, у ратовима за Југославију и због Југославије, положили смо три милиона својих гробова.

Југославија је највећи споменик нашем хришћанском, светосавском жртвовању за другога. Хрватске, Словеније и Македоније никада не би било да Срби не створише Југославију, нити би икада нестало Србије.

Наше победе претакме су у поразе и туђе добитке, на нож смо узвраћали Јеванђељем, на геноциде братимљењем, од камења којим су нас усмрћивали подизали њима куће и градове.

За федерацију смо, чак, и по цену пристајања на садашње унутрашње границе, које су иначе неисторијске и криминално постављене, под условом да савезна држава буде вишестраначка и демократска република или монархија са јаком централном влашћу и под условом да се аутономне покрајине или области успоставе свуда тамо где њихово постојање намећу исти разлози као и у данашњој Србији.

Љуби непријатеља свог! Да не створи Бог Србе, а Срби Југославију, ову заповест не би имао ко ни где да изврши.

Да волимо своје душмане и да се жртвујемо братству без браће, више нећемо. Не смемо, не можемо. То је наредба, ипак, за Небо а не за Земљу, за свеце а не за људе. Срби, коначно, више немају шта да поклоне и чега још да се одрекну, сем права на своје постојање.

Јесмо за Југославију, али за нову, сасвим друкчију.

За федерацију смо, чак и по цену пристајања на садашње унутрашње границе, које су иначе неисторијске и криминално постављене, под условом да савезна држава буде вишестраначка и демократска република или монархија са јаком централном влашћу и под условом да се аутономне покрајине или области успоставе свуда тамо где њихово постојање намећу исти разлози као и у данашњој Србији.

Практично, то значи да би требало загарантовати територијалну аутономију Србима у Хрватској, затим аутономију Истре и Дубровника, а Босну и Херцеговину разделити на четири аутономне области: једну у којој преовлађују римокатолици, другу у којој су у већини муслимани и две у којима претежу православни. Држећи се истог аршина, преуредити изнутра и Македонију, тако да буду национално и културно задовољени тамошњи Македонци, и Срби, и Шиптари.

Покрајине и области унутар садашњих републичких граница у Југославији замишљамо, приближно, као кантоне у Швајцарској.

Начелно, не противимо се ни конфедералном уговору, ни распаду Југославије. Напосто, нико нема право да ни Хрватима, ни Словенцима силом намеће федерацију, нити да спречава те народе да оснују своје суверене државе. Нико, такође, не сме да пориче ни историјска, етничка и ратна права српског народа, дође ли до конфедерације или растура заједничке државе.

Српски покрет обнове ће, у том случају, доследно и неодустајно инсистирати на томе да нико од Југославије не може отцепити или на штету српског народа конфедерализовати територије које су се 1. децембра 1918. нашле у саставу ондашње Краљевине Србије, а ни територије у данашњој Босни и Херцеговини у којима су Срби били већински народ пре почињеног усташког геноцида над њима. Ово је налог историјске правде и око тога нема погађања.

Прихватимо референдум о Југославији, који је најављен за децембар, само ако се буде уважила етничка мапа пре усташког геноцида, односно ако у децембру 1990. на референдум изађу и Јасеновац, Јадовно, Глина, херцеговачке и кордунашке јаме, Србима напуњене раке, рудничка окна, цркве, стаје, кречане... и ако буде гласало и нерођено потомство поморених.

Српски покрет обнове већ данас је сагласан са жељом и намером Врховништва у Загребу да Хрватску издвоји из Југославије. Срећан пут, и желимо им све најбоље, али уз напомену да са собом не могу отцепити Србе у Хрватској ни њихове крајине. Нико и никада не може стећи право да српском детету у Хрватској наређује да изговара стару заклетву из новог буквара: „Ја сам мали Хрват!“

Знам, идеал хрватског Врховништва је да од Југославије одломе нешто веће, много веће парче гаче за себе. Не може. Може, заправо, и то, али не никаквим изборним коалицијама, никаквим похрвативањем и подмићивањем муслимана Херцег-Босне, никаквим декларацијама и хартијама, већ само — топовима.

Али, баш због тога што нисмо за топове, што нисмо за гробове већ за колевке, ми не призивамо деобе и распад Југославије.

Хрватско Врховништво, однекуд, заборавља да су Хрвати изгубили оба светска рата и да их је, оба пута,

од губитакa територија и плаћања ратне одштете спасава баш Југославија, односно њихово претрчавање преко брвна у „братски загрљај“ са победничким српским народом. Нестанком Југославије нестаје и опроштаја за почињени геноцид над Србима и за претрпљена два ратна пораза.

Трезвеност налаже србождерним штабовима на Каптолу да пројект националне среће, који се зове „неовисна држава Хрватска у својим повијесним границама“, упореде са несрећом, са неслућеном несрећом која их, на путу према тој срећи, неизбежно очекује.

На ту рачуницу подсећамо и оне које у безумље повлаче пусти снови о великој Албанији до Никшића, Скопља, Копаоника и Мораве.

Требало би да сравне могуће и немогуће, песме и тужбаљке, добитак који је несигуран и губитак који је сигуран, и занесењаци што призивају Турску да се поврати у Босну и Рашку, верујући да су Сарајеву и Новом Пазару много ближи Стамбол и Техеран од Београда.

И после две биолошке катаклизме у овом веку, Срби су и данас најбројнији, најснажнији национ на просторима од Беча код Константинопоља. Дође ли до слома Југославије и до тога да границе држава које ће да настану на њеним развалинама постављамо сабљама, српска војска ће, нека нико у то не сумња, своју дужност да обави часно и верујем прилично брзо.

Горко греше сви који нас уцењују либанизацијом и дуготрајним хаосом. Они пате од историјске амнезије. Срби се могу дуго, веома дуго понижавати, варати, исељавати, али се са Србима не може дуго ратовати. Ово нису претње већ подсећање на оно што је бивало. Обнову ратне славе Србији ми не призивамо.

Ми желимо да и Српкиње, и Хрватице, и Шиптарке, и Муслиманке у Новом Пазару, и православке у Книну, рађају за школе и за свадбе, а не за гробове.

Хоћемо да се надмећу знање, дух, култура, пословност, спортисти, а не мржња, не безумља, не ратници.

Тешко и човеку и народу, ако их на било шта, због било чега, мржња покреће. То осећање је, увек, у својини криваца, у поседу слабих, и кадли-дали најтеже погоди онога који мрзи.

Срби мрзети не умеју и то је, усуђујем се рећи, врховна врлина наше нације. Светосавље извире право из уста, из оне последње реченице коју распети Христос изговара на Голготи: „Оче, опрости им, јер не знају шта раде!“

Светосавље је вазда тежило и тежи преображају непријатеља у пријатеља, мржње у љубав, зла у добро, касарне у цркву, мача у Јеванђеље.

Руку са свим овим даровима пружамо и данас свима.

ЕТНИЧКЕ ДЕОБЕ СУ НЕИЗВОДЉИВЕ

Наша традиција нас обавезује да верујемо у човека у сваком човеку и сваком племену, чак и онда када нашу руку помирења и разума плују и одсецају.

Не значи то, наравно, да овим проповедама став скрштених руку и повијање нашег врата на пањ непријатеља. И Христос сами знао је границу трпљења, па је умео да плане гневом и замахне мачем, у храму, у Јерусалиму.

Кад зло прекипи и кад се чаша жучи прелије, и српске цркве постају касарне, а светитељи ратници, како казују и фреске у Високим Дечанима.

Српску историју стварали су свец и војници. Свечи су сејали семе вере, духовности и етике, а војници

с песмом одлазили у смрт и славу, знајући да је живот јефтинији од оног што бране.

Срби су једини народ који има убедљиве разлоге да се разведе од Југославије и који располаже и највећом снагом да то учини.

Нећемо, рекох већ, да постављамо динамит под кућу коју смо крвљу својом цементирали.

Хоћемо да ту кућу преуредимо, да у њој буде довољно простора и довољно слободе и довољно богатства и спокоја за све. Знамо да поделом, ма каква она била, нико неће бити задовољан. Сви ће потезати доказе да су оштећени. Јасне етничке деобе су у многим крајевима и неизводљиве, јер национална и верска мапа подсећа на кожу леопарда.

Овде, у овој земљи, шав је света. Овде су се среће и нераспетљиво измешале све велике монотеистичке религије: православље, римокатоличанство, ислам, јеврејство. Не верујем да је то случајно и да је Творац имао лошу намеру.

Требало је, ваљда, да баш овде буде духовни Парнас наше цивилизације, да се овде прожму и у толеранцији вишегласја све те вере културе-слију у једну велику хармонију.

За такав подухват можда још има памети и времена. Српско православље је за њега увек било приправно и отворено.

Никад Срби нису нити ће силом икога преводити у своју веру, никад нису нити ће иког јасеновчити, јамити и прогањати због тога што припада другој религији, другом писму и народу. Никад српској цркви није било тесно ни крај синагоге, ни крај цамије.

Хоћу, напoкoн, да верујем да је могућа Југославија и ако се Словенија и Хрватска (Хрватска без Срба и српских крајина, наравно) од ње одвоје. Кућа би, у том случају, била нешто смањена, али можда и чвршћа, удобнија.

НАЦИОНАЛНИ ПРОГРАМ СПО

Како ће Српски покрет обнове исцелити рану на Косову и Метохији, какав је однос наш према Муслиманима, према Црној Гори и Македонији?

Ништа ново не могу рећи, јер су наша стајалишта позната и непромењена.

Свим Шиптарима који прихватају Косово и Метохију за вечни посед српског народа а Србију за своју отаџбину, јамчимо сва права која припадници националних мањина уживају у најдемократским државама света. Никад испод светског максимума, али никад ни изнад њега. Шиптари који, пак, од Косова и Метохије хоће да направе Албанију и који одбијају да се владају као грађани Србије, мораће да напусте Србију. Не желимо прогоне, али још мање желимо стране трупе у својој кући и држави.

Муслимане словенског, а то значи готово искључиво српског етничког корена, подсећамо насловом из романа „Дервиш“:

„Од матичне реке, они постају рукавац сувише мален да постане језеро, сувише велики да га земља упије!“ За то одвајање од корена и стабла, од порекла, од извора, нису чињенице, није живот, није историја. Језик, обичаји, семе из кога смо, земља на којој живимо и на којој умиремо — све нам је заједничко. Разликују нас само оне суре, они стихови у којима се Мухамед није држао Библије, а завађа само фанатизам који тим разликама придаје судбинско значење. Највише нас, међутим, настоји поделити и закрвити мисао која је ушанчена на загревачком Каптолу, не обавезно и у Ватикану. Од Анте Старчевића и Јосипа Франка па до Анте Павелића и његових данашњих следбеника,

Начелно, не противимо се ни конфедералном уговору, ни распада Југославије. Напротив, нико нема право да ни Хрватима, ни Словенцима силом намеће федерацију, нити да спречава те народе да оспују своје суверене државе.

Нико, такође, не сме да пориче ни историјска, етничка и ратна права српског народа, дође ли до конфедерације или растура заједничке државе.

Српски покрет обнове ће, у том случају, доследно и неодуштајно инсистирати на томе да нико од Југославље не може отцепити или на штету српског народа конфедерализовати територије кој су се 1. децембра 1918. нашле у саставу ондашње Краљевине Србије, а ни територије у данашњој Босни и Херцеговини у којима су Срби били већински народ пре почињеног усташког геноцида над њима. Ово је налог историјске правде и око тога нема погађања.

стратегии великохрватства настоји да се, уз помоћ муслимана Херцег-Босне, истребе православни и да се, чим то буде постигнуто, истребе или поримокатоличке, похрвате, и муслимани. Тада циља и само тога циља ради, поисламљени народ наш, који никада није имао ничега заједничког са изворима испод Каптола, проглашаван је и проглашава се и данас „хрватским цвећем“. Том „цвећу“ је 1941. у руку гурнут хрватски нож, а Павелић је једнако прослављао брзојаве да су муслимани поклали православне или да су, у одбрани или одмазди, од православних пострадали муслимани. Циљ великохрватства је био и остао да нестане и једних и других. Онај ко то не схвата, па данас фесом кити шаховницу, подупире душманску накану и себи самоме одавно изречену смртну пресуду.

А шта рећи нашој једнокрвној и једноверној браћи у Вардарској Македонији? Пола века многи од њих потрошише играјући по такту туђе музике да су им Срби највећи, ако не и једини, непријатељи. За то време, исели се милион православних Македонаца у печалбу, а Шиптари заузеше Скопље и половину Македоније. Верују ли и даље да опасност стиже из Србије? Верују ли, и даље, да им Срби угрожавају језик, веру, культуру, државу? Верују ли, коначно, да би на Балкану данас постојала држава којој је име Македонија, да у њено рађање нису уграђени толики српски гробови? О томе, како се односе према тим гробовима, према створитељима Македоније, данас не желим да говорим.

Неће, грме са Каптола, бити Црне Горе, кад Српски покрет обнове победи. Биће, биће и Црне Горе и Црногораца, али неће бити шаховница по Тивту, Перасту, Зеленики, Котору. Црна Гора је источник српске историје. Ловћен је капа, кров и небо наше нације. Кад није било ни Хрватске, ни Словеније, ни Југославије, било је Црне Горе и Србије. Спарте и Атине. Падне ли Југославија неће Црна Гора постати ни-чији ни срез ни покрајина. Чак и да нема Црне Горе, морали бисмо је стварати, јер без ње нисмо оно што смо и постали бисмо оно што никад били нисмо. Црна Гора је и старија и пространија и насељенија од Црне Горе. Кад се из Цетиња стигне у Мостар, Дубровник, Книн или Београд, стигне се, заправо, на Цетиње.

ДЕКЛАРАЦИЈА О НАЦИОНАЛНОМ ПОМИРЕЊУ

Онамо, на самом крају света, у граду Аделаиди, у Аустралији, има гроб и на гробу овако обележје: Душа Богу, тело Аустралији, срце Србији!

А у Америци, недалеко од Чикага, на гробној плочи утиснуте су само две речи: Ој, Мораво!

Како скупити и Србији вратити сва њена расељења и све њене гробове којима је, од Брозовог заузећа Београда па до данас, отимана и забрањивана Отаџбина?

Више од милион и по Срба побегло је после 1944. у туђе земље и народе. Неки као поражени у грађанском рату, неки као поражени у неграђанском миру, али сви одбачени од матице и колевке.

Свима њима, одбеглим било када и ма због чега, Српски покрет обнове широм отвара врата Србије. По први пут од исељења, неки од њих су данас са нама, делегати су на овом Сабору.

Овде су да заједно поделимо радост због великог чина свесрпског помирења и опроштаја.

Сабор наш, Израил свуда расејане Србије, прогласићемо данас *Декларацију о националном помирењу* и то ће бити не само стожерни тренутак овог скупа већ и крај ружног међувремена кад смо пуцали једни на друге и живели растављени и завађени, а почетак времена које најављује онај стих српске васкрсле химне: Нову срећу, Боже, дај!

Никада више, у име ма које идеологије, циља или човека, Србин не сме дићи руку на Србина! Тим пехаром овај Сабор наздравља свом народу и својој Отаџбини.

У музеј ћемо одложити све заставе и све знаке по којима смо, у грађанском рату а и послератном rop-ству, ишли једни на друге.

Све ратне и поратне српско-српске ровове и мржње желимо да затрпамо. Прошлост нас занима само због тога да је осветлимо Истином, јер се на ла-жима и у помрчини мирити не можемо и јер нам Исти-на о ономе што је било помаже да одаберемо путока-зе ка ономе што ће тек да буде.

НЕМАЈУ С КИМ ДА СЕ ТУКУ

Смртно погођена руским копљима у главу, хидра болшевизма испушта душу у готово свим својим европским пипцима. Свугде, сем у Албанији и, на жалост и срамоту нашу, у Србији.

Злу које нас је унесрећило и у каљугу свалило више него иједан други народ у Југославији, овде су, испоставља се, најтврђи и последњи шанчеви.

Док се социјализму широм Европе држе по-смртна опела, у Србији, у славу те промашене и окр-рављене идеје о људској срећи, јече хвалоспиви.

Сејмени једног наопаког и пропалог света хоће да врата српске будућности откључавају кључевима прошлости. Паликућама се поверава гашење пожара, це-латима слободе да јој видају ране и прописују меле-ме.

Знамо да та расушена и црвоточна дереглија неће моћи дуго ни далеко Мртвим морем да отплови. Зна-мо, међутим, да су спремни крманози њени на све — на подвале и злочине — само да који месец, који дан и сат свој крај одгоде.

Терор и мржњу они нарочито искаљују на Српском покрету обнове. Шта ће још све да предуз-му? Можда ће прибећи атентатима, тровању, саобра-ћајним удесима.

На терор и бешчасће њихово Српски покрет об-нове до сада није узвраћао и неће ни убудуће. Ако бисмо узвратили, без обзира што смо бројнији и јачи; то би био почетак несагледиво трагичног обрачуна. За тучу су потребне две стране, а ми други учесник у српско-српском обрачуна никада бити нећемо и не смео.

Нема тих удараца и тих понижења које не можемо да отрпимо. Српски комунисти су власт освојили само захваљујући грађанском рату који су они изазвали. Сад би, изгледа, да власт на исти начин и задрже. Та замисао неће проћи, јер 1990. они имају кога да тучу, али немају с ким да се тучу.

Са њима пристајемо да се „гучемо“ једино на избори-ма, а и тада под условом да они буду демократски и часни.

Изборе ћемо бојкотовати ако комунисти не одус-тану од планиране крађе гласова, односно ако Скуп-штина Србије не усвоји пет амандмана на Изборни за-кон, које је ових дана поднела група посланика.

За изборе се припремамо, у нади да ће ти аманд-мани бити прихваћени. У противном, апелујемо на све странке опозиције да 9. децембра не изађу на би-ралишта и не послуже комунистима као лутке у позо-ришту, као покриће и легитимитет великој превари. Захтевали смо, такође, и захтевамо и даље од кому-ниста да Србима у расељењу буде омогућено да гласају тамо где раде и живе. Они и то одбијају. Кад су скупљали глас од емиграције, комунисти су српским исељеницима ишли на ноге, а сад траже да гласачи, чак из Аустралије, долазе комунистима на ноге.

РЕВАНШИЗМА НЕЋЕ БИТИ

Одласком комуниста који је неизбежан, неће, на жалост, нестати ничега што су упропастили, разрушили, завадили, обездуховили, раскупили, омрзнули. Све нам то они остављају у наслеђе.

Сејали су пола века неслободу, сиромаштво, неистине, мржњу народа према народу и човека према човеку, чак и мржњу човека према Богу, па ће требати и много памети, и напора, и стрпљења, и помоћи пријатеља, да излечимо и усправимо Србију.

Остављају нам у наслеђе покоровљена поља, старачка и расељена села, пренасељене и ружне и сиротињске градове, излокане и џомбасте путеве, пропале фабрике и до просјачке торбе доведене раднике, оронуте болнице без опреме и лекова, незапослену омладину, огромне и још неизбројане дугове, празну државну благајну, празне и наћве и амбаре, хаос и мржњу на Косову и Метохији, српска гета у Хрватској и Босни, стање на рата ни мира, Југославију које практично више нема... свеопшту, заправо, беду, страх и пропадање.

Како, куда, чиме и с ким? Ова болна питања наше будућности траже да се на њих, што пре, одговори. Чућете главне смернице нашег економског и правног програма. Саопштићемо и план културне и духовне обнове, у најкраћим назнакама, наравно. Радимо и на пројекту здравственог и социјалног збрињавања.

Ново вино хоће и нове мешине. У препород, у ново доба, Србију морају повести нови људи. Млади људи, првенствено.

На страни младости су знање, свежина мишљења, снага, одважност да ризикују. У младости Србије једина је моћ и нада да и биолошки оснажимо нашу нацију.

Оног тренутка кад канцеларије за незапослене престану посећивати млади инжењери, лекари, геолози, пилоти, економисти, магистри и доктори наука, предузимљиви и маштовити сањари од смелих идеја и ризика, и кад најбољи и најмлађи престану да се исељавају а из расејања ка Србији крену повратници, наша држава ће тек тада да се усправи.

Српски покрет обнове хоће Србију у којој ће знање и стручност увек бити изнад националне, верске или страначке припадности и у којој ће законе власти сменити власт закона. Хоћемо да Србију воде најбољи а не најгори.

Сваки вид реваншизма комунистима за њихово безакоње или одмазде било кога према било коме биће ономогућени, забрањени. Највећа несрећа која би нас могла задесити је та да лево једноумље буде замењено десним или ма којим другим једноумљем.

Хоћемо Србију у којој ће интерес грађанина бити пречи од интереса власти, а да изнад свега буде интерес нације и државе.

Ми бисмо, наравно, издали демократску традицију и своје српско име, ако бисмо икада срећу свог народа и државе подизали на неслободи, на беди, на несрећи било кога.

Српски покрет обнове је за Србију коју ће да покреће сумња, критичка реч, духовна бура, а не бесумњиви људи, баруштина духа и громки аплаузи.

За рат смо идеја и програма, а против идеја и програма рата.

За слободну смо утакмицу капитала, роба, културе, памети. Држимо да су закони тржишта и профита вазда били разумнији од закона и хирова политике.

Као вододелница Европе, Југославија, а и Балкан цео, мора наћи снаге и мудрости да се — како је говорио епископ Николај Велимировић — уздигне из-

*Ми желимо да и
Српкиње, и Хрватице, и
Шиптарке, и Муслиманке
у Новом Пазару, и
православке у Кини,
рађају за школе и за
свадбе, а не за гробове.
Хоћемо да се надмећу
знање, дух, култура,
пословност, спортити, а
не мржња, не безумље,
не ратници.*

*Тешко и човеку и народу,
ако их на било шта, због
било чега, мржња
покреће. То осећање је,
увек, у својини криваца,
у поседу слабих, и
кадли—дали најтеже
погоди онога који мрзи.*

*Срби су једини народ који
има убедљиве разлоге
да се разведе од
Југославије и који
располаже и највећом
снагом да то учини.
Нећемо, ракох већ, да
постављамо динамит под
кућу коју смо крвљу
својом цементирали.
Хоћемо да ту кућу
преуредимо, да у њој
буде довољно простора и
довољно слободе и*

над оба проклетства: изнад мита о осуђеном Сизифу и мита о окованом Прометеју.

Најкраће, нисмо ни за илузије Дон Кихота, ни за стерилну опрезност Санча Пансе.

ЕВРОПА ЋЕ СЕ ПРОМЕНИТИ

Живимо у времену до јуче неслућених промена и ломова.

Дешавају се чуда да су промене и брже и смелије од најбржих и најсмелијих сањара о променама.

Совјетски Савез се распада. Пада црвена петокрака са Кремља. Из пепела се, као митска птица Феникс, воздиже и спрема за узлет, православна Русија.

Нема више Берлинског зида ни две Немачке. У срцу Европе, преко ноћи такорећи, осванула је Велика Германија. Изненађени и неприпремљени, ћутимо и питамо се куда ће тај цин да крене. Да ли и старим путевима из 1914. и 1939. године? Или ће, као што има наговештаја, Берлин за маслиновом границом поћи ка Москви, слушајући давни савет Фридриха Ничеа да је будућност Европе у сједињењу германског дара за пословност и огромних богатстава и духа Русије.

Смемо ли бити зачуђени ако се, за коју годину, оствари и пророштво Фјодора Достојевског да ће плима ислама и Азије прећи у велику осеку пред силом сједињене Европе и да ће у Цариграду, у Константинопољу, на Аја Софији, опет да залепрша барјак православља?!

У разрешењу и стишавању наших мржњи и спорова не смемо превиђати ни ове глобалне токове. Знамо, никад у Европи нисмо имали много пријатеља. Били смо вечита сметња Ватикану да се домогне Кијева, Меки да стигне до Беча, Немачкој да се домогне Солуна и Босфора.

Ни данас нас не воле. Делимично због тога што званична Србија овако управо брани идеју пропалог бољшевичког света, а највише због старих навика и старих разлога.

Променења Европа која се рађа промениће и своје навике и верујем, заиста верујем, да ће нама Србима бити наклоњена.

Усуђујем се да замишљам тесни савез Срба, Грка, Бугара, Румуна и Руса, рецимо. Једну модерну Византију.

Не волим нарочито приче о путовању у Европу. Не може ниједна државица и ниједан народ у данашњој и оваквој Југославији, као путник неки, купити возну или авионску карту и отићи у Европу.

Протерајмо ми из ове земље Африку и феудалне навике, погасимо огњишта мржње и хаосе, укинемо и национална, и економска, и духовна гета и бантустане, не прихватајмо пројекте апартхејда у часу када их и Јужна Африка одбацује, па ће Европа сама доћи овамо.

Дужни смо то учинити што пре, дајући сву предност дијалогу и разуму. Ирационалне страсти постају несношљиве. Овако више не можемо.

Било какво решење боље је од никаквог решења. Не могу, нећу да верујем да су у Југославији погашене баш све свеће разума и да не може доћи не до било каквог, већ управо до најбољег излаза из лавиринта ужаса, и то за столом, у разговору.

Ако ништа друго, сви смо дужни да то покушамо. За разговор топова, за несрећу, никада није касно.

5. ДЕЦЕМБАР 1990.

НОВО ВИНО У МЕШИНЕ НОВЕ

**ИНТЕРВЈУ „СРПСКОЈ РЕЧИ“, НЕПОСРЕДНО
УОЧИ ПРВИХ ТЗВ. ВИШЕСТРАНАЧКИХ
ИЗБОРА У СРБИЈИ**

Господине Драшковићу, пре него што је Скупштина Србије одбила захтев опозиције, да ли је било конкретних индиција да ће предстојећи избори у Србији бити намештени?

План о великој изборној крађи је направљен. То не зна само онај ко неће да зна. Режим је недавно организовао тајна саветовања по Србији са члановима бирачких одбора и надзорних комисија који су састављени искључиво од чланова Социјалистичке партије Србије, о, како су они то крстили, начину пребројавања гласова и методама надзора. Прљавим пословима у политици по правилу се дају невини или, бар, неутрални називи. Био је то симпозијум о лоповлуку. На терену су дељене инструкције како да се краде. Ми имамо извештаје да је, на пример у Нишу, неколико хиљада листића већ убачено у кутије. Резервне кутије постоје. У неким местима где сумњају да би могли да бану страни посматрачи, или где ће евентуално да допусте представницима опозиције да провере кутије, листићи су унапред залепљени у кутијама. Кад дрмате кутију, ништа се не чује. То нам јављају њихови чланови надзорних одбора — има и тако савесних људи. Огромна изборна крађа и подвала је у питању.

„ДРУГОГ КРУГА БИТИ НЕЋЕ“

Основни акценат је бачен на то да се Слободан Милошевић накраде гласова колико хоће још у првом кругу. Да другог круга уопште не буде. Он је изричито наредио — другог круга за председника Републике бити не сме. „Ја морам да победим у првом кругу“, његова је логика и жеља. И око тога, каже, нема погађања! Треба кандидовати што је могуће више кандидата из редова опозиције, како би онда имали убедљиво оправдање да се толико опозиционих гласова разлило по разним кандидатима, а леви блок је био јединствен и истакао је само левог вођу. Левога вођа. Триг увек привремено пали кад је дело онога ко и рођену кућу може да запали. За посланика треба сто потписа, а за председника Републике не треба ништа. Значи, по њиховом трик-закону, много је важнији посланик од председника Републике. Пријатно сам изненађен што нема две хиљаде кандидата за ову функцију. Онда би тријумф господина Милошевића био огроман. Свима би дао по десет гласова, а остало би, скромно по обичају, задржао за себе.

Слободан Милошевић се јавно залаже за нишепартизам. Мислите ли да би се у складу са таквим залагањима појавио у телевизијском дуелу са Вама?

Нема тог дуела у коме се победа не може режирати, у коме се победник унапред не може одредити закулиским играма, на који би он пристао. Људи ауторитарне свести укасавају се надметања. Из Телевизије Београд ишли су да га убеђују да се појави пред камерама макар уочи другог круга, а он им је одговорио: „Ма, другови, другог круга неће бити!“ Па, Михајло Марковић је, пре неколико дана, у једном неформалном

Михајло Марковић је, пре неколико дана, у једном неформалном разговору био искрен, омакло му се, и рекао је да све њихове процене казују да могу да добију, максимално, двадесет посто гласова, а у већинском систему то значи само пет посто посланика. Е сад, вели Марковић, главни је проблем како то нагурати на педесет пет посто.

малном разговору био искрен, омакло му се, и рекао је да све њихове процене казују да могу да добију, максимално, двадесет посто гласова, а у већинском систему то значи само пет посто посланика. Е сад, вели Марковић, главни је проблем како то нагурати на педесет пет посто. Они сви размишљају како од петнаест до педесет пет покрести! Дајем им часну реч; нека избори буду фер, ето им од мене милион гласова форџе, и опет ће изгубити. Ми, уосталом, и не морамо да изађемо на изборе од 9. децембра. Пашће они сами. Прича је испричана. Да се избори одржавају у марту, да нису збрзани, они их не би ни дочекали и избори би били унутар опозиције. Овај режим, просто, није у стању да дочека март.

Да ли је председник Председништва на Вас мислио говорећи у Бору о „неким лудацима и лажним пророцима“?

Не сравњујте ме са Милошевићем. То он чини и каже „неки лудаци који се боре за власт“, и наравно да мисли на мене. Ја, који сам се одрекао највеће могуће власти — најтиражнијег писца у српском народу чије се књиге у овом тренутку преводе на шест светских језика, ја се борим за власт! А не бори се за власт један приучени банкар и просечан студент права?! Најтеже оптужбе против својих противника Милошевић ће лако срочити, и биће убедљиве, само ако, фигуративно, стоји пред огледалом и описује оно што види.

Шта бисте Ви с њим учинили?

Не знам, заиста, шта он може да ради. За такав ментални склоп можда би било следеће: пошто ће бити, наравно, приватних школа а покаже се огромно интересовање за неки марксистички факултет, он би могао да буде декан. Неће, наравно, држава плаћати тај факултет, већ родитељи који тамо шаљу децу. Ту би могао брзо и да се обогати, с обзиром да тврди како је огроман део Србије привржен марксизму. Нешто друго у овом часу не видим.

СКУПО ПЛАЋЕНА РЕЧЕНИЦА

Не мислите ли да је заслужио барем функцију шефа управе на Косову?

Таман посла. Када смо се скупили на Косову пољу, прошле године на Видовдан, да обележимо 600 година од Косовског боја, није био мушко ни толико да пређе сто метара пешке кроз свој народ, него је сишао из хеликоптера с неба. Тај велики Србин, који сматра да је Србија дужна да клечи пред њим, вратио се у небо тако, попевши се у хеликоптер, на један безобразан, примитиван начин, усред литургије која је служена косовским мученицима. После тога чина, коме сам присуствовао, изговорио сам реченицу: „Ово је срамота, овај човек је несрећа српском народу!“ Шта је Милошевић учинио за те измучене Србе на Косову? Ништа. Бију ли их? Бију. Исељавају ли их? Исељавају. Никада им није било горе. Где је Коста Була-

тових? У Српском покрету обнове. Где је Бошко Бумировић? У Српском покрету обнове. Где је Ранђел Нојскић? У Српском покрету обнове. Где је Златибор Ђорђевић? У Српском покрету обнове. У Социјалистичкој партији Србије остао је Богдан Кеџман и слични примитивци и терористи. Понекад се, кад управо о овоме размишљам, плашим српског народа. Широке душе се, изгледа, најлакше кроз памук протерују. Један потпуно непознат човек, догмата, болшевик са дна каце, дође на Косово Поље и каже: „Нико вас више не сме тући!“ Ослушните реченицу. Вратите јој смисао из медијског мита у стварност. Катастрофа! Сад би могао и морао да каже: „Стоко, морају вас тући!“ Нико тако јефтину реченицу није изговорио и тако је крваво наплатио захваљујући српском народу који му се бацио ничице под ногу. „Ти си цар Лазар, Карађорђе, Свети Сава.“ Највећа понижења доживи роб помисливши да је ослобођен, а није; он тада, заправо, сам себе понижава. Пробуђене наде без икакве основе, и код појединца, и код народа, стварају страдалнике. Неке околности су ишле на руку Милошевићу да изговори ту реченицу, али реченица историју не мења. Српски народ се свукао пред њим, потпуно му се препустио. И он је урадио оно што се у тим приликама ради.

Плашите ли се одмазде комуниста у случају да изађете на изборе и победите? Постоје информације да су у колективима од стратешког значаја за Србију дате инструкције да, уколико се деси нешто „непланирано“, максимално буде уништено оно што се може уништити, баш као што су радили Немци када су се повлачили. Верујете ли у то?

Мања је штета по Србију и то да се деси, него да они остану на власти. Јер, опет ћемо ни из чега створити нешто, а са њима идемо само у пропадање. Сва њихова нада је у веровању да српски народ има филозофију овце. То често говорим људима широм Србије. Причам им причу о селаци који води овцу на пацу. „Мрзиш ли ти мене?“ пита је. Овца одговара: „Не, зашто бих те мрзела?“ Селак ће на то: „Како зашто? Оца сам ти заклао и појео. Мајку сам ти заклао и појео“. А овца ће: „Па, јеси, јеси, али ми ниси попасао оно мало траве испред мене и на томе сам ти захвална“. Они буквално мисле да српски народ има ту психологију овде и да ће 9. децембра добити његов глас. Упропастили су Србију, побили толике људе, милионе отерали ван Србије, унесрећили, обременили мржњом, покради, раскућили, осиромашили, али, ипак... нису „баш све побили“, нису „баш све унесрећили“, нису „баш све уништили“, па због тога треба да им будемо још и захвални.

Да ли српски народ, према ономе што сте видели путујући Србијом, мења свој однос према Слободану Милошевићу?

Иза љубави у пијанству по правилу остаје пустош. Тако је и са овом везом дела Србије и њеног љубавника. Где се у Србији помене име Слободана Милошевића, чују се исти звиждуци као кад се помене Фрањо Туђман. Аплауз је, и иначе, у српској политици, претходница звиждуку. Не, међутим, тако силовитом као у овом случају. Шаховница и петокрака једнако су популарни. На часним изборима овде би, данас, социјалисти имали исте шансе као и ХДЗ, ни за глас веће.

КОАЛИЦИЈА И МОГУЋНОСТИ

Јавна је тајна, присутна и у неким високим круговима СПС, да ћете у коалицију са Милошевићем. После оваквог Вашег става то се чини прилично бесмисленим.

Један потпуно непознат човек, догмата, болшевик са дна каце, дође на Косово Поље и каже: „Нико вас више не сме тући!“ Ослушните реченицу. Вратите јој смисао из медијског мита у стварност. Катастрофа! Сад би могао и морао да каже: „Стоко, морају вас тући!“ Нико тако јефтину реченицу није изговорио и тако је крваво наплатио захваљујући српском народу који му се бацио ничице под ногу. „Ти си цар Лазар, Карађорђе, Свети Сава...“ Највећа понижења доживи роб помисливши да је ослобођен, а није; он тада, заправо, сам себе понижава. Пробуђене наде без икакве основе, и код појединца, и код народа, стварају страдалнике. Неке околности су ишле на руку Милошевићу да изговори ту реченицу, али реченица историју не мења. Српски народ се свукао пред њим, потпуно му се препустио. И он је урадио оно што се у тим приликама ради.

Ако могу да уђу у коалицију добро и зло, ноћ и дан, коса и травка, онда ће ући и Српски покрет обнове у коалицију са Социјалистичком партијом Србије. Ми знамо да би на сваком истинским слободним изборима две трећине чланова Социјалистичке партије било за нас. Знамо да су се пред батином, пред уцењом да ће остати без посла, без пензија, учланили у ту странку. При слободном изјашњавању, они би се определили за Српски покрет обнове.

У пропагандном рату против Вас, помињу се и неке друге коалиције, али на бојкотовању избора?

Што се тиче моје наводне коалиције са вођом Шиптара Ибрахимом Руговом, могу да одговорим следеће: свако изборе бојкотује из својих разлога. Могу, додуше, да одговорим и контрапитањем. Пошто изборе, за сада, не бојкотују Странка демократске акције Сулејмана Угљанина, ни Четнички покрет „војводе“ Шешеља, значи ли, те да између Угљанина, Шешеља и Милошевића постоји коалиција?

Како тумачите мишљење да би СПО само „изнео“ изборе, а потом се распао на неколико мањих странака, пошто у самом СПО и сада постоје неке струје?

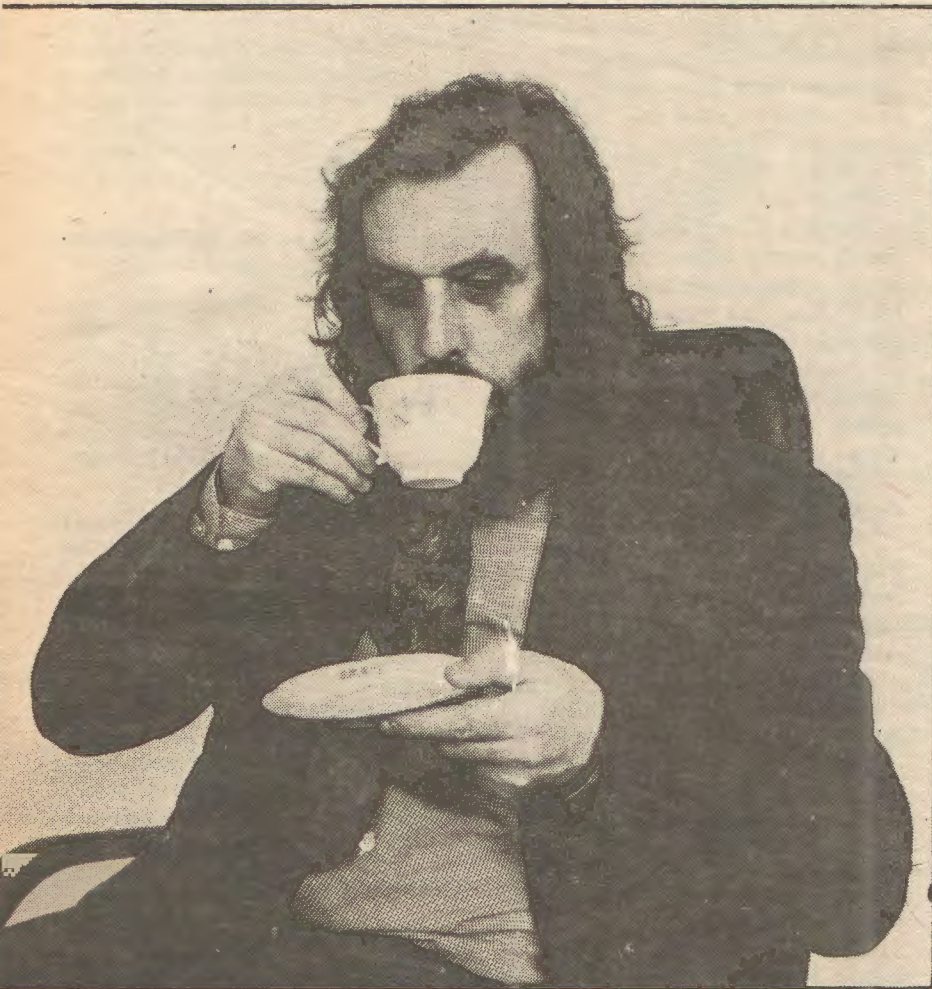
Ако се будућност Србије везује за Српски покрет обнове или било коју другу странку, онда је то црна будућност. Превелики терет нам не треба. Па, педесет година нас је водила једна странка и тврдила како ми немамо шта да мислимо, јер је она мислила уместо нас. Задатак Српског покрета је да учини крај томе времену и таквом начину мишљења и односа према животу. Што се „струја“ тиче, наш једини проблем је електрична струја, односно рачуни за њу у скромним просторијама, јер смо, супротно свим правилима демократије, ушли у вишестраначки систем без регулисаног питања финансирања странака.

Међу својим присталицама и у већем делу јавности важите за беспосредног борца за правду. Откуд поштен човек, па још књижевник, у политици која је сама по себи непоштена?

Било би контрапродуктивно уколико би се политиком бавио на класичан начин у оном смислу кад је политика „непоштена по себи“, и ако бих, оним што говорим и радим издао своју литературу. Не знам много писаца који су живот провели под стакленим звоном. Зар се није и Достојевски из све снаге бавио политиком? Када су Руси 1876. године добили грдне батине нападајући Плевну, која је била под Турцима, Достојевски је покушао да докаже како није грешка што су Руси тако силно изгинули. Он нигде није кривио Генералштаб, него га је бранио. Тако је и Достојевски упао у замку коју један критички ум не би себи смео да дозволи. И Емил Зола је издао своју литературу бранећи Драјфуса, због чега је морао да емигрира из Француске и живи у Енглеској. Због послова на одбрани Драјфуса књижевност је остала без бар још неколико Золиних књига. Знао само једнога који је до краја одбијао да се умеша у оно што је сматрао неумесним. То је Архимед. Одбио је да брани Сиракузу, рекавши да то није његов посао. И чим је Сиракуза пала, Римљани су му упали у кућу, проболи га копљем и спалили његове математичке формуле. У том смислу, трудим се да грешке, попут Достојевског а на неки начин и Золе, не правим.

Можда би се Добрица Ћосић могао назвати српским Архимедом? Да ли бисте волели Ћосића као члана Српског покрета обнове? Да га спасете од српских Римљана...

Често сам, последњих година, говорио да је Добрица Ћосић драгуљ српске културе. Његове књиге су га таквим учиниле. У неким стварима се не слажем.

са Добрицом Ћосићем, имам много разлога да будем љут на Добрицу Ћосића што је из незнања и некаквих нагло оживљених младалачких заблуда, на одређен начин подржао Милошевића. Зато што се није ангажовао више у српском народу да му, захваљујући свом угледу, објасни ко је Милошевић. Да су најумнији људи Србије, сложено, исписали дијагнозу, брже би Милошевић био приведен каквом-таквом реду. Али, без обзира на све те моје замерке Ћосићу, мислим да би била огромна част за Србију, не болшевичку већ слободну, да је Ћосић представља у Москви, Паризу, Лондону, и где год хоћете! На крају крајева, и господин Ћосић има право да не заборави и не презре своју младост. Наравно, до граница када то не угрожава интересе данашње младости. Пре него што су постојале странке, док смо се више дружили и одлазили један код другог, упитао сам га: „Добрице, обојица смо били нагрижени болшевизмом, али ја сам рођен после рата, ја нисам ни у средњој школи ни на факултету никада видео како су изгледале домаће и стране опозиционе новине, нисам могао ни да видим ни да чујем како је изгледала расправа у вишестраначком парламенту. Ти си био млад човек, имао си двадесет година. Како одмах после четрдесет пете ниси уочио превару, када си имао тачку поређења?“ Он је само одмахнуо руком: „Русија, Русија! Сви смо веровали да је дружичије у Русији и да ће та срећа да се изравна овде“.

То је једно људско објашњење. Добрица Ћосић хоће да се о овоме говори. Милошевић не дозвољава причу. Са њим се не може разговарати. Дакле, нека Социјалистичка партија Србије окупи такве као Добрица Ћосић и нећемо имати проблема.

**Шаховница и петокрака
једнако су популарни. На
часним изборима овде
би, данас, социјалисти
имали исте шансе као и
ХДЗ, ни за глак веће.**

ДРУШТВЕНЕ СВОЈИНЕ БИТИ НЕЋЕ

Ипак, непорециво је да већина интелектуалаца заобилази Вашу партију. Бити члан СПО сматра се знаком лошег политичког укуса. Интелектуалци желе грађанско а не национално друштво. Да ли Вас прозивање да сте српски националиста, с обзиром да сте успешан писац, на неки начин обесхрабрује?

Причу да интелектуалци заобилазе Српски покрет обнове измислили су државни, званични интелектуалци, да би умирили савест због колаборације са Социјалистичком партијом Србије. Ту ћете причу чути од господина Бране Црнчевића, који је ишао чак докле да ме је оптужио за издају српства због тога што сам клекнуо у Јасеновцу. Најпростијим увидом у листу од двеста педесет посланичких кандидата наше странке свако може да се увери да смо и странка интелектуалаца.

Други део питања је и питање о нашем укупном духовном стању. Бити националиста значи волети свој народ, а не мрзети друге. Волети свој народ на цивилизован начин, а не примитивно, како нас сада терају српски комунисти. Терају нас да мрзимо све око себе и скандирамо по трговима овакве ступидарије: „Доле словеначки фрижидери! Доле словеначки џемпери!“ На такав начин Српски покрет не воли ни Србе ни Србију. Наш национализам је изворно родољубље.

Господине Драшковићу, Вама се више него било ком другом опозиционом лидеру од официјелне јавности много тога замере. Да сте комуниста „који је променио капу“, да сте материјално профитирали следећи Мики Шпиљаку, да сте шездесетосмашки полицијски доушник... Један читалац „Политике експрес“ изазива Вас на вербални двобој, посвећују Вам готово читав београдски телевизијски Дневник, оптужују да вечерате са Туђманом, да се пречесто виђате са америчким амбасадором... можда ћете се Ви сетити још нечега?

Више пута сам одговарао на неке од ових неистина, али они који их шире, не намеравају да одустану. Потпуно их разумем јер је лаж њихово опробано оружје. Овлашћујем штаб Социјалистичке партије Србије за демонизовање демократије, као и београдску телевизију и београдску „Политику“, да ме оптуже за сва дела овог света. Ја сам 1968. био тамо где је био Београдски универзитет. Био сам и међу теже повређенима. До краја живота носићу на глави рану из тадашњих студентских демонстрација. Познајем многе који ме оптужују за ове измишљотине а и данас пишу говоре својим пашама, па кад главари кажу те говоре, они седе у првом реду и хватају белешке. Рукне неистине су комацац изнад главе онога о коме су, а временом постају маљ изнад главе ономе ко их шири.

Сигурно знате да вас сматрају и родоначелником неке врсте „крваве освете“ према комунистима. Колико комунистички живаљ у Србији може да рачуна на тачност ових оптужби?

Ако неко мисли да ће после 9. децембра активисти Српског покрета обнове са ласом јурити улицама и ловити комунисте, упадати у канцеларије и отпуштати, то су будалаштине. Уосталом, зна се ко такве „верзије“ будућности Србије протура. Реваншизам је друго име за слабост. Комунисти су то чинили после рата, када су дошли на власт, несигурно а са машинкама у рукама, па мисле да ће и други када дођу на власт, чинити оно што су они чинили. Комунисти су, иначе, увек, сами себи једина тачка поређења. Ако се плаше, међутим, за њима омиљену друштвену својину, тај

канцер привреде, ту су потпуно у праву. Друштвене својине неће бити! И то одмах! Преко ноћи неће бити Социјалистичког савеза, комитета за ово или оно, неће бити издвајања пара за „плаве возове“, за „куће цвећа“, неће бити Савета Федерације, Савета Републике, неће бити свих тих институција створених само за набигузе. То ће нестати и биће ослобођене милијарде долара. Оваква комунистичка Србија и њен апарат, скупљи су око четрнаест пута од једне демократске државе. Уколико би Српски покрет обнове дошао на власт, држава Србија издржавала би само српски парламент и српску владу. Све остало би се издржавало само, укључујући и Српски покрет обнове. У свету је тако нормално. Другим речима, сви људи који немају обе руке а возе аутобус, сви глувонери прваци Опере, сви слепи хирурзи, симболично и метафорично речено, мораће, наравно, да потраже друге послове. Ни то нећемо радити грубо јер су погрешни људи на погрешном месту последица целокупне кобне погрешке.

ПРАВИ ЉУДИ НА ПРАВА МЕСТА

Брину ли Вас сопствене способности да организујете живот у економски, социјално и политички разрушеној Србији.

Бринуло би ме кад би све то пало на моја плећа. Уздам се, међутим, у нешто друго: одласком комуниста бићемо у прилици да најумније, најбоље, без обзира којој странци припадамо, доведемо тамо где ће пружати највише. Жалим, рецимо, што професор Никола Милошевић, што Коста Чавошки, што Бора Пекић, што Василије Крестић — да их не набрајам даље — нису у Српском покрету обнове. Познајем те људе, знам колико су мудри, колико су часни... и таман посла да после победе Српског покрета обнове они не буду доведени на кључна места у овој држави. Не могу да замислим српску Владу без, на пример, Косте Чавошког, Николе Милошевића... без обзира у којој су странци. Ми и не слутимо каквих паметних младих људи имамо, каквих младих и потпуно непознатих економиста, конструктора, технолога, програмера, менаџера! Њима ће бити поверена земља! Ново вино у мешине нове! У овом тренутку ми бисмо радо у тим видели и др Љубомира Маџара. Ко зна данас за професора Слободана Перовића са Правног факултета? Какав је то стручњак за облигационо право! После покојног Мике Константиновића таквог човека нисмо имали, али ће га бити када оду комунисти. Србија је пуна памети и овде и напољу. Када прави људи дођу на права места, онда је то нада да ћемо нешто учинити.

А када би се сутра, говорим хипотетично, Вук Драшковић као председник Републике окружио на исти начин људима којима се окружио господин Милошевић, све самим „евет ефендијама“, и то најгорим, онда би то била катастрофа. Римски Папа има заповедног једног чиновника чији је задатак да што год Папа проговори са кардиналима или насамо, пред њим одмах контрира и изнесе супротно мишљење. Тог чиновника зову „dotore in contrario“. А турски султан је имао једног чиновника чији је задатак био обрнут: ма шта-да проговори султан, његово је било да се поклони до земље и каже „евет, евет“, односно „тако је, тако је“. То су ти „такојевићи“ којима се окружују сви властодршци, комунистички нарочито, а Слободан Милошевић, чини ми се, више него иједан у последњих четрдесет пет година. Опет хипотетично речено, Вук Драшковић би се окружио људима какви су „dotore in contrario“, а „такојевићи“ му не би смели привирити ни близу.

Да ли би у Вашој новој власти било неког истакнутог члана Социјалистичке партије Србије?

Често сам, последњих година, говорио да је Добрица Ћосић драгуљ српске културе. Његове књиге су га таквим учиниле. У неким стварима се не слажем са Добрицом Ћосићем, имам много разлога да будем љут на Добрицу Ћосића што је из незнања и некаквих нагло оживљених младалачких заблуда, на одређен начин подржао Милошевића. Зато што се није ангажовао више у српском народу да му, захваљујући свом угледу, објасни ко је Милошевић. Да су најумнији људи Србије, сложено, извршили дијагнозу, брже би Милошевић био приведен каквом-таквом реду. Али, без обзира на све те моје замјерке Ћосићу, мислим да би била огромна чак за Србију, не болшевичку већ слободну, да је Ћосић представља у Москви, Паризу, Лондону, и где год хоће! На крају крајева, и господин Ћосић има право да не заборави и не презре своју младост. Наравно, до граница кад то не угрожава интересе данашње младости.

Ако неко мисли да ће после 9. децембра активисти Српског покрета обнове са лаком јурти улицами и ловити комунисте, упадати у канцеларије и отпуштати, то су будалаштине. Уосталом, зна се ко такве „верзије“ будућности Србије протура. Реваншизам је друго име за слабост. Комунисти су то чинили после рата, када су дошли на власт, некигурно а са машинкама у рукама, па мисле да ће и други то да чине. Комунисти су, иначе, увек сами себи једина тачка поређења.

У оној мери у којој страначка припадност не може да буде квалификација, не може да буде ни дисквалификација. Политика је, такође, као и све друго, посао, али мешање политике у посао који није политика не ваља ни за тај посао, ни за политику. Ко би у Србији тек тако оставио изван привреде господина Драгана Томића, директора „Симпа“ из Врања? Долази време успешних менаџера, а господин Томић је управо то и у условима када су менаџери третирани скоро као лопови.

Тачно је да је он добио налог од Милошевића да отрчи у Врање онога дана када сам ја био доле и да закључава хале! У пет поподне радници су били закључани. Ми смо их на митингу поздравили као затворенике из „Симпа“ јер су они тог поподнева били класични политички затвореници. С друге стране, тај „Симпо“ нешто значи. Извршавајући прљави налог моћног Милошевића, господин Томић јесте спасавао своју главу али и фабрику. Комунисти би због идеолошке непослушности надзорника разорили и рудник дијаманата. Ко зна чиме су га све уценили, чиме су му забили. И њему је, вероватно, речено да другог круга неће бити. Под претпоставком да су чињенице о пословању „Симпа“ тачне, нема никаквог разлога да га Драган Томић и даље води, ма ко да је на власти.

Друга прича је, рецимо, професор др Дејан Миловановић, са Рударског геолошког факултета у Београду. Он је идеалан пример социјалистичке елите. С њим, руку под руку, иду и др Петар Ракочевић, и многи слични. Ова двојица су 1982. године у билтену „Рударство, геологија и метали“, у броју тридесет три тог билтена, објавили „научни рад“ с насловом „Утицај мисли и дела Јосипа Броза Тита на развој минералне економије Југославије“. Куда с таквима? Њих ће земља морати да скине с грбаче.

Како би Ваша власт оцењивала нечију способност?

Дипломе не треба обезвређивати и априори проглашавати принцип „не интересују нас дипломе“. То би се брзо претворило у извор нових злоупотреба. И дипломе, међутим, треба проверавати. Шта може да ради човек који је, на пример, дипломирао на тему „Допринос идеја Социјалистичког савеза развоју Плава и Гусиња“ сем да целог века прождире буџете. Када би се фетишизирала диплома, Добрица Ћосић не би могао да пише. С друге стране, држећи се дипломе, геније Миловановић, који је због научних радова какве је писао био и председник Градске конференције ССРН Београда, имао би предност у односу на Добрицу Ћосића.

Хоћете ли, заиста, као што сте изјавили на телевизији, подвргнути некој врсти ревизије све мутне дипломе и докторате?

То није посао политике, то је посао научних и образовних институција. Дужност поштене политике је да створи услове за поштено вредновање образовних и научних домета. Код нас у делу науке, посебно у друштвеним наукама, има много свакојаког смећа. Ко би нормалан био против да се, због достојанства и части српских научника, смеће почисти? Сећам се једне књиге која ми је промакла и нисам више могао да је нађем. Видео сам је у излогу. Наслов јој је био „Друг Тито и слепи“. И на томе је, неко, изгледа, бар магистрирао. То је, иначе, универзалан „рад“, јер данас можете слободно ставити „Друг Слоба и слепи“ и ствар ће функционисати на исти начин. Друг Тито се не мења у падежима, него у људима. Научне сертификате на основу таквих и сличних научних „продора“ свакако ваља квалификовано обезвредити.

ГОРБАЧОВ НИЈЕ МИЛОШЕВИЋ

Пре годину дана било би незамисливо да се овако говори о двојци људи које помињете. Шта Вам улива снагу?

Ми Срби морамо да схватимо да се демократија не поклања. Све, почевши од Устава па до избора, све смо ми Милошевића натерали да уради баш тако како је урадио. Говорећи прошле године о вишепартизму у Србији, он се грдно прерачунао. Могу само да мислим колико је био срећан када се појавила нада да ће Лигачов у Москви смакнути Горбачова. То је била шанса за све назадно у Европи... Ко демократију чека као поклон, одмиче се од ње и кад стоји у месту.

А Јељцин? Ко ме он улива наду?

Борис Јељцин је човек који сада још више у оном демократском и племенитом смислу радикализује Горбачова. Он је онај који на атлетској стази трчи да вуче главног тркача. Мислим да Горбачов треба да иде још брже! Каква перестројка, какво поправљање! Он још болује од поправљања болшевизма, али то треба заборавити, потпуно одбацити. Борис Јељцин је схватио о чему се ради.

Неки мисле да је Горбачов руски Милошевић, нарочито неки уредници београдске телевизије, који, говорећи о Горбачовљевим недаћама у Русији користе прилику да упозоре овдашње гледаоце да буду добри према свом вођи.

Кад су се Горбачов и Милошевић нашли лицем у лице, видела се огромна разлика!

Срдечно су се изљубили...

Ту је Рус љубио Србина. Национална капа је, ипак, преча од свих идеолошких капа. Србин је, међутим, љубио комунисту. Оно што се у Русији буди, у Србији се још дубље закопава. Приликом тог сусрета, Горбачов, као председник свих болшевика света, или би бар то требало да буде, ниједном речју није поменуо ни болшевизам, ни социјализам, ни Маркса, ни Лењина.

Али, Милошевићу није било довољно да схвати да треба да одустане од припремљеног говора, него га је избифлао, држећи Михаилу Сергејевичу вакеле како је социјализам у експанзији и како је малтене питање дана када ће петокрака да завлада целим светом. Да су Јељцин и Горбачов били овде, на Осмој седници би били смењени. Глатко! Можете мислити шта би Митевић радио од Јељцина?! То је страшно. Међутим, хидра коју ми побеђујемо у Србији, ипак је звер чија је глава у Москви, а овде су само пици. У Москви њој Горбачов пробада главу свестан да је кренуо нагло, па сада то ради успорено, корак по корак. Борис Јељцин тражи три корака напред! Можда је тренутак да Горбачов пресече, да своје трагично врлудање којим настоји да задовољи тамошње лигачовљевце, тамошње Драгомире Драшковиће, Мирјане Марковић, генерале Мирковиће и Љубичиће, стварно пресече. Верујем да се нико не појављује случајно.

ПРЕДСЕДНИК БЕЗ ВЛАСТИ

Познаваоци прилика на узаврелој политичкој „клатионици“ сматрају да само Ви имате снаге да срушите болшевике, а онда ћете препустити власт људима који не нису показали као храбри у овим опасним временима.

Болшевизам нећу срушити ја; болшевизам ће срушити болшевизам. „Овоме ће само ово доакати“, каже Матија Бећковић. Ово што они сада чине више доприноси њиховом паду него било која пропаганда Српског покрета обнове, када бисмо пара за пропа-

А када би се сутра, говорим хипотетично, Вук Драшковић као председник Републике окружио на исти начин људима којима се окружио господин Милошевић, све самим „свет ефендијама“, и то најгорим, онда би то била катастрофа.

Сећам се једне књиге која ми је промакла и нисам више могао да је нађем. Видео сам је у излогу. Наслов јој је био „Друг Тито и слепи“. И на томе је, неко, изгледа, бар магистрирао. То је, иначе, универзалан „рад“, јер данас можете слободно ставити „Друг Слоба и слепи“ и ствар ће функционисати на исти начин. Друг Тито се не мења у падежима, него у људима.

ганду имали. Нашу предизборну кампању води, практично, Слободан Милошевић, и ми смо му на томе захвални. Да смо планирали његове политичке промашаје, не бисмо их боље испланирали. Да је он имао политичког слуша, па да је јавно затражио, као шеф српске државе, од Скупштине Србије да се прекине са изборним свињаријама и подвалама и да се усвоје амандмани опозиције, убеђен сам да би његов углед толико порастао у народу, да би победио на поштемним председничким изборима, иако би и тада странка комуниста изгубила. Могућности за то он, међутим, није имао, јер је болшевик у њему јачи од политичара.

У овом тренутку Ви сте повукли своју председничку кандидатуру, али да сте којим случајем изабрани председник Републике, чиме бисте почели мандат?

Први закон од кога не би остало ништа, ни слова, јесте уставна одредба о овлашћењима председника Републике. Шеф државе треба да буде тачка на „и“, украс, симбол државног суверенитета, неко ко има првенство час, а не како првенство власти. Власт је у Народној скупштини, а Влада и државни органи проводе одлуке.

Па, какву бисте Ви власт уопште имали?

Никаву. Какву то власт има председник Републике?! Вероватно само у изузетним ситуацијама, да у случају рата буде командант војске... а и то само вероватно. При томе мислим на демократско друштво, какво само и може бити у Србији. Велико је питање колико бих дуго био председник Републике.

За то време мораћете некако да санирате катастрофалну српску економију и социјалу. Како ћете пронаћи паре за нову Србију?

Паре су овде, а има их и напољу. Али, неће нам их нико дати ни од Срба, ни од пријатеља, све док је звезда петокрака у Србији. Нико нам ништа неће ни веровати. С падом петокраке, паре ће брзо почети да стижу.

СТАНОВИ БЕЗ ОТКУПА

Хоћете ли и Ви расписати зајам?

Боже сачувај да се Србија из невоља вади зајмовима.

Шта ће бити са овим зајмом који су расписали комунисти и који пропада?

Ми то враћати нећемо. Зашто бисмо враћали, када смо још у то доба упозоравали да то не иде Србији, већ комунистима да би сачували власт. Они немају осећај за новац, сем за новац који их одржава. Да би говорио у Нишу, у оквиру своје предизборне кампање, председник српске државе је изабрао радни дан, присилио је пола Србије да напусти производњу и сјати се у Ниш, позатварао је фабрике у ту сврху, јер му треба вештачки показатељ популарности које више нема. У Нишу су, на овај начин, профердане огромне паре, а пензионери немају пензије! То ће, наравно, због избора привремено бити срећено — отеће се од оних који још имају и прелиће се онима који се морају подмитити. Несрећа је што ће се отимати од сиромашних за подмитљиве! То је „економска политика“ председника Републике већ неколико година. Он је накарадна, српска верзија Робина Худа. Питање зајма је питање преваре.

Ко ће плаћати социјални програм Српског покрета обнове?

Сваки успешан социјални програм почива на јакој економији и јакој привреди. У почетку ћемо морати да крпимо подерано, да шијемо поцепано, да не дозвољавамо да српски народ скапава од глади, да од много чега значајног одвајамо и гурамо у социјалу, али када привредни ваљак ослобођен идеолошких

кочница почне да ради, онда ћемо, наравно, имати и јаку економију, и јаку привреду, па ће и социјални програми постати успешни и здрави.

Обећали сте бесплатне сахране за најугроженије. Шта ћемо са најугроженијим живима?

Потреба за бесплатним сахранама у Србији је само пример докле смо стигли. О томе сам говорио да би се слика друштвеног стања показала кроз драстичан пример. Биће, у сваком случају, запамћено, а и забележено, да многи Срби у време комунизма нису имали новца ни за сахрањивање најближих.

Најургентнији проблем за решавање у сфери егзистенцијалних проблема свакако је стамбена политика. Друштвени станови су и парадокс и рак-рана, јер друштвена својина не постоји. Њих бити неће. Постојаће државни и приватни станови. Неодговорно је рећи да рудар, портир, возач, ливац, који је тридесет година радио, већ није зарадио тај јадни стан који евентуално има. У том погледу ми смо јасни. Уместо да власник стана буде Комунистичка партија, јер је друштвена својина комунистичка својина, од сада ће то бити курир Мојсије Петровић. Ако неко ради двадесет година, лако је израчунати колики је део стана за тих двадесет година својим радом откупио. За остатак ће му бити нешто већа кирија, да би у следећих десет година постао комплетан власник. Ово што сада раде с тзв. откупом друштвених станова је најобичнији криминал.

Да ли је тачно да Милошевић откупљује своју вилу на Дедињу?

Господа са Дедиње дала су се у бесомучно откупљивање туђих кућа, туђих спаваћих соба, туђих брачних постеља, па и туђих икона бацаних својевремено у подруме. Отели су све то четрдесет пете, али није и власнички било њихово. Праве власнике су или протерали у бели свет или поубијали. Део предатног Дедиње је и испод једног нашег стадиона. Када су чули да друштвене својине неће бити, а нису баш сигурни да ће новом крајом на предстојећим изборима продужити стање криминала као друштвено стање, пожурили су да по садашњим законима претворе у својину оно што никада није било њихово. Такве куће биће одузете.

Ко ће се у њих уселити?

Они којима је то и припадало, чија је то очевина или дедовина. Ако нису живи они, живи су наследници. Поручујем: не купите туђе куће, јер ће вам бити одузете и мораћете наглавачке да напустите Дедиње. И не само Дедиње већ свако место на коме сте се на такав начин угнездили. Ја, рецимо, имам веома блиског рођака на Дедињу који ће морати да се купи одатле. Привилегије су зло, јер је добитак сваког привилегованог истовремено и губитак за некога.

Ако желите да одузмете незаконито стечену имовину, а тога вероватно има много, помоћу каквог апарата ћете то учинити?

Међу милиционерима позорницима нема ни једнога који има незаконито стечену имовину, нити ће се одузимањем те имовине бавити он. Имовина се одузима законима, законе доноси Народна скупштина, органи власти их спроводе. Кад смо недавно у Чачку давали парастос жртвама партизана, послали су десетине милиционера са шлемовима и наређењем да нас бију. Падала је страшна киша. После прве три реченице које смо изговорили, милиционери су побацали палице и рекли: „Ма, таман посла да се тучемо, ми смо браћа!“ У овом часу, према проценама с којима располажемо, најмање шездесет одсто милиционера је на страни Српског покрета обнове. И они су мученици! Људи којима се наређује да раде оно што им њихова савест не дозвољава брзо се окрећу против надбодоваца.

Да су Јељци и Горбачов били овде, на Осмој седници би били смењени. Глатко! Можете мислити шта би Митевић радио од Јељцини? То је страшно. Међутим, хидра коју ми побеђујемо у Србији, ипак је звер чија је глава у Москви, а овде су само пипци. У Москви њој Горбачов пробада главу свестан да је кренуо нагло, па сада то ради успорено, корак по корак. Борис Јељцин тражи три корака напред! Можда је тренутак да Горбачов пресече, да своје трагично врлудање којим настоји да задовољи тамошње лигачовљевце, тамошње Драгомире Драшковиће, Мирјане Марковић, генерале Мирковиће и Љубичиће, стварно пресече. Верујем да се нико не појављује случајно.

Потреба за бесплатним сахранама у Србији је само пример докле смо стигли. О томе сам говорио да би се слици друштвеног стања показала на најдрастичнијем примеру. Биће, у сваком случају, запамћено, а и забележено, да многи Срби у време комунизма нису имали новца ни за сахрањивање најближих.

Поручујем: не купите туђе куће, јер ће вам бити одузете и мораћете наглавачке да напустите Дедиње. И не само Дедиње, већ свако место на коме сте се на такав начин угнездили.

ПАМЕТ ИЗ НИША

Шта би Вам по Вашој процени више одговарало — да budete председник Републике или шеф удружење опозиције?

Следећи лични интерес, највише би ми одговарало да се изолујем. На књигама сам зарадио довољно да могу мирно да живим и да са стране посматрам шта се догађа. Онога што ми највише одговара и што је на трагу личних интереса, ја сам се, дакле, одрекао. Не-написане књиге чекају, нека обична људска задовољства такође. Шта, међутим, одговара Србији? Србија је на умору од вируса болшевиизма, а лека нема док је разара петокрака. Што пре оду, то боље по Србију. А и по мене.

У чему су режимски медији гори — у популарисању власти или у сатанизовању опозиције?

Од свих светова најгори је онај црно-бели. Логика чуvara таквих светова је да бело постоји само да би преко чега имала да се намаже црна боја и тако црно учини важнијим. Њима је мало што хвале оно што се хвалити не може, па куде и оно што се кудити не сме. Крај црно-белог света подразумева и крај његових чуvara.

Не дозвољавају Вам чак ни да наступите на телевизији и објасните разлоге за бојкот избора...

Извртање чињеница је понекад и горе од њиховог негирања. На помен бојкота избора, они нас називају кукавицама које беже с мегдана. Чињенице су, међутим, на нашој страни. Нека ме само пола сата пуста да пред камерама објасним народу о чему се ради и избора неће бити! Спорно је пет амандмана. Поручујем им: ако нисте кукавице, ако нисте лопови, онда усвојите тих пет амандмана јер је за тај посао потребно три минута. Таквог објашњења на телевизији они се плаше, као што се плаше сваког објашњења неког друштвеног или политичког проблема. Цену извртања чињеница за сада плаћамо ми али ће завршни рачун стићи на праву адресу.

У режимском „НИН-у“ перо главног уредника је исписало, а ко зна ко је диктирао, како Ви немате шта да тражите на изборима у Србији јер Вас је Караџић поразио у Босни, и како је то слика Ваших могућности...

Врло добро је познато да Српски покрет обнове није поражен у Босни и Херцеговини из простог разлога што је бојкотовао тамошње изборе. У Босни и Херцеговини су поражени Срби. Добили су много мање посланичких места него што им по бројности припада. Ми смо тражили да се у Босни и Херцеговини измени Изборни закон, јер је њиме ова република тако подељена на изборне јединице да су Срби свуда у мањини. Циљ тог Изборног закона је да покаже како Срба има мање него што их има, а Хрвата и Муслимана знатно више од стварног стања. Права слика је следећа: Срба је, заједно са Југословенима, око 44 одсто, Муслимана 40 одсто, Хрвата 14 одсто, а остало су Јевреји, Шиптари, Цигани и припадници других етничких група. Ову истину избори су потпуно скрили и Радован Караџић је, приставши по наговору Милошевића на такву поделу и на такве изборне јединице, учинио Босну и Херцеговину исламском. На изборима су победили Муслимани. У Невесињу, наши нису прихватили упутство о бојкоту и у тој општини победили су и СДС, и ХДЗ и Муслимане, и комунисте, са надмоћних осамдесет одсто гласова. Тако би било и у другим местима да нисмо отишли у бојкот. Да је и СДС бојкотовао изборе, много тога би се друкчије одвијало. Уместо да схвати пораз, Радован Караџић је задовољан, јер је добио мало парче погаче, а припадала му је цела.

Комунисти у Србији не показују ни најмању жељу да се повуку. Погоотово након говора Слободана Милошевића у Нишу. Како Вам се чини тај говор?

Он је у Нишу одржао опело демократији. Две седмице уочи избора, шеф српске државе је у својству шефа српских бољшевика и српске прошлости понудио дилему: ми или рат, ми или хаос, ми или крв. При томе је био доследан бољшевичком моралу да своје противнике прогласи непријатељима који желе управо оно о чему је он говорио. Гласајте за нас јер можете остати без главе — тако је Милошевић поручивао с нишког трга. Непријатељ је онај који га не воли. Његов непријатељ је и непријатељ српског народа. Ко је против воље, тај је и против Србије. Ланац порука иде у том смеру. Човек који, ето, тако нуди будућност, у целом говору није изустео ниједну реч која приличи будућности. Најнесрећнији тренутак за српски народ је, заиста, његова појава на Косову Пољу када је изговорио ону несрећну реченицу. Овај човек, овај апостол Лењиновог Јеванђеља, покрао је све идеје Француске 7 и Академије, оскрнавио их погрешним читањем и завео српски народ у муљ. Били смо тада десет година испред сваког у Југославији. Сада смо десет година иза и овакве Југославије. Када се појавио Милошевић, када нас је огрејало то „жарко сунце“ са Истока, Европа је за Босну и Херцеговину употребљавала израз „Катанга Балкана“ а сада, има томе година дана, тај израз употребљава за Србију. Нишким опелом демократији он је, ипак, шио одело и за сопствено опело.

Да ли после Милошевићевог говора у Нишу и одлуке да бојкотије те изборе, помишљате на употребу силе не би ли противника дозвали памети?

На ту варијанту, да освојимо власт силом, не желим ни да помишљам. Не дозвољавам да падне иједна српска глава, па макар и по цену велике среће да се Србија лиши Милошевића. Ту варијанту би само он желео, као разлог да уведе ванредно стање.

Зар би се Слободан Милошевић усудио да примени силу над опозицијом?

Он ће ударати по нама и већ удара, не размишљајући о последицама. То је политичар који обожава ванредна стања. Незналачка и бахата политика на Косову је најбољи пример за његова схватања. Ванредно стање — час га има, час га нема. Не зна се ни ко тамо пије, ни ко плаћа. Зна се једино ко бије а ко плаћа. Нека и нас бију, још је то мања несрећа од несреће да Србија скочи на њих, да правимо овде Темнишвар и Букурешт. Нека бију. Мислим да ће они ипак на крају пасти под ударцима свога Сикуритатеа.

ПИТАЊЕ ЖИВОТА И СМРТИ

Зашто би постојао разлог за тако абнормално понашање шефа српске државе?

О паници је реч, о ужасу. Милошевић види да побеђујемо. Наша победа је дубља од било каквих изборних резултата. Мислећа Србија се окреће на нашу страну. За њом ће, пре или касније, и Србија из мрака пропагандних лажи.

Пред Милошевићем су два избора — или да гурне Србију у рат, или да часно изгуби. За њега је место председника Републике питање живота и смрти. Он врло добро зна, на основу прошлих избора за председника Републике, колико је стварно људи гласало за њега. Он зна да тај број није тако велики, а сада је неупоредиво мањи и биће све мањи. Милошевић не може преживети пораз. У паници нема нормалних понашања.

Милошевић је у Нишу одржао опело демократији. Две седмице уочи избора, шеф српске државе је у својству шефа српских бољшевика и српске прошлости понудио дилему: ми или рат, ми или хаос, ми или крв.

Пред Милошевићем су два избора: или да гурне Србију у рат, или да часно изгуби. За њега је место председника Републике питање живота и смрти. Он врло добро зна, на основу прошлих избора за председника Републике, колико је стварно људи гласало за њега.

Не чините нове грехе, јер вам у том случају ништа неће бити опроштено. Има ко да води Србију. Има ко да обнавља Србију. Има ко да води српску војску. Највећи ваш допринос српском народу је да се ни у шта више не мешате. Шетајте кучиће. Пропаст једног система је незаустављив процес и то Брозови генерали што пре морају да схвате.

Све је сада у рукама српске мудрости а не снаге. Нека Србија 9. децембра спава. Све, све, само да не оде на солило преваре који се зове: њихови избори.

Уз њега отворено стају и Брозови генерали Кадјевић, Мирковић, Грачанин и прете да ће Армија по сваку цену бранити постојећи систем. Шта то значи?

Пошто је тај систем промењен у Хрватској, у Словенији, у Босни и Херцеговини, а мења се и у Македонији, Брозови генерали Брозовом војском прете Србији да су одабрали да Србија буде једина оаза и уточиште њихове пропале идеје. Најблаже што могу да одговорим је: требало би да их је срамота ако имају официрске части. Где то генерали прете свом народу? Њихов задатак је да бране отаџбину споља, ако су стварно генерали. Није њихов задатак ни да оснивају политичке странке у којима је просек старости осамдесет четири године. Њихових војних удара Србија се не боји! Војска је на страни Србије и та војска је у Србији. Они иза себе немају никога сем себе јер су они одавно иза свега, иза времена, иза живота, и требало би да схвате да наредбу о јуришу на Србију неће имати коме да издају. Лично им поручујем: седите код куће, негујте унуке, примајте пензије, милујте мачке са којима се сликате по новинама, и повремено свратите у цркву и замолите за опроштај грехова које сте починили свом народу.

Не чините нове грехе, јер вам у том случају ништа неће бити опроштено. Има ко да води Србију. Има ко да обнавља Србију. Има ко да води српску војску. Највећи ваш допринос српском народу је да се ни у шта више не мешате. Шетајте кучиће. Пропаст једног система је незаустављив процес и то Брозови генерали што пре морају да схвате.

Хоће ли Србија имати своју војску?

Све зависи од тога шта ће бити са Југославијом. Не може држава имати две војске. Док постоји југословенска војска, нема српске, али ће можда у склопу југословенског лудила и то измислити. У сваком случају ми смо спремни на све. Што год хоће Словенци и Хрвати за себе, хоћемо и ми за себе. Ако они сматрају да може да буде Југославије са словеначком, хрватском, српском војском — у реду је, створићемо и то. Даља судбина Југославије кроји, заправо, судбину много тога.

Шта ће се догодити са Вама уколико постојећа партија остане на власти?

Пре неколико дана, у „Политици експрес“, мени се директно предочава судбина: или ћу бити ликвидан, или ћу морати да бежим из земље. Они мени директно поручују да после 9. децембра могу да будем ликвидан, или да бежим из Србије. И то чине у срцу Европе! Шта Европа да мисли о таквој земљи и таквом режиму, кад је он спреман и на најцрње бруталности према опозиционим правцима! На све то ја им, међутим, одговарам: из Србије побећи нећу, а погоотово због Слободана Милошевића никада и ниокакле побећи нећу, па нека чине што су наумили. Будућност ће се над свим овим згражавати, јер рукописи, како рече Булгаков, не горе, па и кад су рукописи за „Политику експрес“ и сличне депое српских моралних и свих других посртања.

Хоћете ли поручити нешто онима који би најрадије да Вас виде живог, здравог и слободног?

Никада Србија није била ближа слободи, а да је досегне на лакши начин. Довољно је само да Србија 9. децембра не гласа и слободна је. Први пут од Косовског боја победили бисмо не само без иједне капи крви, већ и без иједне невинне сузе. Ничија мајка црну вуну не би морала да преде. Све је сада у рукама српске мудрости а не снаге. Нека Србија 9. децембра спава. Све, све, само да не оде на солило преваре које се зове: њихови избори.

3. ФЕБРУАР 1991.

ШТА ХОЋЕ ГЕНЕРАЛИ

УВОДНО СЛОВО НА САВЕТОВАЊУ ОКРУЖНИХ ОДБОРА СПО О ПОЛИТИЧКОМ СТАЊУ У ЗЕМЉИ, ОДРЖАНОМ У БЕОГРАДУ

Нисмо се данас састали да се придружимо хистеричној кукњави над угроженим српством и Југославијом. Овде смо на задатку који је много тежи и ризикантнији.

Покушајмо да хладно и разложно проникнемо у коре- не мржњи, страхова, убилачких нагона и параноја које тресу сву државу, ако је још уопште могуће назвати је државом.

Ирационалне страсти су, на жалост, чврсто узеле под своје већ милионе људе, па се сваки рационалан

Чиниенице морају бити прече од јефтиног скупљања „националних поена“ и страначке трговине Злом које нас је наткрилило.

Истина нас данас, једино, може водити, макар и уз ударце лажи, да би нам сутра, кад лаж потоне, а потонути мора, данашњи избор да истину следимо и кад је болна, служно на част.

став излаже опасности да га ошамућена колективна свест дочека погрдама.

Није рат оно најгоре што, у дубљем поимању не- среће, погађа и човека и нацију.

Најгоре и најфаталније — да људи постају лутке и роботи а нације театри систематичног заглупљивања народа и његовог срозавања на степен онесвешће- ног чопора — већ се догађа у овој земљи.

Сваким даном све је мање мислећих људи, а све више је „домољуба“ и „родољуба“ који „мисле“ само онако како то хоће вође, поглавници и доглавници њихових племена.

Тужно пропадамо у понор наше духовне и ментал- не Хирошиме. Разум човека присиљен је да узмиче пред неразумом гомиле. На мржњи, страху и беди се граде идеали нације. Од свих се захтева монолитност- у слепилу и лудилу, а и најмање непристајање на тај сценарио својеврсне фашизације јавног мишљења и политичког делања и неминовне трагедије одмах се проглашава за националну издају.

У епицентру самог тог обезбеченог хаоса, односи између Срба и Хрвата затегнути су до прскања, до понављања најкрвавијих страница историје, до рата који сваког часа може да избије.

Да Председништво Српског покрета обнове не би „издало“ своје чланство и свој народ, требало би да данас изразимо „безрезервну подршку“ Председништву СФРЈ и генералима ЈНА, као јединим гарантима да ће усташка и усташкоидна власт у Хрватској бити потучена, а мир и Југославија спасени.

На то нас — зар не? — обавезују „масовни и спонтани“ митинзи подршке генералима и војсци, који се одржавају по Србији и свим српским крајевима.

У тај нас тор маме, па и утерују.

ДУБОКА МРЖЊА И ПЛИТКА ПАМЕТ

Ни Председништву Југославије, том полумртвом диносаурусу из џунгле титоизма без кредита и без знања да спасава државу, ни команди војске, тој зацементираној тврђави идеолошке надмености и титоистичке охолости, никакве честитке нећемо да упућујемо.

Чињенице морају бити прече од јефтиног скупљања „националних поена“ и страначке трговине Злом које нас је наткрилило.

Истина нас данас, једино, може водити, макар и уз ударце лажи, да би нам сутра, кад лаж потоне, а потонути мора, данашњи избор да истину следимо и кад је болна, служио на част.

Армијски документарни филм о генералу Мартину Шпегелу и његовим бојовницима, мрачан због оних испред камере а лицемеран због оних иза камере, није нас изненадио нити било чему поучио.

Знали смо и упозоравали, одавно, да се над Србија у Хрватској спроводи духовни геноцид већ деценијама, од партизанске победе заправо, и да се припрема и завршни ударац, по узору на 1941. годину.

Партијски, државни и армијски врхови ове земље све су то порицали, сервирали јавности измишљену стварност о братству и јединству, славили оно што су измишљали, а нас су проглашавали за шовинисте и авети прошлости.

Знали смо, и без овог филма, и јавно подсећали, да је усташка и геноцидна Хрватска једина нацистичка држава у Европи која је из Другог светског рата изашла као победница, добивши на поклон многе крајине народа кога је настојала да сасвим истреби и примивши на дар и још неке територије које Хрватима никада нису припадале.

Из тога су многи Хрвати дубоке мржње и плитке памети, вођени шовинистичким елитама и завођени шовинизмом, извлачили закључке да се злочин исплати.

Знали смо, и без овог филма, и сведочили на сав глас, да се у Хрватској, уместо на покајању и осуди великог злочина почињеног над Србима, будућност темељи на подгревању сна да се, чим искрсну повољне околности, геноцид доврши и створи етнички чиста држава.

Видели смо на време дрво за вешање на путу којим су нас терали слепци, упозоравали смо да се омча њише, али су нас слепци, уместо да нас бар чују, ударили својим слепачким штаповима.

Скоро пет деценија, југословенска комунистичка партија, њени генерали, њени историчари, њени писци, њени новинари, њене и јавне и тајне филмске камере, њени „масовни и спонтани митинзи“, тврдили су не само да се реприза геноцида не припрема, него и да геноцида над Србима никада није ни било!

Слепац који заборави и оно што је некада гледао, очи није ни имао, и слеп се и родио.

Војна скривена камера је прекасно, а и непоштено, укључена. Прекасно, јер је Зло на све стране већ

Тужно пропадамо у понор наше духовне и менталне Хирошиме.

Разум човека присиљен је да узмиче пред неразумом голмије. На мржњи, страху и бедни се граде идеали нације. Од свих се захтева монолитност у слепилу и лудилу, а и најмање непристајање на тај сценарио својеврсне фашизације јавног мишљења и политичког делања и неминовне трагедије одмах се проглашава за националну издају. У епицентру самог обезбеченог хаоса, односи између Срба и Хрвата затегнути су до прскања, до понављања најкрвавијих страница историје, до рата који сваког часа може да избије.

Тражимо да та и таква армија, сасвим деполитизована и предвођена младим официрима, разоружа све нелаталне формације у држави и да склоп приведе разуму сваког ко одбија да одложи оружје.

пустило корене. Непоштено, јер су документарну истину народу понудили исти људи, иста власт, иста сила која је скоро пола века ширила неистину.

Скривањем истине бучном неистином и ућуткивањем нас који смо истину казивали, практично је подстрекавана геноцидна идеја у Хрватској.

Саучесници у злочину немају моралну легитимацију да суде злочину. Паликуће од свог пожара никога спасити не могу.

Документарни филм о генералу Шпегелу, коначно, не би смео да терети само њега и остале генерале Туђмана. Он је оптужница, тешка оптужница, и против генерала којима се ових дана упућује општа подршка са „масовних и спонтаних“ митинга.

Усликани су слика оних који су их сликали.

ЗАШТО ОРУЖЈЕ НИЈЕ ЗАПЛЕЊЕНО

Филм је снимљен у октобру прошле године. Он сведочи да војни врх ове земље, а свакако и Председништво Југославије као врховни командант, знају да власт у Хрватској припрема наоружавање бојовника ХДЗ. Тај врх зна да ће „калашњикови“ бити прокријумчарени из Мађарске. Скривена камера прати, чак, конвој оружја док он прелази границу.

Зашто оружје већ тада није заплењено, а јавност упозната са истином? Који су то стратегије, и са којим циљем, решили да допусте наоружавање и да, тек три месеца касније, нареде разоружавање?

Неспорно је да у априлу 1990. године, када је добила изборе, ХДЗ не располаже оружјем. Оно мало полицијске опреме и приватног наоружања, углавном револвера и ловачких пушака, ни у ком случају није могло да буде покриће и гаранција спровођења у живот планова о чишћењу Хрватске од Срба и њеном отцепљењу од Југославије. Још тада је требало издати наредбу о разоружавању свих цивила, не само у Хрватској, већ и у целој земљи. Снаге, која је покушала да се одупре том чину, тада није било.

Зашто то није учињено? Зашто се чекало да конвоји оружја преплаве Хрватску, Словенију, Босну и Херцеговину? Зашто Врховна команда војске већ десет година држи трупе на Косову и Метохији, а да не нареди одузимање нити једне пушке од шиптарских терориста, иако се зна да они располажу не само „калашњиковима“ и „узијима“, већ и топовима? Зашто, напokon, одлука о разоружавању није пала барем у августу 1990. када су Срби из Книна, сабијени у опсаду већ наоружаних трупа ХДЗ, упали у полицијске станице, да се и они домогну оружја?

Као да је Врховна команда војске, због нечега, допуштала да се и повампирене усташе, и балисти, и мухахедини што боље за ратни сукоб припреме. Ненаоружани, они су могли само да пишу петиције против Србије и Југославије. Наоружани, дошли су и до снаге да крену на Србе и да руше Југославију. Не тако давно, злочин је био и летак, а данас то није ни метак. Изгледа апсурдно, али и уверљиво, да је управо Врховна команда југословенске војске омогућила наоружавање оних који ће већ прве плутоне сасути у војнике и офицере те исте армије.

Зашто?

Чињеница је да је сав тај бојни арсенал управљен против Срба, готово само против Срба, и да су Срби једини народ у Југославији који се, с изузетком оног упада Книћана у полицијске станице, није наоружавао и наоружао. Уосталом, оружје заплењено у августу 1990. године, Срби из Книнске крајине су вратили. Једини су они отпоштовали задоцнелу наредбу Врховне команде о повраћају оружја.

Све упућује из закључак да је, смишљено и намерно, српски народ доведен у овакав јадан положај; наставши се голих руку и прсију на нишану толиког оруж-

ја, он беспоговорно прихвата покровитељство Југословенске армије, као своје једине одбране!

Најбројнија нација на Балкану упреже се у јарам да, не само послушно, већ и са одушевљењем, следи стратегије ове велика завере, чији циљ није ни слом усташтва, ни одбрана српства, већ јој је циљ *револуционизација* читаве Југославије.

Код очију нећете видети и код ушију нећете чути, записано је у Јеванђељу.

То нам се и овога пута дешава.

ВОЈНЕ ОЦЕНЕ И ПЛАНОВИ

Док је шокирани народ гледао војни документарни филм о Шпегелу и аплаудирао „својој војци“, у карсарнама и армијским установама, читана је и „прорађивана“ специјална и тајна политичко-стратешка анализа драме у земљи.

Цитираћу неке од тих војних оцена и планова.

„... Иако будући развој ситуације у СССР-у није могуће поуздано предвидети, у овом тренутку се поуздано може рећи да је успорен процес дезинтеграције те велике земље. Совјети су се почели прибирати...”

„... Ни у Југославији социјализам није докрајчен и бачен на колена. Југославија је, додуше, уз високу цену одолела првом удару и таласу антикомунистичке хистерије. Задржани су реални изгледи за очување земље као федеративне и социјалистичке заједнице...”

„... У реализацији свога основног стратегијског опредељења, рушења идеје комунизма и социјалистичке опције, сценаристи са Запада су остварили значајне резултате, али не и крајњи циљ. Рушење комунизма није им успело ни у једној земљи у којој је револуција била аутохтона. За њих би врло важно било да у Југославији постигну потпуни успех. Начели би једну земљу где је победила аутохтона револуција...”

„... Заузимања неких кругова Запада да демократија прозирна је демагогија, јер је за њих демократија само оно што одговара њиховим циљевима и интересима. Под демократијом у нашим приликама подразумевају, у првом реду, оно што је антисоцијалистичко...”

„... Треба учинити све да Савез комуниста — Покрет за Југославију, у идућих пет-шест месеци, постаје главна политичка снага на југословенском простору и стожер окупљања свих лево оријентисаних политичких партија, странака, удружења и организација...”

„... Део регрута из Хрватске и Словеније, распоређен у Петој (загребачкој) војној области, биће пребачен у друге војне области и у Ратно ваздухопловство и противваздушну одбрану...”

„... На идеји југословенства, националне равноправности, братства и јединства, слободе и социјалне правде, Партија је остварила победу у рату од 1941. до 1945. године. С том идејом, Савез комуниста — Покрет за Југославију победиће и сада. Армија може осигурати услове за миран расплет кризе, али не може решити питање Југославије. То може постићи само јака политичка организација, чији програм прихватају и подржавају најшири слојеви становништва...”

„... Људима треба стрпљиво објашњавати смисао и значење постојања Савеза комуниста — Покрета за Југославију...”

„... Врло је важно спречити увлачење „пете колоне“ у редове Савеза комуниста — Покрета за Југославију. Не сме се допустити понављање грешака каквих је било у деловању СКЈ, којега је разбила „пета колона“...”

Ни једну реч из ових цитата није потребно појашњавати. Наши генерали не воле метафоре, сложене мисли, алузије. Њихов стил је јасан, болшевички. Нема места сумњи или друкчијем мишљењу. Комунизам

Војна скривена камера је прекасно, а и непоштено, укључена. Прекасно, јер је Зло на све стране већ пустило корене.

Непоштено, јер су документарну истину народу понудили исти људи, иста власт, иста сила која је скоро пола века ширила неистину. Скривањем истине бучном неистином и ућуткивањем

нак који смо истину казивали, практично је подстрекавана геноцидна идеја у Хрватској. Саучесници у злочину немају моралну легитимацију да суде злочину. Паликуће од свог пожара никог

спасити не могу. Документарни филм о генералу Шпегелу, коначно, не би смео да терети само њега и остале

генерале генерала Туђмана. Он је оптужница, тешка оптужница, и против генерала којима се ових дана уаућује општа подршка са „маковних и спонтаних“ митинга. Усликани су слика оних који су их усликали.

И о настављању српско-хрватског брака, и о његовом разводу, мора се, без сумње, одлучивати мирно, преговорима.

Приликом крви се не стиже до трајног мира и до било чије среће. И ратови се, уосталом, завршавају за столом, преговорима.

и социјализам једина су опција, а једина странка која ужива благослов војног естаблишмента је Савез комуниста — Покрет за Југославију. Наравно, у спрези са братским или сестринским странкама, каква је Социјалистичка партија Србије.

Ти наши генерали и њихови миљеници не устручавају се ни трена да за идеал свих у Југославији прогласе не враћање на 1968. или 1953. него баш на 1945. годину. Ни бивши СКЈ, нешто идејно и класно разблажен, не прихватају. Они су за чисту вотку, за стаљинистичко-лењинистичко-брововски шпиритус у коме слабији, колебљивци и петоколонаши одмах угину.

У 1991. години инсистира се на Стаљиновој дефиницији комуниста као људи „посебног кова“.

БАЦАЊЕ ПЕСКА У ОЧИ

Тим старцима, тим вршњацима и курсистима Треће интернационале, тим херојима окићеним ордењем за проливену крв своје браће, тим командантима овдашњих гулага, тим тамничарима слободне мисли, тим црвеним феудалцима, тим спаљивачима књиге, тим рушиоцима цркава, тим распикућама чије дугове неће моћи да отплате ни њихова праунучад, тим унесрећитељима свих у Југославији, а српског народа посебно, смејали смо се и спрдали у новембру 1990. када су, у „Сава центру“, у Београд, одржавали оснивачки збор своје нове, односно старе, Комунистичке партије.

Веровали смо да су им, за сва времена пресудили њихови трагови и да ће ускоро, под теретом сопствене савести, молити опроштај од унучади, одлазити у цркве на исповест и кајање.

Преценили смо људско и хришћанско а потценили сатанско у њима. И, ево, казна сустиже. Ломача за демократију је припремљена, а срамни посао егзекутора поверен је српском народу.

Српски покрет обнове увидео је на време шта се припрема, али смо, на сву жалост, били немоћни да 9. децембра спасимо Србију. Део грађанства завела је пропаганда, део освешћених је заплашен претњама за живот или је уцењен бедним платама и пензијама.

Сада се присетимо оних ратоборних, предизборних, наступа генерала, говора врховног командата у Ужицу, застрашивања народа ратом и глађу на митингу у Нишу, војних транспортера који су, уочи избора, крстарили Србијом.

Сетимо се и општег мука и жалости којим је народ Србије дочекао изборну победу црвених. Она је прослављена једино у Штабу завереника против демократије. Народ је туговао, јер је знао да је покраден и да је гласао не из убеђења већ из пустих страха.

Од првог дана опомињали смо да се српски комунисти 16. јула 1990. године, када су променили име, нису ни најмање променили. Сад се сазнаје да је и та промена имена договорена у Штабу завере. План је био глумити социјалисте, док се не добију избори и док војска не оснује и учврсти своју партију, а тада се вратити својој болшевичкој матици. То враћање назад и венчање с лешом већ је јавно и одвија се пред нашим очима.

Да се баш сасвим не би видело како се младенци — вампирски Савез комуниста — Покрет за Југославију и још малчице маскирана Социјалистичка партија Србије — љубе и размењују прстење, народу се баца не песак већ камење у очи.

Голоруком и полугладном српском свету сервира се сурова збиља до зуба наоружаним формацијама ХДЗ-оваца и балиста, о апетитима ВМРО за српским територијама, претњама да се и Срем, и сва Херцег-Босна, и сва Рашка област, и цело приморје наше од Тивта и Котора, отму од Србије и Црне Горе.

СВИ ИЗ БРОЗОВОГ ШИЊЕЛА

И шта друго, кад је све тако, преостаје голоруким и од свих омрзнутим и на смрт осуђеним Србима? Ништа, него да се држе скута армије и њене комунистичке партије!

Тај морбидни план ребољшевизације земље, који почива на животној угрожености српског народа, угрожености која је стварна али и режирана, јавности се представља као битка за спасавање Југославије.

Генерали се славе као последњи браниоци мира и мудри и одлучни борци да до распада земље и фаталног грађанског рата не дође.

Пролама се Србија од „спонтаних“ митинга на којима народ кличе „нашима“ а псује „усташке“ генерале, не схватајући да ни ови, у Београду, нису наши, и да ни они, у Загребу, нису усташки.

И једни и други су — Брозови генерали.

Ови „наши“, који хоће васкрс бољшевизма, командовали су истим трупам као и Туђман, Шпегел, Бобетко, Шибл, Рукавина.

Сви су они учили исту школу, били у истој партији, у рату на истој страни, у миру уз исту обману; сви су они деца Коминтерне, и сви су изашли из истог, Брозовог, шињела.

Само наивнима се чини да је сукоб између њих принципијелан, да их је завадило друштво поимање официрске части и друштво одношење према друштвеном поретку у држави.

И једни и други су за власт тоталитарног типа. Опозицију трпе из нужде, али и тада као декор својој самовољи. И једни и други су за власт састављени од људи „посебног кова“. Разлика је у томе да ли се под тим људима „посебног кова“ подразумевају комунисти или усташе.

Јасеновац, Глина, Јадовно, небројене херцеговачке, личке, банијске или кордунашке јаме, вечни су споменици једнима, а сибирски гулази, колашинско „пасје гробље“, јаме по Црној Гори, злочини над паорима Војводине и децом Шумадије, стрељања и отимачине по Београду, неотклоњиви су споменици другима.

Људи „посебног кова“ ту су се потписали.

Графолошке нијансе које деле те рукописе, те налоге за варваризме антиисторије и разисторије, утврдиће, и утврђују, историчари, књижевници, социолози, психијатри, психопатолози.

Једноумље — то је већ безумље, и ту се нацизам и бољшевизам додирују. Нацизам уништава човека пре свега због злочина његовог рођења, али не прашта ни злочин убеђења. Бољшевизам га, пак, уништава преваходно због злочина убеђења, али зна да севне мач и због злочина рођења. Оба ова сатанска поретка Срби су добро упознали и никада не могу ни да опросте, ни да забораве.

Драма коју преживљава данашња Југославија пружа доказе да се та два лудила међусобно хране, испомажу. Као по закону спојених судова, хрватски нацизам дува у једра српском комунизму, дајући му аргументе да нација буде монолитна и покорна Вођи, а та монолитност се, у виду поклона, враћа у Загреб као разлог да Хрвати слепо прате свог Поглавника и Врховника.

Споменућу и поимање официрске части. Готово да је истоветно и у Загребу, и у Београду. Оба генералска табора су спремна да хиљаде туђих живота жртвују за своје горке, накараде и цивилизацијски надживљене циљеве.

Нацистичка, уз то још и Неовисна Хрватска, малигна је израслина на телу демократске и компјутерске Европе која се уједињује. Бољшевичка Србија, са својим амбицијама да оживи ужас марксизма-лењинизма у читавој Југославији служи свету за подсмех и чуђење.

Пролама се Србија од „спонтаних митинга“ на којима народ кличе „нашима“ а псује

„усташке“ генерале, не схватајући да ни ови, у Београду, нису наши, и да ни они, у Загребу, нису усташки.

И једни и други су — Брозови генерали.

Ови „наши“, који хоће васкрс бољшевизма, командовали су истим трупам као и Туђман, Шпегел, Бобетко, Шибл, Рукавина.

Сви су они учили исту школу, били у истој партији, у рату на истој страни, у миру уз исту обману; сви су они деца Коминтерне, и сви су изашли из истог, Брозовог шињела.

Драма коју преживљава данашња Југославија пружа доказе да се та два лудила међусобно хране, испомажу. Као по закону спојених судова, хрватски нацизам дува у једра српском комунизму, дајући му аргументе да нација буде монолитна и покорна Вођи, а та монолитност се, у виду поклона, враћа у Загреб као разлог да Хрвати слепо прате свог Поглавника и Врховника.

У писму које сам недавно упутио господину Фрањи Туђману, тражио сам од њега да своју љубав према хрватском народу докаже тако што ће одустати од намене да Хрвате суноврати у зло несагледивих размера, које би им, свакако, донео рат са Србима.

А шта рећи председнику Србије?

Да ли се дворењем Брозових генерала, док нам они припремају пиће из њихове младости, пиће чији је отров највише искусила Србија, пиће хлађено у гробницама грађанске демократије, испољавају брига и љубав или немар и презир према српском народу?

ПОТКУПЉИВАЊЕ НАРОДА

Под лозинком жртвовања за српство, од српства се захтева да изгине за спас државе која му је на свако добро са три зла узвраћала и на сваки камен у темељу модерне државности пролетерским крамповима насртала, и да изгину за спас вере, комунистичке вере, која му је затрла и веру, и културу, и традицију, и памћење.

Велики део српског народа, на жалост, још не увиђа ступицу која му је припремљена. Не схвата да живи у држави у којој он једини, државотворношћу обележен, нема своју државу. Да живи у војном логору србомржње, у коме он једини нема оружја а мржњи је неук. Да живи у држави у којој је он једини жигосан петокраком и одабран за таоца и најамника генералима који желе да тај знак поврате на чела и осталима у Југославији.

Брозови генерали у Загребу хоће да оживе Јосипа Франка, Анту Старчевића и Анту Павелића. Брозови генерали у Београду хоће да оживе Јосифа Стаљина и Јосипа Броза.

За мртве људе и мртве идеје они хоће да се туку до последњег живог Хрвата и Србина!

У позадини свега је, наравно, власт она неконтролисана и апсолутна власт, која и квари и унесређује неконтролисано и апсолутно.

У предизборној кампањи ХДЗ обећава чак и разоружавање полиције, националну и страначку толеранцију, милијарде долара страног капитала, стандард Швајцарске. Ти „пацифисти“ су, међутим, од Хрватске направили барутану. Десетине хиљада људи губи посао. Уместо ка швајцарском, квалитет живота клизи ка оном у Албанији. Србомржња и надувавање психозе рата вентил су народном гневу, а Велика Хрватска, до Земунa, Дрине и Котора, нови је опијум из старе флашице, нова обмана.

Социјалистичка партија Србије добија изборе лозинком „Са нама нема неизвесности“, извикујући је до вашарске празне заводљивости.

Нуде мир, благостање.

Та странка, међутим, поткрада државу и са 1,8 милијарди долара купује гласове. Сви, од покраденог, добијају плате, стипендије, пензије. Двадесетак дана после изборне победе, председник Владе признаје, мора да призна, да је Србија банкротирала и да се ни кап воде не може исцедити из суве дренажине. Пљачка изведена упадом у монетарни систем, кажњива као и сва разбојништва, пролази некажњено, али ипак испоставља рачун. Пљуште откази радницима, не исплаћују се дугови сељацима и кредити студентима, нема пензија, нема ни лекова у болницама. По хитном поступку, изгласавају се зеленашки порези и осиромашеном народу скида се и кожа. Цех силника без памети плаћају сиромаси без наде. На сазнање да је и Зајам за привредни препород Србије проћардан у предизборно рекламирање петокраке, одговара се одлуком да се распише још један зајам и штампају нове обвезнице. Цене расту, стандард вртоглаво тоне, бољшевичкој Србији окрећу леђа пословни људи и капитал из света. Од Бога богатој а од комуниста у просјака претвореној Србији, прети и несрећа скоре

глади. Странка с којом нема низвесности нема куд, па смишља нову подвалу.

Киптећи бес народа сада се гуши „националним“ разлозима и агитацијом да ратујемо, да гинемо.

То, другови комунисти, не би био рат за спас српства, већ рат за спас нашег пропалог света и стила владања. Пропалог, пропалог, товариши, иако ликује те над наговештајима да је његова пропаст заустављена у Русији.

Зар ова оронула, остарела и полугладна Србија не ма прешнијег задатка од ратовања?

И како то замишљате да гурнете у рат народ који нема ни своје војске, ни оружја?

Култ српске војске део је српске традиције. Армија којом командују Брозови генерали и која на својим заставама има знамење под којим су поубијани толики Срби, порушени толики српски храмови и обешчашћени толики српски гробови, није и не може да буде српска армија!

РАЗОРУЖАТИ НЕЛЕГАЛНЕ ФОРМАЦИЈЕ

Никада Српска војска не би допустила полувековну Голготу свог народа ни на Косову и Метохији, ни у Херцег-Босни, ни у Рашкој крајини, ни у Српској крајини. И не би дозволила да се до зуба наоружају баш сви они чији је национални и верски идеал да Срба нестане.

Није, и бити не може, српска, она војска која хоће да на тенковима врати у Хрватску, Словенију и Македонију поредак који су ти народи одбацили.

Чланови Српског покрета обнове, а верујем и огромна већина српских младића, одбиће да обуку униформу жандарма Југославије и униформу бранилаца мртвих идеја два мртва Јосипа — Броза и Џугашвилија.

Нека у рат за те циљеве Брозови генерали и српски комунисти воде своје главе и своју децу.

Ми децу Србије не дамо!

Иако је србомржња у Хрватској, на Косову и Метохији, у Рашкој области и у низу крајева Херцег-Босне постала најпречом националном и верском обавезом, још ме не напушта нада да је већина и тамошњих мајки и очева много радија да иде синовима у сватове него на сахране.

Убеђен сам, исто тако, да рат, а ни рестаурација тоталитарне болшевичке државе, не жели ни највећи број старешина Југословенске армије.

Млади, школовани, способни и демократски наоружани официри данас су у запању и у сенци партизанских кадрова који су, преко ноћи, од обућара и пропалих ђака, од абација и вашарских беспосличара, произвођени у пуковнике и генерале или су докторате и војна знања освајали величањем стратешке и ратководствене генијалности једног кумровачког бравара.

Највећу услугу и армији и Отаџбини сви ти људи из Брозовог шињела учинили би својим оставкама и својим повлачењем у потпуну тишину.

Српски покрет обнове је и у свом Програму истакао да се идеологија, свака идеологија, мора протерати из касарни, а официрима забранити страначко сврставање. Захтевамо, сем тога, да се петокрака, јер је реч о идеолошком знамењу, уклони са војничких клупа, са подофицирских и официрских ознака и са војних застава.

Тражимо да та и таква армија, сасвим деполитизована и предвођена младим официрима, разоружа све нелегалне формације у држави и да силом приведе разуму сваког ко одбије да одложи оружје.

Тек после свега тога, могуће је почети разговоре и преговоре о будућности Југославије. У том договору не смеју, међутим, суделовати само вође владајућих странака, већ и представници опозиције, прваци културе и науке.

**Нацистичка, уз то још и
Неоовиска Хрватска,
малоглава је израслина на
телу демократске и
компјутерске Европе која
се уједињује.
Болшевичка Србија, са
својим амбицијама да
оживи ужа
марксизма—лењинизма у
читавају Југославији служи
свету за подсмех и
чуђење.**

**Под лозинком
жртвовања за српство, од
српства се захтева да
изгине за спас државе
која му је на свако добро
са три зла узвраћала и
на сваки камен у темељу
модерне државности
пролетерским
храмовима нисрчала, и
да изгину за спас вере,
комунистичке вере, која
му је затрла и веру, и
културу, и традицију, и
памћење.**

**Млади, школовани,
способни и демократски
наоружани официри
данас су у запању и у
сенци партизанских
кадрова који су, преко
ноћи, од обућара и
пропалих ђака, од
абација и вашарских
беспосличара,
произвођени у пуковнике
и генерале или су
докторате и војна знања
освајали величањем
стратешке и
ратководствене
генијалности једног
кумровачког бравара.**

Потребно је разговарати не иза затворених врата, већ пред лицем јавности, пред телевизијским камерама.

Ми смо за дијалог ове врсте и ми у њега верујемо. Моћ коју немају топови има договор разумних и разложних људи.

Саспимо једни другима истину у лице, па ма колико она заболела.

Одвикнути од истине, заборављамо да је она најпреча и једина права терапија.

О РАЗВОДУ — МИРНО

Хрвати морају прихватити истину да они, као национ, као колектив, додуше нису криви за усташки геноцид почињен Србима, али јесу и морају за тај злочин бити одговорни.

Истина јесте да сви Хрвати нису клали у Јасеновцу, али истина јесте и да су сви они који су клали у Јасеновцу били Хрвати. Нацистичка Немачка није имала мање антинациста него што је усташка хрватска имала антиустаха. Ипак је Немачка, као поражена у том рату, била кажњена. А Хрватска је награђена.

Награду и опроштај злочина тај народ дугује Брозу и Југославији. Броза више нема. Нестане ли и Југославије, нестане и темеља награди за ратни пораз и опроштај великог злочина.

Хрватска не може отићи из Југославије без плаћања рачуна за њене грехове у раздобљу од 1941. до 1945. године. Одмах би се отворило питање потписивања мировног уговора са Србијом, која би свакако обухватио и исплату ратне одштете.

У сваком случају, Хрвати имају суверено право да се отцепе, али немају никакво право да са собом понесу и Србе и њихове земље у данашњој Хрватској, ако они на то нису спремни.

Само док је Југославије, Срби могу пристајати да живе у неколико државица унутар ње. Распадом Југославије, неминовно мора уследити састављање, уједињење свих земаља и крајина српских у једну државу.

Овако, данас, додуше, говоре и српски комунисти, заборављајући да спомену да су то преписали из Програма Српског покрета обнове, са закашњењем које поништава ваљаност и продуктивност става, а да су се, само пре који месец, у време повољно за предупредивање невремена, због оваквог нашег опредељења на нас бацали дрвљем и камењем.

И о настављању српско-хрватског брака, и о његовом разводу, мора се, без сумње, одлучивати мирно, преговорима. Проливањем крви се не стиже до трајног мира и до било чије среће. И ратови се, уосталом, завршавају за столом, преговорима.

Те преговоре, ваља стално наглашавати, могу да воде и једноумни људи, али их успехом могу крунисати и праведним миром окончати само људи демократских уверења и добре воље.

Кључна и врховна чињеница свих разговора и договора мора бити свест о томе да ће, опстала Југославија или не, Срби и Хрвати, Срби и Шиптари, православни и римокатолици, православни и муслимани, наставити да живе у многим местима заједно или ће бити суседи.

Географску, етничку и верску мапу овог краја света не могу изменити ни ратови, ни преговори.

Хоћу да верујем да сва светла у овој нашој свециромашнијој и пијанијој механи још нису погашена.

9. МАРТ 1991.

СЛОБОДА ИЛИ ПОСЛУШНОСТ

Нека да Бог да данас сване слобода у нашој Отаџбини.

Не буде ли тако, мрак ће потрајати.

Нећу да вам причам шта се све од јутрос збило и шта се до краја разоткрило и разгоситило, сви смо се пробијали кроз исте обруче и показали смо да нема обруча који данас нећемо сломити.

Честитам вам, јунаци!

Наше модрице ће нестати, њихова брука ће остати.

Молим полицију да нам одмах пусти похапшене људе.

Нећемо белаја, а ко га хоће, ватру и испод Србије и испод себе потпаљује.

Захтевамо:

1. Да Народна скупштина, као оснивач Телевизије Београд, одмах донесе одлуку којом се забрањује Социјалистичкој партији Србије и Савезу комуниста — Покрету за Југославију да воде кадровску и програмску политику Телевизије Београд.

2. Да канали Телевизије Београд буду надстранични, односно странички тако што ће бити подељени свим политичким странкама сразмерно њиховој улози у политичком животу Србије.

3. Да Душан Митевић, Сергеј Шестаков, Иван Кривец, Предраг Витас и Славко Будихна безусловно да-

**ГОВОР НА МИТИНГУ
ОПОЗИЦИЈЕ, НА ТРГУ
РЕПУБЛИКЕ У
БЕОГРАДУ**

**Честитам вам, јунаци!
Наше модрице ће
нестати, њихова брука ће
остати!**

нас поднесу оставке или буду смењени са својих дужности.

4. Да се Телевизија Београд писмено извине свим опозиционим странкама и организацијама за непоштовање закона о штампи у предизборној кампањи и да се та извињења емитују на свим дневницима Телевизије Београд; да се Телевизија Београд писмено посебно извине Српском покрету обнове за увреде које је СПО-у упutio новинар Телевизије Београд Славко Будихна, када је у телевизијском Дневнику објавио да је наша странка продужена рука Туђмана и хрватских усташа; да се у телевизијском Дневнику београдске телевизије прочита деманти Српског покрета обнове и то обавезно данас, најкасније до шеснаест часова.

ПЕТ ЛОПОВА И ЛАЖОВА

Од Телевизије Београд, даље, тражимо да директно преноси рад Народне скупштине; да се забрани и спречи ометање рада телевизијским организацијама које сада не контролишу Социјалистичка партија Србије и Савез комуниста — Покрет за Југославију; да се НТВ Студио Б и ЈУТЕЛ-у омогући да своје емисије

емитују и преко преносне мреже Телевизије Београд; да власт у Србији гарантује да неће спречавати било кога да добије дозволу за отварање телевизијског студија ако испуњава услове прописане законом; да се новинари без разматрања њихових радних и дисциплинских грешака од стране независних синдиката и друштава не могу кажњавати и отпуштати с посла.

Уколико у телевизијском Дневнику у три или ономе у четири не буде, као почетак испуњавања наших захтева, објављен деманти који тражимо и уколико људи прозвани од вас, омражени телевизијски уредници, другови лажи, не поднесу оставке, кренућемо право на Телевизију Београд, а ја ћу бити на челу.

Тих пет лопова и лажова ћемо извести из телевизије, пред народ, да пред народом, пред вама, поднесу оставке.

Надам се, ипак, да ће разум победити, и да то нећемо морати да чинимо.

Ми не демонстрирамо против органа власти, мада њоме задовољни нисмо, нити против изборних резултата, мада у њихову истинитост не верујемо. Ми само хоћемо да петорица телевизијских уредника оду.

Данас треба показати српско срце и српску издржљивост, другог нам пута нема.

Ту смо где су нас гурнули, а не где смо сами хтели да будемо.

ИНАТ ЈЕ ПРОТИВНИК

Подсећам вас на речи патријарха наше свесрпске памети, Владике Рада Његоша, да част и брука живе довијека и да је сваки рођен за по једном мријети.

Ако не падне телевизија, ако они не поднесу оставке, ако не објаве деманти, ми ћемо се обрукати, и зато по цену било чега морамо чекати до пола четири, односно до четири, да учине што тражимо.

Ураде ли тако, поново ћемо се вратити овде, и овај скуп ћемо претворити у свесабор националне слоге.

Захтеви су у Народној скупштини, у Телевизији Београд и код председника Републике.

Инат није политички противник ономе према коме је уперен, па ни када га сила подупире а моћ наткриљује, већ је и политички и морални противник управо ономе ко се, уз силу и уз моћ, инати.

Демонстрације неће престати док од Народне скупштине не добијемо писмено обавештење да ће и остало што тражимо бити уврштено у дневни ред првог скупштинског заседања.

Додајмо томе да због данашњег бруталног јуриша на српски народ, на голоруку младост, министар полиције најкасније на првом заседању Народне скупштине, мора да поднесе оставку.

Ми смо и јуче апеловали на председника Републике, очекујући да поступи и политички, и државнички једино онако како му је дужност, а он нам је одговорио да то решавамо кроз скупштинску процедуру.

Па зар се о демантијама и новинарским оставкама одлучује у Народној скупштини?

Апеловали смо и на људску савест тих новинара да спрече крвопролиће.

Пред вољом народа не може се два пута бити глуп.

Мирно разрешење још је могуће.

Инат није политички противник ономе према коме је уперен, па ни када га сила подупире а моћ наткриљује, већ је и политички и морални противник управо ономе ко се, уз силу и уз моћ, инати.

Председник Републике има пред собом два таса — на једноме је слобода, част Србије, мир, а на другоме петорица послушника.

Слобода или послушници?

То је смешно питање за било коју земљу.

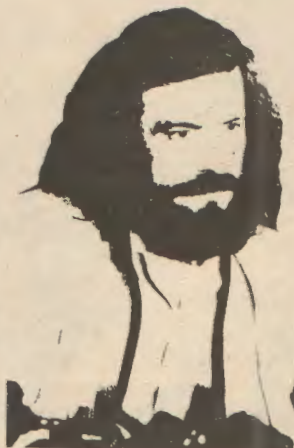
На смех и подсмех, међутим, немамо права.

О нашим животима и о животима многих милиционера је сада реч.

Чујем да су наши момци, да би себе одбранили, отели од полиције чак и аутоматско оружје.

Нека председник, дакле, одлучи шта ће

Хоћемо ли још и поново, вечерас; сутра, прекосутра, демонстрирати, зависи од одлука које се донесу.

12. МАРТ 1991.

РАСПОЛУЋЕНА ЈАБУКА

Долазим право из затвора. Три дана до мене, у Беолији, нису стизале никакве вести. Ово овде је, због тога, за мене нешто непознато и ново, али велико. Три дана сам, и не знајући шта се збива, баш на ово чекао. Говорим тако што ми се плаче и што бих летео од среће.

Никада неће проћи бол што је 9. марта на улицама престоног града пала српска крв, што су пала два не- дужна српска живота.

Одајмо им, и вечерас, почаст.

С Трга Републике, пре три дана, почео је јуриш у слободу. То више није и не може да буде Трг Репуб- лике. То је, од пре три дана, Трг Слободе.

На нашем новом светилишту демократије, на Тргу Слободе, подићи ћемо споменик за два брата — за милиционера и демонстранта — и уклесавемо на ње- му „Никада више“ са потписом „српство“, да траг зла буде опомена како се зло не би поновило.

Никада више Србин на Србина руку дићи не сме, никада више не смемо допустити да ову земљу воде неразумни људи, који су спремни да на своју децу ша- љу своју децу, никада више не сме Србин у Србину непријатеља да гледа.

Ово јесу демонстрације студената, али је ово и ус- танак целе Србије.

Ваше захтеве писао нисам а потписујем их.

У овом часу Србија је као расцепљена јабука.

Много је оних који због тога ликују, који ишчекују да ће једно српско око кренути да избије друго српско око. У најлошијем што у себи имамо, а лоше свако у себи помало носи, они виде своје једине наде.

Не допустимо им да се наслађују.

Дошао сам овде да вас замолим да се Србија сас- тави у једну јабуку, у целу, здраву јабуку, да се врати мир у градове, у школе, да се помире завађене стра- не, да се помире очеви са децом, дедови са унуцима.

Како да се помиримо?

НЕКА ПОДНЕСУ ОСТАВКЕ

Тако што ће очеви жртвовати своју таштину и уоб- разилу и слушати оно што им будућност Србије гово- ри, што им кажу њихова деца.

Сутра, ако буде требало да се гине, гинућете ви, старци сигурно неће.

Поштујте их као очеве и дедове, како доликује, а они Србију морају да препусте вама.

Било би лицемерно с моје стране да кажем: „Из- бавили сте ме из затвора, хвала вам, ми сада идемо кући“. Не. Претходно морају да се пусте сви ухапше- ни.

Велики део захтева је већ усвојен и то је победа. После 9. марта Србија никада више неће бити Ср- бија пре 9. марта.

Чујем да на место господина Душана Митевића доведеше господина Ратомира Вица. Сјаши Курта да узјаше Мурта. Не сетише се да на чело Телевизије до- веде Матију Бећковића, Милорада Павића, људе по- знате широм света, којима можемо да се подичимо.

ОБРАЋАЊЕ СТУДЕНТИМА НА ТЕРАЗИЈАМА У БЕОГРАДУ, НЕПОСРЕДНО ПО ИЗЛАСКУ ИЗ ЗАТВОРА

*С Трга Републике, пре три
дана, почео је јуриш на
слободу. То више није и
не може бити Трг
Републике. То је, од пре
три дана, Трг Слободе.*

*Ви сте будућност, ви
водите мене. Ја сам био
будућност 1968. године.
Били смо прва послератна
генерација која је устала
против деспотизма.
Грејало нас је исто
осећање за демократију
и правду, за слободу
сваког човека, као и вас.
Правде ради, рећи се
мора, власт Јосипа Броза
није онда наредила да се
туку деца Србије, као
што је 9. марта урадила
ова власт. Није Броз тада
изводио војску на улице,
није Броз чак плашио
Србију. После Јосипа
Броза имали смо
историјску шансу, да
деспотизма овде никада
више не буде, а
доживели смо историјски
заокрет уназад.
Проклет нека је онај ко је
9. марта своју војску и
своју полицију послао на
овај град.*

Имена помињем узгред.

Не знам кога ви предлагете, сигуран сам да пред- лажете најбоље, и придружујем вам се.

Ви сте будућност, ви водите мене. Ја сам био бу- дућност 1968. године.

Били смо прва послератна генерација која је уста- ла против деспотизма.

Грејало нас је исто осећање за демократију и правду, за слободу сваког човека, као и вас.

Правде ради, рећи се мора, власт Јосипа Броза није онда наредила да се туку деца Србије, као што је 9. марта урадила ова власт. Није Броз тада изводио војску на улице, није Броз чак ни плашио Србију. По- сле Јосипа Броза имали смо историјски заокрет уна- зад.

Проклет нека је онај ко је 9. марта своју војску и своју полицију послао на овај град.

Ни један једини захтев у том тренутку није био упе- рен против институција власти у Србији, против држа- ве, против уставног поретка, чак ни против режима.

Зар је морала да падне крв због пет лажова с те- левизије, омражених у целом српском народу?

Одговорни за крвопролиће дужни су такође да поднесу оставке.

Какве комисије, какви анкетни одбори, какви бак- рачи?

У свим нормалним земљама, када полиција удари на народ, када јурне на народ и када потекне крв, не- ма комисија, већ министар полиције, у том часу, под- носи оставку.

Ако неко на Косову и Метохији и у Хрватској мис- ли да је овим догађајима српство ослабљено, жесто- ко се вара; ови догађаји ће створити слободну и де- мократску Србију, и тек ће таква Србија бити у стању да заштити сваког Србина, било где да је, ако га неко угрожава.

АКО ТРЕБА — НА КОЛЕНА!

Не заборавимо, деспотска Србија Обреновића из- губила је на Сливници. Бугари нису могли чудом да се начуде да су победили Србе. А шта се десило превра- том 1903. године, када смо освојили демократију? За пар година створили смо од Србије силу, пре свега економску, онда и војну. По демократији смо служили

за узор Европи и успели смо да добијемо два балканска рата и један светски рат. Те две победе су плод српске демократије.

Ми се не боримо за демократију као апстрактан појам или степеник ка власти; ми се боримо за демократију да бисмо, дејством њене суштине, имали јаку Србију.

Само та јака Србија биће гарант да нико на овим југословенским просторима неће смести да унижава српско име, да терорише српски народ, да га расељава, да му прети неким новим геноцидом.

Посебно ми је драго што су ово студентске и ванстраначке демонстрације.

Жудња за демократијом није страначко питање.

Не говорим вам као председник Српског покрета обнове, нико данас нема право да наступа у име своје странке.

Сада се наступа у име српства, у име српске будућности, коју ви представљате.

Таштини и гордости оних који воде Србију нема места.

Ову државу основао је Стефан Немања. Када је византијски цар Емануело запретио Стефану Немањи силном војском, када је запретио да ће спржити Србију уколико Немања не клекне и босих колена пет километара не препешачи до Емануела и преда му свој грдни мач, ни једног трену се Стефан Немања није двоумио.

Оно што захтевате мора да буде остварено. Таштини и гордости оних који воде Србију нема места.

Ову државу основао је Стефан Немања. Када је византијски цар Емануело запретио Стефану Немањи силном војском, када је запретио да ће спржити Србију уколико Немања не клекне и босих колена пет километара не препешачи до Емануела и преда му свој грдни мач, ни једног трену се Стефан Немања није двоумио.

Ко у овом часу, био народни посланик, био министар, био председник Републике, шеф странке, ректор Универзитета или директор телевизије, није спреман да и на колена клекне ако је то у интересу Србије и будућности, тај није заслужио да Србију води.

Срећа моја је вечерас, због вас, превелика. Из затвора нисам изашао на слободу, дошао сам на освајање слободе.

Молим Бога и Светога Саву да и они припомогну да победите.

13. МАРТ 1991.

СВИ, СВИ, СВИ

Зашто овако мирно и достојанствено, као што је сада, није било на овом Тргу пре четири дана, 9. марта, када смо се овде окупили у име будућности, забринути за њу, истих чистих мисли и отворене душе као и данас, а сучинили се, неприпремљени и неспремни, с најгором прошлосту коју овај Трг и овај народ памте?

Некоме је зло, пре четири дана, одговарало.

У целој Европи комунизам је, углавном погнуте главе, искрадајући се или бежећи, свестан свог краја и историјског зла што га је за собом оставио, одступио одлазећи у најмучнија сећања, а у Србији се жестоко огласио.

Власт која се тенковима и сузавцем брани, пендрецима и мецима потписује, псима и кордонима жандара чува, а лажима крв са сопствених руку пере, није ни страха вредна власт.

Покушали су да нас поплаше, успели су да нас охрабре.

Мислили су да нас разбијају, ујединили су нас.

Намеравали су да нас погазе, помогли су нам да се усправимо.

Хтели су да нас ослабе, учинили су да смо још јачи.

СВЕ ДАЉЕ ОД ДЕМОКРАТИЈЕ

Од дана када је последњи немачки тенк напустио Београд, Београђани на својим улицама, сем на парадима, тенк видели нису.

Да је пре четири дана било као данас, да комунисти нису показали шта и како умеју кад ништа не умеју и кад треба рачуне да полажу, наша два брата, убијена пре четири дана, била би овде с нама.

Онај ко је наредио напад на децу и пролио крв, а знамо ко је то и знамо да ће му историја име уз ту наредбу исписивати, онај ко је зарад власти обешчистио власт и послао Србе на Србе, одговоран је пред Србијом и пред Светим Савом, и од те одговорности побећи неће.

С окрвављеним рукама мира нема.

Ми, међутим, тражимо и земаљску правду.

Памћење девојчице Крстине, претучене 9. марта, биће и памћење овог народа.

Фотографија Драгане Милојевић-Срдић, с рукама испред воденог топа, сведочиће о бруталности режима спремног на све, али и о храбрости да се пред тај режим стане и да се његова извитопереност самртника заустави.

У подне 9. марта у сусрет су нам послали борна кола са митраљезима, а ми смо се у подне 9. марта срели са собом.

Пред Србијом су тешка времена.

Они да оду неће, то су показали, ми да их трпимо не смо.

Сваки нови дан с њима, дан је даље од демократије.

Бранећи пет новинара, пет озлоглашених новинара, режим је показао како мисли и како дише, од каквог је материјала, на чему је учен и чему стреми, какве науке има, куда Србију води, где су му ослонци.

Шта би тек било, питам се и питам их, колико би српских глава пало и колико тенкова на град кренуло, колико би се рафала у масу сасуло, да смо сем смене тих пет новинара, нешто друго тражили?

МОЋ У ПЕНДРЕКУ

У попису политичких превирања у бившим социјалистичким земљама, Београд је, због 9. марта, због онога како су се београдски властодршци понели 9. марта, добио место последњег бастиона болшевизма, и тако му се, сада, на срамоту, име пише.

Неће дуго, то једино можемо да обећамо.

Наша прошлост, наша традиција, налажу нам да будемо Праг а не Букурешт, и тога ћемо се држати. Репресија се, међутим, наставља.

Многи људи, мирно окупљени пре четири дана на овом Тргу и само због тога батинани, још су у затвору, а стижу вести, тако типичне за тоталитарне системе, да им се ни тачног броја не зна и да се над њима врши и физичка тортура.

Сва моћ им се слила у пендрек.

У унутрашњости се приводе, саслушавају, излажу најтежим претњама и притисцима, они који су 9. марта били у Београду, а не штеде се ни њихове породице.

Почеће, чује се, и отпуштање с посла.

Отац сину не верује, син се од оца ограђује.

Зар је то Србија каквој тежимо?

Државе у којима су затвори део политичког живота и место за политичке обрачуне и разрачуне, и саме постају један велики затвор, ако то већ нису.

Свет нас гледа у чуду.

С хапшењима и привођењима на фамозне „информативне разговоре“, са свим тим одмаздама, с подвалама и лажима ко је шта 9. марта радио и ко је шта урадио, мора одмах да престане.

Из затвора се, као прво, морају сви пустити на слободу.

Сви! Сви! Сви!

Потом ћемо да чинимо што нам је чинити.

ГОВОР НА МИТИНГУ ОПОЗИЦИЈЕ, НА ТРГУ РЕПУБЛИКЕ У БЕОГРАДУ

*Онај ко је наредио напад
на децу и пролио крв, а
знамо ко је то и знамо
да ће му историја име уз
ту наредбу исписивати,
онај ко је зарад власти
обешчистио власт и
послао Србе на Србе,
одговоран је пред
Србијом и пред Светим
Савом, и од те
одговорности побећи
неће.*

27. MART 1991.

СРБОУБИСТВО КАО ПРАЗНИК НАЦИЈЕ

На данашњи дан, пре пола века, у овом граду је српски народ овенчао себе трновим венцем славе, понео највећи крст онога времена и запутио се на Распеће. Поништли смо, тада, један међудржавни посао који је, мерен разумом трговца, по нас био користан, али и нечистан по аршинима српске традиције и историје.

„Боље рат него пакт!“ и „Боље гроб него роб!“ — одјекнуло је Београдом у околностима када се нико други у целој Европи, осим Срба, на такав начин није усудио.

Наш светосавски крст одбио је диктат кукастог крста у часу када Француске није било, када је Ламанш једини бранио Британију, када је Грчка издисала, Америка била далеко и неутрална, а Русија и далеко и у сумњивом савезу са фашистичком империјом.

Тај дан је, по многоме, један од најфаталнијих дана, од када као национ постојимо и памтимо. Без 27. марта — кажу заступници оваквог става — не би било ни рата у Југославији. Држава се не би распала, Павелићева НДХ не би била основана. Јасеноваца не би било, ни Јадовног, ни усташа, ни партизана, ни Броза као врховног команданта, ни грађанског рата у српском народу, ни прогона Карађорђевића, ни комунистичког поретка, ни Голог отока, ни авнојевских принципа и граница, ни албанске државе у Србији, ни данашње хрватске власти која опет призива геноцид и Павелића.

НАЈГОРЕ ЈЕ ДОМАЋЕ ЗЛО

Мислим да није поштено овако тешким бременом жигосати јунаке 27. марта 1941. године. Бесмислено је веровати да нацизма у Немачкој не би било само да се Адолф Хитлер није родио.

Наука не признаје произвољност, ми нисмо стајали пред хамлетовском дилемом: *бити или не бити*. Да јесмо, подржали бисмо уговор који је принц Павле, честити Србин и велики мученик, потписао за љуте невоље и у најбољој намери да апокалипсу избегне.

Ми смо, тога 27. марта, следили завет који је наш, само наш, његошевски, и који за висину Ловћена надраста Шекспира: *Нека буде што бити не може!*

Своје пролазне животе подредили смо били не-пролазној наредби српског памћења: *Земаљско је за малена царство, а небеско вазда и довека!* Понели смо се као Лазар на Косову, као Синђелић на Чегру, као мајор Гавриловић у Београду, као Јанко Вукотић на Мојковцу.

Одговорили смо Хитлеру и Мусолинију онако како смо морали.

Престали бисмо бити оно што јесмо, да смо одлучили друкчије.

Хитлер је због нашег 27. марта за пуних шест седмица одложио напад на Русију. Смемо ли се запитати

ГОБОР НА МИТИНГУ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ У БЕОГРАДУ

*Бојим се, закста, „зла
домаћег“ које је 9.
марта ове године у
престоници Србије на свој
народ, на своју рођену
децу, упутило оклопне
транспортне, бојне
отрове, тенкове, коњицу,
дрепирне ике; бојим се
„зла домаћег“ које је
тога дана пуцало у
Србију и убијало Србију,
које је тога дана погело
за братоубиством, као 7.
јула 1941. године; бојим
се Срба чија идеја почива
на србоубиству и који
србоубиство намећу као
празник нације.*

шта би било да су Немци стигли пред Москву у септембру, уместо у новембру?

Историја, често, кажњава своје хероје и то се, управо, нама десило.

У овој земљи се данас маше нацистичким барјацима геноцида из 1941. године. Србима се прети новим неким Јасеновцем, а на српским црквама и гробовима покушавају се основати несрпске суверене државе.

Овде смо данас да све оне, који би да граде себи куће у српској кући, опоменемо да постојимо! И да добро знамо шта је и докле је наше, па било или не било Југославије.

Границе наше државе и сав простор унутар граница њених утврђени су српском културом, језиком, именима села и градова, именима река и брда, дрвета и птица, српским епом и обичајима, манастирима и задужбинама, нашом крвљу и гробовима.

Те међе су непомерљиве, те крајине наше су неопуштиве.

Њихове пушке о њиховом рамену, којима нам прете, боље да остану на рамену. Никома, па ни њима, не желим оно што ће се десити ако *стројнице* проворе.

Ни тих који хоће да оживе поглавника Павелића, ни оних који сањају о некакој Великој Албанији, ни оних који су нашег језика и корена а привиђа им се некаква џамахирија или султанат на земљи српској ми се не плашимо.

Све је то прошлост, све је то само мржња.

Прошлост се призива и јалово жели, а мржња све-
дочи колико су слаби и у своју немоћ убеђени.

Владика Раде би, и данас, рекао: *Не бојим се од
вражјег кота, нека га је ка на гори листа, но се бојим
од зла домаћег!*

Бојим се, заиста, „зла домаћег“ које је 9. марта
ове године у престоници Србије на свој народ, на
своју рођену децу, упутило оклопне транспортере,
бојне отрове, тенкове, коњицу, дресиране псе; бојим
се „зла домаћег“ које је тога дана пуцало у Србију и
убијало Србију, које је тога дана посегло за братоу-
биством, као 7. јула 1941. године; бојим се Срба чија
идеја почива на србоубиству и који србоубиство наме-
ћу као празник нације.

Дигнимо данас глас и против те идеје.

Кажимо „не“ њеном програму, њеној сили, заум-
љу и уцени.

ГЛАДНИ ХЛЕБА И ДЕМОКРАТИЈЕ

Србија неће ни бољшевизам, ни перестројку. Она
хоће корените промене. Хоће независну штампу, не-
зависну телевизију, независно судство, деполитизова-
ну војску и полицију, слободно тржиште, приватно
предузетништво, вишестраначки парламент који то ни-
је само по имену.

Нећемо Србију коју један човек може, својим при-
ватним саопштењем, у суботу отцепити од Југославије
а у понедељак је вратити у Југославију. Нећемо Срби-
ју која има само леву ногу, леву руку, лево око и леву
половину мозга. Нећемо Србију која туче народ и по-
ставља му ултиматуме.

Пре пола века, на данашњи дан, вест о пучу у Бе-
ограду стигла је кнеза Павла у Загребу.

Ондашњи поглавних Хрвата, доктор Владимир Ма-
чек, понудио је одмах намеснику Карађорђевићу
„верне хрватске трупе“ које ће сломити побуну.

Мој народ неће пакт, и мој народ хоће да се скло-
ним. Моја је врховна дужност да вољу свог народа
поштујем“, одговорио је кнез демократа.

Ми 9. марта нисмо били пучисти, нити смо угрожа-
вали власт данашњег кнеза комунисте. Тражили смо
само слободу штампе, слободну штампу и оставке пе-
торице телевизијских новинара, и то оних и онаких
који само у бољшевичком поретку незнања и обести
могу бити новинари.

Због тог захтева, прогласили су нас рушиоцима,
олошем, усташама, страним шпијунима. И пуцали у
нас.

Марта 1941. поништили смо уговор са силама осо-
вине, оборили владу, Намесништво и кнеза, похапси-
ли толике генерале и офицере, малолетног краља до-
вели на престо... а погинуо је само један човек, жа-
ндарм кој је први потегаво оружје и коме није пуцано у
леђа.

Марта 1991. године, комунистичка власт је, бране-
ћи уредничка места својих пет хвалопојача, убила
двојицу људи, а болнице напунила премлаћенима и
рањенима.

Србија то више трпети не сме и не може; Србија је
гладна и хлеба и демократије.

Да би заштитили Србе у Книну, Белом Манастиру
или Добоју, Србија мора да се заштити од овакве, да-
нашње Србије.

Тој будућој Србији, која ће бити демократска, са-
мим тим и снажна, прокрчили смо пут 9. марта, баш

**Нећемо Србију коју један
човек може, својим
приватним саопштењем, у
суботу отцепити од
Југославије, а у
понедељак је вратити у
Југославију. Нећемо
Србију која има само
леву ногу, леву руку,
лево око и леву
половину мозга. Нећемо
Србију која туче народ и
поставља му ултиматуме.**

на овом месту, које прозвасмо Тргом Слободе.

И нека нико 9. март не зове даном српског раско-
ла. Тог поднева почело је демократско преображење
Србије.

Нећемо посустати док не довршимо велики посао
коренитог и општег препорода.

Хоћемо Србију којој ћемо, из срца, моћи да пева-
мо оне стихове Милана Ракића, изговорене на Гази-
Местану 1912. године:

**Ја ћу живот дати, Отаџбину моја,
знајући што дајем и зашто га дајем!**

29. МАРТ 1991.

ПОТПОРА САМОВЛАШЋУ

Поштовани господине Бећковићу!
Позван сам да 29. марта 1991. у 13 часова присуствујем седници на којој би требало да се усвоји одлука о оснивању Српског националног савета. Достављен ми је и текст Декларације о српском националном јединству коју ће Српски национални савет да усвоји и прогласи.

Као домаћина скупа на који сам позван, јер се одржава у просторијама Удружења књижевника Србије чији сте председник, Ја Вас, господине Бећковићу, обавештавам да састанку нећу да присуствујем.

Упознаћу Вас, укратко, и са разлозима овакве моје одлуке.

1. Вама је лично, господине Бећковићу, познато да је иницијативу о доношењу Декларације о српском националном јединству покренуо Српски покрет обнове још почетком септембра 1990. године и да су позиви били упућени шефовима водећих српских политичких странака, Светом синоду наше Цркве и председницима Српске академије наука и уметности и Удружења књижевника Србије, Матице српске и Матице иселеника Србије. Први састанак је био заказан за 17. фебруар, баш у просторијама Удружења књижевника Србије, али је од стране већине позваних био бојкотован.

Генерални секретар Социјалистичке партије Србије, г. Петар Шкундрић, писмено ме је обавестио да су основи српског и националног, и економског, и културног програма усвојени на Осмој седници ЦК СК Србије. Представници Демократске странке свој бојкот су оправдали одлучним ставом да се национални програм усваја једино у Парламенту. Ви сте, господине Бећковићу, изостанак оправдали књижевним наступом у Никшићу. Остали нису нашли за сходно ни да саопште разлог недоласка.

2. Био сам пријатно изненађен када сте ми, господине Бећковићу, 18. марта увече, телефонски, јавили о састанку заказаном за 19. март, на коме би — како сам тада разумео — почео договор о ономе што је Српски покрет обнове предложио пре пола године. Радо сам се одазвао вашем позиву и са чуђењем тамо сазнао, што сам и рекао, да се као предлагач читавог посла представља Српска демократска странка из Босне и Херцеговине, односно њен председник г. Радован Караџић. Зачудило ме је и присуство многих учесника: није ми било јасно ко их је скупљао и по ком критеријуму. Чудило ме је, на пример, шта ће на том састанку главни и одговорни уредник „Књижевних новина“, г. Миодраг Перишић, који је, у септембру прошле године, поменути предлог Српског покрета обнове прогласио манијачким и неурачунљивим чином. Збуњен сам био и присуством потпредседника Социјалистичке партије Србије, г. Михаила Марковића, човека који је, два дана раније, сву кривицу за злочин од 9. марта јавно приписао Српском покрету обнове, прогласивши ову странку рушилачком агентуром страних сила. Такав човек не доприноси нацио-

**ПИСМО
ПРЕДСЕДНИКУ
УДРУЖЕЊА
КЊИЖЕВНИКА
СРБИЈЕ МАТИЈИ
БЕЋКОВИЋУ**

*Генерални секретар
Социјалистичке партије
Србије, г. Петар
Шкундрић, писмено ме је
обавестио да су основи
српског и националног, и
економског, и културног
програма усвојени на
Осмој седници ЦК СК
Србије. Представници
Демократске странке свој
бојкот су оправдали
одлучним ставом да се
национални програм
усваја једино у
Парламенту.*

*Одмах сам посумњао, и
то пред свима присутнима
јавно њ рекао, да је по
среди режија српских
комуниста, односно
покушај њихов да
пољуљану власт штите
„националним
кишобраном“. Тако се
баш и изразио.*

налном јединству, него га само разбија. Откуда, затим, и по којим то националним заслугама да се ту нађу и творци једнопартијског Устава, Слободан Вуче-тић и Будимир Кошутећ?

ОЧИГЛЕДНА ПРЕВАРА

3. Одмах сам посумњао, и то пред свим присутним јавно и рекао, да је по среди режија српских комуниста, односно покушај њихов да пољуљану власт штите „националним кишобраном“. Тако сам се баш и изразио.

4. Упркос сумњи и слутњи да се нешто неискрено и штетно по наш народ ваља иза брда, пристао сам, уз одређене услове и оградe, да Српски покрет обнове учествује у писању Декларације о српском националном јединству. Напросто, нисам могао у марту 1991. године бити против нечега што сам предложио у септембру 1990. године. Инсистирао сам на томе да је реч о иницијативи Српског покрета обнове из септембра 1990. и да се то јавно и каже.

5. Каснији развој догађаја показао је, на жалост, да су моје сумње биле оправдане.

Договорили смо се били тог 19. марта да не обавештавамо јавност о било чему, све док се не сагласимо и око састава Српског националног савета и текста Декларације. Челни људи владајуће странке и г. Добрица Ћосић су тај договор, сутрадан такорећи, погазили. Режимска штампа, радио и телевизија одједном су се загрцнули од њихових интервјуа, изјава и хвалоспева. Као предлагач те „сјајне идеје“ спомиња на је, и даље, Српска демократска странка из Босне и Херцеговине.

6. Већ је и лаику било јасно да је реч о превари. Заправо, о стратегији пружања подршке председнику Србије, који је 15. марта, преко телевизије, панично позивао све српске странке да се уједине у одбрани нације, како је он рекао, односно да се уједине у потпору његовом самовлашћу, како наравно није рекао.

7. Предложени састав Српског националног савета такав је да апсолутно фаворизује Социјалистичку партију Србије. У том Савету је, у овом часу, како пише у материјалима које сам добио, 26 чланова, од којих њих 15 припада Социјалистичкој партији Србије. Да будем сасвим директан: руководство Српске демократске странке из Босне и Херцеговине и Српске демократске странке из Хрватске обичне су филијале Социјалистичке партије Србије. Осим тога, такозвани угледни национални посленици, као што су господа и другови др Слободан Унковић, др Душан Каназир, Брана Црнчевић или др Милан Бабић, такође су људи Социјалистичке партије Србије.

8. И као најозбиљнија примедба: текст Декларације о српском националном јединству уопште се не до-тиче суштине тог јединства — националног помирења у нашем народу! Јасно је да Социјалистичка партија Србије неће помирење. Неће га ни г. Добрица Ћосић,

један од кандидата за члана Српског националног савета. Г. Ћосић, чак, изјављује да би он и суфра, са свим преживљеним искуством, тукао четнике. Тукао би Србе, а за Декларацију је о српском националном јединству!

10. Извештај Анкетног одбора комунистичке Скупштине Србије о догађајима од 9. марта ове године убедљиво сведочи да садашњој власти у Србији није уопште стало ни до истине, ни до демократије, ни до јединства нације.

САМО ЉУДИ ОД УГЛЕДА

Поштовани господине Бећковићу!

Због свега овога, повлачим се из оваквог Српског националног савета. Одбијам да будем слеп и да служим као покриће нечему што не само да не користи већ и веома штети нашем народу.

То, наравно, не значи да сам против оснивања Српског националног савета и против проглашења Декларације о јединству нације.

Да би Српски покрет обнове наставио да ради на овом важном послу, инсистирамо на следећем:

1. Као иницијатор ове идеје мора бити означен онај ко то и јесте: Српски покрет обнове. Ако сте заиста за Декларацију о јединству, онда морате почети од Истине.

2. Основ Декларације о националном јединству мора бити национално помирење Срба. Без националног помирења нема и не може бити националног је-

**Јасно је да
Социјалистичка партија
Србије неће помирење.
Неће га ни г. Добрица
Ћосић, један од
кандидата за члана
Српског националног
савета. Г. Ћосић, чак,
изјављује да би он и
суфра, са свим
преживљеним искуством,
тукао четнике. Тукао би
Србе, а за Декларацију је
о српском националном
јединству!**

динства Срба. На овоме Српски покрет обнове инсистира безусловно. У противном, погазили бисмо сопствени програм и одлуке Светског сабора Српског покрета обнове.

3. У Српски национални савет не могу улазити људи који компромитују темеље националног јединства: демократију и национално помирење.

4. Социјалистичка партија Србије може делегирати своје представнике у Српски национални савет тек онда када буду испуњени захтеви опозиције због злочина који је власт те странке починила 9. марта у Београду, кад се Социјалистичка партија Србије јавно одрекне тероризма у свом деловању и кад јавно прихвати национално помирење у нашем народу.

5. Против смо аутоматизма који гласи да у Српски национални савет улазе челни људи српских националних институција, јер је, углавном, реч о кадровима Социјалистичке партије Србије.

Ми смо за то да у Српски национални савет уђу људи које тамо делегира несумњиви њихов углед и досадашњи рад на постизању националног и демократског јединства у нашем народу.

Надам се да ће ови разлози бити уважени и да ћемо се ускоро састати у дружичјем саставу.

13. МАЈ 1991.

НАЈБОЉИ А НЕ НАЈГОРИ

БЕСЕДЕ НА СВЕЧАНОЈ АКАДЕМИЈИ У ВЕЛИКОЈ САЛИ ДОМА СИНДИКАТА У БЕОГРАДУ ОДРЖАНОЈ У ЧАСТ ГЕНЕРАЛА ДРАГОЉУБА-ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА

Преселимо се, у мислима, у сумрак 17. априла 1941. године, на висораван једну, недалеко од Добоја.

Немци запоседају варош. Брзи одред већ пораженог и растуреног 41. пешадијског пука Југословенске краљевске војске одступа према брдима. Радио-телеграфиста рапортира пуковнику Драгољубу Михаиловићу: „Капитулација... капитулација... наше војске и наше државе више нема!“ Пуковник командује да се одред построји. Каже: „Јунаци, не признајем капитулацију, јер те речи нема у српском језику!“ Неколико тренутака ћути пред немим стројем, у земљу обореног погледа. Затим шалатом, готово за себе, каже: „Срамота... ово није био рат, ово је била нека забуна“ а онда повишеним гласом вели: „Рат тек почиње“, и сам се упућује у шуму.

Трена тога, кад је сумрак падао на висораван али и на Отаџбину, пуковник је, забележили су очевици, лично на чувеног Трипка Џаковића, који је, у она друга сумрачна и мрачна времена, сам на Тари сачекао турску војску.

За Михаиловићем креће тридесетак војника и под-официра: капетан Милојко Узелац звани Тарас и Петар Дамјановић, маринач Фрањо Сеничар, Хрват из Далмације, Јеврејин Џили Бењамин, капетан и Мирослав Станковић и Миленко Рељић, поручник Божидар Илић, наредник Гојко Ајваз, потпоручник Павле Мешковић, мајор Миодраг Палошевић...

Северно од Хан Пијеска, изјутра 26. априла, ови неустрашиви људи нападају једну немачку моторизовану колону.

Претпоследњег дана априла, после даноноћних борби са Немцима и усташама, први герилци у тада поробљеној Европи прелазе Дрину и стижу у Србију.

Пуковник Дража Михаиловић наредио је да се развију две заставе: Југословенске краљевске војске и 41. пешадијског пука. Одред је отпевао државну химну „Боже, правде“ и песму „Ој, Србијо“.

Недалеко од Бајине Баште, 5. маја, Одред опкољавају Немци.

„Разрешавам војничке заклетве и дужности свакога од вас ко данас није спреман погинути!“ каже Михаиловић.

Неки одлазе.

Пуковник креће у пробој и на обронке Суворора, истог оног Суворора који је планину учинио славном, опет ратног Суворора, и на Равну Гору долази у ноћи између 12. и 13. маја.

СПО је, пре пола века, заставу Отаџбине дигао из прашине и на Равној Гори себи задао велике обавезе: протерати окупатора, заштити Србе од хрватског геноцида, сјединити српске земље и крајине и, ако то желе Хрвати и Словенци, сачувати Југославију.

СПО данас има, тако рећи, исте циљеве, па и онај о прогону окупатора. То, додуше, нису Немци или Мађари или Италијани, ни чија туђа војска, него једна нама насилнички наметнута туђа идеологија, која већ четири ипо деценије у ланцима држи Србију

Српског Покрета Отпора!

Тога 13. маја 1941. био је уторак.

Данас, 13. маја 1991. је понедељак.

Данашњи СПО је оснивачу и војду ондашњег СПО прошле године, на Равној Гори, желео да подигне скромно спомен обележје, али смо, прогоњени од комунистичке полиције, ту мермерну плочу морали да закопамо.

Били смо данас на Равној Гори и плочу откопали.

На њој пише: У Тополи — Карађорђе, у Такову — Милош, на Равној Гори — Чича Дража.

Страх ме је да та плоча, тамо где смо је поставили, неће ни да осване. Склониће је и уништити поредак који већ четири и по деценије склања и уништава сваку истину о генералу Драгољубу — Дражи Михаиловићу.

Не схватају, још, да им је залудан посао.

Истина је, написа Лав Толстој, као и зрак сунца; ничим се не може склонити, прекрити и затрпати.

СПО је, пре пола века, заставу Отаџбине дигао из прашине и на Равној Гори себи задао велике обавезе: протерати окупатора, заштити Србе од хрватског геноцида, сјединити српске земље и крајине и, ако то желе Хрвати и Словенци, сачувати Југославију.

СПО данас има, тако рећи, исте циљеве, па и онај о прогону окупатора. То, додуше, нису Немци или Мађари или Италијани, ни чија туђа војска, него једна нама насилнички наметнута туђа идеологија која већ четири и по деценије у ланцима држи Србију.

Кад је Михаиловићев СПО повео устанак против окупатора, српски комунисти, предвођени странцима и људима сумњивог порекла и занимања, повели су устанак против СПО, изазвали крваве деобе у српском народу, окренули оца на сина, брата на брата, терором, међународним подвалама и страним трупама домогли се ратне победе и до часа овог нам петокраку, тај и несрпски и нехришћански и недемократски печат несреће, наметнули као судбину.

Зато што неће петокраку, зато што неће туђе већ своје белеге, зато што хоће демократију а не комунократију, зато што хоће да Србија буде јака а не и духовно и економски обогаћена, зато што хоће да Србију воде најбољи а не најгори, СПО је данас на истом нишану истих нишаница као и СПО пре пет деценија.

ВОЂА И ПАТРИЈАРХ

Бела Црква и 7. јули 1941. поновили су се у Београду 9. марта 1991. године. Разлика је само у томе што је пре пола века српска петокрака пуцала у Србе по наредби једног туђинца, а данас српска петокрака пуца у српску омладину по наредби Србина!

СТРАХ МЕ ЈЕ

Одатле, одмах, упућује позив на устанак, а у планинске пастирске колибе смешта штаб СПО — штаб

Српском Покрету Обнове служи на част што је 9. марта био и Српски Покрет Отпора.

„Светске буре и олује однеле су и менс и моје дело“, рекао је, сломљен због слома његових и војничких и демократских идеала, генерал Михаиловић комунистичким судијама.

Време је показало да је говорио неистину.

Слава тог човека није потамнела, а са његовог дела скидају срамоту историјске чињенице и неугашено памћење народа.

Судски процес из 1946. био је монтиран.

Само тако је витез могао бити проглашен за издајника, а жртва за целата.

Аустријски каплар судио је српском генералу, поредом без части судио је једном часном човеку, секта безбожника судила је изузетном хришћанину.

„Рекоше ми једног дана да је штета што ја нисам постао патријарх, а наш патријарх Гаврило вођа гериле“, каже Михаиловић на суђењу. „Залеђе ове критике било је у томе што сам у помирљивости и праштању ишао даље и од највећих хришћана. Да су партизани такви били, Немци би нас теже осетили, а упокојене десетине хиљада наших врлих домаћина биле би са нама и не би, уместо нас, наш Београд ослобађао совјетски генерал Толбухин.“

И заиста, Михаиловић би, већ у септембру 1944. године, умарширао у југословенску престоницу само да и Винстону Черчилу, као и Јосипу Броз, није било стало до тога да, како каже Мајкл Лис, Србија буде разапета на петокраку и силована.

Генералу Михаиловићу и америчком пуковнику Мек Дауелу, који је био у његовом штабу, понуђена је 16. септембра 1944. предаја целокупне немачке балканске војске. Черчил је убедио председника Трумана да се предаја одбије. Зашто? Због тога што је он Србију обећао Стаљину. Због тога што је Дража Михаиловић, као и Бор Комаровски у Варшави, морао бити жртвован!

С ЊИМ САМО НАЈБОЉИ

Већ пола века насилно се напада свест и подсвест народа тврдњама да је Михаиловић око себе сакупио голи олош, масне и прљаве кољаче, талог сами, букаче и умоболнике.

Да ли је, питајмо се, такав био књижевник Драгиша Васић? Или професор кривичног права Радоје Вукчевић? Или мајор Александар Мишић, син војводе Живојина Мишића? Или умни Адам Прибићевић? Или поручник, Хрват по рођењу, Звонимир Вучковић? Да ли је такав био др Живко Топаловић? Или генерал Миодраг Трифуновић — Дроња? Или Словенац, мајор Иван Фрегл? Или Јеврејин, редов Бењамин? Или наредник Крста Кљајић? Да ли су такви били официри Дероко и Бојовић? Да ли је Стана Пушчевић, чијих девет синова гине бранећи због српске сиротиње и нејачи од усташа и Немаца, мајка девет нових Југослава или мајка девет кољача, гитаничара и издајника?

Са Дражом Михаиловићем су били најбољи. Домаћини, официри, професори, свештеници, писци, адвокати, учитељи, судије. А управо је Србија лакомости, незнања, идеолошког слепог, сумњиве вере, једносмерне памети, скоројевитства и духовног башибозлука отишла на другу страну.

На Светосавском конгресу, у селу Ба, уз Михаиловића су стали прваци свих предатних политичких странака у Југославији, свих осим комуниста.

Било је, наравно, наплавина и у Равногорском покрету. Било је људи који су срамотили Михаиловићеву заставу, и нацију, и њену веру. Било је кабадахија, непослушних команданата, самозваних локалних војвода.

Већ пола века насилно се напада свест и подсвест народа тврдњама да је Михаиловић око себе сакупио голи олош, масне и прљаве кољаче, талог сами, букаче и умоболнике.

Да ли је, питајмо се, такав био књижевник Драгиша Васић? Или професор кривичног права Радоје Вукчевић? Или мајор Александар Мишић, син војводе Живојина Мишића? Или поручник, Хрват по рођењу, Звонимир Вучковић? Да ли је такав био др Живко Топаловић? Или генерал Миодраг

Трифуновић — Дроња? Или Словенац, мајор Иван Фрегл? Или Јеврејин, редов Бењамин? Или наредник Крста Кљајић? Да ли су такви били официри Дероко и Бојовић? Да ли је Стана Пушчевић, чијих девет синова гине бранећи због српске сиротиње и нејачи од усташа и Немаца, мајка девет нових Југослава или мајка девет кољача, гитаничара и издајника?

Са Дражом Михаиловићем су били најбољи. Домаћини, официри, професори, свештеници, писци, адвокати, учитељи, судије. А управо је Србија лакомости, незнања, идеолошког слепог, сумњиве вере, једносмерне памети, скоројевитства и духовног башибозлука отишла на другу страну.

Њихове грехе и кратку памет непоштено је стављати на плећа генерала Михаиловића. У окупираној и на неколико државица разбијеној земљи, он из планине није могао да под контролом држи сваког сеоца и сваку јединицу.

Много тога што је желео није се десило и доста тога што се десило није желео.

Нарочито је био немощан да спречи комунистичке злочине који су њему приписивани. По партијском задатку, многи партизански терористи су пуштали браде и дуге косе, петокраку замењивали кокардом и клали по Србији.

И данас је, чак, част мртвог Михаиловића изложена сличним подвалама. Тобоже под кокардом и тобоже у име настављања традиције Равногорског СПО, унајмљене црвене војводе јавно приказују себе и своје „четнике“ управо онаквим какви Равногорци никада нису били, него их је таквим представљала и представља комунистичка пропаганда.

НИЈЕ ПРОСИПАО СРПСКУ КРВ

Генерал Михаиловић беше средње висине, густе и таласасте косе, испосничког лица и проницљивих и надасве благих очију, заклоњених иза малих, округлих наочара. Као и многи његови команданти и војници, запустео је био косу и браду, у знак жалости за поробљеном Отаџбином. Носио је обично војничко одело, без икаквих официрских ознака. Говорио је тихо и одмерено.

Српску крв није олако просипао. Само у Србији проглашена је била страшна Хитлерова симетрија: стрељати стотину српских талаца за једног убијеног Немца, а педесет за једног рањеног. То је, заиста, Михаиловићу везивало руке. Упркос својој обазривости, која није за осуду него баш за похвалу, ратни учинак његове гериле је ипак надмашивао антиокупаторске резултате партизанске стране.

Михаиловић наноси тешке губитке Немцима у Пријеполу, Прибоју, Тузли, Вишеграду. Туче хрватске усташе, туче Бугаре, Арнауце. Минира пруге, мостове, немачке бродове на Дунаву. Британски пуковник Бејли је очевидац битке за Беране, кад Михаиловићеве људи заробљавају осам хиљада Италијана.

Многе од тих сјајних победа, Винстон Черчил и Радио Лондон ће приписати и поклонити партизанима. Британска пропаганда је саопштавала и такве глупости да „Титова херојска морнарица плови Ибром и Моравом“.

Нико, наравно, не може утврдити да су партизани испољавали мању срчаност и храброст у сукобу са окупаторима, него што су то чинили Михаиловићевим ратници. Обе гериле биле су доминирајуће српске по националном саставу и красиле су их исте врлине борбеног фанатизма и готовости на жртву. Једне, међутим, воде школовани официри, а друге бравари, абаџије, ковачи, пропали ђаци и студенти. Једни су морално одговорни људи, који теже победи са што мање губитака, а други су пустошители, који гурају војску у поразе и непотребне погибје.

„Сећам се једне ноћи код Рудог, када је страховита борба беснела пуна три сата, а Немци нас обасипали ватром и са земље и из ваздуха“, записао је амерички официр Валтер Менсфилд. „Михаиловић је ишао од једног до другог војника, с краја на крај бојишта, храбрио нас да издржимо. Командовао је јуриш и први полетео у пробој обруча.“

Без претеривања се може рећи да је генерал Михаиловић у себи сједињавао врлине и Карађорђево и Милошево, а да није задржао и њихове мане.

Био је храбар као Карађорђе, али није био прек и немилосрдан. Красила га је Милошева мудрост и није

га сенчила лукаштина и подмуклост.

Био је невероватно скроман, једноставан. У начину одевања, у ратној постели или исхрани, не беше никада разлике између генерала Драже и редова Јанка, његовог посилног. По томе је подсећао на краља Петра I Карађорђевића. Није случајно Србија томе својој владају дала надимак Чика Пера, а равногорском команданту Чича Дража.

Сањарио је о уједињеном Балкану и читаво време рата одржавао везе са герилцима у Бугарској, Грчкој, Албанији. Усред највећег хрватског и муслиманског покоља над Србима, он за команданта Првог равногорског корпуса поставља једног Хрвата, а у четнике позива многе муслимане и штампа за њих посебне новине у слободним српским планинама.

„Растали смо се братским загрљајем“, сећао се после рата капетан Менсфилд. „Чича је био насмејан, али је туга сенчила његове божанствено дивне очи у које ме је било срамота да гледам. Стидео сам се, јер је Радио Лондон славио човека који је у Југославију послат с мисијом да ослободилачки рат претвори у братоубилачки и да на рушевинама државе подигне комунистичку ћеле-кулу.“

Напустили су га сви. Син и ћерка. Затим Черчил. Потом и југословенски Краљ. За краљем амерички председник. На крају и командант његове личне гарде.

Све те ударце примио је без јаука и није се одрекао никога од оних који су се њега одрекли.

Као да му је Христос сами био узор у невином страдању.

„Много сам хтео, много био започео и много веровао“, рекао је он 16. јула 1946. својим судијама, знајући да је дошао крај и можда због тога и подсвесно бранећи себе оним Бранковим стиховима из елегije „Кад млидијих умрети“. Одмах потом, загробно осмехнут и уз наклон официра господина, упутио се у своју ћелију.

Као и Понтију Пилату, његовим убицама се журило.

Смртну пресуду и одбијање жалбе на њу изrekli су у истом дану.

СРБИЈА И ЊЕНА СРАМОТА

У зору 17. јула изведен је на губилиште.

На тај исти дан, такође у свитање, у далеком Сибиру, тамошњи комунисти убили су руског цара.

Иста рука ђелата, исти дан, а изгледа и час погубљења, повезали су не само ова два праведника, већ и зле судбине њихових народа.

„Данас је извршена смртна казна над ратним злочинцем и народним издајником Дражом Михаиловићем“, кратко је известила Телеграфска агенција нове Југославије.

Тога дана, пре четири и по деценије, стрељани су, заправо, част, слобода, храброст, савест и нада Србије. У Михаиловићев гроб без гробног белега положио је Србија цела.

„У хиљадама сељачких домова“, писале су тада америчке новине, „запалиће се кандила испод иконе српског Светитеља Саве, а за покој душе стрељаног Мученика. Иако мртав, Дража Михаиловић ће бити далеко јачи него је то икада за живота био или могао бити у свету велике неправде.“

И збиља: ни време, ни лажи, ни терор дуг скоро пола столећа не прекрише забором овог хероја и праведника.

Амерички председник Труман га је 1948. одликовао, а председник Реган је 1985. рекао: „Нека генерал Михаиловић буде последњи савезник кога је Америка издала!“ Остарели мајор Ричард Фелман и десе-

Само је још у Србији и Хрватској Михаиловић жигосан као издајник. У завери и против њега мртвог сложни су они који бране од пропасти једну комунистичку грађевину и они који васпостављају једну нацистичку државу. Србија је и данас, на жалост и срамоту њену, у власти идеје која је Михаиловићу одузела живот, чин, одликовања, најпосле и гроб. Србијом владају наследници оних који су срушили кућу у којој се Чича родио. Крију од Србије где је вожд равногорског СПО сахрањен.

Аустријски каплар судио је српском генералу, поредак без чести судио је једном часном човеку, секта безбожника судила је изузетном хришћанину.

тине још живих његових ратних другова, авијатичара, које су Немци били оборили над Србијом а ропства и смрти их спасили Михаиловићеве герилци, траже да се Чичи подигне споменик испред саме Беле куће, тамо где су Вашингтон и Линколн. Проговара и савест британских сведока и хроничара. Пред тврдоглавим чињеницама, кајање не крију ни руски историчари и ратни ветерани. Огорчен због издаје и убиства великог генерала, Де Гол никада није посетио комунистичку Југославију.

Само је још у Србији и Хрватској Михаиловић жигосан као издајник.

У завери и против њега мртвог, сложни су они који бране од пропасти једну комунистичку грађевину и они који васпостављају једну нацистичку државу.

Србија је и данас, на жалост и срамоту њену, у власти идеје која је Михаиловићу одузела живот, чин, одликовање, најпосле и гроб. Србијом владају наследници оних који су срушили кућу у којој се Чича родио. Крију од Србије где је вожд равногорског СПО сахрањен.

Плаше се од необележеног и тајновитог гроба, јер знају да је у њему Истина, али још не знају да она не може да се сахрани. Не може! Да може, онда после СПО не би дошао СПО. Не би на педесети рођендан Српског Покрета Отпора било ни Српског Покрета Обнове.

17. МАЈ 1991.

КРУГ, А У ЊЕМУ ЛАЖ

РАЗГОВОР С НОВИНАРИМА И УРЕДНИЦИМА ОСЛОБОЂЕНОГ „НИН-а“, ОБЈАВЉЕН У ОВОМ НЕДЕЉНИКУ

Ђурђевдан је прошао а „комунисти“ су, упркос вашем обећању, остали на власти...

Онај Ђурђевдан који сам најавио у децембру, део се нешто раније, 9. марта. Да су се ствари одвијале онако како је требало да се одвијају, да се у редовима опозиције нису појавили они који су на брзину проценили да је аждаја готова и да се што пре треба упустити у трговину, уз ситан ћар за себе, већ у марту би се све свршило. Ипак, после тог дана ови владају по инерцији, они су на апаратима за вештачко дисање.

Није ли ваша процена да Милошевић те ноћи пада ипак била погрешна?

А када сам ја то рекао да он те ноћи пада?

Из ваших поступака тог дана, дела говора са позора Скупштине, могло се закључити да сматрате како је потребно још само мало притиска да би та власт пала.

Српски покрет обнове тада није желео ништа више од онога што је тражио. Али, тачно је да је негде иза поднева 9. марта било јасно да је народ расположен да тражи више. Можда је требало послушати расположење масе, па и неких посланика у Скупштини, отворити врата народу и свих двадесетак хиљада, колико их је било и колико је могло стати, пустити унутра. И тада би они били доведени пред свршен чин — да преговарају са нама. Да ли то учинити или не, дуго смо се колебали, и на крају су ми посланици и прваци других странака рекли да сам донесем одлуку.

ТОЧИЛИ ШАМПАЊАЦ

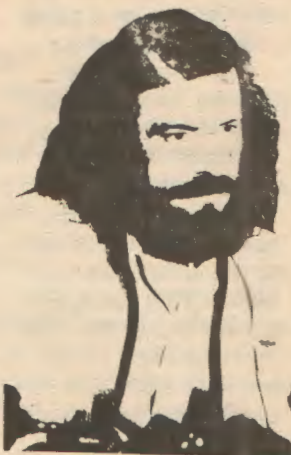
Је ли ту идеју неко формулисао или је дошла спонтано?

То је једна од оних идеја која се рађа на лицу места. Само да народ није био већ испендречен, нагутан сузавца, бесан, обузет ирационалним страстима па ме је то плашило да ће у Скупштини нешто поломити или да ће је запалити, преузео бих ризик. Напросто, нисам се усудио да то урадим и није ми ни до данас јасно јесам ли погрешно, као што се и данас питам јесам ли погрешно што у децембру, упркос свему, нисам тврдоглаво инсистирао да Српски покрет обнове бојкотије изборе.

Говори се да ових дана размишљате о повлачењу својих посланика из Скупштине?

О томе се размишља већ од првог изборног круга. Као што је познато, тада сам предлагао и борио се у Уједињеној опозицији да не изађемо на други круг. Неке колеге из опозиције су, међутим, не знам од ку-

Нормално је, најпре, било да председник Републике одржава нормалне комуникације са српском опозицијом пре избора. То је абецеда политичке зрелости и политичког понашања. Као што знате, председник Србије се није до 9. децембра састао ни са једним опозиционим прваком у Србији. Међутим, неколико пута се састајао са лидерима опозиционих српских странака у Босни и Херцеговини и Хрватској па чак, мислим, пришао и оне из Црне Горе, из „Божура“, са Косова. Ми смо до дана данашњег од председника Републике и његове власти третирали тако да немамо ни службених просторија. Постојимо алхемички. Држи нас ентузијазам. Наша адреса је народно расположење.

да, донели рачунице да ми у другом кругу сигурно побеђујемо, да ћемо остварити парламентарну већину. У таквој повишеној температури лаког тријумфализма нисам имао храбрости да Српски покрет обнове извучем из другог изборног круга. Од песимизма у политичким биткама, показало се, гори је једино неутемељени оптимизам. Ти исти који су правили рачунице да ћемо победити, као што знате, точили су и отварали шампањац после победе социјалиста у другом кругу.

Ако добро тумачимо ваше речи, то су озбиљне замерке неким „сестринским“ опозиционим странкама и њиховим лидерима?

Верујем да су њихове процене биле најчасније. Не замерам им. Снажне жеље су, једноставно, у једном тренутку, олабавиле нужну дисциплину и одговорност у процењивању.

Шта то значи: излазите ли из Скупштине или не?

Сматрам бесмисленим наш боравак у парламенту у коме не можемо ништа да променимо па ни да померимо ка аутентичном вишестраначком парламентаризму и где смо постигли само једну ствар — директним телевизијским преносима, за које смо морали жестоко да се боримо као да тражимо не знам шта, омогућено је народу да види ко све седи у Народној скупштини. Сада је бесмислено бити перјаница за њиховом капом, изигравати покриће пред Европом да имају вишестраначки парламент, којег заправо нема. То није политички паметно, релану моћ крњи нам наметнута немоћ, па мислим да битку треба преместити тамо где смо у већини, на ванпарламентарни терен.

ПРЕДСЕДНИК НИ СА КИМ НЕ РАЗГОВАРА

Није ли то подржавање онога што бисмо назвали „ефектом масе“, а то је у данашњој Европи изразито недемократска метода?

Питање „ефекта масе“ као недемократске методе, што је у принципу тачно, имало је логику само до 9. марта. Ми смо до тог дана могли да доказујемо како децембарски избори нису били демократски, али су и они могли да доказују да су то ипак били избори. После 9. марта, међутим, они више немају никаквог моралног, а готово ни правног покрића, за изборне резултате, јер су погрешно израчунати. Они су тог дана изборну победу. Да су народу Србије, пре избора, обећали полицијске транспортере, сузавца, псе, коње и метке, извесно је да би био друкчији резултат тих избора. Према томе, постоји међупростор који захтева нове изборе. За те нове изборе ми се, на жалост, не можемо изборити у парламенту. Гласање је тамо огољени технички чин надгласавања. Само у једном случају нисмо били надгласани, и то око законског предлога Српског покрета обнове да се врати имовина Српској православној цркви. И баш у том случају интервенише председник Републике, одбија да потпише Закон и све поново враћа Скупштини. Опредељење за „ефекат масе“ има, дакле, сасвим јасан циљ.

Шта ћете ако изгубите и те, евентуалне, нове, ванредне изборе?

Понашаћемо се у складу с изборним резултатима, мада ми не тражимо само обнову избора у Србији, него сматрамо да морају бити обновљени избори свуда у Југославији. Први избори у комунистичким земљама, које покушавају да успоставе вишестраначки систем, по правилу се морају бацити у воду. Нигде ти избори, будимо реални, од Словеније до Македоније, нису протекли без крупних замерки.

Јесте ли икада упознали лично господина Милошевића?

Нисам.

Зашто онда нисте отишли, и поред његовог позива, на пријем поводом његовог избора? Зар није ред да шеф значајне опозиционе странке у Србији има нормалну комуникацију са председником Републике? Бар кад је шеф те опозиционе партије на слободи?

Нормално је, најпре, било да председник Републике одржава нормалне комуникације са српском опозицијом пре избора. То је абецеда политичке зрелости и политичког понашања. Као што знате, председник Србије се није до 9. децембра састао ни са једним опозиционим прваком у Србији. Међутим, неколико пута се састајао са лидерима опозиционих српских странака у Босни и Херцеговини и Хрватској, па, чак, мислим, примао и оне из Црне Горе, из „Божура“, са Косова. Ми смо до дана данашњег од председника Републике и његове власти третирани тако да немамо ни службених просторија. Постојимо алхемијски. Држи нас ентузијазам. Наша адреса је народно расположење. Одржавају нас воља и пожртвовање. Председник Републике нас је уочи избора чак назвао лудацима. Повредио је, тако, и наше бираче. Мислим да је било лицемерно са његове стране и да упућује те позивнице. Искључио нас је из свечаног отварања вишестраначког парламента, желео нас је на поклоњењу. Могао сам да одем и да му честитам, али бих тада био обавезан и да изразим саучешће Србији.

Не потцењујете ли, господине Драшковићу, утицај и раширеност Милошевићевог феномена код Срба?

Не потцењујем. На дан избора, 9. децембра, још на бирачком месту, прогнозирао сам победу и Социјалистичке партије и председника Републике. Чак тријумфалну победу. Знам да је у српском народу, нарочито изван Србије, још јак тај мит, култ председника. Ипак, 9. март је показао да је тако рећи сва младост, сва будућност Србије против господина председника и поретка који он персонификује. Ни то не потцењујем.

ПОНОВИО БИХ „ЈУРИШ“

Имате ли ви лично некакав неизмирени емотивни рачун са њим, након хапшења 9. марта?

Не.

Да ли вас је изненадило хапшење?

Изненадило ме је зато што се десило у Скупштини. У скрнављењу парламента на такав начин било је и симболике, па и отворених порука како се у Србији доживљава вишестраначки систем. А изненадило ме и то што ме нису хапсили и раније.

Један сте од ретких људи који је имао ту привилегију или страховиту одговорност, како хоћете, да неколико пута узвикнете својим следбеницима: „Јуриш! Јуриш! Јуриш! Пошто спадате у ону „врсту“ која се у полемици у НИН-у назива „врелим динарцима“, мон-тањарима, нисте ли тог момента изгубили самоконтролу?

Нисам изгубио ни самоконтролу, ни контролу. Мислим да сам тим позивом на јуриш спасао много живо-

Нисам изгубио ни самоконтролу ни контролу. Мислим да сам тим позивом на јуриш спасао много живота. Тим позивом се поносим. У сличној ситуацији сутра бих све поновио. На јуриш сам се одлучио у тренутку када сам видео младих који брани грло од пса који му је скакао за грљан. То је био јуриш на одбрану голих живота. То је био јуриш против пола века систематично изграђиваног система, у коме је било довољно на себе само обући некакво државно парче одеће, ставити неки знак државе и силе на себе и — третирати народ као стоку.

Комунисти данас заиста успевају да створе „четнике“ по свом укусу, „четнике“ којих Србија треба поново да се грозни. Постоје партизански филмови, постоје стрипови, па имају готову слику како они треба да изгледају. Они што их стварају управо су такви. Комунистичка партија, односно Социјалистичка партија Србије, има јасну амбицију да одабере и своју опозицију. При томе желе да имају „своју“ екстремну леву левицу и „своју“ екстремну леву десницу.

та. Тим позивом се поносим. У сличној ситуацији сутра бих све поновио. На јуриш сам се одлучио у тренутку када сам видео младих који брани грло од пса који му је скакао за грљан. То је био јуриш на одбрану голих живота. То је био јуриш против пола века систематично изграђиваног система у коме је било довољно само на себе обући некакво државно парче одеће, ставити неки знак државе и силе на себе и третирати народ као стоку.

Није ли било превише лако рећи „Јуриш!“ са балкона? Мало сте подсећали, ви и ови око вас, на свечану ложу „Звездиног“ стадиона, која упућује најбољу навалу у Европи у напад?

Они нису приказали на телевизији да мене, после команде „Јуриш!“, на балкону више није било. А где сам био, види се на снимку. Био сам у првим редовима, са палицом отетом од полиције, да се и ја тучем. И опет бих.

Девети март зачет је такође „историјским речима“ које су типичне, бар по гледању са старне, за односе међу „динарцима“. Он каже вама: „Не дам!“ — ви одговарате: „Даћеш, даћеш!“ Колико је ту било очигледне намере да један „динарац“ испровоцира другог на акцију?

Не знам откуда и чему инсистирање на томе „динарци“ и „нединарци“, Шарпланинци, Дурмиторци... Теорија о некаквим динарцима, увезеним Србима, сад је популарна у Београду. Ту теорију нарочито пропагира један академик, члан Социјалистичке партије Србије. У принципу, такво разврставање људи на основу тога где су рођени, не прихватам. Коначно, нисам рођен нигде близу Динаре, већ у најравнијем делу Србије, у Банату.

Кажете да је Милошевићу „коња оседлала“ српска интелигенција? Међутим, мислите ли да је српска интелигенција и даље уз Милошевића? Чини се да га та интелигенција напушта, да је збуњена, да се правда, да пере руке, али да и даље не зна шта ће.

Многи се освешћују, многи се кају, многи и јавно признају заблуде. Некима је промена адресе изгледа дефинитивна: Француску 7 трајно су променили за Лењинову 6. Други покушавају да некаквим ванстраначким деловањем, не знам чиме, свесно или несвесно, опет пруже руку спаса једном давленику. Ванстраначко политичко деловање је као она девојка која је само мало трудна. Ових дана наш академик, угледни књижевник, изјављује да су политичке странке, опозиционе наравно, најunosнији вид мале привреде. Стекао би човек утисак да се обрћу милиони долара, да се ми богатимо. Позивам тог господина нека се мало бави тим занатом и да види како је. Истина је да нас одржава чудо. Помоћи ниоткуда. Саплитање са свих страна. Наше чланство трпи свадковена шиканирања на послу, отпуштања, пребијања...

ПОГАЗИЛИ СВОЈЕ ИДЕАЛЕ

Да ли је онда, по вашем суду, коначно решена дилема у Србији иде ли прво демократија или нација?

Пет година смо, ево, изгубили око те дилеме. Резултат је никакав. Нити смо ојачали нацију, нити смо се изборили за демократију. Јасно је какав је смер неопходан: прво демократија, иза тога демократија, па на трећем месту демократија! Онда све само по себи долази. Демократска Србија неминовно порађа јаку Србију, јаку и економски, и духовно, и војнички, и та јака Србија постаје најјача заштита Србима изван Србије. Тврдим да је на одређен начин за садашње страдање Срба у Хрватској понајпре крива ова чињеница што сз ми пет-шест година вртимо у манитом кругу: прво нација па демократија. Да је Србија пре пет година имала поштене вишестраначке изборе, да

је постала демократска, она би за ових пет година већ изашла из економске кризе, била духовно оснажена и данас би била тако јака да ником у Загребу или било где на памет не би пало да провоцира некакав рат са таквом Србијом.

Како видите место, улогу, значај и утицај Добрице Ћосића на духовно, политичко, материјално и ментално стање у којем се налази српска нација данас?

Да Добрица Ћосић није урадио ништа друго него што је од заборавља отео Први светски рат учинио би много за српску културу и за памћење овог народа. У размицању видика неслободе, последњих двадесетак година, и више, учинак господина Ћосића је огроман, и то није потребно образлагати. А сад, колико је господин Ћосић својим неутралним за јавност, и сврстаним иза кулиса, ставом допринео уздизању мита господина Милошевића, не могу да проценим, јер на просто не знам за те закулисне њихове сусрете и договоре. Ако их је било. Сумњам у све што је несумњиво. Господину Ћосићу сам, иначе, рекао да ми је много засметала његова изјава како би, опет, са свим преживљеним искуством, са сазнањем да су погађени сви његови идеали из 1941. године, када му је било двадесет година, отишао на исту страну и са истим жаром тукао четнике. Великом писцу, великом интелектуалцу и хуманисти таква неопрезност није смела да се омакне. Јер, он је тиме рекао да би опет тукао своје блиске. Таква размишљања још имају јака упоришта. Време неке ране ни не лечи, ни не разбуктава, а такве ране су у принципу најопасније. Српском народу је потребно да већ једном оконча грађански рат.

ПОБЕДЕ ЧИСТЕ КАО СУЗА

Није ли онда Ћосић својим великим утицајем на многе мислеће људе унутар српске нације најкрупнија брана помирењу?

Не бих то тако могао да кажем. Рана је велика, соли је много. Сем неоперезности о којој говорим, нигде у његовом понашању нисам нашао ништа што би могло да подупре тезу да је он против помирења. Тачно је нешто друго: код извесних српских интелектуалаца, академика и писаца из прве пролетерске, појавио се паничан страх од превредновања свега што се десило од 1941. до 1945. године. Господин Антоније Исаковић ми је својевремено и рекао да је решио да приступи Социјалистичкој партији Србије само због тога да не дозволи рехабилитацију Драже Михаиловића. Е, то је страшно. Сила је историју писала по својој мери не марећи за чињенице, силеџиство би да чува написано. Погледајте шта се десило са господином Михаилом Марковићем. Исти синдром. Пола века наслажу, и убедили су народ, огроман део народа, да је Дража Михаиловић око себе окупљао олош сам, масне и прљаве, гибаничаре, умоболнике, кољаче.

Па било је и таквих?

Одговорио сам на то питање управо ових дана. Неке ствари морају се понављати. Је ли такав Драгиша Васић? Је ли то Адам Прибићевић? Је ли то професор права Радоје Вукчевић? Је ли то Младен Жујовић? Је ли то Радоје Кнежевић? За Дражом Михаиловићем су отишли најбољи српски домаћини, судије, адвокати, писци. У његовој околини није било књига и енциклопедија али је било људи из књига и енциклопедија. Уз њега је и Иво Андрић. Прочитајте шта му Иво Андрић пише 1943. године на Равну гору: „Ви сте наши нови Карађорђе“. Прочитајте писмо старог војводе Бјелића. Али, шта успешно данас раде комунисти? покушавају да нам четнике представе онаквим каквим их је пола века представљала пропаганда, какве су у њиховим стриповима и њиховим филмовима.

Ко ће сутра, у случају рата, преузети одговорност да нечију децу тако необучену, ненаоружану, позове и поведе у касапницу? Ја то не могу. Ни на овакав развој догађаја нисам могао да утичем. Да сам могао, нашли бисмо се, верујем, у знатно повољнијем положају. Господин Туђман тражи хрватску војску. Зашто да не. Одмах му је, међутим, ваљало рећи — и ми Срби ћемо створити српску војску. Ви, господе, хоћете независну хрватску државу? Срећно било! Али, знајте да и ми хоћемо независну српску државу. Ви хоћете конфедерацију. Немамо, наравно, ништа против, само ћемо мало попричати о границама. Све што одговара вама, одговара нама много више него вама. Ако хоћете југословенску армију, она и нама одговара. Ако хоћете да је растуримо на неколико армија, то нама опет више одговара, јер, господе, Срби ће имати једну војску у Србији, другу у Црној Гори, имаће пола војске у Босни и Херцеговини, имаће трећину војске у Хрватској, па кад саберемо све војнике видећете колико су српски војници упремоћни и сносите одговорност за логичну потребу која ће се ускоро појавити — да се те разједињене српске војске уједине. Тако је требало разговарати. Међутим, они који представљају Србију очигледно нису знали шта хоће нити данас знају шта хоће.

Како онда процењујете улогу Драже Михаиловића у новијој српској историји? Узрочник грађанског рата, зликовац, политичар који није смео да уђе у рат, херој или издајник, или обичан човек кога су понеле околности и довеле га до губитника?

У народу коме су трагедије годови на историјској вертикали, Дража Михаиловић је један од највећих трагичара у историји. Сумње никакве нема да он одбија да призна капитулацију, да је зачетник покрета антифашистичког отпора. Први партизани који тек после напада на Русију излазе у шуму, јер њима је тек 22. јуна а не 6. априла нападнута отаџбина, налази на Михаиловићеве герилце који их обучавају руковању оружјем, смештају их, узимају код себе.

Има ли Дража за четири године рата иједну велику битку против Немаца?

Упркос свој његовој обазривости, која није за осуду већ за похвалу, војнички учинак антинемачки, антиусташки, антибугарски, антиарнаутски, његове гериле, све до октобра 1944. године, док руска војска није ушла у Србију, био је већи од учинка Титове стране. Тако рећи све велике победе над Немцима извојевао је до 1944. Дража Михаиловић. Не знам за Брозове, ниједну Брозову не знам. Код Рудог, Пријепоља, Тузле, Вишеграда — победе Михаиловића чисте су као суза. Каква је, са друге стране, војничка победа партизана на Кадиначи? Жртвован је цео батаљон да би један човек побегао. Која је то војничка победа Сутјеска?

СВАКО ЗЛО ЊИХОВО

А кад се говори о Дражиној стратегији чекања, онда се говори о томе да је то први рат који су Срби хтели да добију, а да не погине нико.

Само је у Србији, и нигде другде у Европи, важила страшна асиметрија: за једног убијеног Немца стотину Срба талаца. Када је Михаиловић у некој бици заробљавао Немце, он их није стрељао него им је одузимао оружје и пуштао их. Не зато што их је волео, него због тога што није имао логоре за заробљенике, а част војничка не допушта да се заробљеник убије. Коначно, сваку смрт својих Немци би крваво наплатили. Он је увек на страшну асиметрију мислио.

А кад заради партизани и кад партизани заробе његове?

Велика је срећа што се Дража са Титом у немилосрдности братоубиства није такмичио!

Они који се данас легитимизују као наследници четничког покрета у Србији су ваши најљући противници, а у исто време немају отворених проблема са владајућом странком?

Комунисти данас заиста успевају да створе „четнике“ по свом укусу, „четнике“ којих Србија треба поново да се грози. Постоје партизански филмови, постоје стрипови, па имају готову слику како они треба да изгледају. Ови што их стварају управо су такви. Комунистичка партија, односно Социјалистичка партија Србије, има јасну амбицију да одабере и своју опозицију. При томе желе да имају „своју“ екстремну леву левицу и „своју“ екстремну леву десницу.

Ти баштинници четничке традиције окупили су пре неколико дана на Равној гори стотинак костимираних људи, заклали коју овцу и позирали новинарима.

Било је тужно гледати то, а истовремено због одзива и лепо, јер храбри. За таквима овај народ неће. Сва могућа и немогућа пропаганда у Србији позивала је на митинг пред Брозовим гробом, и видели сте колико их се скупило, а половина од тога су били радозналци. На Равној гори се то поновило. Мени је жао нашег народа у Хрватској. Заваравају га некаким корпусима. Од тога практично нема ништа.

Пукла је коалиција између ваше партије и демократа?

Одбори и чланови Демократске странке и Српског покрета обнове у унутрашњости добро сарађују. И то у правом смислу те речи. Ако затезања и неспоразума има, онда их има на врховима две странке. Мени је жао што морам да кажем да ни једну демократску и важну акцију од избора, од формирања Уједињене опозиције Србије, Демократска странка није повела. Све је покретао Српски покрет обнове, а они су се, у задњи час, придруживали. Прваци Демократске странке сами се хвале тиме како су, полсе 9. марта, у наредна два-три дана, они попунили „празнину“ коју је оставио, како кажу, председник Српског покрета обнове. Па, какву су они то празнину попунили? Да је ситуација обрнута била, не бих ишао на разговоре код председника Републике док из притвора не буде пуштен председник Демократске странке. И посланици Српског покрета обнове не би присуствовали седницама Скупштине, него би се придружили посланицима Демократске странке да су они штрајковали глађу. „Празнина“ је попуњена једном врстом колаборације.

ОДГОВОРНОСТ СМО МОГЛИ ИЗБЕЋИ

Врло сте опрезни и доста благонаклони кад говорите о Југословенској народној армији и нисте, колико се зна, организовали добровољачке одреде?

Добровољце могу да окупим одмах ујутру, на хиљаде и десетине хиљада њих, и тек тада ће заправо бити формиран први добровољачки одреди у Србији. Лепо би то било прочитати у новинама и слушати на телевизији, али непоштено. Непоштено пре свега према тим младим људима, који би се звали „добровољачки одреди“, а били би без оружја, без команде, без војне обуке. Ко ће сутра, у случају рата, преузети одговорност да нечију децу тако необучену, ненаоружану, позове и поведе у касапницу? Ја то не могу. Ни на овакав развој догађаја нисам могао да утичем. Да сам могао, нашли бисмо се, верујем, у знатно повољнијем положају. Господин Туђман тражи хрватску војску. Зашто да не. Одмах му је, међутим, ваљало рећи — и ми Срби ћемо створити српску војску. Ви господо хоћете независну хрватску државу. Срећно било! Али, знајте да и ми хоћемо независну српску државу. Ви хоћете конфедерацију. Немамо, наравно, ништа против, и ми ћемо конфедерацију, само ћемо мало попричати о границама. Све што одговара вама, одговара нама много више него вама. Ако хоћете југословенску армију, онда и нама одговара. Ако хоћете да је растуримо на неколико армија, то нама опет више одговара, јер, господо, Срби ће имати једну војску у Србији, другу у Црној Гори, имаће пола војске у Босни и Херцеговини, имаће трећину војске у Хрватској, па кад саберемо све војнике видећете колико су српски војници у премоћи и сносићете одговорност за логичну потребу која ће се ускоро појавити, да се те разједињене српске војске уједине. Тако је требало разговарати. Међутим, они који представљају Србију очигледно нису знали шта хоће, нити данас знају шта хоће.

Да ли бисте ово стање дефинисали као рат?

Ово није рат, али је ово стање горе од рата. У рату су људске наде окренуте ка томе да се то што пре сврши и да наступи мир. Ми смо сада у немогућој ситуацији — мир овакав какав јесте можда је и гори од рата. Пред ратом смо у који треба да уђемо а потпуно смо неприпремљени. Онај ко мисли да ће нас заштити садашња југословенска армија грдно се вара. Имамо армију која је свачија и ничија. Она ће се, верујем, на првом озбиљном испиту распасти. А имамо ситуацију да Хрватска располаже практично двома

Не знам, заиста, на који начин решавати српско—хрватски проблем из инфериорне и неодговорне позиције у каквој смо. Њихови апетити, у сваком случају, нарастају управо због тога што виде колико је Србија неспремна. На овој страни се не чини ништа осим што се обмашује несрећни народ изван Србије да га Србија штити. Чиме? Националном патетиком? Националним отровима са телевизијских екрана? Врућим паролама о питањима за која су потребне хладне главе? Ову земљу може спасити или равнотежа немоћи или равнотежа страха.

После 9. марта они више немају никаквог моралног, а готово ни правног покрића, за изборне резултате, јер су погазили свој предизборни програм. Они су тог дана пуцали у своју изборну победу. Да су народу Србије пре избора обећали полицијске транспортере, сузавца, пке, коње и метке, извесно је да би био друкчији резултат тих избора.

војскама, обе су професионалне, и да формира трећу: редарственике, специјалце и Народну гарду за „заштиту пучанства“. Они морају изгубити рат против Срба, јер би други исход био ново и још теже српско Косово, али тај први удар ће бити страشان по Србе у Хрватској.

ПАПИРНА КРВАВА ДРЖАВА

Може ли се ратом између Срба и Хрвата ишта решити, привремено или трајно?

Не може се решити ратом ништа трајно, али ни оваквим миром се ништа не може постићи. Ни привремено, ни трајно. Мир је оквир за спокојство. Ми спокојства немамо. Овај данашњи мир је онеспокојавајући. Не знам, заиста, на који начин решавати српско-хрватски проблем из инфериорне и неодговорне позиције, у каквој смо. Њихови апетити, у сваком случају, нарастају управо због тога што виде колико је Србија неспремна. На овој страни се не чини ништа осим што се обмашује несрећни народ изван Србије да га Србија штити. Чиме? Националном патетиком? Националним отровима са телевизијских екрана? Врућим паролама о питањима за која су потребне хладне главе? Ову земљу може спасити или равнотежа немоћи или равнотежа страха. Србија спремна за рат највећи је гарант мира у Југославији.

Како гледате на најаву интернационализације југословенског проблема? Може ли се то звати „тutorство“?

Да смо заслужили tutorство Европе, у то нема сумње. Не бих се успротивио том tutorству. Мислим да Европа мора да интервенише. Како, не знам. Али, да морају пре свега да умире и уразуме Туђмана и његове, у то сумње нема. Чини ми се да бисмо ми у Југославији какво-такво решење могли да пронађемо ако би обе гарнитуре одлетеле — и хрватска и србијанска. Проблем је у томе што у Србији, ипак, опозиција има снаге да то изведе, а што тамо те снаге не постоје и што тамо треба да помогне Европа да они оду. Пола века чекамо на глас хрватског разума, хрватске савести ако ништа друго, да неко оде у Јасеновац, у Глину, у Јадовно и да се извини. Не Србима. Већ небу. Да каже: почињен је велики злочин, велики грех. Видели бисте колико би било лакше. Али, они то једноставно неће. Чак и један такав интелектуалац, песник и страдалник, ја поштујем његов национализам, он на њега има право — Владо Готовац — сад у неком интервјуу каже: „У евентуалном рату између Срба и Хрвата, Срби ће можда и победити, али Срби у Хрватској то неће доживети“. Европа, заиста, не сме ни да чека, ни да спава. Кад Европа задрема. Балкан бунца.

Од Срба се тражи да потпишу, што је председаван у европској политичкој пракси, лојалност председнику Хрвата?

Потписивања тих изјава о лојалности доживљавам као и потписивања оних признаница о промени вере 1941. године. И то је страшно. Лојалност на папиру је пут да папирната држава постане крвава држава.

Зар не инсистирате превише на прошлости, религији и не „трошите“ ли Светог Саву неумесно?

Можда и јесам претерано инсистирао на Светом Сави и на много чему још, али из крупних разлога. Српски народ морао се подсетити на нешто што је већ било заборављено. Шалат уснуло не буди. Не знам ни један народ коме се тако нагло и фатално, као српском народу, помрачило и коме су одједном, једним замахом сабље, одсечене све његове велике главе. Прошлост таложена вековима, вековима и бледи, и то је природан процес, а кад се збрише одједном, то је насиље и вандализам. Зар ми нисмо Светог

Саву до пре неку годину само мицањем усана помињали? Погледајмо све наше националне величине. Шта се са њима десило? Николај Велимировић је био злочинац. Јован Дучић је злочинац. Слободан Јовановић, који као ни Дучић, није ни био овде за време рата, проглашен је за ратног злочинца. Његош је проповедник геноцида. Прашина додуше покрива све те силне пленумске, политбировске, агитпроповске одлуке о поништавању историје, али блато је још живо.

ПОМИРЕЊЕ НИЈЕ НАДМУДРИВАЊЕ

Један од тужних догађаја збио се пре неколико дана у Београду. Борци су доведени на улице и проведени кроз шпалир младића, ваших присталица, као кроз „топлог зеца“? Скандирало се, чак, „усташе, усташе“.

Нисам то посматрао и нисам слушао. Ти који су скандирали „усташе, усташе“ нису мислили да су ти људи усташе, али су тиме, и с разлогом, пребацивали много тога што су ти људи у колони скривили. Коначно, кривица за грађански рат је њихова. Заслуга за комунизам је њихова. Све је то за оваква времена, а с теретом који још вучемо на грбачи, природна ствар.

Хоћемо ли се мирити или нећемо?

Мирити се морамо и хоћемо. Национално помирење је, у случајевима какав је наш, превентивни лек против националног помрачења. Помириће нас дубљи разлози од оних који су нас поделили. Али, нећемо после педесет година, бар толико морамо бити паметни, да истичемо заставе које провоцирају готово као и оне са шаховницом. Нисмо ми пострадали само под шаховницом у Другом светском рату. Пострадали смо ми крваво и под оним заставама које су покушали да нам тријумфално носе 9. маја кроз Београд. Шта су славили? Које победе? Коју слободу? Који

Господину Ђосићу сам рекао да ми је много заметала његова изјава како би опет, са свим преживљеним искуством, са знањем да су погађени сви његови идеали из 1941. године, када би му било двадесет година, отишао на исту страну и са истим жаром тукао четнике. Великом пиццу, великом интелектуалцу и хуманисти таква неопрезност није смела да се омакне.

стандард? Који мир? Не знам шта им је. Требало је да имају памети да остану код куће и да на крилу цупкају унучиће, а не да изазивају. Шта ће, уосталом, петокрака на грбу Србије, шта ће петокрака на полицијским капама? Шта ће петокрака на државним установама? Петокраку треба скинути, треба скинути сва странацка обележја, а нека петокраку носе странке које стоје иза петокраке. Помирење је национално питање а не идеолошко надмудривање.

Можете ли прогнозировати даљи расплет политичких догађаја у Србији?

Чврсто сам убеђен да ће до овог доба следеће године бити одржани нови избори у Србији. Само не знам колике ће бити границе те Србије, јер нисам сигуран хоће ли остати Југославија.

Мислите ли да Срби овакви какви су и Србија оваква каква јесте, кад дођу избори, може да гласа за човека са вашим имиџом: дуга коса, брада, без беле кошуље и кравате...

За свој изглед нисам ни најмање заслужан, за икакву сличност мог лица са лицима са фресака не припада мени заслуга, а нисам ни крив. Овакав сам био и овако сам се одевао и понашао и када сам био новинар и сарадник НИН-а. Овакав сам, што се изгледа тиче, био и када сам био члан СКЈ. Зна се да је моја политичка амбиција да помогнем да комунизам оде из Србије, да му видимо леђа, и ништа више. То стално говорим.

Колико искрено?

Кад комунисти оду, први који ће отићи, додуше не са њима, али за њима, бићу ја.

Уколико воља народа не буде...

Наравно, уколико воља народа, освешћеног народа, народа ослобођеног страха, народа способног да препознаје лажи, не буде друкчија.

31. ЈУЛ 1991.

ПОЖАРЕВАЧКИ ЧАМАЦ

Драги Добрице!
Шта се ово дешава са Србијом, кад њен први писац, у интервјуу „Политици“, игра добошара и зове на губилиште? Има ли другог излаза и морамо ли, заиста, по пет пут у овом веку да изгинемо?

Сад је баш, оцењујете Ви, историјска прилика да Срби „заврше борбу за своје ослобођење и уједињење коју воде два века“. Због тога су, по Вама, издајници сви који тако не мисле, а дефетисти они који опомину да је Србија за такав подухват неспремна и да би тотални рат у који нас гура садашњи режим био фаталан.

И без рата, биолошки смо угрожени.

Највећи број српских мајки испраћа синове јединце у армију. Имамо више пензионера него ђака, ређе се рађамо него што умиремо.

Који је то идеал, Добрице, достојан прегнућа да на бојна поља упутимо младе и најскупље главе Србије? Ви помињете неку крњу Југославију, без Хрватске и Словеније. Свака Југославија недостојна је, међутим, наше жртве.

Ако Македонци и Муслимани не буду хтели такву Југославију, онда ће, кажете Ви, српски народ „створити своју државу на својим етничким просторима“. Којим то просторима и како? Новим ратом са Македонцима и Муслиманима? Откако Вас познајем, никада нисте били тако непрецизни, површни и неодговорни.

КОМУНИСТИЧКИ ЖАНДАРМ

Ратом ништа не постижемо, али рат је, на несрећу, почео и морамо наћи начина да га прекинемо. Како? Можда тако, Добрице, што ћемо се напрегнути да проникнемо у његове корене, да одредимо ратне подстрекаче и њихове циљеве. Можда ћемо тако наћи одгонетку и схватити да национална срећа ни Срба ни Хрвата данас није у монолитности, у јединству и у психологији тора, коју и Ви, на жалост, подупирете. О срећи, наравно, не може бити ни говора, о спасу је реч, а до њега ћемо, изгледа, стићи једино ако и ми и Хрвати будемо што је могуће масовније и жешће нејединствени, непослушни и против садашњих режима побуњени.

Од Брозове смрти па негде до 1987. Београд је, сећате се, био престони град препорода и буревесник новог времена. За нашу Француску 7 знала је цела Европа. Свеће демократије и велике наде у Србији су гореле. А данас? Србија је свуда наружена и омражена, што и Ви сами признајете. Додуше, Ви тврдите да она није болшевичка и да су слепи сви: и Французи, и Енглези, и Американци, и Немци... Сви нас, по Вама, клевету без разлога, а предрасуде, необавештеност или мржњу не допуштају им да увиде како је Србија прва срушила титоизам и болшевизам у Југославији. Када, Добрице? Можда 9. марта ове године?

Памтите, свакако, и то да су 1987. у Србији били снажни захтеви за вишестраначким изборима. Знате, наравно, и шта је све режим предузео да до таквих

ОТВОРЕНО ПИСМО ДОБРИЦИ ЋОСИЋУ, ОБЈАВЉЕНО У „БОРБИ“

Ратом ништа не постижемо, али рат је, на несрећу, почео и морамо наћи начина да га прекинемо. Како? Можда тако, Добрице, што ћемо се напрегнути да проникнемо у његове корене, да одредимо ратне подстрекаче и њихове циљеве. Можда ћемо тако наћи одгонетку и схватити да национална срећа ни Срба ни Хрвата данас није у монолитности, у јединству и у психологији тора, коју и Ви, на жалост, подупирете. О срећи, наравно, не може бити ни говора, о спасу је реч, а до њега ћемо, изгледа, стићи једино ако и ми и Хрвати будемо што је могуће масовније и жешће нејединствени, непослушни и против садашњих режима побуњени.

избора не дође. Замислите, међутим, шта би се десило да је Србија тада постала република вишестраначке демократије. Задобили бисмо сву наклоност Европе и света, а овде, у Југославији, сви би кренули не против Србије већ за Србијом!

То је, драги Добрице, била историјска шанса да мирно и мудро, подржани од демократске јавности и у свету и код куће, решимо и српско национално питање.

Уместо да крене тим смером, власт човека који је, како Ви кажете, „од свих српских политичара у последњих пет деценија највише урадио за српски народ“, изметнула се у жандарма сваке вишестраначке и некомунистичке идеје у целој Југославији. Од престонице слободе и наде, Београд се претворио у метрополу одбране једног бившег света и пропаље вере.

ЧАША ЖУЧИ ПРЕПУЊЕНА

Ви, Добрице, говорите о „словеначкој дивљој мржњи према српском народу“. Дијагноза је тачна, на жалост. Али; запитајмо се, како се десило да нас тако страшно замрзну они који нас никад нису мрзели? До 1914. у том народу под Алпима није било имена као што су: Богдан, Лазар, Милош, Урош/Немања... Словенци су усвајали најсрпскија имена из љубави и захвалности према Србима и Србији. Они 1941. нису издали. Са истим жаром, као и ми, бранили су Југославију. Од 1941. до 1945. ниједна српска глава није пала под Триглавом... Нећу да дужим. О овоме смо, сећате се, нас двојица често разговарали. И шта се дешава? Бранећи и титоизам и болшевизам, иако је од њих управо највише пострадала Србија, овдашњи режим, дозволићете да га назовем малоумним, усредио се, после Брозовог одласка, на Словенију. Свака антииталистичка и антикомунистичка идеја из Љубљане овде је на нож дочекивана. Званична Србија псује и пљује младе Словенце који одбијају да носе штафету и ту палицу, на тргу у Љубљани, из поруге, излажу у облику пресеченог пениса. Хистерична драма Србију кад млади Словенци проналазе и телесне сличности између Броза и Хитлера, кад пише „Младина“ да се ЈНА понаша расипнички и да војници аргатују на изградњи замка адмирала, као да су његови лични кметови... Људи кратке памети у Љубљани узвраћају тако што почињу помагати шиптарске терористе на Косову и Метохији. Чине то намерно; знају да ће повредити очни живац Србије. Овдашња власт одговара бојкотом словеначке роба. Мржња нараста као лавина. Пуцају све споне између два народа. Ви, Добрице, тих дана настојите да спасете неке мостове. Одлазите у Љубљану код тамошњих писаца и њих доводите у Београд. Узалуд. Чаша жучи је препуњена онот тренутка када се титоизма одричу и словеначки комунисти, кад прокламују вишестраначки систем и минирају Тринаести конгрес југословенске компартије. Први човек српског комунизма тај „злочин“ није могао да опрости и донео је одлуку о прогону Словеније из Југославије! Тај човек, односно његов примитивни и српској традицији непримерени пропагандни рат

против једног малог народа, увелико је заслужан за овај вулкан чемера и зла који се сручио на нашу војску под Триглавом у јуну и јулу ове године.

Опирући се слому комунизма и настојећи да његов, а тиме и свој, крај што је могуће више одгоди, власт у Србији баца удицу: прво нација, па демократија! Најпречи су, говоре они, национални интереси, национално уједињење, изградња националне куће која нам је од 1945. обуравана и рушена. Тек потом, следиће поспремање у самој кући.

Велики део нашег народа и наше интелигенције, на сву жалост, загриза тај мамац обмане и несреће. Само ретки опомињу да не могу рушиоци српства да буду његови обновитељи, и да је, напротив, одлазак комуниста и повратак демократије предуслов да бисмо, како ваља, решили и српско национално питање.

Усамљенике који говоре да фараон не избавља из ропства фараонског нико није чуо. Једном реченицом („Нико не сме да вас бије!“) олијена нација боготвори свог месију и војда. Детињасте душе, чедна и лаковерна, Србија му се бацила под ноге а он је Србију уз-

С ким сте, Добрице, и где сте то залутали?

У кратком људском веку довољно је једном бити комуниста и једном се наћи наспрам свог народа, слободе и демократије. Довољан је, сасвим, боравак на Брионима и на „Галебу“. Шта ће Вам, после свега, чамац из Пожаревца?

јахао. Тада, ето баш тада и баш тако, почело је наше пропадање.

ПРУЖИТИ МАКАР ЈЕДНУ РУКУ

Нација, па демократија! Тим бичем шиба се европско усмерење и напредна мисао. Свуда се замеће кавга и отварају сви фронтови, истовремено. Пожар се нигде не гаси, само се умножавају ватре и сукоби. Пропагандна машина српских комуниста, а Телевизија Београд и новинска кућа „Политика“ нарочито, постају фабрике мржње које ће тешко уздрмати и светосавко и демократско биће наше нације. Никада у историји наш национализам није био тако приземан и опскуран, сав у муљу кича и потоњеног укуса. Простаклук и мржња постају стубови патриотизма, а глупост јединица памети. Најгори избијају на чело колоне, а најбољи се жгигошу за „издајнике вере и нације“. Као народни спаситељи промовишу се неурачунљиви полунинтели-

генти, који се хвалишу покољима или проповедају да је српско све од Анкаре до Беча и од Тиране до Сент Андреје и Темишвара.

Такав национализам српских комуниста, болшевички и по форми и по садржају, дошао је, као поручен, сличној простоти и јаду у Хрватској, Рашкој, Словенији, Босни, Македонији. Мрак је одговарао мраку, талог талогу, и савршено је прорадио закон спојених судова југо-лудила.

Пред светом је, у овом тужном надметању, поражена готово само Србија. Зашто? Зтог тога, Добрице, што је последња пристала на вишестраначке изборе и што је на биралиштима комунистичка власт онако тријумфално победила. Проглашени смо за последњи болшевички бункер Европе и за извор свих неслобода и зала у данашњој Југославији.

Недавно, на једној књижевној трибини, сурово сте, драги Добрице, оптужени као „онај који је са обе руке гурнуо Србију у болшевизам“. Давне 1944. године толику моћ Ви нисте имали. Моћ да пружите данас макар једну руку Србији и повучете је из понора Ви, међутим, имате. На жалост, не само што ту руку не пружате, него сав свој књижевнички углед и капитал побуњеника против титоболшевизма и борца за национална права нашег народа улажете у очување постојећег режима који успешно производи само беду, смрт и међународну изолацију. Зашто, побогу?

Човек који је написао „Време смрти“ не сме, никада, смрт да проповеда. Како сте се осећали 28. јула увече, у недељу? Српска телевизија је, користећи Ваше речи у „Политици“, псовала мировни митинг у Сарајеву! „Како дивно рече велики писац...“ Тако се, атакујући на мир и разум, заклањају иза Вас наши бојовници смрти, а сумњам да су иједну. Вашу књигу прочитали или да су је разумели.

СРЦЕ ЈЕ НА ДРУГОМ МЕСТУ

Никада се српском народу нису обраћали и у његово име говорили плићи мозгови. У једној реченици кажу да су Хрвати и Словенци умоболни због тога што ЈНА проглашавају за окупаторску војску! Па, ако је српска, онда је, збиља, она за Хрвате и Словенце окупаторска. Ако није српска, а није, у чијем интересу ти плиткоумци подстичу војнике који нису Срби да беже из заједничке армије? Данас се заклињу да су за Југославију, а већ сутрадан лицитирају кога ће све и како да отпусте из Југославије. Пре подне су за споразум са Муслиманима, а после подне их гурају Хрватима.

С ким сте, Добрице, и где сте то залутали?

У кратком људском веку довољно је једном бити комуниста и једном се наћи наспрам свог народа, слободе и демократије. Довољан је, сасвим, боравак на Брионима и на „Галебу“. Шта ће Вам, после свега, чамац из Пожаревца?

Власт Вам, као ни мени, није потребна. А слава? О томе ће одлучивати читаоци наших књига, али тек када умремо. Наш живот је само грађа за непристрасне, будуће судије.

Нећете, Добрице, имати моћ да одређујете те судије и да утичете на пресуду. Живот размази неке људе, стекну одређене навике и забораве да све пролази.

Могу се сложити са Вама у томе да „вољи и машти младог света“ препустимо Србију. Али, признаћете, то нисте изговорили искрено или, пак, не познајете „вољу и машту“ наше омладине.

Не откуцава било српске младости ни у салонима, ни у склеротичној Академији наука, ни на Дедињу. То срце туче на факултетима, пред уредима за незапос-

Не откуцава било српске младости ни у салонима ни у склеротичној Академији наука ни на Дедињу. То срце туче на факултетима, пред уредима за незапослене, у гимназијама, у касарнама, у чекаоницама западних амбасада, где се чека виза за бекство из овакве Србије.

лене, у гимназијама, у касарнама, у чекаоницама западних амбасада где се чека бекство из овакве Србије.

Режим је, Добрице, 9. марта убио наду српске младости. Тога дана је ова земља, све док не оду мартовски целати, остала без своје будућности. Под окриљем режираног рата, власт у пустињу претвара све оазе демократије никле из мартовске побуне. Успешно, чак веома успешно, за сада. Ноћ пада на Србију, а стид и очај растржу је изнутра. Из тог понижења мора да груне пркос и удари гром. Нови 9. март је, Добрице, врло близу и тада ћемо сазнати ко ће неповратно да оде: они и прошлост или младост и сутра Србије?!

НАСИЛНЕ МОБИЛИЗАЦИЈЕ

Омладина неће рат, јер хоће компјутере, и хоће посао, и стан хоће, и да живи пристojно и слободно. Неће рат и због тога што за циљеве и по команди деветомартовских убица не жели да погине. Неће рат, јер размишља и осећа сасвим друкчије него српски председник. „Не знамо да радимо, али зато умемо да се тучемо“, каже он. Будалаштина, свињарија!

Не потцењујте, Добрице, те дивне и паметне младе људе. Знају више и виде даље и од Вас и од мене. Знају да у рату, за који их и Ви мобилишате, не би гинули ни за спас Србије ни Срба изван Србије. Гинули би, пре свега, за један страх и за једну амбицију. За страх од мира, јер би у миру власт прошлих људи и поредак незнања и опште хипокризије морали брзо да пропадну. Гинули би и за амбицију једног човека да створи Југославију по свом укусу и по својој мери и да, као нови државотворац, уђе у историју.

Дедови и очеви нека слушају своје унуче и синове и Србија ће бити спашена, и беда побеђена, и мржња сахрањена, и рат ће да престане. Ни хрватској омладини се не гине. И тамошњу децу су злом отровали или насилно мобилисали прошли људи из прошлог времена. И тамо једна лудачка и примитивна власт стрепи од мира. И тамо су на сцени болесне амбиције и сужени умови.

Ко би ратовао кад би они који гину бацили оружје? На бојном пољу их, сигурно, не би одменили они који су рат режирали.

Срби и Хрвати, после овог рата, морају да се разграниче. Ни Книн ни Борово не могу више ни у једном миру бити у саставу хрватске државе.

Прекидајмо рат и постављајмо те међе што пре! За столом, речима и чињеницама, а не куршумима и гробовима.

Једно, као писци, обојица морамо да знамо. Наше књиге нас никада неће амнестирати од кривице за оно што смо чинили, а нисмо смели да чинимо, и за оно што нисмо чинили, а морали смо да учинимо.

Дедови и очеви нека слушају своје унуче и синове и Србија ће бити спашена, и беда побеђена, и мржња сахрањена, и рат ће да престане. Ни хрватској омладини се не гине. И тамошњу децу су злом отровали и насилно мобилисали прошли људи из прошлог времена.

7. АВГУСТ 1991.

СКУПШТИНА ЈЕ НАЈАВИЛА УБИСТВО

ОПРОШТАЈНИ ГОВОР НА САХРАНИ БРАНИСЛАВА МАТИЋА БЕЛОГ, ПРВОГ КОМАНДАНТА СРПСКЕ ГАРДЕ, НА БЕЖАНИЈСКОМ ГРОБЉУ У БЕОГРАДУ

Драги Бели, брате, јуначе, мучениче, команданте!
Не тако давно, био си први Србин у свом граду који је хиљаде марака бесповратно поклатио за зајам за препород Србије, како су га називали. И доживео си да прекјуче, изгледа твојим парама, та иста Србија, односно њен режим унајми фашисте, кукавице, убице да те на прагу рођене куће, пред женом и децом убију...

Драги мој Бели, све велике идеје, од постања па до данас, бивају осушене да прво буду разапете. Од Христа на овамо, све што је велико морало је да заврши на Голготи. Прођимо кроз нашу историју: кога смо то великог Србина имали, а да није трновим венцом био крунисан?

СПО, којем си приступио када си схватио да они које си помагао не заслужују да буду помогнути и да воде Србију — има ту срећу или несрећу да најбољим главама плаћа идеје демократске, духовне и свеколике обнове наше нације и наше отаџбине.

Који си по реду, Бели, кога нам убијају? Навикли се, већ пола века владају на убиствима, на злочину. Мисле: увек два-три дана, па све прође... све се заборавило.

Никога нисмо заборавили! Ниједну жртву, од оснивања СПО-а до данас, нисмо заборавили и нећемо заборавити и сваку ће, кунем се, жестоко и крваво платити. Ово није позив на освету, већ, коначно и на земаљску правду, јер ја знам да небеска правда их чека и да ће горе да плате, али д'шла су времена да плаћају и овде, на земљи. Једна од тих великих идеја које су разапете јесте идеја о формирању Српске гарде као најелитније јединице српске војске, које на жалост нема. Толико си инсистирао, молио, да формирамо Српску гарду, која неће бити војска ниједне странке, него ће бити неидеолошка, нестраначка и свестраначка армија Србије, професионална, обучена и готова да брани народ и демократију. Власт Србије која се представља за некаквог спасиоца српства, та власт се идеје о формирању српске гарде и српске војске уплашила више него усташа, балиста... спољних непријатеља нашег народа. Уплашила се, јер је доведена у питање једна друга армија која није српска, која је идеолошка и представља наоружани сервис, како си често говорио — њене власти, њеног председника и њихове партије.

Ево, потрудили су се да те убију. Пампезно, готово отворено, изазивачки. Пет дана пре смрти најавили су да ће те убити, и тебе и команданта Божића и гос-

Никада, од када постојимо, једно убиство није најављено за скупштинском говорницом. Отворено је бачена рукавица презира Србији у лице.

Нећемо ми да будемо они, нећемо им дати прилику да та њихова крвава биљка расте из крви, јер што више расте из крви, све је бујнија.

подина Бркића који је дошао из Аустралије да погине за Србију. Никада, од када постојимо, једно убиство није најављено за скупштинском говорницом. Отворено је бачена рукавица презира Србији у лице. Већ и за говорницом скупштине најављују кога ће да убију и кад ће да убију.

Драги Бели, јуче сам рекао: Нећемо ми на „узије“ узвраћати „узијама“. Нећемо ми да будемо они, неће мо им дати прилику да та њихова крвава биљка расте из крви, јер што више расте из крви, све је бујнија. Нећемо им дати прилику да '91. на србоубиству чувају власт, као што су '41. на србоубиству кренули у освајање власти. Али, твој живот, твоја жртва и жртве све досадашње и убудуће неће бити заборављене, неће бити опроштене, и буди убеђен да они живе своје последње дане. Они и не знају да им је дошао крај.

Драги Бели, Српска гарда за коју си дао живот ће ускоро, веруј ми, а знам да ме чујеш и да ми верујеш, ускоро бити гарда Србије. Србија ће имати своју војску и њене најударније јединице носиће твоје име. Пријатељу мој, добротворе, брате, команданте, опраштам се од тебе, љубећи ову заставу Гарде коју си основао и за коју си пао. Нека ти је вечна хвала и Бог душу да ти прости!

16. СЕПТЕМБАР 1991.

МОРАМО СЕ ОСЛОБОДИТИ ГРЕХА

**ПИСМО ПРЕДСЕДНИКА СПО ПАТРИЈАРХУ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ ЊЕГОВОЈ
СВЕТОСТИ ГОСПОДИНУ ПАВЛУ, „СРПСКА РЕЧ“**

Ваша Светости!

Месецима већ, апостолски Ваша Светост врши опела нашим мученицима помореним пре пола века од сатанске руке хрватских усташа, чије свете мошти тек сада вадимо из јама и сахрањујемо их по обреду наше вере и нације. Светијег задатка нисте могли да се прихватите. Са нас, живих, скидате велику срамоту и грех. Нико од нас, живих, не може имати мира све док се наша мртва браћа светосавски не смире и не упокоје.

Народ српски притискаће и пратити проклетство, ако не отворимо све јаме и сва стратишта, ако не напишемо и опојемо све наше покојнике, ако ВЈЕЧНАЈА ПАМЈАТ не одјекне изнад свих безданих кречана, концлогора, бунара, река, тамница и закоровљених губилишта, изнад свих српских Голгота.

Од греха заборавља мртвих само један грех је већи: делити мртве према знаку ножа, пушке или маља целата, па неке опојавати а неке и даље прећуткивати и држати у мраку непостојања. Присиљен сам подсетити Вашу Светост да се, на жалост, управо то сада дешава. Право на вјечнују памјат додељује се мученицима пострадалим од усташа, балиста, мађарских и бугарских фашиста, а ускраћује са сасвим и једино жртвама комунистичког, партизанског, ножа и куршума.

Због тог греха, највећег греха, са многих губилишта одјекују клетве и тече побуна. Светосавско опело и гроб траже и од партизана поморени у Кочевљу, код Зиданог Моста, у Београду, Чачку, Крагујевцу, Нишу, Лесковцу, Шапцу, Краљеву, Ужицу, Новом Саду, Зајечару, Неготину и десетинама Јама Црне Горе, Лике, Босанске Крајине, Херцеговине... Само у јаму Понор код Миљевине, у лето 1945, кад је рат већ био завршен, партизани су бацили најмање 20.000 (двадесет хиљада!) голоруке младости из Србије. Зар и њих не треба извадити из понора?! А по ослобођењу Београда, за свега неколико дана, ликвидирали су 12.000 „црних тачака“, како су они називали своје жртве.

Баш у Српској патријаршији, Ваша Светости, чува се жалосни списак православних свештеника убијених од комуниста. Тај списак је само мало краћи од списка православних свештеника убијених од усташа. У мојој Херцеговини, у селу Браићевићи, партизани су поубијали српску децу, затрпавали у стајску грудину, и потом терали њихове мајке да играју и певају. Код Ко-

Да бисмо били ослобођени греха, дужни сте помоћи да натерамо власт која скрива злочин да се суочи са откопаним злочиним и да се у њему огледне!

2. Од греха заборавља мртвих само један грех је већи: делити мртве према знаку ножа, пушке или маља целата, па неке опојавати, а неке и даље прећуткивати и држати у мраку непостојања.

лашина су, крај Таре, изнад поклане браће на крст разапели пса и месту свог злочина сами дали име — Пасје гробље! На Жабљаку поубијане бацају у бунаре. У фебруару 1942, у Горњем Селу крај Никшића, присиљили су православног свештеника да ископа један гроб, да у тај гроб положи ковчег на којем је писало „народни непријатељ Исус Христос“ и да, после свега, поп одржи опело „убијеном Богу“!

Народ све памти, ништа не заборавља. Зна народ где су и партизанске јаме. Зна народ испод којих се фудбалских игралишта налазе неопојане и необележене групне гробнице од комуниста поубијаних. Памти наш народ испод којих се стамбених насеља налазе гробови...

Света обавеза свих нас, а Српске православне цркве и Ваше Светости пре свега, је да мошти тих мученика откопамо, из помора извадимо, по православном обреду сахранимо. Затражите, молим Вас, од данашње власти у Србији, која чува и наставља комунистичку идеологију и тековине, да заплемамо вјечнију памјат и њеним жртвама, свима од реда. Крените Ваша Светости, од потраге за гробом генерала Драже Михаиловића. На срамоту Србије и целог народа српског, још не знамо где је вожд Трећег српског усташа у земљу положен. Од тог гроба пут води до хиљаде, десетине хиљада тајновитих гробова у Србији, јер данашњи режим наставља да крије комунистичке злочине.

Забрањујући да истина изађе на видело, власт у Србији држи одрешене руке да исте злочине понови и већ их понавља.

Наша Црква све то види и све зна. А ћути. Трпи.

Све док је тако, све док не крену опела и изнад ратних и поратних комунистичких стратишта, све док и ти мртви не нађу свој мир, продужаваће се и трајати пострадања и проклетство живе Србије.

Да бисмо били ослобођени греха, дужни сте помоћи да натерамо власт која скрива злочин да се суочи са откопаним злочиним и да се у њему огледне! Тада ће, тек тада, Србија бити спасена. Пре тога, нико нема право да позива на свесрпску слогу, јер ње не може и неће бити изнад неопојаних и необележених гробова од српских комуниста убијене наше браће.

Вашој Светости желим дуг живот и добро здравље, на ползу наше светосавске цркве и читавог нашег народа.

**Вук Драшкович
председник СПО**

18. СЕПТЕМБАР 1991.

ДРАГИ ГИШКА, БРАТЕ, ОБИЛИЋУ, КОМАНДАНТЕ!

Надживео си 40 дана свог побратима Белог, а пре њега ћеш, ево, ући у вашу заједничку гробницу. Бели ће, за који дан, бити пренет са Божанијског гробља, да ти се придружи. Почиваћете један поред другог не у гробу, већ у — темељу. Вас двојица, пре свих осталих, заслужни сте за оснивање Српске гарде, најелитније јединице Српске војске, која ће ускоро бити основана, мора бити основана. Тој Гарди и тој Војсци темељ је у вашој гробници.

Ти и Бели нисте смрт, већ васкрсење. Вашим гробом, ви из гроба подижете Српску војску, сахрањену 1918. године.

Ово је нека небеска војска! — говорили су Личани кад су тебе и твоје гардисте упознали.

„Не, браћо“, одговарао си ти, „Ми смо само она и онаква војска коју је имала Србија, док је било Србије“.

То је војска душе девојачке, понашања свештеничког, а срца Обилића.

То је војска која брани своје, а не отима туђе.

То је војска чији команданти увек командују: „За мном, јунаци!“

То је војска која право и срећу српског народа никад не гради на неправу и несрећу ма кога.

То је војска чије заставе никада не могу бити заобљене.

Да је Србија — често си говорио — имала Српску војску оног часа кад је Хрватска добила њену усташку војску, рат би трајао кратко или га не би ни било. Само постојање Српске војске уразумило би режим у Загребу да не изазива судбину. Сели бисмо за сто и мирно, према етничкој мапи од пре геноцида, ми бисмо се са њима разграничили.

Да си говорио истину, посведочиће и усташе из Госпића са којима си се борио. Са својим малим четама „Карађорђе“, „Танаско Рајић“, „Дража Михаиловић“ и „Бели“, потиснуо си из ровова 6.500 усташа и пао, испред својих бораца, на пар корака од моста који означава западну границу Србије!

Ти ниси само темељ, ти си и — међа!

Три дана пре тебе, на домаку те међе пали су твоји гардисти Небојша Симић из Београда и Милан Делић из Крушевца. Отправљајући њихове угашене младости пут Србије, клекнуо си, у цркви Госпићкој, испред иконе Христове, и замолио: „Господе мој, учини да својим грудима заштитим све своје војнике, да ниједна мајка не остане без сина, ни сестра без брата!“

Гишка мој!

На своју мајку, на своју сестру и своју кћерку ниси мислио. Јединац си био. Нема више мушке главе у чувеној кући сердара Гавра Божовића.

И Бели је био јединац. И већина наших делија па-

ОПРОШТАЈНИ ГОВОР НА САХРАНИ КОМАНДАНТА СРПСКЕ ГАРДЕ ЂОРЂА БОЖОВИЋА ГИШКЕ, НА ЦЕНТРАЛНОМ ГРОБЉУ У БЕОГРАДУ

лих на ратиштима ових дана, од Госпића до Борова села, били су јединци.

Бела куга притисла нам Србију. За пола века болшевизма, разорили су нам село и цркву, та оба врела наше нације и вере. Данас имамо више пензионера него ћака, чешће умиремо него што се рађамо.

Зато си говорио: Србији је потребна војска кадра да, уз минималне губитке, разнесе душманина. Зато си говорио: можемо и морамо имати још обученију, још савршенију војску од оне коју данас има Израел.

Брате мој!

Пре него што си погођен од усташа у срце, од својих си, овде, погођен у душу. Од хуља, од најгорих, клеветан си у парламенту, по њиховој штампи, на њиховим екранима.

Изабрао си Госпић да буде твоје Косово и да се тамо покажемо ког су Бранковићи а ко Обилићи, ко је вјера а ко не вјера.

Откуда то проклетство у нашем народу? Од Косовске вечере мржња, завист, похлепа и злоћа најгорих шаље своје отроване стреле у највише главе и врхове Србије. Кад ти високи падну, зајаучемо и заплачемо, схвативши тек тада кога смо изгубили.

Можда тако и мора да буде. Чудни су путеви Господњи. Од Христа па наовамо, најбољи су били прогоњени и срамоћени и сваки венац славе плетен је од трња.

Погинуо си млад, премлад, на свој 36. рођендан. Да, али ти тако никад ниси рачунао време.

Шта ће — говорио си — корњачи њених 300 година, кад их проведе пузећи. Више вреди само један дан соколов.

Сваки твој дан био је дан соколов. Ни трена, никад, пред било ким, ниси пузао.

Увек си био први и све што си радио, радио си испред свих, најбоље.

Српски Покрет Обнове је поносан што му је такав витез припадао.

Ја се, данас, међутим, од тебе нећу опростити као председник СПО од члана СПО, него као српски војник од свог команданта.

Љубим, ево, ову нашу тробојку на твојом ковчегу, тробојку упрскану твојом крвљу, али незаробљену. Испраћам те, брате и витеже, Обилићу наш и команданте, у небеску Србију са покличем Српске гарде: „Живела Србија!“

Да, живела Србија! Али Србија твојих снова, јака и демократска, коју ниси дочекао, али која ће доћи, ус-коро.

Вечна ти слава и хвала.

17. ОКТОБАР 1991.

КНИН СЕ БРАНИ У БЕОГРАДУ

ОДГОВОР НА ПИТАЊА ГЛЕДАЛАЦА И ВОДИТЕЉА У ЕМИСИЈИ ЗОРАНА ОСТОЈИЋА „ИНТЕРВЈУ ГЛЕДАЛАЦА“ НА НТВ СТУДИО Б

ВОДИТЕЉ: С Вама, господине Драшковићу, почињемо нову серију политичких разговора у којима ће, уз госта, главну реч водити гледаоци. То казује и назив серије „Интервју гледалаца“. Изволите, и Ви, и гледаоци, имате реч...

Тема која ових дана заокупља највећу пажњу јавности, а о којој сам и ја у неколико наврата говорио, везана је за однос тзв. периферије и матице српства. Та тема никога не оставља равнодушним. На неки начин, она је дуго била, па и сада је, табу-тема. Не случајно. Све наше табу-теме су сличне — задиру у најболнија места једног система и једне идеологије. О чему је реч? Без обзира на окупацију и страхоте које је Србија преживела у току Другог светског рата, она је на крају тог рата имала сачуван биолошки потенцијал, сачуване су биле демократске институције, традиција, вера, Црква и монархизам. Међутим, крајем 1944. и у току 1945. године, српске пролетерске бригаде — а деведесет одсто њиховог борачког састава су Срби из српске периферије, моји Херцеговци, Црногорци, Книњани, Личани и Крајишници — форсирају Дрину и практично окупирају Србију, Михаиловићеву Србију, ројалистичку Србију и Србију која је била верна својим темељним вредностима. Њиховим доласком Србија је завијена у црно! Извршили су страховите злочине. У Београду је, за само неколико дана, убијено око дванаест хиљада људи. Сви наши градови унесрећени су од своје српске браће, од једне нове идеологије, и тада је матица Србија, на одређен начин, потпала под принудну управу своје периферије и свога народа са периферије. Педесет година трају те патње и та страдања, и сада када је Србија на путу да се врати себи и постане уставно-парламентарна монархија, као да се понавља исход рата из четрдесет пете. То нам се чак готово отворено најављује. Првоборци и водећи људи из крајина са запада поручују да су њихови момци нестрпљиви и да желе да што пре дођу у Београд и да се обрачунају са српском демократском опозицијом. Сетите се 9. марта. Господин Радован Караџић је тада изговорио нешто што је наговештај нове трагедије, која би се могла десити Србији. Рекао је да ће са милион Срба да дође у Београд да брани овдашњи посрули режим! Такав исход, да је до њега дошло, и ако до њега дође, довео би до трагичне поларизације унутар српског народа, и бојим се да бисмо се нашли на путу српско-српског рата. Претња још није отклоњена. У Србији, у којој живим двадесет осам година, први пут примећујем да мислећи људи, истакнути интелектуалци, прибегавају тер-

Теме што почиње да се говори о србијанству жели се рећи да Срби у Србији протестују што их, заправо, у сред Србије нико ништа не пита. Није први пут да је матици одузет значај који је имала и да се матица национа — а ту Срби нису једини изузетак — нађе у одређеном тренутку у некаквом неспоразуму са периферијом нације.

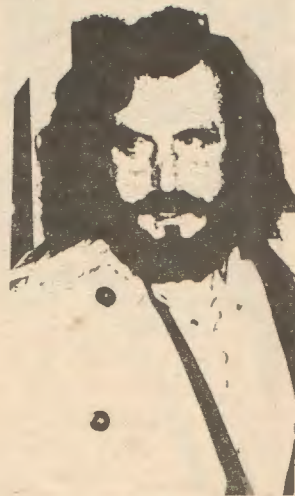
мину „Србијанац“, који се раније ретко могао чути. Теме што почиње да се говори о србијанству жели се рећи да Срби у Србији протестују што их заправо усред Србије нико ништа не пита. Није први пут да је матици одузет значај који је имала и да се матица национа — а ту Срби нису једини изузетак — нађе у одређеном тренутку у некаквом неспоразуму са периферијом нације. Тај неспоразум увек се мора решавати тако што ће периферија изаћи у сусрет захтевима матице. Отварајући ову табу-тему, ми отварамо дубља и суштаственија питања српства.

ПЕРИФЕРИЈА И МАТИЦА

ВОДИТЕЉ: Како ја схватам, Ви се не слажете са тезом да се Србија брани у Книну?

Апсолутно сте у праву. Мислим да је обрнуто. Книн се брани у Београду, у Србији. Може да не буде Книна а да буде Србије, али, не дај Боже, ако нестане Србије, неће бити ни Книна, ни Херцеговине, ни Црне Горе, ни једне крајине. Демократска Србија, која самим тим постаје јака и у светском погледу узорна, и која стиче пријатеље на међународном плану, управо је једини гарант заштите свог национа, Срба, било где на југословенским, па и светским просторима. Потичем са српске периферије, и могу рећи, а то нека сведоче Срби из данашње Хрватске и Босне и Херцеговине, да је у доба К унд К монархије, дакле, када није било Југославије и када су Срби живели у другој држави, у Хрватској излазило око педесет, што недељних а што дневних новина на српском језику, ћирилицом. У Дубровнику је, тада, штампан, латиницом, лист „Срп“, у чијем поднаслову је писало да га штампају Срби католичке вере. Сваки Србин у Хрватској, под К унд К монархијом могао је да одбије судски позив уколико није написан ћириличним писмом. Зашто је Аустрија гарантовала сва та права Србима? Само због тога што је овде, у Шумадији, и око Шумадије, постојала једна демократска краљевина, једна јака и у свету уважена Србија, која је самим својим постојањем, а нарочито демократским поретком, била гарант заштите српског народа свуда. Овде се брани Херцеговина, овде се брани Книн, а ако Србију уништимо и сведемо је на просјачки штап, ако матица изгуби интерес за периферију, та периферија неће бити ни одбрањена.

ГЛЕДАЛАЦ: Председник Србије, Слободан Милошевић, изјавио је у Москви да је Србија осудила пуч у

СССР. Међутим, СПС и СКПЈ су, као што знамо, подржали пучисте. Пошто су пуч осудили јавно Српски покрет обнове и још неке опозиционе странке, да ли то значи да се ставови председника Милошевића први пут подударјају са ставовима опозиције?

Председник Србије је, и овога пута, као много пута раније, на исти начин на који то ради његова странка, прихватио накнадно оно што је Српски покрет обнове претходно изрекао, а што су они разапињали на крст и анатемисали. Није тачно да су Социјалистичка партија Србије и држава Србија осудили пуч у Москви. Осудили су га тек сада, Милошевићевом московском изјавом. Потпредседник Социјалистичке партије Србије, господин Михаило Марковић, другог дана пуча, рекао је да је време Горбачова прошло, да је ера Горбачова прошлост, и да ово што се догађа у Русији, а пучисти су били на власти, савршено одговара Србији.

КАД ЈЕ И ПАМЕТ ИЗДАЈНИК

ВОДИТЕЉ: Шта кажете господине Драшковићу на то што Вас људи називају националним издајником и издајником Србије?

Ти исти који су ме годинама нападали због великосрпског национализма, ти исти од којих сам добио све могуће и немогуће дипломе српског националисте, чак и оног најекстремнијег по њима, проглашавају ме данас националним издајником. Ако је памет издаја глупости, ако је разложност издаја хистерије, онда ја јесам издајник; ако су људи који данас воде Србију и који се представљају као ујединитељи српства и обнове српске традиције Обилићи, онда мени не преостаје ништа друго него да будем Бранковић.

ГЛЕДАЛАЦ: Шта се то дешава с Босном и Херцеговином и да ли јој прети подела између Србије и Хрватске?

У Југославији тренутно, на жалост, имамо неколико режима које на власти одржава само хаос. Док хаос траје, они ће бити на власти, а ја бих могао да кажем и обрнуто — када они буду макнути са власти, престаће хаос. Наш народ треба само мало да се напрегне и да се присети шта је било пре само две године. Тада је од Словеније, па и од Хрватске без Туђмана, стигао предлог о реконструкцији Југославије, тако да она постане асиметрична федерација. Ондашњи режим је на то одговорио „спонтаним“ митинзима, изведени смо на улице да бисмо „изражавали протест“, машине у фабрикама су стајале, а све је одјекивало од хистерије: „Само федерација, оваква какву ми тражимо, или ништа!“ Догађаји су се одвијали како су се одвијали. Један режим је личну таштину, слепо самљубље и идеолошке предрасуде проглашавао и стављао на ниво државног разлога и националног интереса. Ево докле нас је то довело! Рат, пустош и безнађе! Ја сада постављам питање — и мислим да ћемо ускоро морати да причамо о томе — шта би било да је овај исти режим потписао оно што су Словенци нудили, и да ли би, да је то прихваћено, било хаоса, ратовања, оволико гробова, да ли би било читавог овог ужаса? Вероватно је да ничега од несреће и зла не би било, вероватно не би било ни Туђмана и свега што је он са собом донео.

ГЛЕДАТЕЉКА: Шта мислите о ономе што Војислав Шешел прича о вама?

Ја сам председник Српског покрета обнове, странке која обнавља неке врхунске и непролазне вредности у српској традицији. Једна од тих вредности је кумство. Господину чије сте име споменули крстио сам сина Николу. Ја сам Николин кум, а ако о Николином оцу не могу да кажем ништа добро, ника-

Ако је памет издаја глупости, ако је разложност издаја хистерије, онда ја јесам издајник; ако су људи који данас воде Србију и који се представљају као ујединитељи српства и обнове српске традиције Обилићи, онда мени не преостаје ништа друго него да будем Бранковић.

Ништа у политици није поразније од накнадне, задоцнеле памети. Ако се успостави дијагноза и ако се пропише лек који се мора одмах примити, а ако се лек примени тек када му истекне рок употребе, онда то није лек него је отров.

Ја све време покушавам да објасним каква је ова рат и да укажем на чињеницу да се све ово могло на други начин решити. Могу само да додам — ако не буде другог пута сем да се тучемо, без обзира што ово није мој рат, јер су га други закували, отићи ћу на фронт као обичан војник српске војске, али да су испред мене челини људи режима који су овај рат режирали, да се Дедине премести на фронт, а не да се фронт стави измишља на Дедину.

да о њему, због Николе, и због кумства, нећу рећи ништа лоше.

ГЛЕДАЛАЦ: Неоспорно је да је господин Драшковић најпознатији књижевник који је писао о геноциду над српским народом. Међутим, нешто га не видим на овим, не знам како да их назовем, „прославама“, или „поменима“, поред јама. Да ли је то зато што га не зову, или зато што не може од ових новокомпонованих Срба тамо да приступи?

Не присуствујем тим силним „прославама“ и опелима изнад јама зато што ме тамо не зову, и не само што ме не зову, него и што су људи, који су ме разапињали на крст и гурали у јама када сам проговорио о јамама и када сам својом литературом вадио наше мученике из јама, сада толико моћни да издају наредбе да нипошто не смем да дођем и да будем присутан. Када је била „прослава“ у Пребиловцима — а трагедија из Пребиловаца се протеже од „Ножа“ до „Руског конзула“ — мени су из Пребиловаца јавили да је директива Социјалистичке партије Србије и њихове сарајевске филијале, односно Српске демократске странке, што је исто, да ја тамо не смем да се појавим! Наравно, нисам отишао, али не зато што сам се уплашио њихових претњи, већ зато што доласком нисам желео да правим проблеме, пре свега због мученика, због наших несрећника који су сахрањивани тог дана.

ДА ЈЕ ПОБЕДНИК ИЗГУБИО

ГЛЕДАЛАЦ: Докле је стигла истрага и шта сте до сада сазнали о убиству Бранислава Матића-Белог, пошто у средствима јавног информисања ништа о томе не може да се сазна?

Они који воде истрагу ћуте и не саопштавају ништа, врте се у круг, тапкају у мраку. Тако мора да буде, јер представници власти која је наручила и починила убиство, треба да пронађу убицу! Али, ничија није горела до зоре, и ја мислим да није далеко дан када ће бити откривени и наручиоци и починиоци не само овог убиства и злочина, и када ће бити изведени на оптуженичку клупу.

ГЛЕДАЛАЦ: Зашто се ЈНА толико напада када је чињеница да је у њој највише Срба?

Ми од почетка инсистирамо на стварању српске војске. Да је прошле године, када је запучало у Книну, постојала српска војска и да су се српске трупе предвођене српским командантима упутиле тамо, ствар би била решена. Знам само једно: да је 9. децембра победио онај ко је изгубио, а да је изгубио онај који је победио, ми данас не бисмо имали рат и имали бисмо Србију као уставну парламентарну монархију. Што се тиче ЈНА, још у јануару 1990. ми смо инсистирали на њеној деполитизацији и уклањању петокраке као идеолошког симбола. Данас смо поздравили одлуку којом је скинута петокрака и замењена тробојком, али зашто, за име света, са толико закашњења?! Да је то учињено благовремено, углед Србије и углед Југославије, а нарочито углед те југословенске војске, био би у свету већи, а верујем да би и армијско јединство било веће. Ништа у политици није поразније од накнадне, задоцнеле памети. Ако се успостави дијагноза и ако се пропише лек који се мора одмах примити, а ако се лек примени тек када му истекне рок употребе, онда то није лек него је отров.

ГЛЕДАЛАЦ: Због чега је једино Српској гарди онемогућено да учествује на српским бојиштима?

Само због тога што је српска, што је неидеолошка, што је настраначка. Све друге такозване паравојне формације у Србији формирају се директно под диригентском палицом владајућег режима, њему директно служе и полажу рачуне. Једино је Српска гарда изузетак, и једино она представља темељ из кога ће

веома брзо нићи и васкрснути она стара славна српска војска. Због тога сам на сахрани првог команданта Српске гарде, тог дивног човека, тог Обилића, Ђорђа Божовића-Гишке, рекао да он и Бели нису гроб него васкрсење и темељ; они својом смрћу из гроба дижу српску војску, у гроб положену 1918. године. Не брините, Српска гарда и српска војска ће постојати, а Српска гарда ће бити њен најелитнији део.

ЛУДАК НА ЧЕЛУ ПОРОДИЦЕ

ВОДИТЕЉ: *Како тумачите критике које се, ту и тамо, чују, а Вама су упућене, око тог двојства: с једне стране мир, треба да прекинемо с ратом јер ће бити крви до колена, а с друге стране, Српска гарда и слање на фронт?*

Демократска Србија, економски јака, Србија која има своју војску, војску у којој нема издаје, војску којој су на фронту сигурна леђа, највећа је гаранција мира. С таквом Србијом и таквом српском војском није лако заратити. А са овом војском, уз сва уважавања толико дивних и храбрих официра и патриота у ЈНА, веома је ризично ићи у рат из више разлога. Пре два дана причао ми је младић из Славоније како је наша војска ушла у село у коме је било и српских добровољаца, и српских гардиста. Официр, капетан ЈНА, рече им: „Момци, најбоље би било да заноћите у овој кући. Кров је релативно сачуван, суво је, прострта ћебад, преноћите!“ То рече и оде, а неки мудар момак каже: „Људи, овај неће са нама овде да остане. Ми не знамо ко је он. Хајде да се преместимо“. И они се самоиницијативно пребацише у другу зграду. Те ноћи хрватским гранатама разнета је кућа у којој су, по избору капетана, требали да коначе. Ако у штабу дивизиона имате само једну кртицу, једног издајника који ће јавити другој страни где је место на коме спава двеста војника, ето катастрофе. У српској војсци тако нешто је немогуће.

ГЛЕДАЛАЦ: *Шта мислите о идеји да се тренутна ратишта, Книнска крајина, Банија, Лика, Барања и Славонија, претворе у посебну федералну јединицу у оквиру Југославије, а која не би припадала ни Србији, ни Хрватској, и која би имала своју локалну самоуправу?*

И то решење је могуће, само што та засебна федерална јединица не би имала ни триста хиљада становника, што не би имала ни темеље, ни предуслове за самостално економско и државно функционисање и живљење, него би одмах морала да буде на дотацији и на нечијим јаслама. Но, зарад мира, будућности, обуставе онога што је најстрашније — да нам гину деца — свака солуција је могућа.

ГЛЕДАЛАЦ: *Да ли господин Драшковић има још неки циљ сем борбе за власт, и зашто он сеје раздор међу Србима у тренутку када сви заједно треба да се боримо против усташа?*

Што се тиче борбе за власт, ја се борим да Српски покрет обнове, демократска и светосавска странка у српском народу, зарад тог народа узме у своје руке државно кормило, и да се заустави ово пропадање. Не бих волео да у стварности доживимо Домановићевог „Вођу“. Што се мене лично тиче, а то сви знају, одрекао сам се највеће власти — власти најчитанијег писца у српском народу, да бих се прихватио овог посла, у којем никакве личне користи немам, већ се са убеђењем жртвујем за неке идеале за које верујем да користе моме народу. Чули сте малопре — али имате људи који чују а неће да чују и који виде а неће да виде — да сам рекао како бих, да сам 9. децембра постао председник Републике, то био само месец или два, и онда се повукао, пошто би Србија добила свога

Зашто бисмо ми Срби вечито ратовали са Немцима? Немци су у Другом светском рату убили двадесет милиона Руси, а погледајте сада односе између Руси и Немаца. И од непријатеља стварај пријатеље ако водите један народ и једну државу.

Политичка стратегија режима у Србији није у стању да заврши ни два дана унапред, него се припрема између два телевизијска дневника, а толико и траје. Пре подне су за једно, поподне за нешто друго, а увече за нешто сасвим треће.

краља и вратила се својим коренима. Што се тиче питања зашто завађам Србе, то Ви најбоље знате ко их завађа. Спас Србије је, уосталом, сада у нејединству, у отпору овом режиму. Идеја о јединству је тоталитарна идеја. Ако на челу породице имате лудог човека, онда је апсурд очекивати од чланова фамилије да га беспоговорно следе. Срећа је што та идеја апсолутног јединства у српском народу никада није имала утемељење.

МОЖЕМО ДА СЕ ТУЧЕМО, АЛИ...

ГЛЕДАТЕЉКА: *Шта ће бити са децом из седамдесет хиљада постојећих српско-хрватских бракова?*

То је право питање. Како ту повући етничке границе? Лако је доћи на телевизију и рећи — не треба нам Југославија, доле Југославија, гробница српског народа. То је заиста лако, али кад питаш те људе какво решење предлажу, они стану, јер га немају. Политичка стратегија режима у Србији није у стању да заврши ни два дана унапред него се припрема између два телевизијска дневника, а толико и траје. Пре подне су за једно, по подне за нешто друго, а увече за нешто сасвим треће. Тај режим држи народ у стању пијанства, пре свега захваљујући београдској телевизији. Наш народ педесет година не иде у цркву, само пет одсто људи чита књиге и одлази у позориште. Уместо тога, наш човек, уморан, полугладан, несрећан и фрустриран, јер нема плата, седе пред екран. Рат је, он је заплашен и слуша. Чак и ако образованијем човеку, сумњичавом по карактеру, месецима понављате исту глупост, он ће на крају почети у њу да верује. Када бисмо на телевизији, због спаса народа и изналажења најоптималнијег националног решења, имали округле столове и када би се сучељавала сва мишљења из ноћи у ноћ, видели бисте како би се искристалисало нешто сасвим ново и како би се сва ова господа која нас воде, на исти начин на који Домановићев „Вођа“ предводи своју скупину, веома брзо макла са историјске сцене, у интересу Србије.

ГЛЕДАТЕЉКА: *Господине Драшковићу, мислим да је време реторике давно прошло. Докажите нам свој патриотизам тако што ћете бити на фронту и борити се са непријатељем.*

Ја све време покушавам да објасним какав је ово рат, и да укажем на чињеницу да се све ово могло на други начин решити. Могу само да додам — ако не буде другог пута сем да се тучемо, без обзира што ово није мој рат јер су га други закували, отићи ћу на фронт као обичан војник српске војске, али да су испред мене на фронту челни људи режима који су овај рат режирали, да се Дедиње премести на фронт, а не да се фронт стално измишља на Дедињу.

ЗАШТО БЕЖЕ ОД КРУНЕ?

ГЛЕДАТЕЉКА: *Да ли можете да ми кажете зашто се 9. март, на жалост, завршио онако како се завршио? Пала су два живота, претучени су многи људи, не сумњам да се учесници прогањају и даље... Зашто се није ишло до краја? Зашто се није истрајало на постављеним захтевима? Разочарана сам што је то остало недовршено.*

Ви сте разочарани, ја још више. Можда има и моје грешке, сигурно је има, што нисмо били одлучнији и упорнији. Грешка је и до неких странака које су покушале да убирају плодове победе, која није била освојена. Ви сте добро казали да је нешто почето а није довршено. Биће довршено! Деветог марта је посејано семе, а када ће да никне и када ћемо да жањемо,

видећемо. Верујем да тај дан није далеко. После деветог марта режим је учинио све да нас искористи и упропасти, да нас потисне. Њима просто као да се журило да до рата дође, да на кримила рата гасе ватре слободе и демократије зачете у Београду деветог марта.

ВОДИТЕЉ: Можете ли да објасните одлуку Председништва Српског покрета обнове у којој се говори о замрзавању рада странке?

Просто речено, то значи да нема јавних наступа и митинга. На најмању меру свели смо све оне активности које могу да допринесу некаквим „међустраничким расколима“ и све оне активности због којих би владајући режим могао сутра да манипулише у својим настојањима да се одржи на вештачким плућима тврдећи да је Српски покрет обнове кривац за све што нам се десило, па и што је од Југославије остала само Србија са Црном Гором, ако и то остане. На ову одлуку смо се, једноставно, одлучили зато што смо хтели мало да се склонимо са врата на којима смо стајали потпуно незаштитени. Све анкете и испитивања јавног мњења показују нагли скок популарности Српског покрета обнове. Њих је сада због тога ухватила паника. Србија почиње да размишља својом главом, Србија разазнаје ко је ко и ко је где води, и Србија тек сада почиње да дешифрује и да се присећа шта је то Српски покрет обнове прошле године говорио, а шта му се заправо десило. Оне претње из српских крајина, упућене Српском покрету обнове, нису упућиване због тога што их је страх да Српски покрет обнове спречава мобилизацију младих из Србије, него их је ухватио страх да се Србија не мобилише на правој страни, на страни демократије и на страни захтева да се формулишу ратни циљеви, па тек ако их прихватимо, да онда идемо у тај рат, са српском војском и са Србијом која ће имати пријатеље у свету.

ГЛЕДАТЕЉКА: Како гледате на долазак Томислава Карађорђевића у Србију?

Мени је драго што је једини живи син нашег покојног краља Александра овде, али ми није драго што није дошао заједно са престолонаследником, са главом династичке породице, Александром II Карађорђевићем, и што даје повода комунистима да га, на одређени начин, злоупотребљавају. Није комунистима стало до тога да круна припадне ономе на коме није царство. Њима је стало до тога да круна не припадне никоме. Стало им је до тога да данас мало тапшући Томислава, водајући га по телевизији и болницама да обилази рањенике — што је Александру било ускраћено — у том дивном човеку пробуде људску таштину и самољубље, да баце злу клику раздора у саму кућу Карађорђевића, да се сутра почну ругати и Томиславу и целој породици и да, захваљујући својој телевизији, својим новинарима и својој пропаганди, они стану пред Србију и кажу: „Ето видите ко су вам ти Карађорђевићи! Стриц не говори са синовцем, синовац са стрицем. То је породица свађалица и људи који се јагме око престола“. Никакве ту јагме, наравно, не може бити, јер се зна ред, и не могу комунисти да се мешају у то ко наслеђује последњег краља. То се зна — наслеђује га његов најстарији син Александар. Верујем да ће Његово Височанство принц Томислав схватити у чије је руке дошао и да ће убрзо поступити као владика Данило у „Горском вијенцу“ и рећи: „Једном сам се спуштао ја на ваше уже...“ и да ће изаћи из тих канџи.

СВИ СЕ ПОМИРИЛИ

ВОДИТЕЉ: Да ли Русија издаје Србију?

Русија не издаје Србију. Не знам шта је било у Москви за време посете председника Републике, али

Идеја о јединству је тоталитарна идеја. Ако на челу породице имате лудог човека онда је апсурд очекивати од чланова фамилије да га беспоговорно следе.

знам шта је било пре Москве. Сетите се само оне депеше Горбачова, упућене руководству војске и српском руководству.

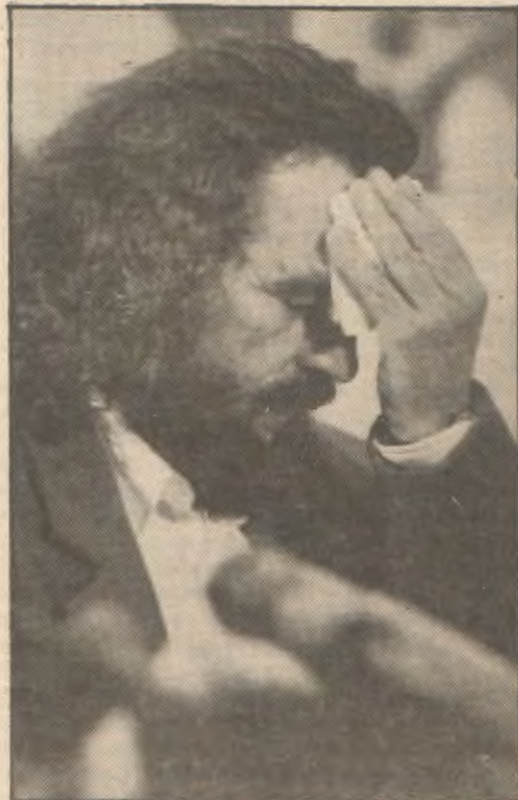
ВОДИТЕЉ: Депеша за коју је речено да није било оштрије од четрдесет осме године?

Можда су мало претерали. У сваком случају, ако су нам Немци, Мађари и Аустријанци традиционални непријатељи, свака разумна политика би чинила све да од непријатеља створи пријатеље. Зашто бисмо ми Срби вечито ратовали са Немцима! Немци су у Другом светском рату убили двадесет милиона Руса, а погледајте сада односе између Руса и Немаца. И од непријатеља стварај пријатеља ако водиш један народ и једну државу. То политика Социјалистичке партије Србије није успела, али је успела нешто што нико пре тога није, да од традиционалних пријатеља створи непријатеље. По први пут у овом веку Французи су се нашли уз Немачку и Хрватску — против Срба, и по први пут у историји Русија се јасно и децидирано није нашла уз Србију. То су последице политике која се води овде и ја не могу рећи да је Русија издала Србију, али могу да кажем да је српско руководство издало Србију, ојатило је и од ње направило гето. Омражени смо и овде и у свету. Где је ту перспектива? Српски човек не сме да буде омражен и ја нећу Србију коју ће сви да мрзе. Таква Србија је учинак памети која је сама себи циљ и која само према себи и својој ђуди и расположењу креира национални интерес.

ВОДИТЕЉ: На крају, мислите ли да има ефекта од овога што смо вечерас причали?

Када не бих веровао да има неке користи од свега овога, не бих овде ни био. Ако се бар мало стиша мржња у људима и ако се вечерас само један човек запита да ли сам ја у праву и ако се замисли над свим о чему смо говорили, а поготово ако се као последица овог разговора деси да погине само један момак мање на неком фронту, сматраћу да нисмо утраћили време и бићу срећан.

Шта би било да је овај исти режим потписао оно што су Словенци нудили и да ли би, да је то прихваћено, било хаоса, ратовања, овалко гробова, да ли би било читавог овог ужаса? Вероватно је да ничега од несреће и зла не би било, вероватно не би било ни Тудмана и свега што је он са собом донео.

25. ОКТОБАР 1991.

ПЛОТУН У БИОЛОШКО БИЋЕ НАШЕГ НАРОДА

Господине Генерале!
Месецима већ гине младост Србије на разбојиштима од Товарника до Госпића, од Вуковара до Караванки, а Ви се, колико памтим, ни једном не појависте на Телевизији, да родитељима и најближим, барем, изјавите саучешће.

Официрска, а и људска част налагала Вам је и много више — да тражите, генерале, опроштај због тих хиљада мртвачких сандука, јер је већина наших војника и старешина пала због необучености ЈНА, због ужасног командовања, због издаје и расула у војсци, а сви су погинули узалуд, за циљеве који нису били њихови и у рату до кога није морало да дође.

Онога дана када су наши мученици, односно дезертери и кукавице, како их Ви називате, јавили за касапницу код Товарника, кад је авијација и артиљерија ЈНА десетковала своје трупе, били сте дужни да дођете у телевизијски студио и клекнете, да Вас Србија види, и да поднесете оставку.

Ви сте, генерале, уместо тога, наредили хапшење и морални линч сведока издајства, неспособности и растројства у војсци, која, месецима већ, није у стању да од усташа очисти Борово насеље.

На Телевизији сте се појавили тек јуче, 23. октобра, да сав бес иscalите на мени, јер сам се усудио да узмем у заштиту младост Србије која неће у такву војску и у такав рат и која одбија да Вам, марвински послушно, даје данак у крви.

Окомили сте се на Српски покрет обнове и мене, охоло и етикетама, и то баш истога дана кад су наши момци, поново, улетели у замку код тог проклетог Товарника.

Мој протест због Вашег погрома над резервистима и њиховим старешинама у Србији назвали сте „срамним чином, равном издаји“ и запретили да ће ми због тога „судити сопствена деца“. Мирне савести чекам то суђење, и себи и Вама. Та деца Вама, већ, уосталом, суде на својеврстан начин, одбијањем да Вас следе.

Како ће нам, међутим, судити потомство, кад Ви подржавате стратегију да Србија остане без потомства, јер је гурате у тотални и фатални рат против свих у Југославији и у свету, иако знате да Србија такав рат неће, а и да га хоће, за њега није припремљена. Није, генерале Симовићу, јер нигде под капом небеском нема ни пријатеља ни савезника, економски је на издасјају, а нема ни своје Српске војске!

Тај и такав рат, који Србији натурате, није рат „за спас и славу“, како Ви кажете. То је рат за самоуништење. То је издаја сваке војне и нормалне логике, али и плотун у биолошко биће нашег народа.

Пре неколико дана, и током целог овог рата, и Ви и председник Републике Србије и председник Народне скупштине тврдили сте да Србија нема нити ће икада имати ратне циљеве у овом рату. Сада први пут тврдите да ти циљеви постоје. А и Ви и ми знамо до-

**ПИСМО МИНИСТРУ
ОДБРАНЕ
СРБИЈЕ, ГЕНЕРАЛУ
ТОМИСЛАВУ СИМОВИЋУ,
ОБЈАВЉЕНО У „БОРБИ“
И „ПОЛИТИЦИ“**

*Тај и такав рат, који
Србији натурате, није рат
„за спас и славу“, како Ви
кажете. То је рат за
самоуништење. То је
издаја сваке војне и
нормалне логике, али и
плотун у биолошко биће
нашег народа.*

*По Србији лелечу мајке и
сестре српских ратника
погинулих у рату у коме
Србије није. Не увиђате
ли колико је ова сурова
нелогичност истовремено
и оптужница против
политике која је
производи као свој
највећи домет.*

*Србија ће бити спашена
тек кад Ви и Ваши
налогодавци престанете
да је спашавате.
Зауставите се, господине
генерале! Није ваљда да
Вам је мало ужаса и
гробова.*

бро да су једини Ваши ратни циљеви да уништите Српски покрет обнове и демократску опозицију Србије, и да сачувате власт и привилегије, не питајући за цену у људским животима.

Људима није потребан нико да би им отворио очи за очигледне конфузије а и обмане.

И деветог марта, када сте, на згражање целог демократског света, на српску омладину слали транспортере, позивали сте се на интересе Србије; и сада, када ту омладину, необучену и често без оружја, шаљете под усташке транспортере, опет кажете да је то у интересу Србије.

Пре неколико месеци, Српски покрет обнове је званично затражио формирање Српске војске, што је иначе део нашег програма, а Ви сте и тај захтев проглашавали за националну издају, претећи хапшењима и одмаздом; сада, одједном, помињете да ћете формирати Српску војску.

Таква превртљивост, господине генерале, налаже само и једино оставке: и Вашу, и Владе, и Скупштине, и председника Републике.

По Србији лелечу мајке и сестре српских ратника погинулих у рату у коме Србија није.

Не увиђате ли колико је ова сурова нелогичност истовремено и оптужница против политике која је производи као свој највећи домет.

Суђења ће, претпостављам веома брзо, заиста бити, и то великог суђења, али вама који сте за рат, а не нама који смо за мир.

Тврдње да манипулишем народом нису ништа ни више ни мање него огромна увреда народа. Не слуша српска младост мене када одбија Вашу ратну логику, већ слуша сопствену памет и осећања. Прошла су заувек, господине генерале, времена када сви морају да мисле и осећају како им се нареди. Ваш напад на Српски покрет обнове, уз увреду нанету српском народу да не мисли својом већ мојом главом, један је од последњих трзаја тог времена.

И Ви и ја смо, господине генерале, пролазни. И ратни, и национални, и политички циљ мора нам бити исти: да нас надживе деца како би нас надживела Србија.

Не заборавите да нас исти људи, који су скривили ову несрећу, не могу из ње избавити, а да нас не уведу у још већу.

Србија ће бити спашена тек када је Ви и Ваши наредбодавци престанете да спашавате.

Зауставите се, господине генерале.

Није ваљда да Вам је мало ужаса и гробова.

Отписујем Вам као и Ви мени: преко Ваше штампе, радија и телевизије. Мени, наравно, није дозвољено да уђем у телевизијски студио и да Вам на исти начин одговорим. Ваши уредници ће одбити да ово писмо и објаве. Овај рат се води и да би се задржао такав поредак ствари. Неће моћи. Не бар задуго.

1. НОВЕМБАР 1991.

ХАШКИ ДОКУМЕНТ

ПИСМО ПРЕДСЕДНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СЛОБОДАНУ МИЛОШЕВИЋУ

Господине Председниче!
Интерес Србије, а и целог нашег народа, налаже Вам да прихватите хашки документ као основу за мирно решење српско—хрватског ратног сукоба и агоније свих у Југославији.

Дужни сте да ставите тачку на погубљену политику која Србе гура у рат против свих, а Србију претвара у гето без иједног савезника у Европи и читавом свету.

Хашки документ нуди све што желимо и тражи нешто и што не желимо, али он не значи пораз ни Србије ни српског народа. То је само пораз Ваше вишегодишње једносмерне и ултимативне идеолошке, државне и националне стратегије.

Од 1987. па до данас, та политика је само умножавала непријатељства и отварала нова жаришта сукоба и фронтова, не решивши ни један животни проблем нашег народа. Та политика нас је увукла у рат за који ни економски, ни демократски, ни дипломатски, ни пропагандно, ни војнички нисмо били припремљени.

Политика је вештина могућег.

Оно што смо, и без мешања Европе, лако могли јуче, данас не можемо.

Ви сте одбили и асиметричну федерацију и конфедерацију.

Одбијањем овога што данас нуди хашки документ, ризикујете да већ сутра ни то нећемо моћи да достигнемо.

Србија нема ни снаге, ни воље, ни разлога да ратује са Европом и светом. Немате право да је терате у пропаст и под тепихе бомби неке нове, међународне, „пустињске олује“. Србији је доста гробова, и инвалида, и сирочади, и беде.

Схватите и прихватите ову истину, суочите се са реалношћу и Србија ће Вас подржати. Послушајте српску омладину, која неће рат, послушајте мајке и очеве јединаца и то је, знајте, воља огромне већине у Србији.

Нема пречег националног задатка од обуставе рата и демократског и економског препорода Србије. Хашки документ нам то нуди. А онда, и само тада, кад изградимо демократску, економски снажну и од Европе и света прихваћену Србију, биће заштићен и национални интерес свих Срба на простору данашње, или већ бивше, Југославије.

Као Карођорђе данас не можемо, као Милош мо-
рамо.

*Одбијањем овога што
данас нуди хашки
документ, ризикујете да
већ сутра ни то нећемо
моћи да достигнемо.*

28. НОВЕМБАР 1991.

ПОСКИДАТИ КАПЕ И ЋУТАТИ

Не могу да честитам вуковарску победу, коју тако еуфорично слави ратном пропагандом опијена Србија. Не могу, јер нећу да се огрешим о мртве, о хиљаде мртвих, а ни о непролазни бол и несрећу свих преживелих Вуковарчана.

„Проклети били, шта су нам учинили!“ — куну преживели и Срби и Хрвати из Вуковара. При том, најчешће спомињу два имена.

Нико, изгледа, као жртва сама не уме да одреди епицентар свог страдања „Неовисна Хрватска или смрт“ — Говорио је Т. „Федерација или смрт!“ — говорио је М. Смрт је била једина станица у којој су се укрштали њихови возови. Неизбежни исход такве политике је ово што је остало од Вуковара.

То више није и никада неће бити Вуковар. Он је Хирошима и хрватског и српског безумља.

НОВИ СРЕМСКИ ФРОНТ

Први црнокошуљаши појавили су се у том граду тек крајем прошле године и од већине тамошњих Хрвата били су неприхваћени. Једном рутинском акцијом њих је Југословенска војска могла да уклони. Није то учинила. Чекало се да нарасте аждаја и да почну покољи.

Тада је, тек тада, војска кренула. Под лозинком спасавања Срба од усташа, месецима је бомбардовала град у коме је било много више цивила него усташа, а међу тим цивилима највише Срба. У Вуковару су, од усташа, гинули махом Срби. У редовима армије опет су углавном страдали Срби. Тако смо у име спаса Српства, добили нови Сремски фронт и ново Јадовно нашег народа.

Само, дакле, скрећем пажњу на чињеницу да је Вуковар највећа српска гробница у свом бесмисленом и срамном рату, што не значи да мени и сваке невине хрватске жртве није једнако жао.

Правити разлику између несреће Срба и Хрвата не само да је нечасно него је и веома тешко. Скоро половина Вуковарчана из мешовитих су српско-хрватских бракова. А у целој Југославији, бившој Југославији, за последњих 46 година склопљено је око 800.000 мешовитих бракова. Близу седам милиона људи етнички су међусобно измешани. Црнилом ће, сигурно, историја обележити све оне који су те милионе рођака гурнули у деобе и узајамно сатирање.

Сви у овој држави које више нема, а Срби и Хрвати нарочито, преживљавамо дане највеће срамоте и пада. Потомство ће пљувати на оне који су дивни, питоми и невини Вуковар упрљали црним легијама, па га, разрушеног и окрвављеног, још и прогласили хрватским Стаљинградом. Потомство ће се стидети и овог играња, овог певања, овог бекријања у граду-

ПОВОДОМ ВУКОВАРСКЕ ПОБЕДЕ, „БОРБА“

*СПС не може да влада
Србијом без помоћи
идеолошке војске, а та
војска не може да нађе
себи новог мужа, нову
државу, такозвану
окрвјену Југославију, без
подршке СПС и
провољачких услуга
српских фашиста.*

*Овде, где фашизма
никада није било, режим
га покушава промовирати
за стожерну идеју нације.*

*„Њихова“ војска су
младићи из Србије, који
су мобилисани под сакрним
другим мотивима.
Отишли су у рат да бране
српске земље, а не да
освајају туђе. Отишли су
да гину за Српство, а не
за сујету неких генерала
ни за мегаломанске
апетите оне срећне владе
из несрећног Вуковара.*

-гробу, у граду-костуру. Треба поскидати капе и ба-
рем ћутати, а не славити победу.

Мали људи, мали по думетима своје памети, али бескрајно славохлепни и властограмзиви, пожурили су да у сабласном Вуковару одрже своју „свечану седницу“ и да леш негдашњег рада, из којег су са свих страна још допирали јауци, прогласе за — своју престоницу. Нису сачекали ни да се мртви сахране. Та журба у личну срећу преко опште несреће пример је и моралног и политичког лешинарства првог реда.

СУЊЕР СМРТИ

Из мртвог Вуковара ти слављеници и ти једини победници издају команду: На Винковце, на Осијек! Прохтело им се, ето, да њихова држава — хаџијенда буде нешто пространија, па су одлучили да крену на хрватске градове. Њих и оне који стоје иза њих не занима истина да никад српски нису били ни Винковци ни Осијек. И не буду ли се — прете они предали ти хрватски градови, њихова војска ће од тих градова направити Вуковар. После Хирошиме биће и Нагасаки!

А та „њихова“ војска су младићи из Србије који су под сасвим другим мотивима мобилисани. Отишли су у рат да бране српске земље, а не да освајају туђе. Отишли су да гину за Српство, а не за сујету неких генерала ни за мегаломанске апетите оне срећне владе из унесрећеног Вуковара.

Колико је Србија у овом рату изгубила глава до сада? Зашто се крију бројке, зашто се таје имена погинулих? Изгубити данас десет хиљада војника исто је што и 1914. изгубити стотину хиљада. Тако каже демографска наука. Пре осам деценија, српска кућа је, у просеку, имала по шест пушчи дораслих младића. Данас, међутим, један војник једва да дође по једној породици.

Оне који владају данас Србијом ова статистика не занима. Председник републике још ниједном не изјави ни саучешће мајкама Србије. Само понавља да Србија није у рату. Па, ако није, изведите је из рата, из смрти, господине Председниче! Извучите све војнике из Србије испод команде оних који би да „ослобађају“ и туђе.

Србију треба спасавати од сунђера који траже све више крви. Од помрачених умова који булазне о некаквој граници Карловац — Карлобаг — Огулин — Вировитица.

Само дотле докле је наше и ни корак даље. А докле је наше показује етничка мапа из 1941. пре усташког геноцида. Дотле и Европа и свет морају да нам признају. Пређемо ли ту линију, сурово ћемо, као освајачи, бити кажњени. И многе крајине, које су наше, тада ћемо да изгубимо.

Стране трупе, неизбежно, долазе. Да чувају мир или да га успоставе. Тешко Србији ако испровоцира судбину Ирака и ако поверује да је Кина та сила која ће моћи да је заштити од међународне и економске и војничке одмазде.

За дочек „плавих шлемова“ и за скоро признање своје суверености, Хрватска се ужурбано припрема. Хапшење Параге, врховног команданта усташа, изненађује само наивне. Њему и његовим црнокошуљашима ће, због свега и пред светом, приписати све злочине над Србима, а жиг фашизма скинути са хрватског образа. Уверљиво или неуверљиво, али у политичком гамбиту вуку се и такви потези.

ФАШИЗАМ ПРЕТИ СРБИЈИ

А шта се чини у Србији? Овде, где фашизма никада није било, режим га покушава промовисати за стожерну идеју нације.

У Скупштини седе и са телевизијских екрана не силазе посланици који траже да се бомбардује атомска централа у Кршким, да се сручи товар напалм бомби на Загреб, да се и хрватска деца убијају „као кере уз бандере“!

У парламенту српском се, јавно, наручују политичка убиства, стрељања, премлаћивања, хапшења, прогони из Србије. И све се то и остварује. Члан Централне управе СПО Бранислав Матић — Бели изрешетан је на прагу своје куће. Хапсе се председници странака, а посланици демократске опозиције терају на фронт због тога што су овај рат назвали прљавим. Демолирају се просторије опозиционих странака и новинских редакција. Помрачина гута људе. Књижевник

*Под лозинком спасавања
Срба од усташа, војска је
месецима бомбардовала
град, у коме је било
много више цивила него
усташа, а међу тим
цивилима највише Срба.*

Рајко Ђурић, председник Светског конгреса Рома, морао је да бежи у иностранство. Емигрирао је, пре неки дан, и књижевник Видосав Стевановић, са обоје деце и супругом. Претходно је претучен. Фашистички СА одреди осудили су га на прогонство из Србије.

Вођа тих СА одреда, на срамоту такозване ЈНА, врши смотру њених јединица на ратиштима!

Откуда то савезништво? Отуда што су бољшевици и фашисти увек духовни и ментални рођаци, а и отуда што су их околности присиле да се међусобно испомажу.

Партизански кадар ЈНА и владајућа СПС боре се да сачувају и комунистичке темеље њихове власти и Југославију. СПС не може да влада Србијом без помоћи идеолошке војске, а та војска не може да нађе себи новог мужа, нову државу, такозвану окрњену Југославију, без подршке СПС и проводајских услуга српских фашиста.

Сви учесници овог двојног или тројног пакта панично зазиру од свега што тражи српска омладина: од демократије, од неидеолошке српске војске, од неидеолошке штампе, телевизије, правосуђа... Тај пакт тоталитаризма стрепи од власти и суда оне Србије која је 9. марта покушала да отвори капије слободе.

Под окриљем што дужег и што крвавијег рата, као да Србију 9. марта треба проредити и обогатити. Србија прошлости се свети Србији будућности. Многим старцима, који су на ивици гроба, пречи је спас идеала њихове младости од живота и младости њихове унучади.

Они се морају зауставити.

8. ДЕЦЕМБАР 1991.

ПОТАМНЕЛО ЈАГЊЕ

ГОВОР НА САВЕТОВАЊУ ОКРУЖНИХ И ОПШТИНСКИХ ОДБОРА И ЦЕНТРАЛНЕ УПРАВЕ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ У БЕОГРАДУ

Пре годину дана, 9. децембра, Србија је изгласала све оно што није желела: рат, обогањеност своје омладине, економску пропаст, беду, страх, међународну изолованост. Једна стравична пропаганда, у првом реду Телевизије Београд, учинила је да је наш народ 9. децембра прошле године, облаган и омамљен, гласао за своју пропаст, вероватно највећу у овом веку.

Кад све ово прође, после свих гробова, после свих несрећа, кад се ослободимо и такве телевизије и такве власти, Србија ће сваког 9. децембра спуштати заставе на пола копља, и то ће бити дан националне жалости.

Да није била како је било пре годину дана, овог рата не би било; да је победио Српски покрет обнове, ову несрећу бисмо, сигуран сам, избегли.

Много тога би нестало да смо ми победили. Нестало би идеолошке и неспособне Армије, нестало би идеолошког судства и идеолошке полиције, нестали би сви темељи система који нас је 1945. окренуо у разисторију. Ми бисмо максимално, онако како је записано у нашем Програму, покушали, а убеђен сам и успели, да разрешимо југословенску драму мирним путем — разговорима и преговорима, макар они трајали и годинама. Ми бисмо се користили, на добит нашег народа, оном дивном лепезом наших предлога, назначених у Програму, предлога које, захваљујући стравичној пропаганди, Србија у предизборној кампањи прошле године није чула или их је наопако чула и наопако разумела. Као што знате, отворен је био читав спектар решења — федерација, асиметрична федерација, конфедерација, регионализација, кантонизација, па и варијанта развода, али развода на људски, цивилизовани начин, за столом, без убијања, без мржње, без просипања крви. Нестало би, сигурно, да смо ми победили, брionске Југославије, али сам уверен да Југославија не би нестала.

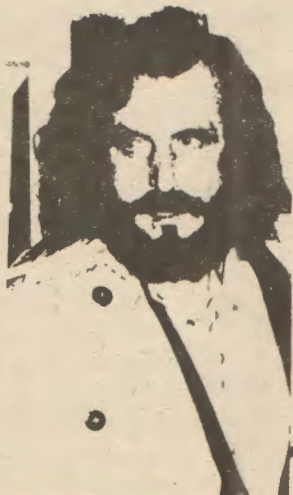
ПОЈАВИЛА СЕ ЛУДА ГЛАВА

Уочи 9. децембра ми смо на многим митинзима говорили да ће, ако Србија нама поверује 9. децембра, већ 10. децембра делегација најумнијих глава нашег народа кренути у Љубљану, у Загреб, у Сарајево, у Приштину, у Скопље, свуда, да одмах отпочне рат преговорима, да преговарамо да не бисмо ратовали.

Послушали бисмо и савет Николе Пашића дат 1919. регенту Александру, па би та прва, и ако хоћете

Кад све ово прође, после свих гробова, после свих несрећа, кад се ослободимо и такве телевизије и такве власти, Србија ће сваког 9. децембра спуштати заставе на пола копља, и то ће бити дан националне жалости. Да није било како је било пре годину дана, овог рата не би било; да је победио Српски покрет обнове, ову несрећу бисмо, сигуран сам, избегли.

Први светски рат смо већ изгубили, а они раде на томе да изгубимо и Први и Други балкански... Искрваримо, пострадаћемо, бићемо преполовљени.

и најјача делегација наше памети, отпутовала у Љубљану.

Зашто у Љубљану?

Те 1919. године вођен је један пророчки разговор између Николе Пашића и покојног регента, будућег нашег краља Александра. Пашић је рекао Александру да смо 1918. направили фаталну грешку, али не због тога што смо створили Југославију — како се данас покушава обманути српски народ — него зато што смо је на брзину и непромишљено створили, што пре него што смо је прогласили нисмо омеђали докле је наше, што нисмо уоквирили српску државу, и после са том српском државом ишли на уједињење са Хрватима и са Словенцима.

Кад смо већ, рекао је Пашић регенту Александру, такву грешку направили, онда, Ваше височанство, историјски интерес нашег народа налаже да чувамо ту Југославију, а будите убеђени да њен опстанак преваходно зависи од односа између Београда и Љубљане, између Срба и Словенаца.

Словенци су, како је тада рекао Никола Пашић, један мали, један поносан народ, са којим никада у историји нисмо имали спорова, са којим никада у историји нисмо имали злопамћења, сукоба, један народ са којим се ни територијално не додирујемо, један народ којему ми, заправо, успостављањем Југославије, стварамо државност, један народ који нас не може угрозити ни духовно, ни економски, који ми морамо учинити заинтересованим за Југославију и за заједничку државу. Све док будемо такву политику водили према Љубљани, хрватски сецесионизам ће се налазити у немогућој ситуацији, налазиће се у клештима између Србије и Словеније, и никада неће доћи у ситуацију да оствари свој сан. Не отцељује се из стомака државе, из средине државе. Словенци су западна врата, али не Југославије, него хрватског сецесионизма.

И рече, још, тада, Никола Пашић: Ако се једнога дана у нашем народу роди луда глава која ће да погази ово, која ће да Словенце отера од Југославије, од Србије, тада не само да ће се одшкринуте капије словеначком сецесионизму, него и хрватском сецесионизму, и наша држава ће почети убрзо да личи на начету чаралу која се роза, а не знамо докле ће то да траје и како ће се зауставити.

Сви се ми добро сећамо и морамо се на то подсетити због истине, да су још пре две године из Словеније стизали предлози Београду да се земља трансформише.

Нећу детаљније да помињем шта је било раније.

Пре шест, седам, осам година, између Француске 7 и оних снага које су стајале око „Младине“ и напредне словеначке интелигенције, није било никаквих разлика, и то су биле две духовне свеће, у Љубљани и у Београду.

Пре две године отуда стижу предлози о асиметричној федерацији. Овде се то дочекује на нож. Ово што сада уводи Немачка против Југославије, прво је увела Србија против Словеније. Био је то бојкот словеначке робе: фрижидера, мајонеза, гаћица, мајица,

цемпера. Ми смо као чопор извођени на улице од ове власти да демонстрирамо против најнедостojанственијег непријатеља у нашој историји — против мајоне-за, против цемпера. То су нам били прогласили за непријатеље. Садашња политика у Србији крива је за словеначки сецесионизам. То се мора отворено рећи, и то, коначно, свет зна. То све Европа зна. Много тога зна Европа, и много тога зна свет. Али, не зна, на жалост, Србија, јер је Србија изолована од Европе, изолована од света. Свет Србији представља београдска телевизија. Она кутуја. Они су је претворили у цео свет и тамо причају неку причу о свету, која је намењена Србији, и у коју и сами почињу да верују. Ми се сваки дан изненађујемо како је неко оплео по Србији.

БАЧЕНИ У ПРОШЛИ ВЕК

Из свих ових разлога, ми бисмо, дакле, прву нашу делегацију послали у Љубљану.

Разговарали бисмо, рекох, држећи се нашег Програма, и са Хрватима, и са Босанцима, и са Шиптарима, и са Македонцима, и убеђен сам да бисмо нашли мирно решење.

Почетком ове године, када је већ потекла крв, из истог Загреба, који, наравно, за ову драму није ништа мање крив, него је можда и највише крив, стижу предлози о конфедерацији, али се и они анатемису.

Чак је и оно што су нудили Алија Изетбеговић и Ки-ро Глигоров проглашено за јерес, за поткопавање Југославије, а данас би то са обе ноге и обе руке прихватили, јер ни један документ, ни Хашки, нити неки будући, неће понудити ништа на том нивоу.

Одавде је вођена политика ултиматума. Овде се у ровове закопавала политика, сујета, инацијска свест људи који немају појма шта је дипломатија и шта је државни и национални интерес. Одавде су изазивана спорења и овде су кривци што се драма затегнутих међунационалних односа, злих историјских сећања и успомена, преточила у решење у крви. Ту одговорност режима у Србији може да скида београдска телевизија, и може и вечерас да Србији понуди само овај део наших размишљања, ради нове сатанизације Српског покрета обнове, али ничија није горела до зоре.

Иду дани, примичу се дани, када ће управо на власт сама него њени страховити мегафони заглупљивања нашег народа, пре свега београдска телевизија, жестоко платити злочин почињен над српским народом.

Ми бисмо успоставили политику договарања и чврстих односа, и о томе смо прошле године непрестано говорили, што Србија није могла да чује.

Нас је чуло 890.000 људи, и толико је гласало за Српски покрет обнове.

Те прошле године, ја сам се, на митинзима, лично руковао са вероватно осамсто хиљада Срба; толико смо добили на изборима.

Једини начин да саопштимо истину, да пробијемо блокаду, да пресечемо бодљикаве жице идеолошких, политичких и моралних превара око нас, били су лични контакти.

Телевизија за нас није постојала — били смо бачени у прошли век — а служила је њима, њиховој пропаганди, њиховим лажима и обманама.

Инсистирали бисмо на економским односима, на културним везама, на културном и духовном јединству српског народа, не негирајући исто тако јединство хрватског народа, муслиманског народа, македонског народа и свих других. Изборили бисмо се и за нашу изборну поставку о пуној аутономији Срба у целој Хрватској, о територијалној аутономији са независним судством, независном полицијом, са свим оним

атрибутима које једна држава има у регионима у којима су Срби већина у Хрватској.

ЕТНИЧКИ МАФИОНИЧАРИ

Убеђен сам да бисмо успели, јер бисмо једном разумном политиком, враћањем Словенаца ка Југославији, не из љубави него из економских интереса пре свега, успостављањем толерантних односа са Сарајевом, са Скопљем, са свима, изоловали и хрватски сецесионизам, а онда бисмо снагом аргумената пред Европом и пред светом жигосали васпостављање крвавих нацистичких и усташких заставе из 1941. године. Европа би тада притекла у помоћ нама, да им те заставе скршимо. Скршила би их Европа, и не бисмо данас причали причу како су Срби народ омражен од свих само због тога што су Срби. То није тачно. То је једна од највећих обмана које режим нуди народу као одговор за све своје промашаје. Убеђен сам, такође, да би Југославија данас била формални и веома лабави савез суверених република, али сам целом лепезом аутономија, регија, кантона. Колико смо пута упозоравали да нам етничка мапа највећег дела државе личи на леопардову кожу? Измешани смо нераздвојиво, Срби, Словенци, Хрвати, Шиптари, Мађари, Муслиmani, католици, православци, Јевреји, да нема тог мафионичара који ће поштено да повуче етничке међе преко такве коже. Упозоравали смо да је само од 1945. до данас у овој Југославији склопљено око 850.000 мешовитих бракова и да у овом тренутку у овој земљи живи више од седам милиона етничких рођака. Како вући етничке границе између мужева, жена, деце, браће, сестара? Знали смо унапред какви проблеми могу да проистекну уколико се одлучимо на ту солацију. При томе, лично нисам ни једног тренутка губио из вида, и нико у руководству Српског покрета обнове, да нам је тежња да, сачувавши Југославију, створимо Велику Србију. Жао ми је што ћемо сачекати да поново дођемо у прилику да стварамо Велику Србију, али Србију коју ћемо остварити не мамем, не калашњиковима, него нашом памећу, нашим духом, нашом демократијом.

У предузећу на Западу, ако неко има 51 одсто капитала, сматра се власником. На овом југословенском простору смо биолошки најјача нација, историјски најутемељенија, имамо житницу, имамо енергетске ресурсе, имамо индустријске потенцијале, имамо најпаметније људе, најбоље писце, најбоља позоришта, војнике, ту је била шанса да створимо ту Велику Србију која ће својом демократијом, толеранцијом, начином живота, животним стандардом, духовним узлетима од темеља раскошне традиције до висина модерних европских домета, бити привлачна за све, које се нико неће одрицати него ће се јагмити да јој припада, које се нико неће плашити, Србију какву смо имали почетком овог века, па је Мустафа Голубић из Стоца долазио да нам води четничке чете да се боре против Турака због Србије која га је била омамила, у коју је био заљубљен и којој се предао. То је била шанса, цео тај југословенски простор. У најидеалнијем историјском тренутку када је пао комунизам, а с њим и све оно што је спутавало и везивало српски дух који је премоћан на овим просторима, у тренутку када су стеге пукле или почеле да пуцају, и када се указала шанса, људи који немају појма шта је српски интерес и шта је српска традиција и духовност, повели су нас у међународну изолацију, у катастрофу, у беду, у пропаст. То им никада нећемо опростити.

Да сам 9. децембра прошле године на председничким изборима победио, био бих председник Србије два, најдуже три месеца, и искористио бих то време да Србији вратим њеног краља и њену круну.

Та је армија крива што је постала удовица. Свака армија је у улози супруге, а држава јој је муж. Нико сем те војке није толико заслужио што је остала без државе-мужа. Сама је себи она кројила црнину. Сада, да би ту црнину навукла и да се не би распала, пута, тражи мужа, али и крв за своје амбиције, налазећи крв само у Србији, и купећи данак у крви само у Шумадији и Поморављу. Е, то не може!

Српска интелигенција, добар њен део, ослепела је и помаже слепилу народа, а и врх наше Цркве, добар њен део, на жалост. Наши калуђери у мантијама ходају са митраљезима по бојним пољима.

Ако вам је, господе калуђери, до митраљеза, скините мантије. Једно с другим не иде.

Али, нисмо победили, а изгубила је, на жалост, поставља се, Србија.

НОВИ ПОВРАТНИЦИ ИЗ ВИЈЕТНАМА

Какав је учинак победника за ових годину дана? Нећемо о економији; нећемо о тачкицама и рационалисаном снабдевању, које ће ступити ускоро; нећемо ни о поновном откупу и сакаћењу српског сељака, што ће такође да уследи ускоро.

О жртвама, о деци коју смо погубили, о гробовима посејаним по овој Србији, о инвалидима, о једном страховитом растројству наше нације, о синдрому који ће се звати „вуковарски“, који ће се звати „госпићки“, који ће се звати не знам како, али ће бити онакав какав је вијетнамски синдром од кога се америчка нација још опоравила није, морамо, међутим, да проговоримо.

И дан данас деси се да неко у Њујорку, у Лос Анђелесу, у Чикагу, из чиста мира излети на улицу са некаквим аутоматом, и побије десетине људи, а увек се испостави да је то повратник из Вијетнама.

Рећи ће нам да то што нас чека није толико страшно у поређењу са вредношћу коју смо бранили, а бранили смо, по њима, српски национални интерес.

Како сте га, господо, одбранили?

Чак и као велика заблуда нашег народа, она Југославија из 1918. године представљала је највећи могући споменик победи Србије над Аустроугарском у Првом светском рату. То је био споменик тој победи. Сецесионизмом Словеније и Хрватске, до кога није морало да дође, Србија је изгубила Први светски рат. Седамдесет четири године након славне победе, славна српска војска је поражена. Поразила ју је политика садашњег српског режима, можда не само његова, јер тај режим и не влада Србијом, него је Србију буквално препустио да буде талац комунистичким генералима. И шта раде даље? Шта се говори у Скупштини? Какве се све тамо претње и псовке упућују народима са којима живимо и народима поред којих живимо?

Ако имамо потпредседника владе, који стисне песнице, а напрегну му се вратне жиле, и стане мирно, као да је пионир, па рецитије и ухвати да прети Муслиманима, Македонцима, Шиптарима, Русима, Американцима, Французима, Енглезима, целом свету сем Кинезима, и да при том псује, како да водимо паметну националну стратегију и политику? Ако ми у тренутку када генерал Томислав Симовић изјављује, а синоћ је то изјавио, да су сви ратни циљеви остварени, да смо успели да војнички заштитимо оне територије на којима је наш народ у већини у Хрватској, ако је тако и ако после свега тога настављамо да газимо и нападамо туђе, хрватске градове, и ако постајемо окупатори, а постајемо, онда ћемо оваквим односом према народима са којима живимо, оваквим већ помало разбојничким односом, јер једну праведну ослободилачку борбу претварамо у окупаторску и агресорску, ускоро доћи под удар неке нове међународне „Пустинске олује“, или како ће се већ звати.

Само, тада бомбе неће гађати Тење ни Трпињу, него ће гађати Београд, Крагујевац, Краљево, Ваљево, гађаће нам Србију, гађаће нам срце нације, главу њену, а то срце и та глава ништа се не питају под овим режимом.

*То је српски војник,
његова је традиција она
коју негује Српска гарда:
срце Обилића, душа
девојачка, понашање
свештеничко.*

*Стојим на балкону
Позоришта, стојим на
споменику Кнезу, гледам,
видим лепоту, видим
најлепше, најмладе,
најумније, најхрабрије
главе наше Србије.
Знам да трећине с Трга
више нема. Поубијани су,
у инвалидским колицима
су, по затворима су!
Овај рат се користи и да
би се уништила,
проредила докрајчила,
на колена бацила, Србија
9. марта.*

СВИ ЋЕМО СТАТИ ПОД ШЉИВУ

С таквом памећу, дичећи се међународном изолацијом, хвалишући се њоме, и изазивајући трајни ка-

рантин, изазивајући међународну војну интервенцију, лажући свет на највишем нивоу, позивају се плави шлемови, а онда испод жита, преко разних харамбаша, непослушних генерала, одметнутих крајина, чини се све да они не дођу.

Свет и ту игру види.

Свим тим, заиста провоцирајући и међународну војну интервенцију против Србије, они, тобоже под заставом српског националног интереса, воде Србију у несрећу.

Први светски рат смо већ изгубили, а они раде на томе да изгубимо и Први и Други балкански...

Искрварићемо, пострадаћемо, бићемо преполовљени.

Пророк Митар Тарабић је говорио, а то као да је близу и када у пророчанства не верујемо, да ће нас у једном лудом рату, под неким лудим главама, остати таман за под шљиву!

Бићемо сведени у границе пре Куманова, пре Првог балканског рата. То је та стратегија коју нам они нуде ако не подигнемо Србију, ако јој не отворимо очи, ако се не супротставимо.

Хашки документ, онда трећа или четврта верзија, већ је далеки сан и већ га можемо само сањати. Било је некакве Југославије у том документу и он је представљао минимум онога што би сви прихватили, а значило би обуставу рата.

Ми смо тим документом, што опет скривамо од Србије, на подручју данашње Хрватске, и то на 32 одсто њене данашње територије, практично добијали две српске државе под међународним протекторатом, са српском полицијом, српским судством, без икаквих Туђманових и хрватских полицајаца, порезника, затвора, иследника, без шаховнице.

Куда ће побећи Босна? У Азију? Може ли Босна побећи?

Са запада омеђена српским крајинама, с народом — не мислим при том само на нас него и на Муслиманима — наших корена, нашег језика, наше традиције, народом који не бежи и поготово неће да бежи од дружења, од економије, од трговине, од заједничког живота, од заједничке војске, Босна је заиста неправедно нападана.

Недавно сам учествовао уживо у једној емисији Радио Сарајева, и многи Муслимани су изјављивали да би желели да виде Краљевину Србију и краља Србије, кога ће они на Баш Чаршији дочекати баклавама — то су баш Муслимани говорили — и цвећем, као пријатеља.

Све је то сад доведено под велики знак питања! Но, и када учине да изгубимо оба балканска рата, да оде Македонија, када испровоцирају да се већ од изнемогле, од искрвављене Србије отцпе Косово и Метохија, кад и то изгубимо, кад се Херцег-Босна одметне, кад можда и делове Војводине почнемо да губимо, тада ће наступити завршни чин драме и највећа несрећа: српско-српски рат.

ЗАШТО НЕМА СРБИЈЕ?

И тај окрајак српства, јер ће на крају постићи да на то спаднемо, они ће ступидно називати Југославијом.

Чули сте господина који командује српском децом, који командује шумадијском децом, иако му је земља из које је отказала гостопримство, како каже: па шта, нека остане и само Србија, нека остане Црна Гора, то ће се звати Југославијом.

И каже још тај господин да су Срби иживљен народ па им не треба више да буду Срби и не треба им више да им се држава зове Србија.

Ми, ето, треба да будемо Југославија, да после свега изгубимо и име!

На ту обогаљену Србију, њихова стратегија ће довести милион, два милиона избеглица из српских крајина, па ће се на ту Србију слећи све петокраке и оружје њихово, па ће ту Србију да претворе у логор и почеће да владају силом.

Већ то најављују, и знају да ће тако да буде.

Један генерал каже, у Книнској крајини, на српском ратишту, мислећи на двоглавог белог орла, и ово: „Мичите то са главе, за мене између тог вашег симбола и шаховнице нема разлике!“ Тај генерал води Србе, а неће двоглавог белог орла Немањина! Радије ће певати, радије ће стајати мирно уз италијанску химну, можда и уз „Лијепу нашу“, него уз ону једину нашу „Боже правде“.

Већ се, ето, припремају за обрачун између двоглавог орла и њихове крваве звезде.

То нуде Србији и на томе ће се завршити њихово српство.

Тај горки пехар нас неће мимоићи ако их, господо, на време, сад, свом снагом, не опоменемо, ако им не запретимо, ако их не покушамо зауставити.

Где је Србија? Нема је.

По Уставу Србије, председник Републике и Народна скупштина су врховни органи власти и они одлучују о рату и о миру, а о томе они ништа нису одлучивали, нити имају намеру да одлучују.

Кажу — Србија није у рату.

Напросто, Србија је, само што не кажу, предата у руке генералима једне туђе, једне стране идеолошке војске, која није српска.

Нашу децу, младост Шумадије, Поморавља, Вељкове Крајине, младост целе Србије, генерали једне војске која није српска, без икаквог питања председника Републике и Скупштине, воде на касапницу докле им је воља, а како ствари стоје, могу да побију сву омладину и да даље слушамо оне увредљиве приче са скупштинске говорнице како нисмо у рату. А ова Србија је под гробовима.

Остасосмо без најскупљих, без најмлађих глава, а нисмо у рату!

И посланици Скупштине добијају позиве за мобилизацију од те војске која је, у тренутку када се распала Југославија, а она се већ распала, за нас паравојна формација.

Ми зато хоћемо српску војску.

Нека опросте честити и храбри људи, честити и храбри официри, али, њима је место у српској војсци. Под принудном смо управом те туђе армије.

Та је армија крива што је постала удовица. Свака армија је у улози супруге, а држава јој је муж. Нико сем те војске није толико заслужан што је остала без државе-мужа. Сама је себи она скројила црнину. Сада, да би ту црнину навукла и да се не би распала, лута, тражи мужа, али и крв за своје амбиције, налазећи крв само у Србији, и купећи данак у крви само у Шумадији и Поморављу.

Е, то не може!

Ако морамо да гинемо, гинућемо под својом војском, ако мора да гине само Србија, онда ћемо имати и само српску војску.

Остварени су, кажу, ратни циљеви.

Генерал који то објављује хода нишким Универзитетом и позива омладину да буду амбасадори рата!

Тешко земљи где министри рата навраћају на универзитете, уместо да тамо навраћају научници, нобеловци, писци, министри културе! Тешко земљи која тврди да друга страна, с којом ратује, ангажује криминалце из затвора и међународне плаћенике. Па, та земља празни затворе, а не универзитете.

Знао сам да се са народом може манипулисати, а ни слутио нисам да са једним бројем људи, који су дојуче несумњиво представљали по општем поимању соли наше националне свести и наше националне па-

**Опет ће неке Шесте
личке, неке Седме
баничке, неке Четврте
црногорске, не знам које
Херцеговачке, прећи
Дрину, да ударе на
Шумадију и Поморавље.
Претило се тиме и 9.
марта.**

мети, може такође манипулисати.

Српска интелигенција, добар њен део, ослепела је и помаже слепилу народа, а и врх наше Цркве, добар њен део, на жалост. Наши калуђери у мантијама ходају са митраљезима по бојним пољима.

Ако вам је, господо калуђери, до митраљеза, скините мантије. Једно с другим не иде.

Ми смо до почетка овога рата били уз десну страну Бога. Можда у крилу Светог Саве. Били смо јагње из Јовановог откровења. Јагње које суди и отвара књигу од седам печата. Народ заклан, невино пострадао, чист као сунце, као заклано јагње. Овим ратом, злочини безумља су севнули и са наше стране. Јагње српско крај бољшеј престолоа је потамнело.

Злочину над нама од пре пола века дат је на одређен начин алиби, или лепше име.

Учинили смо да свету, с обзиром да немамо памети — имамо је, али не може да дође до изражаја! — нећемо умети да објаснимо шта се радило онда и шта се ради сада.

Свет ће наредних пола века прочитати о српском злочину.

Већ се чита о нама као народу који прави геноцид. Не правимо геноцид.

До пре неколико дана, без обзира на све, пуцало се и рушило само тамо где је наше. Сва разарања, сва пустош коју видите, све је то српски етнички простор.

И то је звана слобода?!

Хрватска села нису још срушена, ни градови, сем Дубровника, ширег језгра његовога, сем Задра, Шибеника... То с тим градовима је велика мрља, то никада српска војска урадила не би.

Српска војска никада не би загазила у туђе, а ова је загазила и у туђе; српска војска никада не би убила заробљеника, а у овој војсци се убијају заробљеници.

Убијају се заробљеници и на другој страни, али то је традиција њихове стране, традиција српске војске то никада није била.

О том убијању заробљеника слушали смо са екрана београдске телевизије. Слушали смо још грозније ствари. Позивају се идиоти у униформама тобоже српским, и причају да кољу. Надам се, и молим се Богу, да лажу, јер им је памет тако кратка, и кад им лице видим, тима који се хвале да им не претече нико, да то они све под каму, верујем да лажу и да то не раде. Надам се, молим се Богу да лажу. Али, ако не лажу, пред нама је велики посао испуњења у име нашег народа.

То не сме да се ради ни под којим околностима.

ТРЕЋИНЕ ВИШЕ НЕМА

Један бугарски мајор, заробљен 1915. године, испровоцирао је српског мајора да га убије. Испровоцирао га је тако што му је показао дршку од ножа, од бојанета, коју је направио од виличне кости закланог српског војника, кога је лично заклао. Рекао је, показујући ту дршку: „Да сам заробио ја тебе, направио бих још корица за бојанете од твоје вилице“. Језива дрскост сузила је свест нашег мајора, потегло је пиштољ и убио је бугарског официра. Осуђен је на смрт од стране Прекода суда наше војске. Врховни командант, престолонаследник Александар ипак га је помиловао и рашчинио у обичног редова. Прешао је, као редов, Албанију, Солунски фронт, сву ту Голготу. Демобилисао се тек 1921. и прво што је урадио — направио је недалеко од Чачка, у свом селу, малу капелу, где је ишао да се моли за душу убијеног бугарског мајора.

То је српски војник, његова је традиција она коју негује Српска гарда: срце Обилића, душа девојачка, понашање свештеничко.

**Србија никада никада
није питала одакле је,
Србија је најневиније,
најчистије, најлепше дете
које може да постоји. Она
верује, бескрајно верује.**

**Таква Србија и овакав
однос према Србији
направили су данак од
мене, човека са
периферије, Србијанца. Ја
хоћу да истакнем то своје
србијанство.**

**Мора се схватити да се
Србија не брани у Книну,
већ да се Книн брани у
Србији.**

Режим је унајмио огромну већину такозваних опозиционих странака, од којих су неке отворено фашистичке. Режим чини све да огади време мира. Мир, то је крај тога режима. Али, овакво ванредно стање, ратна атмосфера, психоза страха, психоза смрти, погодан терен за трговину националном несрећом, за умножавање несреће, то је начин да они остану на власти.

Од када је почела њихова слава, њихова политика водила се на следећи начин: имаш мали проблем и реши га тако што ћеш створити још већи проблем.

Они стално неком већом несрећом закопавају ону претходну, не отклањају је, него само чине да се заборава.

Толико пута сам се враћао на 9. март ове године.

Стојим на балкону Позоришта, стојим на споменику Кнезу, гледам, видим лепоту, видим најлепше, најмлађе, најумније, најхрабрије главе наше Србије.

Знам да трећине с Трга више нема, Поубијани су, у инвалидским количима су, по затворима су!

Овај рат се користи и да би се уништила, проредила докрајчила, на колена бацила, Србија 9. марта.

Оно Ушће убија 9. март.

Не знам да је, од када се пише српска историја, постојала генерација несрпских дедова. Шта им је? Ко су? Одакле су дошли? Вуку се са скупа на скуп, арлаучу да сруше Беч, да сруше Берлин, а једва иду! Гурају своју крв, своје унуке да изгину. Чини ми се, многи то чине и злурадо. Ушће је и 10. марта хтело да крене директно на Теразије, да се обрачуна. Сада за то нема потребе. Теразије су расејане по бојним пољима изложеним минама, изложеним куршумима. Надам се, чврсто верујем, да куршуми долазе ипак само са једне стране. Али, Теразија нестаје, оног нашег Трга нестаје, сваким даном све је мањи. Зашто, господе? Како ћемо сутра живети у Србији? Ко ће сутра живети у Србији? Зар само старци, зар само они?

Шта нам је чинити?

Рат је онемогућио многе комуникације. Просто вас молим, да вас оптеретим, да вас изазовем на полемику, с обзиром да ово о чему будемо овде данас говорили сутра треба да пренесете Србији.

Шта нам је, заиста, чинити?

КО ЈЕ ПОРУШИО СРБИЈУ?

Ми, најпре, морамо јасно и гласно да кажемо шта је матица српског народа, где је та матица. Ми морамо да кажемо да они чују и да знају да ми знамо где је срце, где је глава нашег народа.

Од Карађорђа, да не идем даље у прошлост, па преко Гарашаниновог „Начертанија“, од Мољевића и генерала Михаиловића, увек се савршено знало да је овде у Србији срце нашег народа, да је овде матица, при чему није занемаривана и одбацивана српска периферија.

Оно најстравиције што се десило, десило се не 1941. када је бомбардован Београд, него 1944. када је Београд ослобађан.

Генерал Михаиловић, Милан Недић, успели су, сваки на свој начин, да сачувају Србију у оном ратном вихору. Да је сачувају биолошки, морално, да сачувају њену част и да одаве из Србије бране Србе од злочина на периферији српства, да кажњавају злочинце и да отворе срце ове Србије за више од пола милиона избеглица, које су у оним ратним условима стигле, и Србија их је пригрлила. Данас их, вероватно, не би било међу живима да није било Србије. Генерал Михаиловић је сачувао ту домаћинску Србију, сачувао је војску, сачувао је част, веру.

Кобне 1944. године преко Дрине долазе пролетерске бригаде. Из моје Херцеговине, из Црне Горе, из

После свега чему смо излагали и чему смо изложени, јунаштво је бити члан Српског покрета обнове.

Српски покрет обнове је увучен у рат. Ово је тужан рат. Увучени смо у њега како га нисмо желели. Наша омладина га носи на својим плећима и плаћа га својим животима. Највише је наше младости на фронтима.

Книнске крајине, из Босанске крајине. Долазе Срби са периферије! У тим бригадама је деведесет девет одсто Срба. Долазе наша браћа са периферије српства и окупирају матицу! Тада почиње голгота Србије.

Нису Немци погасили крсне свеће по Србији, нису порушили цркве; нису побили српску интелигенцију; нису Немци успели да убију Михаиловића, нису Немци по Србији за време рата примали у њихов Гестапо оне који су скакали на попове, чупали браде.

То су чинили ови који су дошли.

Дванаест хиљада Срба у Београду убијено је од Срба са периферије за само неколико дана по ослобођењу Београда.

Показали су се и као убице, и као отимачи туђе имовине.

Србија је пострадала тада од својих. Пола века стење под браћом.

Не делим ја Србе, причам само истиниту причу.

И таман када се појавио Српски покрет обнове са идеалом да обнови оно што нам је отето, што нам је порушено од многих, а понајвише од наше браће из пролетерских бригада, кренуо је овај рат; и кренула је њихова амбиција да понове 1944. годину, чиме се и отворено прети.

Председник босанско-херцеговачке Српске демократске странке жури тада са изјавом да води милион Срба да бране овдашњи режим. Срам га било! Води милион Срба из Босне на децу Шумадије, на децу Србије, а кукају и преклињу да им Шумадија шаље крв.

Погледајмо ко гине на фронтима — деца Србије крваве.

Србија чини све што може. Нећу да делим српство. Ја сам човек са српске периферије, али свестан националног интереса, свестан сам тога да ће моје Херцеговине бити, да ће Лике бити, и Книна да ће бити, и Пакраца, и Романије, само ако има Шумадије! Ако уништим Шумадију, ово друго пада само од себе.

Овде је њива, тамо је саксија; овде је срце, тамо је крвоток.

Данас Србију не пита нико ништа. То је једна страховита неправда према овом најдивнијем делу нашег народа. Опет нећу да грешим душу, али, ако има где толико много и бескрајно Светосавља и душе, ако има где спремности да се помогне тој Србији, има је овде, у нама!

Нека опросте моји Срби из Мостара, Невесиња, из Бања Луке, тамо неко из Крагујевца да буде директор или председник општине нема велике шансе, проћи ће, можда, поред Муслимана, али му неће дати Срби.

КНИН СЕ БРАНИ У БЕОГРАДУ

Направимо ми од наше Србије демократску, економски јаку земљу, воздигнимо је, васкрснимо њену домаћинску кућу, наше цркве, наше обичаје, нашу демократију, направимо је краљевином, стекнимо пријатеље и овде у кући и у свету, и тог тренутка, без испаленог метка, таква јака Србија браниће Книн, браниће Србе и у Берлину.

Док то не будемо схватили, док ми будемо периферију проглашавали за центар, а над центром се иживљавали и препуштали га генералима да купују децу Србије како им воља, срљамо у несрећу.

О томе да је Српски покрет обнове за мировне снаге Уједињених нација — а давали смо и таква значајна саопштења — није потребно да говорим.

Морамо да опоменемо, и на нашим скуповима по општинама, по месним одборима, да нас чују, да им више не дамо децу, да смо их прозрели, да су сунђер коме није довољно крви.

Нећемо да деца Србије буду крв за сунђер једног пропалог света.

Учинимо све да те међународне реесе keeping forces дођу што пре, јер ако не дођу трупе које одржавају мир доћи ће оне као у Ираку, које су правиле мир, доћи ће реесе making forces и наћи ћемо се на удару војничке одмазде света.

Неће онда нико гађати моје село у Херцеговини. И нема га на мапи тих генералштабова. Гађаће наш Крагујевац, наше Ваљево, наш Београд!

За разлику од оних који воде Србију, свет зна где је срце, где је мозак, где је снага, и ту ће прво да гађају.

То им не смео дозволити.

Поручимо им да одбијамо да будемо таоци Југословенске народне армије и њених идеолошких снова и сомнабулија! Хоћемо српску војску! Та идеја је, од почетка, записана у Програму Српског покрета обнове. Ми смо се, преко посланика, посебним саопштењима, обраћали председнику Републике, Народној скупштини, молили и преклињали да се српска војска створи што пре, али они то као да не чују. Борис Јељцин је већ формирао руску гарду, и тако се зове. Рекао је на седници Врховног Совјета, којој сам присуствовао, да се руска гарда формира одмах као елитна трупа, али да ће оног часа када било ко у СССР формира своју војску, и Русија одмах одговорити стварањем руске војске. Био сам срећан што је макар тај наш велики братски народ послушао савете и препоруке из Програма Српског покрета обнове.

Наша отаџбина је, на жалост, gluva, она се плаши, њен режим се плаши, српске војске, јер ће бити српска, јер ће бити неидеолошка, јер ће јој врховни командант бити онај који ће убрзо да дође.

Снага овог режима је у туђој војсци и у пропалим знаковима из прошлости.

Зато толико опирање, зато толико кињење само српских гардиста, који су потпуно одбачени. Сви други добровољци добијају и некакве надокнаде као и њихове породице, а то не добија једино Српска гарда, која је најбројнија, с којом Српски покрет обнове нема ништа више сем пукe чињенице да је највећи део бораца из Српског покрета обнове, јер је и највећи део српске омладине у Српском покрету обнове. Па, највише је Српског покрета обнове и у трупaма Југословенске народне армије, у добровољачким и у свим другим јединицама, јер младост Србије зна на чијој је страни. Српски покрет обнове је увучен у рат. Ово је туђи рат. Увучено смо у њега, иако га нисмо желели. Наша омладина га носи на својим плећима и плаћа га својим животима. Највише је наше младости на фронтима. Највише је гробова Српског покрета обнове. Највише је инвалидских колица Српског покрета обнове. Где су војници владајуће странке? Где су ти дедови? Ко добија позиве под присилном мобилизацијом, тобоже под фирмом добровољаштва? Где су на фронту деца генерала? Где су ти силни официри, подофицири, поручници? Где су деца функционера?

Срце човеку да пукне кад дође и види собу три са три, отац радник, ливница више не ради, јединца сина имају, и ту упадају да узму јединца!

Причају, размећу се питањем, како је Србија могла 1914. да да толико војника?

Па, могла је, господо!

Није било српске куће без пет, шест мушких глава. Наш Војвода Мишић је био тринаесто дете у породици. Данас свака друга кућа има јединца, многе немају никога.

Чија је то кривица?

Оних који су 1944. прешли Дрину, што су нам уништили кућу, разорили Србију, уништили нам оба извора нације, и цркву и село, и веру, и све, и довели нас и без рата на ивицу биолошког инвалидитета, у ситуацију да имамо више пензионера него ђака и више

**Председник
босанско-херцеговачке
Српске демократске
странке жури тада са
изјавом да води милион
Срба да бране овдашњи
режим. Срам га било!
Води милион Срба из
Босне на децу Шумадије,
на децу Србије, а кукају
и преклињу да им
Шумадија шаље крв.**

**Не знам да је, одкада се
пише српска историја,
постојала генерација
несрпских дедова. Шта
им је? Ко су? Одакле су
дошли? Вуку се са скупа
на скуп, арлачу да
сруше беч да сруше
Берлин, а једва иду!
Гурају своју крв, своје
унуке да изгину.**

годишње у земљу пободених крстова него што у овој Србији заљуљамо колевки.

И на такву Србију, коју су они створили, онда наведе тај свој крвави сунђер, који хоће крв и јединце. Сваки други погинули је јединац. То значи, ако смо изгубили хиљаду, то је као да смо 1914. изгубили десет хиљада. Ако данас падне десет хиљада, то је као 1914. сто хиљада и још горе. Јер, ако данас погине пет војника, шест војника, три породице су за сва време-на уништене. За које идеале?

Ону нашу децу која су у првом налету била раскомадана од артиљерије Југословенске народне армије, која по пет, шест дана нису добила да једу, која су на фронт ишла без муниције и која су напуштала тај фронт и због тога јер им се поврх свега пуцало с леђа да се опомену, сунђераши су прогласили за дезертере, и синоћ се њихов генерал хвалише како је десет хиљада кривичних поступака у Србији у току!

Добијамо писма — исповести мученика из војних затвора.

Десет хиљада кривичних поступака! Сјајно. Имаћете, господо, ускоро, сто хиљада, милион.

Сва Србија ће ускоро бити против вас.

Честитам вам, свима вама из првих редова наше странке, на трпељивости, на патњама, честитам вам на свему што трпите, нарочито у унутрашњости.

Ми смо савест и једина узданица нашег народа, једина лампа у мраку.

КЊИГА ОД ТРИ СЛОВА

Путујем светом и дружим се овде са светом — да није Српског покрета обнове, тај свет би веровао да је у Србији потпуни мрак.

Ми смо узданица Србије и пред светом који нас не мрзи. Нико не бежи од Србије, беже од оних који данас воде Србију. Ми смо браниоци Србије пред тим светом, који због нас, надам се, знајући за нас, ипак неће сутра послати бомбардере на српске градове, јер би погодио нас, а ми представљамо највећи део, најчаснији и најдемократскији део нашег народа.

Када Српски покрет обнове стане на кормило Србије, а иде тај дан и брзо ће доћи, видећете да ли ће бити економских блокада, видећете хоће ли се тада спрдати са Србијом, хоће ли тада у Паризу, у Лондону, у Москви чак, бити срамота казати да си Србин.

Свака паметна политика настоји да и непријатеља претвори у пријатеља. Од ове политике, од ове памети српске, излишно је нечем таквом се надати. Али, и сам нисам могао да верујем да ће бити толико способни да све наше традиционалне пријатеље претворе у непријатеље, да нас изолују као лепрозаријум, и да нам причају приче о најмногољуднијој Кини која стоји иза Србије.

Тешко Србији док је то тако.

Када се вратите с овог Саветовања, објашњавајте људима нашу политику. Ми немамо телевизију. Будите телевизија Српског покрета обнове. Објашњавајте толерантно. Онако како ми морамо, како нас Програм и име обавезују. Много је дивних, заведених, ослепљених људи. Објашњавајте свима. Будите апостоли, будите просветитељи. Отварајте Србији очи, тумачите јој удес, несрећу која јој се припрема, да би се Србија брже тргла и несрећни супротставила. Радите на јачању јединства опозиције, демократске, наравно. На три странке је књига спала, на толико слова, али је и то довољно.

Хвала вам још једном, у име традиције, у име чести, у име храбрости и витештва нашег народа.

12. ЈАНУАР 1992.

ПРОЗРАЧНЕ ГРАНИЦЕ

Никада боље нисам разумео тезу тзв. америчке антипсихијатријске школе — да се понекад до памети стиге преко лудила — као на примеру ове земље. Много раније, а чини ми се и много лепше, то је рекао и Лав Шестов.

„Онога тренутка када зло покаже своју суштину“, вели Шестов, „оно почиње да ради у корист добра“.

У овој земљи лудила је доста, а зло је, нарочито у Хрватској, и превише показало своју суштину, па је на одређен начин почело да ради у корист добра.

Надајмо се, бар, да је тако.

Желео бих да изразим задовољство што су се у понећему подудариле тезе председника Босне и Херцеговине, господина Алије Изетбеговића, са оним што је, следећи свој Програм, а вођен принципима реалности, Српски покрет обнове предложио пре више од месец дана.

Изазак из лавиринта у коме смо, и без фењера, и без разумних водича, излазак из ове агоније пуне претњи да ће се стално увећавати, није немогућ.

Страхујем, само, да за то нема подједнаке воље на свим странама. Мора нам бити јасно, као прво, да Југославије више нема. Дотле смо стигли, одатле ваља почињати.

ПЛАЦ И ГРАЂА

Можемо то да примимо са мање или више сентименталности, или задовољства, у зависности какав је ко однос имао према Југославији — ја нисам срећан што се урушила у саму себе — али не можемо, јер немамо времена, да се бавимо питањем зашто се то догодило и ко је први потпалио фитиљ.

У великој стисци смо за такве анализе.

Те приче, у овом часу, не служе ничему.

Оно што морамо да схватимо јесте да Југославије не може бити ни као крње, ни као скраћене, ни као сужена, а поготово је не може бити, ни овакве, ни онакве, никакве, на силу.

Нас, међутим, има.

Нестанком Југославије нисмо нестали ми, није нестало овај географски простор, а ни етничка слика на њему, није нестала чињеница да овде живе људи истог језика, мање више исте традиције, културе, прошлости и вероватно исте будућности.

Плац је ту, дакле, а ту је и грађа

Нестанком државе коју смо имали, узимајући све ово у обзир, нису нестале потребе и није нестала памет да створимо неку другу државу, можда срећнију од оне у којој смо до сада живели.

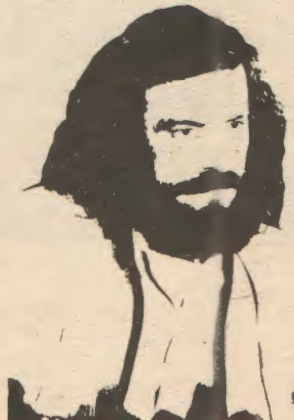
Пут су донекле трасирали у Минску и Алма Ати, а можда и на Малти, мудри политичари у сличној невољи као што је наша.

Да бисмо знали шта хоћемо, дужност нам је да знамо шта нећемо. Јасно нам је, ваљда, да нећемо Вуковар, јасно нам је, ваљда, да је свако насиље рушење наше будућности и да би свака употреба силе у Босни и Херцеговини значила, у најмању руку, да ће пола овога народа отићи у збогове а земља личити на Вуковар, и да ће се пламен тоталног рата пренети на

ГОВОР НА ОКРУГЛОМ СТОЛУ ВЛАСТИ И ОПОЗИЦИЈЕ У САРАЈЕВУ

*Нестанком Југославије
нисмо нестали ми, није
нестало овај географски
простор, а ни етничка
слика на њему, није
нестала чињеница да
овде живе људи истог
језика, мање више исте
традиције, културе
прошлости и вероватно
исте будућности. Плац је
ту, дакле, а ту је и грађа.*

*Не треба много памети па
да се схвати да у Босни и
Херцеговини три државе
не могу да се породе.
Кад се три државе нађу у
једној, а све три хоће да
заузму простор колико
има та једна цела, све
три хоће не много него
највише, настаће тескоба
с кобним последицама.
Физички је то просто
неизводљиво.*

Балкан, па и шире, на руске и украјинске степе, што би угрозило и светски мир.

То нећемо.

ИСТОРИЈА СВЕ УДЕСИЛА

Нешто друго, што до тога може да доведе, не смемо. О границама између заједнице јужнословенских држава — а ја мислим на четири државе, на Босну и Херцеговину, Србију, Црну Гору и Македонију — овде је реч.

Тим границама нема места нигде сем на мапи. Не смемо никада пристати, ни ви из Босне, ни ми из Србије, да нас на Дрини ико претреса и тражи нам пасоше, да пред нама подижу икакве граничне рампе, нити да тамо гледамо икакве граничаре.

То треба да буду прозрачне границе, којих на терену нема, а има их само на мапи.

На простору ове четири једнако равноправне и једнако суверене државе мора да постоји јединствено тржиште, да постоји несметано кретање људи, робе и капитала, културе, идеја, на принципима Европске заједнице и с циљем да сви што брже постанемо њен део.

Монета би, чини ми се, морала да буде јединствена. И нема разлога да тако не буде.

Монетарна политика је, на крају крајева, кад се одбаце сви украси државе, сва звона и прапорци, сва државна и државотворна престижна лудила, једини поуздан знак озбиљне државе.

Национална измешаност обавезује нас да мудро и без зазора једних од других обезбедимо духовно и културно јединство међу народима који буду живели у ове четири, а у другој варијанти шест, чланица заједнице. Границе не смеју спречити пуно духовно и културно јединство Срба из Босанске крајине, из Книнске крајине, Срба из Сарајева, Срба из Херцеговине, са Србима из Црне Горе и Србије. Исто важи и за Муслимане, и за друге.

За ову четворочлану заједницу посебно су заинтересована два водећа народа у њој, а то су Срби и Муслимани, јер је историја удесила, да смо на исти начин и на истом простору расејани и међусобно измешани. Подизање некаквих кинеских или било каквих других зидова, некаквих тврђава међа с пушкарницама и злим погледима, значило би аутоматски разграђивање и српског и муслиманског бића.

Срећна је околност, и добро је, да су два највећа народа на развалини Југославије, Срби и Муслимани, бар за сада против тога да се ова већ довољно болна развалина даље економски, културно и духовно разграђује.

Сигуран сам: да је ово и формула и форма да живимо боље него што смо живели у досадашњој Југославији, под условом да добра воља и мудрост надвладају страсти.

Проблем армије, до јуче једне од најмоћнијих у Европи, а данас у казану сопствених идеолошких и других заблуда, спада у проблеме за хитно решавање.

Добро је што господин Алија Изетбеговић нуди план за то, и што с њим излази јавно.

У плану лорда Карингтона о судбини ЈНА се не говори ништа и тај Карингтонов план је мањкав пре свега због тога.

Можемо ми колико хоћемо да се љутимо на армију, да јој упућујемо приговоре, да је доводимо у сумњу као институцију, али не можемо затворити очи пред чињеницом да та армија постоји.

Њена моћ у војном смислу и даље је, упркос свему, велика.

Хиљаде подофицира, официра и генерала, и њихове породице, не смеју бити одбачени.

У традицији свих цивилизованих народа је да се поштује људска част.

ВОЈСКА И НАЦИОНАЛНА МАПА

Нико нема право да тим људима у војсци одриче и официрску част.

Ниједан генерал неће пристати да буде портир или да продаје семенке, да буде професионално и егзистенцијално бачен на спруд и понижен, док му је макар једна једина ракета при руци.

Објективна војна моћ, у таквој ситуацији, лако може да склизне у политичко моћништво.

Мој поглед на решавање армијског питања донекле се разликује од онога што нуди господин Алија Изетбеговић и слободан сам да кажем да је нешто свеобухватнији.

Није нам посао да штоф продамо будзашто — метафорично речено — ако од њега можемо и себи одело да скројимо.

Кад су четири државе заједнице којој тежимо у питању, мислим да у њима, на војничком плану, треба да остану јединствени: авијација, морнарица, ракетне јединице и сви они родови војске који располажу опаснијим и скупљим оружјем.

Присталица сам и тога да све четири државе имају своје гарде или војске, које одржавају националну структуру тих држава, али националне гарде или војске не искључују заједничке родове.

Садашња војска, чије генерале, пуковнике и остале морамо запослити, има практично једну обавезу — да схвати нужност промена, да се ослободи идеолошких приступа, да пређе на чисти војнички професионализам и да преузме обавезу искључиво заштите спољне границе заједнице.

Политика и војска су, за демократско и вишестраначко друштво, неспојиве ствари, и од амбиција војске да утиче на политику или политике да употребљава војску дужност нам је да се обострано, јавно и практично, заувек опростимо.

Национална мапа мора, свакако, да се одрази унутар заједничке војске.

У заједничкој команди не сме, јер је далеко од памети, да буде, рецимо, деведесет одсто Срба или деведесет одсто Муслимана. Та заједничка команда треба, у националном саставу, да одсликава реално стање из живота.

Тако ће се лако решити и однос између команде заједнице и команде чланица.

У степену савеза наших држава, у ономе што их чини целином, немамо права, а ни здрава логика то не диктира, да идемо испод европског нивоа.

Парламенте имају и Енглеска, и Француска, и Немачка, али постоји и Европски Парламент, јак по утицају, демократски по начину рада, мудар по посланицима које окупља, с низом компетенција.

Зар су Енглези мање Енглези, Французи мање Французи а Немци мање Немци када нешто од својих важних послова, чак и из најважнијих области као што су међународна политика, економија, култура, екологија, обављају и у Европском Парламенту?

По њиховом развоју, по квалитету живота њихових грађана, по њиховој појединачној моћи стопљеној,

и у заједничку моћ, то се не би могло рећи.

Зашто онда и ми не бисмо формирали Парламент по узору на Европску заједницу, дакле, Парламент јужнословенских држава?

Чиме би нас то угрожавао Савет министара, чије би се седиште „шетало“ сваке године од Сарајева до Београда, Подгорице и Скопља, по редоследу и на начин како се договоримо?

Касније, кад се разум и мир врате, баш тим редом, кад ратне ране зацеле, и Загреб и Љубљана нашли би се, сигуран сам, у свему овоме.

Унутар заједнице било би потребно поставити двостепени однос.

Никакве озбиљније препреке не постоје, не треба да постоје, да заједница ступи у царинску, а зашто не и економску унију са Хрватском и Словенијом, и да тако оформимо неку врсту јужнословенског комонвелта.

Кад се око свега овога договоримо, а не видим да не можемо да се договоримо под условом да с договором почнемо, остаће нам и да сачинимо и потпишемо неколико историјских споразума. Историјски споразум између Срба и Хрвата, пре свих, јер је ту и „пукло“, па историјски споразум Срба и Муслимана, Хрвата и Муслимана, Срба и Албанаца. Тим споразумима ми ћемо, после искустава које смо стекли, решити низ проблема који су и довели до мржње, сукоба и ратова. С мало више памети, с више договарања а не свађања, све се то могло избећи.

У Босни и Херцеговини ситуација није добра.

Не прави се, додуше, од готовог вересија, јер готовог нема, али се иде у велику вересију без икаквих гаранција и залога да се то може поднети.

САМО НА ЉУДСКИ НАЧИН

Не треба много памети па да се схвати да у Босни и Херцеговини три државе не могу да се породе.

Кад се те три државе нађу у једној, а све три хоће да заузму простор колико има та једна цела, све три хоће не много него највише, настаће тескоба с кобним последицама.

Физички је то, просто, неизводљиво.

Доћи ће до гурања, до истискивања, до потискивања, до геометарске политике и куке и мотике, до ђавола, до белаја, а управо то се не сме догодити. Сва три народа која живе у Босни и Херцеговини морају на други начин да реше своје евентуалне, а понегде и реалне страхове од супремације у погледу чувања и неговања националних права.

То је, од почетка, било најбоље решено у програму Српског покрета обнове, који је данас још актуелнији него у данима када је стварао.

Унутар Босне и Херцеговине као једне државе, да би се задовољила етничка мапа и национална мапа, треба увести принцип регионализације и кантонизације.

То је наш предлог.

Нема никакве сметње, ни политичке, ни економске, ни културне, ни духовне, ни националне, да се формира Скупштина српских кантона, па Скупштина муслиманских кантона, па Скупштина хрватских кантона, и да те скупштине творе Скупштину Босне и Херцеговине као заједничко парламентарно тело.

Ништа што води разуму не сме да нам буде страшно.

Кад мањка памети, ножеви се ваде из канија а топови укопавају, али кад памет и богато искуство одлучују, проблеми се решавају на људски начин.

Прилика нам је, готово историјска а свакако последња, не да спасавамо што се спасавати може, него да направимо и нешто боље од онога што смо имали.

Политика и војска су, за демократско и вишестраначко друштво, неспојиве ствари, и од амбиција војске да утиче на политику или политике да употребљава војску, дужност нам је да се обострано, јавно и практично, заувек опростимо.

Нико нема право да људима у војсци одриче и официрску част. Ниједан генерал неће пристати да буде портир или да продаје семенке, да буде професионално и егзистенцијално бачен на спруд и понижен, док му је макар једна једина ракета при руци.

2. МАРТ 1992.

СВЕЋЕ И ЦВЕЋЕ

РАЗГОВОР СА УРЕДНИКОМ „СРПСКЕ РЕЧИ“ СТЕВОМ БАТИЋЕМ, ОБЈАВЉЕН У „СРПСКОЈ РЕЧИ“

Господине Драшковићу, Ваш недавни боравак у САД показао је бар две ствари: да је у вези са америчком политиком на Балкану, Српски покрет обнове саговорник с којим се најозбиљније рачуна и, друго, да српска власт, оваква каква јесте, за ту исту политику представља главну сметњу у развезивању балканског чвора. Како је онда могуће да српска власт, заправо, буде задовољна понашањем и ставовима САД у вези са југословенском кризом?

Не знам због чега би српска власт могла да буде задовољна односом САД према њој. Чињеница је да власт, заправо, замишљањем сопственог „задовољства“ и некакве америчке подршке, по ко зна који пут већ баца прашину у очи и себи и народу. Однос САД према југословенској кризи је нешто сасвим друго. Могу одговорно да кажем да је америчка политика апсолутно непогрешиво фиксирала главне кривце југословенске агоније, а то су тоталитарни режими у Загребу и у Београду. Амерички је став да снаге Уједињених нација треба да обезбеде мирно решавање југословенске кризе и да се одмах призна свих шест југословенских република као суверених држава, али и да нема говора о верификовању насилне промене унутрашњих граница.

Свуда сам говорио и говорим да нико не бежи нити је побегао од Србије, од њене културе и њеног народа, него да, заправо, сви беже од српског режима. То у Америци нисам ни морао да истичем, јер они то и без мене добро знају. План који сам у име Српског покрета обнове износио, назван „4 плус 2“, што је друго име за чврсту асоцијацију Црне Горе, Србије, Босне и Херцеговине и Македоније, којој би се у каснијој фази придружиле Словенија и Хрватска, свуда је приман са великим занимањем и слушан са великом пажњом. Јасно је, међутим, да од ове асоцијације „четворице“ неће бити ништа све док не дође до промене режима у Београду, а из разлога које сам поменуо. Јер, ни Босна и Херцеговина, ни Македонија, не зазиру од веза и интеграције са Србијом, него од садашњег српског режима.

РАВНОТЕЖА СТРАХА

Јавна је „међународна“ тајна да, поред захтева за независношћу и сувереношћу бивших југословенских република, Америка, исто тако, тражи да се „питање Косова“ реши на исти начин као и питање српских крајина, што за Србију па и њену власт може да буде објективно неприхватљиво!

Нешто слично речено је у саопштењу Стејт департамента поводом посете Америци г. Борисава Јовића.

Миллион и по Чечена већ месецима арлауче и тражи некакву републику у сред руске земље. Да ли је Русија послала трупе? Није. Да ли је Русија, која има моћ да их у току једне ноћи смири, то учинила? Није. Баш зато што су надмоћнији и јачи, Руси пуштају тим малим и нејаким да изгрме све своје страсти и комплексе, испевају своје песме и своје пароле, живе своје симболе

Србија је претворена у војни логор и у земљу старца. Кажу да у овом часу већ има неколико хиљада наших младих само у Јужној Африци, а неколико хиљада је и захтева за исељење у ову земљу.

Од Србије је, наиме, тражено да сва права, која Србија тражи за Србе изван Србије, обезбеди несрбима у самој Србији.

У вези с тим питањем ми смо у прилично тешкој ситуацији. Док је постојала Југославија, ми смо могли да пред светом истичемо чињеницу да су Срби на целој територији Југославије народ, а да су Албанци национална мањина, јер имају „резервну“ државу. Оног момента, међутим, када је овдашња „памот“ улетела у авантуру разбијања Југославије, довела је српски народ у ситуацију да буде заиста национална мањина и у Словенији, и у Хрватској, и у Македонији. Дакле, ми смо сами дали свету основ за изједначавање статуса Срба у Хрватској, на пример, са статусом Шиптара на Косову. Како ћемо из тога да изађемо, не знам, али нема сумње да је то скривила и да нас је у такву ступицу увела српска политика.

Сви озбиљнији светски коментатори, па и амерички, сагласни су у тврдњама да је балкански дубл Милошевић — Туђман са „стратешког становишта“ — везана трговина. Ако одлазе, морају отићи обојица, ако остане један, мора остати и онај други. Није ли се тако досадашња теорија о светској „равнотежи страха“ у целини преместила на Балкан? С обзиром да таква филозофија у конкретном случају одговара г. Милошевићу, неће ли, истовремено, до даљњег, а можда и за веома дуго време, пролонгирати коначну демократизацију политичке сцене у самој Србији?

Мислим да у нашим условима није на сцени филозофија „равнотеже страха“, јер равнотежа тоталитаризма и лудила не води никуд. Свакоме је јасно да ће проблеми овде почети да се решавају када у Србији буде успостављен један демократски режим, када победе начела европске и америчке демократије, што ничим није нити везано нити условљено победом истих начела и у Хрватској. Нико паметан на српској страни на томе и не треба да инсистира. Са становишта националног интереса боље би било да ми имамо такав демократски режим, иза кога ће стати демократски свет, а да га Хрвати у том тренутку немају, па нека се они нађу у ситуацији гета. И поред свега, међутим, има истине у тврдњи да српски и хрватски режим један другоме „дувају у једра“, без обзира на чињеницу да је Хрватска иступила из Југославије.

У америчким новинама могло се прочитати да су „пред Вама“ критиковане неке српске опозиционе странке због „очекиваног а недовољног учинка“ у борби за демократску Србију. Да ли је то истина?

Ни у једној институцији коју смо посетили нико није правио такве лествице учинка међу политичким странкама у Србији. Свугде је одавано признање Српском покрету обнове за борбу коју ова странка води уз велике ризике. Американцима је јасно да је Српски покрет обнове централна и најјача српска опозициона странка, али су, заиста, и напротив, увек истицали и Демократску странку, и Српске реформисте, и Народну сељачку странку, и Српску либералну странку, изражавајући жељу за што чвршћом сарадњом ових странака, које и по њима представљају једину демократску алтернативу. Исто тако, Американцима је потпуно јасно које су странке на српској политичкој сцени или сасвим слабе или формиране искључиво по налогу и уз помоћ режима са задатком да разбију овај демократски центар српске опозиције.

Господине Драшковићу, Ванредни Сабор СПО заказан за 7. и 8. март напрасно је одгођен. Зашто?

Ми смо били закупили велику дворану Сава-центра, али нам је накнадно речено да је сала заузета. Ниједна друга сала у Београду није нам одговарала с обзиром на велики број делегата. Ето, и тај баналан случај показује у каквом се јадном положају налази демократија у Србији. У Америци сам скретао пажњу својим саговорницима да је Србија само формално вишестраначка држава, а да је суштина Србије у једнопартијској власти, у једнопартијском парламенту, у једнопартијској памети. Ми још немамо ни закон о политичким странкама, а власт упорно избегава да га донесе. Немамо ни закон о финансирању политичких странака, па су странке у Србији у улози просјака. Ми морамо, дакле, чак и за дворану да просјачимо. То можда понајбоље говори о карактеру власти. А она дворана у Сава-центру ће 7. и 8. марта вероватно бити празна, ако је не „попуне“ после овог разговора.

СВЕ ЈЕ ПРОГНОЗИРАНО

Који су основни разлози за сазивање највишег тела СПО свега годину и по дана након његовог последњег заседања? Да ли разлози леже у странци или изван ње?

Ванредни сабор су узроковале ванредне околности. Шта је ванредније од чињенице да смо у међувремену имали један рат, да је толико људи без потребе погинуло, да смо добили толико инвалида, да је више од двеста хиљада српских младића побегло из Србије на све стране света, од Стокхолма до Јужне Африке, од Аустралије до Америке, да је коначно разбијена држава у којој смо живели када је Српски покрет обнове формиран и када је одржан први редовни Сабор странке. Ми желимо да делегатима поднесемо рачун за оно што смо као руководство странке чинили у таквим ванредним околностима, а на делегатима је да нам дају или ускрате подршку за такав рад. Иако смо у тим ванредним ситуацијама консултовали наше одборе, ипак је Сабор, као највиши политички орган Српског покрета обнове, тај који ће дати коначан суд.

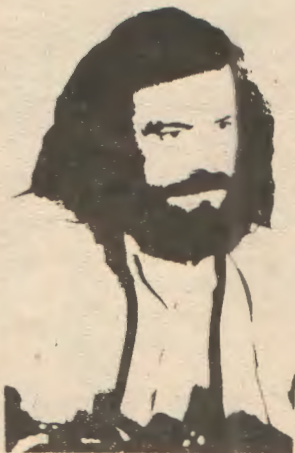
Очекујете ли да Сабор верификује оно што сте у међувремену урадили?

Ако бих рекао да очекујем онда бих прејудуцирао, а ако бих рекао да не очекујем био бих крајње неискрен.

Да ли и даље тврдите да је све што нам се у међувремену догодило могло да се избегне да је Србија прихватила Програм СПО као владајући. Можете ли да садашње стање у Србији укратко анализируте са становишта још увек важећег Програма СПО?

Они знају да је највећи број младих официра на страни народа и демократије. Ми и учи овог 9. марта од многих официра, из различитих видова и родова војске, добијемо поруке да треба отворено, демократски и културно да кажемо то што желимо, а да би се они смести ставили на страну народа уколико би неко покушао да учини нешто слично као прошле године. Пуч реакције довео би, дакле, сасвим сигурно до контрапуча демократије.

Не бих желео да Србију видим као православни Ирак. Оног момента кад Црква скрене у воде дневне и приземне политике, ризикује да изгуби много од своје духовности, хришћанскости, универзалности.

Све се у овој земљи десило онако како смо процењивали да ће се десити. Предвидели смо да ће у случају изборног резултата какав је био, доћи до распада земље, чак до рата, до међународне изолације Србије, до општег понижања и пропадања. Убеђен сам да свега тога не би било да је Српски покрет обнове био у ситуацији да води српски државни, демократски и национални брод. Ми смо у Програму полазили од широке лепенке различитих, искључиво мирнодопских потеза и избора, од федерације, преко асиметричне федерације, чврсте конфедерације, лабаве конфедерације, до савеза суверених држава. При свему томе смо инсистирали на регионализацији и кантонизацији. Били смо, дакле, страна која је имала одговор на сваки захтев западних република, нисмо за своју мудрост прогласили принцип „федерација нашег типа или смрт“. Знали смо да би таква политика завршила управо смрћу, баш као што је завршила и ова. Нисмо били у прилици да водимо српски брод и десило се што се десило.

ОПУЖНИЦА ЗБОГ РАЗГОВОРА

Српском покрету обнове и Вама лично ставља се „на душу“, пре свега, промена става о западним српским границама, односно о државним границама, „свих Срба у једној држави“. Све док такав „промењени“ став и сама није прихватила, српска власт дуго је тврдила да је то учињено на „штету српских националних интереса“. Исти третман доживљавала је и још увек доживљава и Ваша идеја о кантонизацији Босне и Херцеговине, без обзира што је управо „кантонална Босна“ основна државотворна политичка линија којом иде босанско-херцеговачка Српска демократска странка. Можете ли објаснити ове парадоксе не без последица на српском етничком простору.

Социјалистичка партија Србије је накнадно преузела, боље рећи присвајала, читава поглавља из програма Српског покрета обнове, али, или сувише касно или на баналан и примитиван начин, деградирајући тако наша решења. Када је каснила, понашала се као сенилни лекар који преписује лек којем је истекао рок употребе и који више није лек него отров. Ту особину садашње власти да у свему фатално касни приметили су и неки високи страни дипломати са којима сам се сусретао. Један од њих ми је чак рекао да наш председник закључава шталу тек када коњ побегне из ње.

Парола „Сви Срби у једној држави“ је оригинална парола Социјалистичке партије Србије, а не Српског покрета обнове. Ми смо знали да сви Срби могу живети у једној држави само под условом да очувамо Југославију. Зато смо у свим решењима ишли на очување Југославије, али трансформисане. Додуше, претпостављајући да може доћи до разбијања државе, које нисмо могли спречити, истакли смо принцип да западне границе српства морају да иду рубовима етничке мапе од 6. априла 1941. године, дакле мапе пре почињеног усташког геноцида над нашим народом у Хрватској. У мају прошле године, пре почетка тоталног рата, Српски покрет обнове је свој чланству и јавности презентирао ту мапу разграничењем. Покушали смо, на име, да понудимо решење за конференцијским столом, без крви и непотребних жртава. Тада, боље речено — нарочито тада, проглашени смо издајницима. Ту мапу сам показао и тадашњем председнику Председништва СФРЈ Стјепану Месићу. И до дан-данас ми они који су данима и месецима разговарали и преговарали са Месићима и Туђманима, посредством своје телевизије и других својих медија, те квислинга у такозваној опозицији, пребацују због тог

сусрета. Чак сам оптуживан и за злочин што тог Месића нисам убио кад сам се већ нашао с њим у четири ока. И сад, кад дођу снаге Уједињених нација, уверен сам да неће бити другог начина него да се разграничимо држећи се те мале. Десиће се да ће опет бити онако како је предвидео Српски покрет обнове, а вероватно ће Социјалистичка партија Србије или нека друга странка то решење приграбити као своје и даље сатанизујући нас и нашу странку.

Да сте поседовали одговарајуће механизме власти, шта мислите до каквог бисте решења, на крају крајева, догuralи?

Мислим да би то била једна асиметрична федерација са регионализацијом и кантонизацијом унутар федералних чланица.

Кажу да је Ваше залагање за искључиво мирно решавање југословенске кризе у нескладу са Програмом Српског покрета обнове?

У Програму Српског покрета обнове је инсистирао на искључиво мирном решењу сваког проблема и све се могло постићи мирним путем. Нећу да кажем да је сва кривица на српској страни, али је српска страна најбољина, најјача, и имала је највећу обавезу да чува мир. Погледајте, на пример, Русију. Милион ипо Чечена већ месецима арлаучу и траже некакву републику усред руске земље. Да ли је Русија послала

Страшно је да нам је толико младића убијено или обогалено, а да шеф државе никада није изјавио саучешће, никада није прозборно реч хваљења, као да су нам изгинуле кокошке, као да је нестало пака, а не највреднијих живота ове државе.

трупе? Није. Да ли је Русија, која има моћ да их у току једне ноћи смири, то учинила? Није. Баш зато што су надмоћнији и јачи, Руси пуштају тим малим и нејаким да изгрме све своје страсти и комплексе, испевају своје песме и своје пароле, иживе своје симболе. Овде те памети није било. Овде смо се одмах упустили с Хрватима у утакмицу у дисциплини у којој смо морали знати да ћемо бити поражени, а то је мржња. Наш народ не уме нити је икада умео да тако темељно и безгранично мрзи као она друга страна. Утакмица у мржњи и лудилу са Хрватима значила је, због тога, унапред, српски пораз. Да не причам о сатанском знаку на нашем челу, и то пред целим светом, о томе да немамо своју војску, а Хрвати је интензивно стварају, и што немамо нигде у свету пријатеља.

КОАЛИЦИОНИ КОМПЛЕКСИ

Очекујете ли да Сабор ревидира организациону или кадровску структуру Странке?

Нема никакве потребе за ревизијом организационе структуре Српског покрета обнове. Она је добра. Ми смо у организацији странке пошли од решења Пашићевих радикала. Касније су слична решења преузели, рецимо, и демократи. Нема потребе за кадровским претумбавањима, али има за кадровским освежењем. Има потребе и да сви, почев од председника па до обичног члана, прођу проверу делегата.

Као што многи сматрају опстанак Слободана Милошевића условом опстанка не само српске државе него и српског народа на овим просторима (!?), тако и многи Ваш опстанак на челу СГО сматрају условом опстанка странке. Шта у том смислу очекујете од предстојећег Сабора?

Није тачно да судбина Српског покрета обнове зависи од мене, а кад би то било тако, Српски покрет обнове не би требало ни да постоји. Не заборавите да Српски покрет обнове располаже највећим бројем модерних, европејских интелектуалаца, српских домаћина на селу... много више него иједна друга странка. Можда би мојим одласком и дошло до малог и логичног земљотреса, али би се тле брзо стабилизovalo. То је сигурно.

Светска политичка пракса говори да су у сличним политичким окружењима и сличним историјским околностима мало која странка и мало који програм могли да успеју без одговарајуће политичке коалиције, привремене или трајне. На српском политичком небу покушаја коалиције било је много, али, као што се зна, без већег успеха. Зашто? Колики део заслуга за тако што припада Српском покрету обнове, а колики његовим коалиционим партнерима?

Тачно је да је било неколико покушаја и да су сви покушаји сарадње и стварања коалиција долазили на иницијативу Српског покрета обнове. Међутим, треба имати разумевања за таштину мањих, за комплексе, али не и оправдања.

Почетак суђења Вама поводом претходних демонстрација „сасвим случајно“ је заказан тек недавно па је, након комичних коментара од стране социјалиста, уз комичну аргументацију и одгођен. На ту „опомену“ Ви сте реаговали тако што сте је игнорисали!

Био сам веома искрен и нисам желео да сакријем своје задовољство и радост што ми режим пружа јединствену прилику да га оптужим за сву несрећу коју је донео Србији. Они су схватили да би на оптуженичку клупу сели они, да би пресуда била онаква каква мора да буде. Они нису одустали од процеса мени, него су побегли од процеса себи, али ће на ту клупу они сести веома брзо.

Господине Драшковићу, још трају политичке и кри-
вичне одмазде против учесника прошлогодишњих де-
монстрација од 9. марта, а закажане су нове, опет 9.
марта. Судићи по медијским и политичким кампања-
ма чини се да се власт сада „препала“ више него пре-
ходни пут. Чиме то објашњаваате?

Препала се више зато што је и више грешна него про-
шле године, зато што, много више него прошле годи-
не, има разлога за срамоту и за страх, зато што је те-
мељно уништена и држава и национални интерес. За
само годину дана ова власт, све под фирмом заштите
српства и српског националног интереса, бацила је
кроз прозор два века српских напора, српских буна,
крволитања, српске историје. Стално говорим да је
Југославија била највећи могући споменик победи
српске војске, како у два балканска тако и у Првом
светском рату. Разбијањем те Југославије, српска вој-
ска и српска држава су изгубиле сва три поменута ра-
та — након осам деценија — и то кривицом садашње
српске власти. Да не говорим о економском колапсу,
о томе да у овој Србији нема ничега што није пропало,
што не одаје слику големе несреће — од изгледа пу-
тева, стања у болницама и фабрикама, до тога како
нам живе радници, студенти, пензионери. Стотине су
хиљада незапослених, стотине хиљада одбеглих у
иностранство. Србија је претворена у војни логор и у
земљу старца. Кажу да у овом часу већ има неколи-
ко десетина хиљада наших младића само у Јужној
Африци, а неколико хиљада је и захтева за иселење у
ову земљу. Америка, Немачка, Мађарска, Француска,
Аустралија... цео свет смо напунили својом будућнош-
ћу. А овде, овде остају они који слушају програм бе-
оградске телевизије и они који тај програм емитују.
Овај режим верује да може да траје све док има так-
ву пропаганду и док има лако заводљивих људи, који
су спремни да умру од глади и болести, срећни што
гледају такву телевизију и уверени да им из ње долази
само срећа.

Да ли у чињеници да су београдске власти пово-
дом 9. марта понудиле „добре услуге“ организатори-
ма демонстрација видите чињеницу да је власт тога о
чему говорите дубоко свесна?

Ако би те „добре услуге“ које у нормалном демок-
ратском свету спадају у нормалне и уобичајене ствари
биле искрене, ја могу само да се радујем. Нама није
никакв циљ да 9. марта провоцирамо не само иници-
денте и туче, него чак ни ружне речи. Ми смо искрени
људи, а 9. марта је за нас велики дан српске младости
и српске демократије. Желимо да га обележимо цве-
ћем и свећама, једним демократским криком за спас
Србије, дакле управо онако како смо најавили. Ако је
власт успела да схвати да ће се и сама удавити у не-
редима које је, ако их буде, сама провоцирала, то је
добро. Ми смо и за сарадњу с влашћу, и то по сваком
питању, али држећи се демократских начела, да се
саслушамо и боримо аргументима под једнаким усло-
вима, па и медијским. Ми ћемо 9. марта упутити за-
хтев телевизији да преноси ту манифестацију дирек-
тно и то ће јој бити прилика да се искупи за претходни
9. март. Истовремено, сам тај гест био би допринос
још већој гаранцији да ће све протећи у најбољем ре-
ду. Србију после тога нико не би могао заваравати
монтираним снимцима, као прошле године.

Песимисти су понуду озвучења, на пример, од
стране градских власти, на широком простору у цен-
тру града, одмах протумачили као технички начин да
се разбије „чврсто демонстрантско језгро“ на Тргу
слободе, да се „гомила рашири“. То би требало да
значи да се чини уступак и вама, али, и пре свега, по-
лицији.

Не желим да верујем у то. Председник Градске
скупштине није председник само социјалиста, него и
опозиције. Треба имати у виду чињеницу да је у Беог-

**Наше везе са светом их
брину, јер показују да
свет хоће да разговара са
Србијом, али не и са
њеним актуелним
вођама. Ту формулу о
„подлом иностранству“
користио је и Стаљин да
напуни Гулаг!**

**Нема сумње да су Срби
државотворан народ, а
што су склони да праве
знак једнакости између
државе и онога ко је на
власти у држави — нови
је проблем, скоро
феномен. Овај је режим,
међутим, толико лош...
да ће српски народ
излечити и од ових
бољки.**

раду опозиција и победила на претходним изборима.
Према томе, обавеза је ове власти да се понаша као
власт свих. Због тога не мислим да нам се чини неки
велики уступак или дар. Несрећа је што ми живимо у
земљи у којој се нешто што је нормално доживљава
као велико изненађење и ставља под милион лупа
сумње.

КАД ВЛАСТ НАПАДНЕ

Захтеви које сте овај пут упутили српској власти, по
општој оцени, знатно су шири и задиру знатно дубље у
суштину политике режима него претходни. Какав епи-
лог очекујете с обзиром на чињеницу да сте најавили
протест „цвећем и свећама“ против власти која реагу-
је само на оноо што и сама поштује, на силу?

Не слажем се да се овај режим може оборити са-
мо силом. Више никаква сила није потребна. Овај ре-
жим ће оборити сам себе. Нико тако успешно не ради
против садашње власти као они који садашњу власт
представљају. Ту морам да цитирам Матију Бећкови-
ћа, који каже: „Овоме ће само ово докати“, и томе
није потребан никакав коментар. Не мислим чак ни да
смо сазивачи овог 9. марта. Девети март 1992. зака-
зао је Девети март 1991. године.

Надам се да ће овога пута све протећи у најбо-
љем реду, као што би било и прошле године да власт
није насрнула на народ. Ми смо имали мноштво ми-
тинга, на којима је било више учесника него прошлог
9. марта. Нико није био ни огребан, јер власт није на-
падала. Власт је напала једном и десило се оно што
се десило.

„Стручњаци“ процењују да се, чак и у случају по-
стојања „добре воље“, од седам захтева „ни теорет-
ски“ не може позитивно одговорити на првих шест,
док је седми „бесмислен“, јер такво стање „већ по-
стоји“. Колико је објективно, са становишта власти,
ваше захтеве уопште могуће прихватити?

Ако желите да кажете да захтевима недостаје рок,
односно сценарио притиска...

Недостаје им „субјекат прихватања“...!

Треба рећи да рокове и сценарио није би било по-
требно истицати, јер их је истакла сама власт. Својим
катастрофалним учинком власт је осудила себе на ве-
ома брзи одлазак. Ми је само подсећамо шта ће се
десити и шта се мора десити. Хтела то власт или не,
биће овако како то у захтевима стоји. Данас, сутра,
прекосутра... али неизоставно. Нећемо дуго чекати ни
на независну Србију, ни на повратак Карађорђевића,
ни на нове изборе, ни на нову Уставотворну скупшти-
ну, ни на прелазну владу. Отићи ће и полит-комесари
из ТВ Бастиље, и београдске и новосадске, и из „По-
литике“, и из „Политике експрес“, и из „Вечерњих но-
вости“. Однеће их ново време које долази, нова Ср-
бија која побеђује.

Постоје озбиљне индиције за две претпоставке о
могућим последицама заказивања овогодишњег 9.
марта. Прва „група индиција“ говори о могућем вој-
ном пучу, којем би 9. март био непосредан повод за
свергавање г. Милошевића, а вероватно и г. Туђмана.
Друга „група индиција“ говори о могућој трајној за-
брани рада Српског покрета обнове са квалификати-
вима које ће српска власт лако пронаћи у свом идео-
лошком и кривичном речнику. Обе варијанте подразу-
мевају најоштрију могућу реакцију међународних по-
литичких и војних субјеката. Знате ли за оваква раз-
мишљања и налазите ли у њима реалне основе?

Не верујем тим шпекулацијама, мада не бих био
несрећан да се власт одлучи било за ванредно стање,
било за забрану Српског покрета обнове. Ако би нам
се, неким случајем, забранио рад, тиме би режим са-
мо убрзао свој пад и нашу победу. Ми бисмо се, прак-

тично, одмарали и ништа не бисмо радили, а највише бисмо урадили. Могућност пуча ми изгледа исувише неосновано и неутемељено маштање. Можда има старијих официра који би тако нешто желели. Међутим, они знају да је највећи број млађих официра на страни народа и демократије. Ми и очи овог 9. марта од многих официра, из различитих видова и родова војске, добијамо поруке да треба отворено, демократски и културно да кажемо то што желимо, а да би се они сместа ставили на страну народа уколико би неко покушао да учини нешто слично као прошле године. Пуч реакције довео би, дакле, сасвим сигурно, до контрапуча демократије.

ПИСЦИ НЕ СУДЕ, АЛИ СВЕДОЧЕ

Чини се да јавност не сумња толико у намере и методе Српског покрета обнове колико у намере и методе прорезимских, екстремистичких паравојних формација, које у 9. марту такође могу да виде своју шансу. Колика је, по Вама, вероватноћа да власт, и поред обећања да то неће чинити, ипак организује или иницира некакав оружани инцидент 9. марта?

Режим би, нема сумње, био најсрећнији када би неко од њихових најамника и квислинга могао да хитне неку „кашикару“ или проспе рафал у гомилу и да се на томе заврши. Онда би месецима вртили на телевизији: видите шта је учинила опозиција, а ми смо упозоравали да се не скупљају. Међутим, у власти постоје и паметни аналитичари, који знају да се на томе не би завршило, чак да не постоји ни један проценат вероватноће да би се на томе стало, него да би се свака провокација са њихове стране могла завршити онако како се завршила у Тблисију недавно.

Смешно је чиме се власт све служи. Она упозорава грађане да опозиција сазива мирне демонстрације у тренутку када постоје толике паравојне формације, толике приватне војске, приватни хајдуци и пљачаши, када је Србија пуна оружја. Па, то што режим признаје је највећа оптужба против њега. Да није можда опозиција, односно Српски покрет обнове, формирао те приватне војске? Да није можда Српски покрет обнове тако анархично наоружавао толики део грађанства? Ако је тако, а јесте, онда је обавеза власти да то оружје одузме и приватне банде разоружа. Да не говорим о кривичним процесима. Њих је, међутим, ухватио страх, али не страх од опозиције, него од трагова онога што су учинили и онога што нису учинили, а обећали су да ће учинити. Зато сад губе компас па призивају такве глупости. И због тога та власт треба да оде.

Како у контексту свега овога гледате на реакцију Удружења књижевника Србије поводом заказаног децембарског скупа?

Обрадован сам саопштењем Председништва књижевничке организације, којој и сам припадам. И тамо се нешто битно мења. У то ни једног часа нисам сумњао, па и када је српска књижевничка организација неким својим потезима давала за право онима који су је оптуживали за сарадњу с режимом. У њиховом саопштењу се отворено каже властима да су криве за масакр 9. марта прошле године, а то има и дневну и историјску тежину. Писци не суде, али сведоче. Део саопштења с поруком режиму да је демократско право да се мирно протестује и да се одржавају демонстрације, враћа Удружења књижевника Србије његовим најбољим данима. Важна је, такође, и порука властима да се не играју ватром, да не плаше народ, да прекину с лажима и обманама јер је народу већ прекипело. Све у свему, саопштење Председништва Удружења књижевника Србије најављује и показује један нов квалитет на српској политичкој сцени.

Смешно је чиме се власт све служи. Она упозорава грађане да опозиција сазива мирне демонстрације у тренутку када постоје толике паравојне формације, толике приватне војске, приватни хајдуци и пљачаши, када је Србија пуна оружја. Па, то што режим признаје је највећа оптужба против њега.

Не слажем се да се овај режим може оборити само силом. Више никаква сила није потребна. Овај режим ће оборити сам себе.

У режимским круговима оптужују Вас да нападате чак и Српску православну цркву, а Патријарх ће бити 9. марта и с Вама, и с народом. О чему се ту ради?

Ваљда најсветосавскији покрет у нашем народу је, ево, сада у позицији да га за антиправославне и антисветосавске ставове нападају ни мање ни више него комунисти, људи који никада нису ни ушли у цркву или који у цркву улазе само ради трговине и обмањивања народа. Моји ставови и мој однос према Цркви којој припадам су познати. Увек сам говорио да могу да припадам једино оваквој православној цркви, која ми не ограничава слободу, која ми не ускраћује право на сумњу. Ниједној другој Цркви не бих могао да припадам. Тиме сам се одредио према православљу. А то што сам, баш из љубави према тој и таквој мојој Цркви, скретао пажњу на неке изјаве и поступке појединих свештеника јесте моје право и обавеза као члана Цркве. Зар сам могао да прећутим да није посао Цркве да одређује на коју ће коту доћи плави шлемови и још много тога. Не бих желео да Србију видим као православни Иран. Оног момента кад Црква скрене у воде дневне и приземне политике, ризикује да изгуби много од своје духовности, христолости, универзалности. Иако сам се два-три пута сумњом дотакао неких изјава нашег Патријарха, то наравно не значи да Његову Светост, као Патријарха и као човека, и његове апостолске врлине, изузетно не поштујем.

НИКО ФАТАЛНИЈЕ

Да ли су обављене консултације са другим опозиционим странкама око могућег сценарија 9. марта? Да ли и после овог 9. марта очекујете отимачину за политичке поене од стране неких опозиционих странака, као што је то био случај прошли пут?

Српски покрет обнове никада није био трговачка странка и то неће бити, а они који то желе, нека тргују. Консултације су у току и мислим да ће све бити у најбољем реду, да ће демократска опозиција Србије наступити јединствено.

Господине Драшковићу, делите ли мишљење неких страних фактора да са овим народом ипак нешто није у реду чим трпи и чак подржава овакву власт, која га на овакав начин понижава? Просечна плата је двадесет-тридесет пута мања него у Немачкој, нема основних животних намирница, а оне којих има скупље су него у Токију, држава „прогресивно“ опорезује и гладне, и бескућнике, нико није сигуран да сутрадан неће осванути на неком ратишту, а страх од свега и свачега влада Србијом. За то време председник српске владе г. Радоман Божовић тврди да су приговори због оваквог стања само „шпекулације опозиционих странака у борби за голу власт“. Тешко је поверовати да од тога може бити горе (ако победи опозиција), иако се народу то упорно сугерише?

Не могу да оптужујем народ. То би био једноставан одговор на многе непознанице у српском политичком бићу. Јесте чудно да баш сви у тзв. Источној Европи, иако је тамо комунистичка тортуре била жешћа него овде, смогоше снаге да изађу на улице и отерају прошлост, а да те снаге нема једино овде. Јесте необјашњива покорност и слабом господару, какав је данашњи господар српске судбине. Да ли то значи да је наш народ за последњих пола века фаталније морално и ментално пострадао него други народи од комунизма, не знам. То је питање за стручници од мене. Каква је у свему томе улога једног дела српске интелигенције, такође ће морати да се испита. Какву су улогу одиграли медији, мање-више је познато. Не сме се, при свему томе, сметнути с ума ни чињеница да се, колико јуче, десила велика превара: један је човек, кога највећи део Србије није одмах препознао,

није знао ко је, одакле долази и шта хоће, некритички, од врхова српске памети, дочекан као божанство. Тај човек нас је довео докле нас је довео. Али, још увек толики људи неће да признају себи да су били наивни, кратковиди и будале. Сада више није проблем однос према том човеку, сада људи имају проблема са собом. Одричући се њега, многи сматрају да се одричу себе. Ту заиста постоји психолошки, готово фаталистички мотив вредан пажње стручњака. Без обзира на све то, нисам спреман да оптужујем народ. У сваком случају потребна су суштинска проучавања колико смо сви ми пострадали морално, ментално, као људи који још увек верујемо да смо храбар народ; колико је у нашој традицији да будемо послушни својој власти, ма каква да је: колико смо стално, и од Цркве, учени да је Богу божије, а цару царско; да видимо како се то десило у Србији пре комунизма да изборе нису губиле странке које су на власти! Нема сумње да су Срби државотворан народ, а што су склони да праве знак једнакости између државе и онога ко је на власти у држави — нови је проблем, па и феномен. Овај режим је, међутим, толико лош, драстично лош, поучно лош, исцелитељски лош, лош као реквизици за очигледну наставу о лошем, да ће се српски народ излепити и од ових бољки.

**С Хрватима смо се
пустили у утакмицу у
дисциплини у којој смо
морали знати да ћемо
бити поражени а то је
мржња. Наш народ не
у ме нити је икада умео
да тако темељно и
безгранично мрзи као
она друга страна.**

„ПОДЛО ИНОСТРАНСТВО“

Чини се, међутим, да се нешто ипак мења. Након Осме седнице или када је г. Милошевић изговорио ону своју чувену реченицу у Косову Пољу, није требало много па да се на тој „платформи“ лако и брзо мобилише целокупна српска јавност. Слично се догодило и са бојкотом словеначке робе и у многим другим ситуацијама. Најновији „случај Бабић“ показао је да се, мимо свих очекивања, против Бабића није дигла „кука и мотика“ и да су битку против Бабића у Милошевићево име добили медији без нарочите подршке јавности!

Нема никакве сумње да је председников ореол сваким даном све тамнији и тамнији. И то је искључиво његова заслуга и његова кривица. Верујем да је он тога свестан, али не верујем да је свестан размера свега тога, јер је, претпостављам, и сам под утицајем сопствене пропаганде — своје телевизије, својих новина, својих чауша — који му дојављују само пријатне вести. Много је такојевити који саопштавају не како јесте него како је султану мило да чује То је веома опасно, пре свега по султана.

У случају Милана Бабића десило се, међутим, још нешто. Овај народ зна да је Бабић дете човека који му је преко ноћи, без икакве најаве и припреме, послао свилени гајтан. Проговорио је, чини ми се, један рефлекс поштења, да то не може баш тако, да људи нису крпе, отирачи. Сви који су се до јуче клељали у Бабића, преко ноћи су га ухватили и, као на Глоом отоку, пропустили кроз „топлог зеца“. Сам Бабић је, без обзира колико се ја не слагао с његовим политичким ставовима, у свему томе испољио једну дозу мушкостени на крај памети није било да се придружим том „топлом зецу“. Јесам био Бабићев политички противник, али у том тренутку моје људске симпатије биле на његовој страни.

Наслуђујете ли и неке нове моменте у заиста широком репертоару власти кад треба нападати опозицију?

У току је сатанизовање и спољнополитичког деловања Српског покрета обнове. Наше везе са светом их брину јер показују да свет хоће да разговара са Србијом али не и са њеним актуелним вођама. Формула за Риплијеву рубрику је: Вук Драшковић у Мађарској, Енглеској, Америци, дакле у иностранству,

руши Југославију и оговара свој народ. Ту формулу о „подлом иностранству“ користио је Стаљин да напуни Гулаг. Замислите те аргументе! То говоре они који су разбили Југославију а тврде да су је спасили и да су и даље за њу. А спасили су је тако што су преко две српске државе навукли мртвачки покров на коме пише Југославија, и то још црвени мртвачки покров. По њима, моје је право да у земљи говорим против рата и да жигошем шта и колико желим, а да, чим пређем границу, имам обавезу да о свему говорим друкчије и да подржавам ставове владајуће странке. То је само рефлексивна онг стаљинистичког становишта да је иностранство го непријатељ и душманин и да се пред непријатељем и непријатељу у рођеној кући мора представљати као пријатељ. Ако не поступиш тако, знаш шта ти следи. Стаљинизам је, и иначе, савршенство у лицемерију. Тако се могло десити да се појави вест како сам отишао код мађарског министра спољних послова Гезе Јесенског по десетина хиљада калашњикова за демонстрације 9. марта (?) или вест да је престолонаследник Александар католик и да није Србин. Мозак људи спремних на све у очувању власти често је одашиљач најсулудијих идеја које се могу смислити. Сатанизација опозиције дело је специјалних тимова с много болесне маште и без трунке морала.

ЉУДИ ИЛИ ПСИ

Како гледате на долазак „плавих шлемова“ и да ли је то право решење?

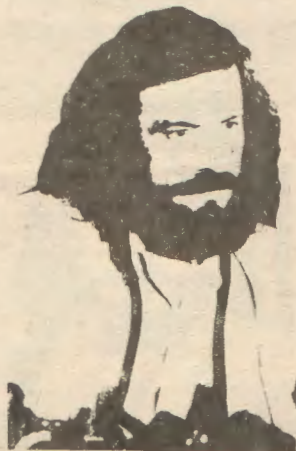
Јасно је да места радовању нема. Доведени смо до тле да морамо да молимо свет да раздваја наше кратке памети и признали смо свету да не можемо сами да престанемо да се убијамо и да се мирно раздвојимо. То је срамота, али смо присиљени да ту срамоту прихватимо као спас, јер је свака друга солуција апокалипса.

Свако зло има и неко своје добро. Тих четрнаест хиљада људи ће упослити шездесетак хиљада овдашњих. Развиће се читава мала привреда, нама досад непозната, и при том девизно утемељена. Пружа нам се шанса да постанемо Кипар, шанса за економски препород и пре рата заосталих крајева. Све те шансе греју наду да ћемо из овога да испливамо колико толико часно и да ћемо, захваљујући свету, колико толико ублажити ефекте разарања у овом рату.

Како Вама лично звучи залагање ове власти за „све Србе у једној држави“, кад се зна да би власт била презадовољна кад би барем половина тих истих Срба дословно нестала са лица земље и када многи потези власти изгледају као „предузимање корака“ у том правцу?

Власт би желела да многи Срби буду друкчији. И кад их шиканира, и кад их прогони у бели свет или на ратишта не чини им то због тога што су Срби, него због тога што нису Срби по њиховој мери, што су неподобни, мислећи Срби. Ова власт би желела Србе само једне главе и само једне памети, да Србија буде приватни посед једног човека и неколицине око њега. Овде су душмани опозиција и друкчије мишљење. Чак су и у Народној скупштини од првог дана ископани ровови. Дobar део већине постоји само зато да би контролирао мањину, ма шта она предложила.

Страшно је да нам је толико младића убијено или обогалено, а да шеф државе никада није изјавио саучешће, никада није прозборио реч жаљења, као да су нам изгинуле кокошке, као да је нестало паса, а не највреднијих живота ове државе. И зар он и они да нам говоре о српском националном интересу! За њих то не постоји.

9. МАРТ 1992.

НЕОГРАНИЧЕНО ПРАВО НА ЛАЖ

Омладино! Грађани!
Свима нека нам буде срећан 9. март, Дан
слободе и демократије.
Србија наша! Србија света!
Памтим сва твоја лица са Трга слободе, 9.
марта прошле године.

Многих тих лица данас овде нема.

Нема Гишке, нема Белог, нема Небојше, нема Са-
ше, нема Драгана, Тајсона нема, Џерија нема, нема
Милана, Лазара, Јована, Милутина нема.

Погинули су.

Нема најбољих.

Нема Равногорца, нема Аце, нема Дулета, Радета,
Боре, капетана Вранића... По болницама су, у инва-
лидским колицима, у затворима, заробљени ако су
живи.

Десетине хиљада младића, још, побегло је у бели
свет.

Броје, тамо, дане да им буде враћена Отаџбина,
не ова и оваква, него Србија демократска, Србија ја-
ка, Србија какву смо хтели 9. марта прошле године.

Да смо се 9. марта прошле године изборили за
такву Србију, оволиких свећа данас овде не би било.
У то чврсто верујем.

СВИ КОМУНИСТИ У ЈЕДНОЈ СРБИЈИ

Наша победа, кад нам се учинило да смо успели
Србији да подаримо бар Истину, истиниту штампу и те-
левизију, трајала је, на жалост, само четири дана.

Преварени смо. Отели су нам победу и постали
још и гори него што су били. Завладао је густо мрак.

У помрачини, где се апостоли таме најбоље снала-
зс, потиран је један крвави рат, чија нам сабља и да-
нас стоји над вратом, и која, кад је о Србији реч, фа-
тално проређује главе, које су прошлог марта на Тргу
слободе и на Теразијама освајале слободу.

Српска младост је отерана у рат, а власт је тврди-
ла да Србија није у рату. Власт је тиме јасно признала
да она младост Србије, само због тога што је 9. марта
1991. устала против те власти, и не сматра Србијом. За
ову власт је Србија само онај део Србије који кличе
тој власти и који, уосалом, у овом рату није ни гинуо,
ни губио ни руке, ни очи, ни ноге.

О томе презиру према српској омладини сведочи
и истина да председник Републике ни једној мајци по-
гинулог војника за све време рата није изјавио сауче-
шће, није чак завирио ни у болницу да обиђе рање-
нике.

Телевизија наша, редовно, јавља кад умре неки
борац-партизан из 1941. Читају се биографије, наводе
ордени, заслуге, телеграми саучешћа; фотографија,
биографија и осталих почаста за борце из 1991. међу-
тим нема. Они припадају непризнатој, одбаченој и
жртвованој Србији.

ГОВОР НА МИТИНГУ НА СВЕТОСАВСКОМ ТРГУ У БЕОГРАДУ

*Ту младу, одбачену и
жртвовану Србију дигли
су у рат под паролом: сви
Срби у једној држави.
После хиљада гробова и
стотина хиљада
избеглица и свих осталих
несрећа, кажу да је та
држава одвећ окрњена
Југославија, састављена
само од Србије и Црне
Горе.*

*Битка за државу свих
Срба се, ево, окончава
државом свих комуниста.*

*Пренесимо 9. март и овај
протест у школе, на
универзитете, у
предузећа, позоришта...
покажимо грађанску
храброст која се зове
грађанска непослушност,
и Србија ће бити спасена.*

Ту младу, одбачену и жртвовану Србију дигли су у
рат под паролом: Сви Срби у једној држави.

После хиљада гробова и стотина хиљада избегли-
ца и свих осталих несрећа, кажу да је та држава од-
већ окрњена Југославија, састављена само од Србије
и Црне Горе.

Битка за државу свих Срба окончава се, ево,
државом свих комуниста.

Хрватска без Срба и Крајине под међународном
заштитом; то је победа коју слави данашњи режим у
Србији.

Босна и Херцеговина је пред пожаром. Већ коло-
не наше сиротиње прелазе Дрину.

Армија се повлачи из Македоније, Србија и Црна
Гора постају логор избеглица и једна велика касарна.

Два века српске историје, све наше победе и пре-
гнућа од Карађорђевог времена, овај режим је бацио
кроз прозор и проћердао у једној инацијској, само-
вољној, идеолошкој и по нас фаталној партији СПС по-
кера.

Између 9. марта прошле и 9. марта ове године, из-
губили смо оба балканска и оба светска рата.

Све је изгубљено, само се прерушени комунизам
одржао и по мери петокраке, самовољно, одредио
границе своје државе.

О истовременом економском, духовном, моралном и општем суноврату Србије није потребно ни да говорим. Сами знате колико је незапослених, колике су плате радника, колике су пензије и да се та беда исплаћује у ратама и нередовно. Режим је грађанима отео и све девизне уштеђевине. Глад је ушла у Србију. Лекова нема. Болнице руиниране. Од свих штампарија ради само једна, она у Топчидеру, која производи безвредне паре. Све пропада, све пада, само расту харачи, порези, и расте вика режимске пропаганде да нам је добро, јер је некима још горе.

У свету немамо ниједног пријатеља.

Никада, од када постојимо, као народ и држава, нисмо били овакав гето Европе, овако изоловани, од свих одбачени и презрени.

И после оваквог катастрофалног учинка своје власти, и после оваквог потонућа, они изјављују у парламенту да неће ништа да мењају.

Демократска опозиција је, због захтева да председник Републике поднесе оставку и због решености да одржи овај данашњи протестни митинг, у парламенту и у ТВ Бастијама Београда и Новог Сада, као

Смета им опозиција. Постигли би они, кажу, још и више за ових годину и по дана од избора само да их није ометала опозиција. Ко их је свих тих година, а многе и деценија, ометао да препороче и усреће Србију?

Од председника Републике па надоле, Србијом владају исти људи који су на њено чело дошли још пре шест годича, много пре него што је било икакве опозиције.

Ко их је, свих тих година, а многе и деценија, ометао да препороче и усреће Србију?

Они су људи прошлости и незнања.

Због будућности Србије, због оних који знају да Србији помогну а од њих то не могу, они морају да се склопе.

Мађарска, Чешка, Бугарска, Пољска... Сви се усправљају, Србија пропада.

Ми не смемо да пропаднемо и зато они морају де оду.

Србија мора постати демократска, домаћинска, европска. Србија мора постати држава живота, а не смрти, будућности а не прошлости, велико градилиште а не полицијско-војни логор. Србији је доста непријатеља, она хоће пријатеље. Србија хоће да буде земља богатих и слободних грађана.

Србија хоће и да јој вратимо државног домаћина. Оног, кога смо дочекали баш на овом месту, 6. октобра прошле године. Оног кога ћемо, надам се, ускоро овде да крунишемо за Краља Србије!

Услов за спас, за препород и узлет Србије само је један: да се садашња власт уклони.

Сама је признала да не може и неће да се мења. Онда мора да оде.

Када и како?

Свакако не протестним скупом ни 9. марта, ни 9. априла, ни 9. маја.

Пренесимо 9. март и овај протест у школе, на универзитете, у предузећа, позоришта... покажимо грађанску храброст која се зове грађанска непослушност, и Србија ће бити спасена.

Нека стану школе, факултети, фабрике, нека се Србија само неколико дана претвори у земљу великог непокрета и тишине и победа је сигурна, а сви захтеви које ћемо данас испоставити властима биће испуњени.

Хвала вам.

и на страницама режимске штампе, проглашена за страну агентуру и националног издајника.

Данас у Европи, осим Србије, нема државе у којој власт и њена пропаганда имају неограничено право на лаж и сваку подвалу и увреду оних који мисле друкчије.

Тврде да нису бољшевици а примењују најславније бољшевичке методе.

НЕКА СВЕ СТАНЕ!

Смета им опозиција. Постигли би они, кажу, још и више за ових годину и по дана од избора, само да их није ометала опозиција.

Од свих штампарија ради само једна, она у Топчидеру, која производи безвредне паре. Све пропада, све пада, само расту харачи, порези, и расте вика режимске пропаганде да нам је добро, јер је некима још горе.

13. MAJ 1992.

КАКО ОД ПОРАЗА ДО ПОБЕДЕ

БЕСЕДА НА РАВНОЈ ГОРИ, ПРИЛИКОМ ОТКРИВАЊА СПОМЕНИКА ЂЕНЕРАЛУ ДРАЖИ МИХАИЛОВИЋУ

Ево Те, опет, Ђенерале Михаиловићу, на Равној Гори, и ево, опет, нас са Тобом и уз Тебе, Чича.

Рапорт који Ти данас подносим, рапорт је нашег пораза и огромне несреће.

Српски народ преживљава готово исти удес као и пре пола века, када си дошао на Равну Гору, дигао из прашине наше заставе, показао пут спасења и зацелио поломљена крила нације.

Вардарска Македонија, у којој давно крунисасмо нашег првог цара и објависмо наше прве царске законе, та хелада наше културе и вере, коју си ослободио од Азије 1912. и бранио од Бугара 1913. и 1941. више није у нашој држави.

У Љубљани, на оној згради у којој беше седиште Штаба Твоје Дравске дивизије, и у Цељу, где беше чувени 39. пешадијски пук, којим си Ти командовао, извешане су заставе друге војске и друге државе.

Усташе владају Хрватском, а Сава нам доноси поклане српске сватове, као и 1941. године.

Ничу гранични прелази на Дрини, јер ни Херцег-Босна није под истим државним кровом са нама.

Срамота је и погледати мапу негдашње Југославије, Ђенерале. Суверена Словенија, суверена Хрватска, суверена Босна и Херцеговина, суверена Македонија! Има, ето држава којих никада није било, а нема једино држава којих је вазда било и које су 1918. и створиле Југославију.

Нема ни Србије, ни Црне Горе.

Њима је наденуто друкчије име, натурена нерпска застава, нерпска војска и нерпска химна.

Комунизам је пао свуда у Европи, чак и у Кремљу. Једино на просторима од Суботице до Улциња и од Кладова до Малог Зворника славе се рођендани Прве пролетерске, петокрака се промене у ружу, а Твоје убице, Ђенерале, не одустају од њиховог Антијеванђеља.

Под петокраком је започето и под петокраком, ево, довршава наше пострадање.

Југославија је била прескупи споменик националним идеалима и погубијама, од Карађорђа па наоувамо. Њеном пропању изгубили смо цела два века своје историје. Узалуд смо гинули на Мишару, на Иванковцу, на Вучијем Долу и Фундини, улудо је пуцала Невесињска пушка, због ничега смо кварили на Куманову и Брегалници, на Церу и Колубари, без икаквог смисла и фатално смо оне олујне ноћи у Нишу

Под петокраком је започето и под петокраком, ево, довршава наше пострадање.

Хистерија хрватског сецескинизма није нас претерано узнемиравала. Проблем се решавао прилично једноставно: мудрим нашим односом према Љубљани и прихватањем готово свих реформских захтева који су долазили из Словеније.

прогласили да нам је ратни циљ држава Јужних Словена, па због тога циља запутили се преко Албаније, сахрањивали у мору, умирали од куге и глади у туђини, јуришали на Кајмакчалан, изгубили сваку трећу мушку главу и пре Италијана стигли до Сплита, Ријеке и Љубљане.

Због таквог и толиког улога нашег, Ти си, Ђенерале, баш на овом месту и на овај дан 1941. године, за ратни циљ прогласио — обнову Југославије.

ЗНАО СИ КОГА НАГРАДИТИ

Желео си, а одредио и како, да све мањкавости уједињења из 1918. буду отклоњене, као и то да Хрватска због геноцида над Србима и због издаје у Априлском рату буде кажњена, а да Словенија, због оданости Југославији, буде награђена.

По том пројекту, Друга Југославија је требало да буде федерација или конфедерација проширене Србије, умањене Хрватске и увећане Словеније, којој би припала Истра и Корушка. Цела Херцег-Босна, велики део Славоније и Далмације и све остале наше западне крајине ушле би у састав Србије.

По том плану требало је и Скадар да нам припадне.

Остварењем тога пројекта, била би задовољена и етничка, и историјска, и ратна правда. Имао си, Ђенерале, иза себе антифашистичку коалицију света и Твој идеал би, сумње нема, по завршетку рата био и прихваћен.

Тај програм преуређења Југославије велики савезници би подржали и због тога што су иза њега стајали не само Срби него и сви остали у герили, у армији којом си командовао.

Окупљао си око себе целокупно демократско и антифашистичко југословенство: Хрвате, Словенце, муслимане, Јевреје.

Прваци свих значајних политичких странака у Краљевини Југославији дошли су на Светог Саву 1944. на Равногорски конгрес, у село Ба, да стану иза Тебе. Сви, осим комуниста.

Није, међутим, несрећа садржана у томе што комуниста није било на Светосавском конгресу у селу Ба. Несрећа, огромна и непролазна, у томе је што је комуниста уопште било.

Ти си, Ђенерале, предводио бољи део нације и државе. Официре, домаћине, свештенике, професоре, адвокате, судије, књижевнике, учитеље, војнике који нису гасили заклетву, људе све које комунистички терор и пропаганда нису могли да одбију од нације, њеног морала, традиције и вере.

Ђелије рака надвладале су оне здраве и тако је, ваљда, по неком фаталном и неправичном закону, морало да буде. Проклетство људског соја да Вараве, да Барабе, испраћају Христа на Голготу, Ти си, распећем својим, само поновио и потврдио.

Са Тобом је, Бенерале, стрељана и у тајновити гроб положена и велика историјска прилика да објединимо све наше земље и крајине у српској држави у преуређеној Југославији. Уместо заједнице Србије, Хрватске и Словеније, од којих би свака имала и своју војску, а сједињавала би их круна Карађорђевића и поредак демократије, комунистички победник ствара државу-тамницу, присилну федерацију Словеније, проширене Хрватске и на четири републике раздробљене и унижене Србије. Из тог црвеног Казамата, из те „Проклете авлије“, бивају прогнани и Бог, и Краљ, и демократија, и част, и памет, и закон, и истина.

Последња свећа наде у спас угашена је у зору, 17. јула 1946. када су црвени целати пуцали у Тебе, наш Бенерале.

Зашли смо у дугу ноћ, без иједне звезде изнад Србије.

Хиљаде најбољих у нашем народу поубијали су на улици, у кућама, на њивама, као да су ловили звери. Хиљаде су их поморили у казаматима, хиљаде обогатили и физички и душевно. А хиљаде и хиљаде терор је отерао у бели свет, па смо постали нови Јевреји.

У лавре и манстире наше спраћали су стоку из њихових колхоза и урлали: „Не верујем у небеса, но у Маркса и Енгелса“.

Знали су, ипак су знали, да Ти, Бенерале, иако мртав, држиш стражу над мртвом Србијом. И нечега се као силе из твог необележеног и непојаног гроба нису плашили.

СНАЖАН КАО ДЕМОКРАТИЈА

Равногорски СПО данашњи је СПО изнедрио.

Српски Покрет отпора, зачет на Равној Гори 1941. године, настављен је почетком 1990. као Српски Покрет Обнове.

Наш СПО није, дакле, рођен 1990. Он је тог пролећа само оживео, васкрснуо. Просто је искорачио из гроба Бенерала Михаиловића и гробова његових сабораца, из суда синова и унука о очевима и дедовима, из побуне Истине против Лажи, из устанка демократије против деспотије, из велике потребе преуређења заједничке државе.

Оживљени СПО ступа на политичку позорницу у драматичним и преломним данима када се руши комунистичка грађевина, али када прети опасност да се сурва и Југославија. Према тим изазовима поставили смо се онако како би то, убеђен сам, учинио и Бенерал Михаиловић, који је у себи сједињавао мудрост Милоша и храброст Карађорђа.

Циљ нам је био да не рушимо Југославију, него да у преуређеној Југославији стигнемо до идеала Велике Србије. Другачијим путем и другачијом борбом, наравно, него што је Чича планирао 1941. јер су промене околности наметале и промену стратегију.

Имали смо пред собом безброј разлога да Југославијом будемо незадовољни, чак и огорчени. Комунистичком Југославијом поготову. Знали смо, међутим, да би цена њеног рушења по наш народ могла бити још и фаталнија од цене зидања. Знали смо, исто тако, да ће многи ланци, којима смо били везани и спречавани да на југословенском простору искажемо своју и етничку, и економску, и културну премоћ попуцати сломом комунизма и да ће се тада, пред Србијом и Србима, отворити врата великог узлета и препорода.

Зато нам је први и најпречи циљ био да уклонимо комунизам из Србије, и, одмах потом, да се упустимо у остваривање пројекта „великосрпске хегемоније“, по правилима и законима које данашња Европа прихвата и признаје. А ти закони су прости и немилосрдни: снажан си онолико колико и твоја демократија, твоја привреда, култура, наука, модерна технологија.

Српски народ је на децембарским изборима 1990. себе привезао за комунистичког мртваца. Сада тог мртваца овде, у Београду и Подгорици, купају и чешљају, шминкају и дотерују, да изгледа као да је жив.

У тој и таквој утакмици, Срби нису могли имати достојног такмача на тржишту Југославије.

Пружила нам се била, као порушена, прилика да реализујемо нашу надмоћ и да, укључени у Европу и систем њене селекције, створимо Велику Србију, на исти начин на који, ево, израста Велика Немачка, без ратних труба и калашњикова.

Хистерија хрватског сецесионизма није нас претерано узнемиравала. Проблем се решавао прилично једноставно; мудрим нашим односом према Љубљани и прихватањем готово свих реформских захтева који су долазили из Словеније.

Тај мали и вредни народ ничим нас није угрожавао; ни војнички, ни економски; са Словенцима нисмо имали никаквих територијалних спорова, а ни злих историјских усмена. Српско-словеначки савез је гарантовао опстанак Југославије и чинио илузорним све страсти хрватске сецесије.

Из стомака, из средине државе, нико се не отцепљује.

Овим путем СПО је хтео, али нам се испречио исти непријатељ, исто лудило, исто проклетство, као и Бенералу Михаиловићу, 1941. године.

Умирући српски комунизам је самртничком снагом стегао за грло Србију.

1990. КАО 1941.

Шта све нису чинили и чиме се нису служили да би угасили или локализовали ватре нове Србије и новог времена?! Мењали су своја имена, одећу и обућу, на лица навлачили маске, унајмљивали своје тобоже четнике и тобоже војводе, СПО и осталу демократску опозицију проглашавали за стране шпијуне и плаћенике, каменовали нас, хапсили, премлаћивали, убијали, крали паре из државних резерви да би подмитили сиротињу... Равногорски СПО тукли су, у оно време, обећањима да у њиховој држави неће бити ни пореза, ни сиромашних, ни обесправљених, ни затвора, да ће кршеве претворити у оранице, да ће комунистичке краве давати по трина литара млека дневно... Обновљени СПО тукли су обећањима да ће Србија за годину-две стићи и престижни стандард Шведске, хвалисали су се пројектима брзих пруга, српских Сингалура, колонизованог Косова.

Телевизија и штампа, та страшна оружја којима нису располагали док су се тукли са Бенералом Михаиловићем, сада су им била на услузи и њиховим лажима и паралажима онесвешћивала Србију.

Своје ратне намере, хаос, беду и опште пропадање приписивали су нама, а себе, на својој телевизији, славили као миротворце, националне ујединитеље и урбанизаторе.

Велики део нашег народа им је, на жалост, поверовао. Људи многи нису били заборавили ни старе комунистичке подвале, а насели су на нове.

Све што је у Србији живело од незнања, од бескичмењаштва, од сервилности, од глупости, до идејних подобности, од прошлости и у прошлости, од батица, од пљачке, од псовке, од буке, од позе, од лажи и у лажи, све је то стало уз њих, а против нас.

Исто беше 1990. као и 1941. године.

Изгубили смо изборе и десило се што се десило. Ноћ се, опет, свалила на Србију, и петокрака је остала једина звезда.

Сустигла нас је најтежа казна, коју су, во времја њихово, Турци измислили. Они су живог човека везивали за мента, за покојника.

Српски народ је на децембарским изборима 1990. себе привезао за комунистичког мртваца.

И када је почео рат, кога није морало да буде, тај мртавац, његови генерали и адмирал, оружја и пропаганда, сва пратећа комора СПС режима и његових слугу, закотрљали су се са Триглава и, стадно узмичући, као у пијанству неком, у бунилу, понављајући старе и чинећи нове глупости, изгубили 160.000 квадратних километара државне територије, па се, на крају велике бруке и пораза, удомили у Србији и Црној Гори.

Сада тог мртваца овде у Београду и Подгорици, купају и чешљају, шминкају и дотерују, да личи као да је жив. Примичу му микрофоне, да се размеће „уједињењем свих Срба“, и ките га ордењем због „историјске победе“.

Господе, опрости им, јер не знају шта раде!

Само пре две године, и Словенија и Хрватска предлагале су асиметричну федерацију. Српски комунисти су казали — не! Одбацили су и понуде чврсте

**Шегрти, шофери,
магационери,
полунинтелигенти,
преливоде и камелеони,
пљачкаши и
разметљивци, избили су
на чело нације.**

**Три су најпреча задатка
пред нама.
Први је — да оборимо
комунисте.
Други је — да оборимо
комунисте.
И трећи је — да оборимо
комунисте.**

**Господе, опрости им, јер
не знају шта раде!**

конфедерације, па савеза југословенских држава, па Хашки документ. И који је исход? После крвавог и нечасног рата, после милион и по избеглица, десетине хиљада мртвих и обогачених, после свих Хиросима, од Вуковара до Мостара и Сарајева, после свих злочина, свих патњи и пораза, као победа се слави — конфедерација између две српске земље, насилнички уједињене под туђим именом, химном и заставом.

ШЕГРТИ И ПЉАЧКАШИ НА ЧЕЛУ

За последња два века већу катастрофу нисмо доживели.

Више од три милиона Срба остали су, преко ноћи, без државе и постали национална мањина, и то мањина у окружењу које настоји да Срби нестану. Крај пољених огњишта, у збеговима, у чергарским избегличким логорима, у црнини због изгинулих, у беди и на калијама глади, завађени са суседима у старом крају, а у туђини на терету и себи и друге, уморни од несрећа и ојађени због преваре, због сазнања да су комунисти трговали њиховим јадом и пострадањем, Срби из свих наших западних крајина, варошица и градова, из целе Херцег-Босне наше, из Македоније, горко проклињу час када нису поверовали благовременим упозорењима СПО да ће бити преварени и продани.

Да, ми смо опомињали, опомињали и пророчки казивали шта ће да буде.

Шегрти, шофери, магационери, полунинтелигенти, преливоде и камелеони, пљачкаши и разметљивци, избили су на чело нације. Они исти који су пола века затирали све што је мислило српски, напречац су запосели све катедре „србовања“. Лопови су проповедали етику, рушитељи црква православље. Црвени генерали, као у позоришту, стајали су мирно пред њиховим изнајмљеним „четничким војводама“. Све је, од почетка, указивало на фарсу, која мора да се претвори у националну трагедију. Талог сами шепурило се по телевизијским екранима, рикао и баљезгао о томе како се најзгодније коље. Тај отпадак, та трина и плева, слављена је од комуниста и натурана Србима за идоле и спасиоце. Част нације и славу српског војника и оружја нико никада није тако осрамотио и бацио у блато.

Шта је са Србима у ново-старај, само обогаченој, Југославији?

Привезани, и даље, уз комунистичког мртваца, то-немо ка самом дну понора. Постали смо гето Европе и света, као да смо окупљени. Нигде пријатеља. Црни барјаци за изгинулим јединицама и смртвонице по бандерама и новинама. Више од двеста хиљада младића из Србије потуца се по туђим земљама и народима, као да су торбари. Инвалиди морају да просе. Просечне месечне зараде мање су од педесет немачких марака. Боље су плаћене и слуге у Африци, него лекари или учитељи у данашњој Србији. Милион је, у овом часу, полугладних, и милион незапослених.

На српско име није пала никаква клетва, српско име клеветници каљају.

Шта даље да чинимо?

Три су најпреча задатка пред нама.

Први је — да оборимо комунисте.

Други је — да оборимо комунисте.

И трећи је — да оборимо комунисте.

Наш народ морамо одвојити од мртваца и тај леш, нашминкан да залуђује већ излуделе, вара преварене, понижава унижене, морамо што брже избацити из Србије.

Око тог циља морају да се окупе и сједине све демократске, умне, духовне, армијске, црквене, свеко-лике, дакле, снаге Отаџбине.

Дотерани смо до Колубаре, као и 1914. Назад немамо куд, а преко Албаније, поново, нећемо.

Али, где је Краљ Србије, да стане у прве редове одбране? Где је Живојин Мишић нашег времена? Где је данашњи Драгољуб Михаиловић који ће да узвикне „Не признајем капитулацију, та реч не постоји у српском језику“? Где су нам, данас, Никола Пашић, Слободан Јовановић, Милутин Гарашанин?

Срушити, дакле, прерушени и грогирани комуни-зам, који се реображава у националсоцијализам и же-ни се домаћим фашизмом, успоставити демократску власт и створити елитну и неидеолошку Српску војску — ето пута, јединог пута, да зауставимо пропадање и да пораз, мудро и одлучно, преокренемо у победу. Победу, додуше, са великим ранама и ожигљцима, ко-јих није морало да буде.

СРБИЈА КОЈУ ЋЕ СВИ ВОЛЕТИ

Који су, у најкраћем, циљеви те нове Србије?

Да пре свега дигнемо из блата привреду, духов-ност нашу, знање, традицију. Да извучемо земљу из међународне изолације, да јој повратимо старе и при-бавимо нове пријатеље. Да кажемо свету истину, убедљиво и језиком који ће свет да разуме. Да разби-јемо лаж да смо свуда омрзнути и несхваћени, само због тога што смо Срби. Да руку помирења и сарад-ње пружимо свим нашим суседима. Да врата Србије широм отворимо свим Србима из расејања нашег. Да ову земљу, најкраће, оживимо и оснажимо, да јој по-вратимо негдашњу силу и демократију. Да Србију учи-нимо новим стожером, новим Пијемонтом нових ин-теграција и уједињавања на простору већ бивше Ју-гославије, а пре свега сједињавање крајина, држави-ца и народа на историјским и етничким пределима на-ше нације.

Ми признајемо државност сваке чланице доско-рашње Југославије.

Никоме, међутим, не признајемо право тортуре, ни физичке, ни имовинске, ни верске, ни културне, над нашим народом, нити ћемо ма какву дискриминацију Срба да трпимо.

Овде, у Србији, циљ нам је да изградимо поредак који ће у сваком, па и у психолошком погледу да из-брише разлике између Срба и несрба, већине и ма-њине, поредак у коме ће националне мањине уживати максимум свих права предвиђених европским и свет-ским нормама.

Хоћемо Србију коју ће, због њене демократије, због животног стандарда, због сигурности и лепоте живота у њој, сви њени грађани прихватити као своју Отаџбину.

Исти такав однос захтевамо и према Србима у Хрватској, Херцег-Босни, Вардарској Македонији, Словенији, Мађарској, Албанији, Румунији, ма где да их историја или зла судбина раселила.

За обнову смо и унапређење свих покиданих веза са Словенијом. У српском народу, Словенци, и даље, имају традиционалног пријатеља. Спремни смо на све облике интеграције, укључујући и државну. Зашто би-смо бежали од царинске и економске уније, од асоци-јације држава или конфедерације?

Проблем разграничења са Хрватском сматрамо нерешеним и отвореним. Наш став је јасан и непро-мењен: сви крајеви у којима су Срби чинили етничку већину на дан 6. априла 1941. године, односно пре по-чињеног усташког геноцида над њима, не могу при-

**Шта све нису чинили и
чиме се нису служили да
би утаkali или
локализовали ватре нове
Србије и новог времена!
Мењали су своја имена,
одећу и обућу, на лица
навлачили маске,
унајмљивали своје
тобоже четнике и тобоже
војводе, СПО и осталу
демократску опозицију
проглашавали за стране
шпијуне и плаћенике,
каменовали нас, хапсили,
премлаћивали, убијали,
кради паре из државних
резерви да би подмнтели
спротињу...**

пасти ни једној независној хрватској држави. Никада! Ми ћемо, наравно, чинити све да Европа и свет стану иза принципа да право на самоопредељење, које је признато Хрватима, буде признато и тамошњим Ср-би-ма. Убеђени смо да ћемо у томе успети и да ће до правичног разграничења доћи за конференцијским столом, пре него што оду мировне снаге Уједињених нација. Све док ова правда не буде задовољена, те снаге морају остати у српским крајинама. А што се по-ложаја Срба у остатку Хрватске тиче, од сваке повре-де и дискриминације њихове правимо крупно свет-ско питање и одлучно ћемо прибегавати свим оста-лим средствима њихове заштите, и као људи и као држава.

Босну и Херцеговину прихватамо као конфедера-цију три њена народа, сходно Програму СПО из 1990. године.

Царинске рампе и војне карауле на Дрини не при-хватамо.

Рат у тој несрећној земљи сматрамо бесмисленим и он мора бити прекинут.

НИСИ СЛУЧАЈНО ВАСКРСНУО

Тешко нам пада и боли нас, изнад свега, сејање мржње и сатирање између православних и муслима-на, између суседа истог духовног корена, истог јези-ка, исте муке и страдања. Док православни и мусли-мани не схвате да морају заједно, никад у Херцег-Босни неће бити спокоја. Деоба је данас неминовна, а она је, практично, неизводљива и не води ничему. Због тога ћу и данас да понудим један излаз, на коме толико инсистирам. Западну Херцеговину, десно од Неретве, припојити Хрватској, а Книнску крајину Бо-санској крајини. У том случају, Босна и Херцеговина би могла да буде и федерација православних и мусли-мана, али и унитарна држава. Оваким решењем, био би осигуран мир, дуготрајан мир, а нити би Срби стек-ли премоћ, нити би Муслимани ма шта изгубили. Осим тога, зацелили бисмо и најболнију рану српско-хрват-ског сукоба.

У Вардарској Македонији никада се нећемо одре-ћи наших тамошњих историјских, верских, културних и осталих тапија, као и начела да Срби не могу имати статус туђинаца у земљи у којој су њихови народни ко-рени и за коју су, само у овом веку, три пута изгинули. Наглашавамо, при том, да од православних Македо-наца немамо никог ближег и сроднијега.

Чим отерамо садашње властодршце, тај највећи наш чемер и несрећу, и Србији подаримо демократи-ју, а с њом и снагу и мудрост, широм ће се, убеђен сам, отворити врата једној новој заједници. У савез, лабав у почетку, али касније све чвршћи, ступиће, у Србију а не у Југославију, уједињене Србија и Црна Гора, Вардарска Македонија и Босна и Херцеговина. Границе међу нама постојаће на мапи, али не и на те-рену.

Европа, коначно, нема право да од нас, који смо до јуче живели под истим државним кровом, захтева мањи степен јединства од онога који она сада оства-рује.

Господине Ђенерале!

На почетку Ти поднесох рапорт о поразу.

Сада Ти се обраћам са вером у победу.

Ниси Ти случајно васкрснуо и дошао данас на Рав-ну Гору. То је знак, сигуран знак, да васкрсава и Твоја Србија.

С вером у Бога, за Краља и Отаџбину! Равна Гора победити мора!

28. ЈУН 1992.

СУНЂЕР ПУН КРВИ

Наша Отаџбина, Србија и Црна Гора, и цео српски народ, налазе се у понору. На мали света као да и не постојимо. Искључени смо из цивилизације. Ускоро ће целом човечанству бити забрањено да нам телефонира, да нам пише, да са нама има икаква посла или додира. Данас смо овде да Отаџбину вадимо из карантина и срамоте, да јој скинемо то уже са врата, да јој пружи-мо руку да изађе из јаме. Не треба бити лекар па зна-ти да се болест излечити не може уколико јој се не одреди узрочник. Овде смо данас да оценимо да ли је узрок овог нашег пострадања у Москви и Вашингтону, у Лондону или у Токију, или у Паризу, или је можда баш овде, у овом граду, и недалеко одавде. Председник Републике тврди да је узрок нашем пострадању чињеница да смо ми Срби и да је цео свет против нас само зато што смо Срби. И сходно таквој дијагнози, он је одредио и терапију. Морамо остати у понору, на дну јаме, скапати, умрети или јуначки изги-нути у борби против читавог света! Да видимо, дакле, где је узрок зла. Пре два дана, неочекивано, телеви-зија и штампа су нам јавили да је председник Репуб-лике Србије понудио конфедерацију са Грчком. У по-таји, изненада, на своју руку, не обавештавајући нико-га, не консултујући никога, одлучио је да нас „уда“ за Грке. О чему то казује? О томе да председник Репуб-лике целу нашу Отаџбину, све живо у њој, сматра сво-јим власништвом, својом приватном својином. Кћер-ка да му је, дужан би био да Србију макар упита је ли вољна да оде за онога кога је он наумио. Узрок свих наших зала је, дакле, у чињеници да је пре пет година Србија постала својина једног човека. Ка провалили и несрећи смо кренули онога тренутка када смо еуфо-рично почели да за ујединитеља и спаситеља прогла-шавамо једну бахату, инацијску политику ултиматума, политики чији је главни слоган сабијен у принцип „не-ма промена и нема компромиса“. Ослоњена на голу силу, та политика је створила један ирационални свет, непостојећи свет, свет за себе. Поклопила је и за сво-је власништво прогласила, присвојила, масмедије у Србији, а пре свега телевизију. Признавала је само онај свет, само ону јавност, само оне информације и само оне људе који су се појављивали у њеном свету и на њеној телевизији.

КАФАНСКА ПЕСМА — ХИМНА

Створена је орвеловска Србија, завладао је мрак, упали смо у тунел, Србији су зачепљене уши и завеза-не очи.

Далеко, дакле, пре санкција Уједињених нација, та политика, њени челници и протагонисти су нас искљу-чили из Европе и света, изоловали од свих и потом за-вадили са свима. Како је пропадала економија, како је пропадало све, умножавали се незапослени, како се, посебно на Истоку, незадрживо рушила грађевина болшевизма, тако је овде у Србији и само у Србији, да би се та грађевина болшевизма спасила, подсти-цана национална хистерија, класна борба и класни барјаци замењивани су националном бојом и нацио-налним барјацима, подстрекиван је национализам

ГОВОР НА ОТВАРАЊУ ВИДОВДАНСКОГ САБОРА У БЕОГРАДУ

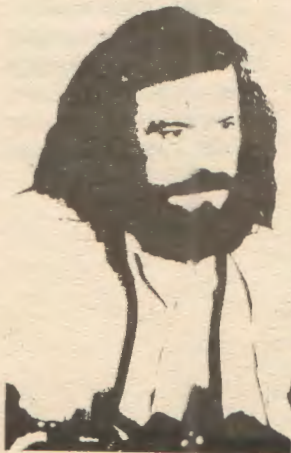
*Створена је орвеловска
Србија, завладао је мрак,
упали смо у тунел, Србији
су зачепљене уши и
завезане очи.*

подрумског типа, псовачки, примитиван, једна духов-на искључивост која је својствена национал-соција-лизму или фашизму, али никада није била примерена традицији српског народа. Како су заузели катедре православља, тако да су они, који су за браду вешали православне попове, почели да нас уче вери, тако је почело геометријском прогресијом умножавање свих непријатеља да бисмо дошли догде, да се и српски Патријарх и наши часни епископи и наши академици и најумнији људи нашег народа проглашавају за слуге Ватикана. Ускоро очекујемо да ће српски народ про-гласити за анти-српски народ.

Тврде онесвешћеној, ослепљеној и глувој Србији да је овај рат нама био наметнут, те да је овај рат био неизбежан. При томе рачунају на кратко памћење, мисле да смо заборавили да су прве санкције, уопште уведене против некога, уведене од стране овога ре-жима према Словенији. Заборављају да је Србија из-вођена као крдо на тргове, на улице, у фабричке хале, да је наредба била да се бојкотије Словенија због са-мо једног јединог захтева — да се Југославија транс-формише у асиметричну федерацију. Политика улти-матума ултимативно је одговорила — не! Одбацила је све касније мирне предлоге за конфедерацију, лабаву конфедерацију, савез суверених држава, хашке доку-менте, све, све! И ево, стигли смо докле смо стигли! Јуче нису хтели асиметричну федерацију са људима са којима живимо седамдесет година, са људима истог етничког порекла, истог или сличног језика, да би, по-сле овог крвавог и бесмисленог рата, шеф државе тајно отишао да конфедерацију нуди Грчкој! Као да је намерио да се и са Грцима мало хватимо за вратове. Од Србије и Црне Горе створио је неку сасвим трећу земљу, од две истоветне српске заставе створио не-српску, а за српску химну прогласио кафанску песму. И све то још проглашава великом победом. Па, ако је то велика победа, зашто она није раније извођена, много раније, без иједног испалењеног метка, без ијед-не пале главе или проливане сузе? Од Србије и Црне Горе створити оно што је створено могло бити и 1985. и 1986. и 1987. и 1990. и 1991. године не само да је да-леко од политичког и државничког подухвата, већ је далеко и од памети.

КАКВА ЈЕ ТО ЗАШТИТА?

Створено је то после рата, после толике крви, и сада нам се намеће да је то једина мудра политика и да треба да будемо срећни што је овако како је. Рећи ће, међутим, да смо морали да штитимо српски народ у Босни и Херцеговини, српски народ у Хрватској. Ка-ко су га заштитили? Милиони избеглица, разорени гра-дови, разорена села, десетине хиљада мртвих, десе-тине хиљада инвалида. Је ли то та заштита? Овде има вероватно доста избеглица, па их питам — сањате ли завичај, сањате ли детињство, сањате ли напуштене винограде, куће, и може ли се све то, може ли се за-вичај, могу ли се корени и гробља, понети са собом на ђону од ципеле? И могу ли вам згаришта, која су остала у вашем завичају, заменити ратно-хушканке емисије београдске, односно српске телевизије? Ви

сте срећни само на тој телевизији, иначе, овај режим је гурнуо српски народ у Херцег-Босни у највећу несрећу, трговао његовом несрећом док му је то одговарало, а онда дигао руке, окренуо главу, опрао руке као Понтије Пилат када му се учинило да му то одговара. Ако би се могло оно што и Бог не може — да се вратимо у 1987. годину а да знамо шта ће бити ако овом режиму поверујемо — нема Србина из Херцег-Босне, нема Србина у нашим српским крајинама, који би овом режиму поверовао и који би кренуо за њим. Та политика је завела Србе. Ви добро знате да су поклисари, сеизи нашег председника, 1990. године, уочи првих парламентарних избора у Србији, зајахали телевизију и сву штампу, агитујући против српске опозиције, а за председника и комунистичку власт. Тобоже у име српства, тобоже због тога јер ће демократска опција гурнути вас с ону страну Дрине у рат, да искрварите, да изгубите завичај, да постанете нови Јевреји и нови болесници. Деветог марта прошле године, када је био последњи покушај да ово уклонимо и да створимо нову демократску Србију, која ће имати масу пријатеља у свету, која ће моћи да предупреди рат и да на најбољи начин заштити нашу браћу с ону страну Дрине, у свим нашим крајинама, стигли су од тих истих председникових људи с ону тамо страну претње да иде милион Срба преко Дрине да убија српску омладину. Никада српска омладина ту увреду, ту претњу, није заборавила, али је знала да не долази из душе наше браће, нашег рода, него од људи самољубивих, који би сву крајину, сву Херцег-Босну продали, све Србе, за један једини тренутак властољубља и крваве славе! Зар нам се и синоћ на Телевизији Србије нису појавили исти људи, из истих крајина, да би проговорили против овог Сабора, тражили да данас не саборујемо, јер је, тобоже, у интересу Срба с ону страну Дрине да овај њихов прелат што више остане на влас-ти.

ХОЋЕ ДА УДАРИМО ЈЕДНИ НА ДРУГЕ

Данас у овом граду нећете видети много београдске полиције, крагујевачке полиције, пожаревачке, ваљевске. Довели су нашу браћу из крајине и казали им — ви умете да пуцате и ви ћете да пуцате!

Варају се! Та наша браћа из крајина, ако буду морала да пуцају, а неће морати, јер не дао Бог да једни на друге дигнемо руке, сигурно знају ко их је унесрећио. Да ли српска демократија, која није имала прилика да одлучује о било чему, или онај који има толику моћ да сутра може да прогласи федерацију Србије и Марса, бар он тако мисли.

Српски покрет обнове је пророчки од почетка, и збога тога је на крст вечито био разалипан, упозоравао шта ће бити ако им дозволимо да нас воде куда су нас водили. Нисмо били само пророци, били смо и лекари. Прописивали смо увек на време терапију — нико нас није слушао. Ако би неки од наших предлога, након што би нас изанетимисали, прихватили, прихватили су га када је већ било касно, када су сви возови прошли, када би леку прошао рок употребе и престао бити лек а постао отров. Ја сам вероватно најнесрећнији председник странке, јер су се сва зла предвиђања и најцрње слутње шта ће се десити са народом којем припадам — обистинила. Био бих срећан да могу рећи — нисам видео далеко, нисам био у праву. Био бих бескрајно срећан. А шта ће браћо и сестре бити сутра ако они остану? Страх ме је да о томе и говорим. Биће апокалипса. Биће пропаст, тотална, потпуна. Плануће Косово и Метохија, плануће Рашка земља, плануће Војводина, изоловани од света, без хлеба, без горива, без игде икога, бићемо лешина на коју ће се устремити сви лешинари, а наш председник ће и

**Данас у овом граду
нећете видети много
београдске полиције,
крагујевачке полиције,
пожаревачке, ваљевске.
Довели су нашу браћу из
крајина и казали им —
ви умете да пуцате и ви
ћете да пуцате!**

**Никада нико после рата
није купио у овом граду
оволико људи. Ово је
највећа скупштина, ово су
највећи избори.**

тада да нас дели. Пошто је изгубио националну борбу, пошто више не може да маше националним барјацима, вратио се свом почетку и дели нас по принципима класне борбе — на интелектуалце, на раднике, на студенте, на земљораднике — да ударимо једни на друге. Није искључено да ће нас сутра делити на плаве, црномањасте, на дебеле и мршаве — и ту ће наћи разлога да нас завади — јер он личи на један сунђер крви, који може да постоји само док има мржње, док има чиме да се напија и од чега да живи. Легитимни избори — то је све што говорје. Свим аргументима демократске Србије папагајски одговарају — изабрани смо на легитимним изборима. Нема никог да толико говори о поштењу као лопов. Нема никог да толико производи телеграме подршке, осим онога ко подршке нема. Нема никог ко се толико зацелује и загрцнуто позива на легитимитет избора, осим оног ко зна да су били нелегитимни и у часу одржавања. А шта је ово? Који су ово избори? Никада нико после рата није купио у овом граду оволико људи. Ово је највећа скупштина, ово су највећи избори!

СХВАТИЋЕ ПРЕВАРУ

Куда даље? Мени је жао што до сада нико није покушао да завири у будућност, да покаже, да назначи, да предложи излазак из јаме, пут спаса. Нема скидања санкција, нема решења, нема ничега без оставке председника, оставке Скупштине, распуштања Владе. То су они услови без којих не можемо коракнути нигде. Шта потом? Ми морамо формирати привремену Владу, прелазну Владу, састављену од представника Демократског покрета Србије, Универзитета и свих осталих демократских снага с једне стране, и Социјалистичке партије Србије с друге. Тај компромис, тај споразум морамо постићи. Не спадам у људе, без обзира што у Србији вероватно нема човека који је толико нагрђен, опањкан, оклеветан у последњих неколико година, који су склони да кажу — двадесет, двадесет пет или тридесет одсто нашег народа не ваља. То није тачно. Нашем народу треба само отворити очи и отцепити уши. Треба да чују истину и сударе се са истином, и у судару с истином сви ти људи ће одмах схватити превару. То су, коначно, наша браћа. Када ово кажем, нећу да кажем да људи из врха Социјалистичке партије Србије, који су компромитовани, могу да уђу у прелазну Владу. Не мислим на њих. У редовима Социјалистичке партије Србије има много дивних, много честитих људи, и ми с њима хоћемо да преговарамо, и ми ћемо са њима и формирати ту привремену Владу.

Задаци те Владе су огромни. Ко се прихвати тог задатка мора да зна да се није дограбио никакве власти, него највеће могуће патње и муке, највећег чемера. Не верујем да је икад икоме историја толико бремене на леђа ставила као овима који треба да наследи ову катастрофу, ову срамоту, овај пораз и да то све претворе у излаз, у победу, у коју дубоко верујем. Та Влада мора да буде састављена тако да у њој не доминира ни једна политичка странка, а да опет све водеће странке, демократске из опозиције и Социјалистичка партија Србије, буду заступљене. Морају да буду заступљени најумнији ванстраначки људи, најумније ванстраначке главе нашег народа. Та Влада мора бити конципирана тако да улива поверење свима у Србији, а да истовремено, по саставу људи који су у њој, улива поверење читавом свету. Да свет међу тим људима препозна оне који су заиста барјактари нове, младе, већинске Србије, са којима ће радо да преговара. Та Влада ће сигурно одмах скинути санкције у Србију вратити свету а свет Србији. Није тачно да санкције неће бити укинуте ако председник Републике

поднесе оставку. Неће уколико оде Курта па дође Мурта. Али хоће уколико после те оставке дође до стварног демократског преокрета и демократског преображаја, уколико нова Влада, нови људи, поведу нову политику. Та нова политика Србије мора бити миротворачка, мора бити демократска. Ми одмах морамо успоставити све мостове са националним мањинама у нашој Србији. Зато смо да у привремену Владу, у прелазну владу, одмах укључимо представника и Мађара и косовских Шиптара и Муслимана. Зато сам да меру своје демократичности, своје светосавске душе, показујемо пре свега односом према мањинама. Онако како буде Мађару у Војводини, онако како буде Албанцу у Призрену, или Муслиману у Санџаку, а бити им мора тако да се у Србији због лепоте живота у њој, због сигурности, искрено осећају као у својој Отаџбини и да им Србију нико законима не намеће него да им је намеће њихово срце, онако како буде свима њима овде, биће и мораће да буде Србима у Загребу, у Шибенику, у Ријеци.

У СВИМА ПРЕВИШЕ ЗЛА

У Сретњеском Уставу из 1836. године, у доба књаза Милоша, имали смо члан: „И роб кад пређе границу Србије, постаје слободним човеком“. То је наша традиција. Обезбеђујући миран и достојанствен живот Мађару у Сенти, Албанцу у Призрену, Муслиману у Рашкој, ми ћемо стећи право да од света тражимо да то исто има и Србин у Загребу, у Шибенику, у Ријеци, да то имају наша српска браћа ма где да су, и да то онда можемо да бранимо свим средствима. Што се тиче српских крајина, тамо су мировне снаге Уједињених нација. Сешћемо за преговарачки сто, преговарати ако треба десет година, док се не договоримо о свему, заједно са светом и под покровитељством света. Ако не будемо имали велике пријатеље иза себе, а као оваква тоталитарна држава и својина једног човека нећемо их никада имати, у тим преговорима остаћемо кратких рукава. Верујем, ипак, да ћемо успети. Пут до памети понекад води преко лудила. Лудила нам је свима доста. На путу смо да лудило почне да ради у корист памети.

Превише је зла свима нама — и Србима, и Хрватима, и Муслиманима, и Словенцима. Народ вапије против мржње, разарања, смрти, за једном новом и европејском политиком. Ова земља треба да буде шампион у тој политици. Сви смо пострадали, сви смо једни другима скривили и дугујемо велико извињење. Велико извињење и покајање. То је једини пут. Друга алтернатива је да се хватамо за вратове, да изгинемо, и да од Балкана направимо мир гробља. Кажу да је највећи успех ове политике у томе што ни на једном квадратном метру Србије није вођен рат. Па све и да није, шта је са толиким српским главама палим изван Србије? Шта је, коначно, са чињеницом да овај режим презире млада гробља у старој, остарелој Србији? Србија нам је остарела, али овај режим умножава млада гробља. Овај режим презире толике инвалиде, рањенике, напосто не жели да их види. Ова власт је све наше истине пред светом преокренула у неистине, сва наша права у неправу и нама предстоји огroman посао да поверење повратимо.

**Србија нам је остарела,
али овај режим
умножава млада гробља.**

**Питају — шта ће бити
кад председник поднесе
оставку. Настаће хаос,
веле, јер нема ко да га
заменн. Ко ће га
заменити — питају
стално! Ево одговора ко
ће га заменити — нико!
Таквог председника, са
таквом политиком и
овлашћењима, више
никада не желимо да
имамо.**

Имамо их, нека само они оду, и све ће доћи на своје место. То је оно суштинско питање.

Ми смо, заказујући овај Сабор, рекли да желимо да поновимо подвиг Прага и Софије. Од вас зависи хоћемо ли то моћи. Морамо да знамо — ако је данас незгодно трпети кишу, сутра ће бити незгодније трпети бомбе. Ако је напорно стајати овде данима, сутра ће бити напорније и фаталније живети по подрумима. Сутра ће бити напорније и фаталније гинути или килограм коприве, као у Сарајеву, плаћати читавом месечном платом. А то нас чека. Људи који преко телевизије или радија прате овај скуп дужни су да вас одмене. Довољан је само овај град, и цео овај град мора да подржи Сабор, мора да саборује, све док буде потребе да саборујемо. Србија више нема одбране, Србије више нема наде. Ово су последњи покушаји да их зауставимо.

До мене стижу вести да су дате разне инструкције војсци. Не би ме изненадило да је председник Републике распоредио артиљерију око Београда, у намери да туче Београд, по узору на свога пулена у Сарајеву. Нико никада српског војника и српског официра није толико осрамио, унизио, бацио у блато, као ова власт. Наши војници и официри, српски војници и официри, први пут од када постоји Србија, погнуте главе од срамоте не могу да погледају у очи Отаџбини. Ко их је тако обрुкао? Треба да знају да ће им официрску и војничку част, господство и достојанство, вратити само нова, демократска Србија. Ово је тренутак, Отаџбина их зове, Србија их зове, да заједно зауставимо пораз и преокренемо га у велику победу. Све што важи за њих, важи и за нашу полицију. Ми других полицајаца, војника и официра немамо, нити их желимо. Њима је место овде са нама, а не да их држе у подрумима и по таванима, са машинкама и снајперима у очекивању наредбе да пуцају. У кога? У будућност Србије? У нас? Верујем у патриотизам и српство војника, официра и полицајаца, али ћу ипак рећи: стигне ли им са безумног места каква безумна наредба, нека је, за име Бога, поносно одбију и одлучно приђу свом народу! Има још једна одгонетка.

Питају — шта ће бити кад председник поднесе оставку. Настаће хаос, веле, јер нема ко да га замени. Ко ће га заменити — питају стално? Ево одговора ко ће га заменити — нико! Таквог председника, са таквом политиком и овлашћењима, више никада не желимо да имамо. Довео је Србију до гроба! Натерао јој душу у нос, па се кочопери пред телевизијским камерама и приговара народу да му срце није у грудима и да му је срце из груди сишло у пете. А где је ваше Срце, господине председниче? Оно није ни у петама, оно је сада у неком добановачком или не знам коме бункеру, у тунелу, у блиндираном оклопу. Ако имате срца, господине председниче, дођите овамо, на овај Сабор, станите пред свој народ, погледајте му у лице, и он вама нека погледа у лице. Спасите Србију од себе и то је сасвим довољно. Није тачно да у срцима ових људи нема љубави за вас, господине председниче. Дођите овде, поднесите оставку, и настаће ерупција одушевљења. Бићете испраћени аплаузом, највећим аплаузом који вам је икада од рођења упућен. Наша Отаџбина, Србија и Црна Гора, и цео српски народ, налазе се у понору, али из понора изаћи могу и морају.

ГДЕ ВАМ ЈЕ СРЦЕ, ПРЕДСЕДНИЧЕ?

У овом часу не може један министар иностраних послова опрати образ Србији који су они укаљали. Треба нам најмање педесет најпаметнијих, најумнијих, најдемократскијих министара иностраних послова.

5. ЈУЛ 1992.

КОМПЈУТЕРИ А НЕ ПУШКЕ

Омладино!

Браћо и сестре!

Грађани саборци!

Прочитаћу вам, за почетак, поруку епископа рашко-призренског, преосвећеног Артемија, упућену Видовданском сабору:

„Браћо и сестре, народе српски! После 603 године, поновисмо Видовданску битку. Она прва је трајала један дан, ова наша — осам дана; у оној је учествовало око сто хиљада Срба, у овој — неколико милиона: учествоваху и милиони оних који не могаху доћи на плато пред Скупштину; у оној од Срба нико не остаде, у овој — нико не погибе. Зато она беше физички изгубљена, али морално и духовно добијена, ова доживе духовни пораз, јер не оствари свој циљ. После оне моралне победе Срби издржаше 500 година турског ропства, после овог духовног пораза не можемо издржати ни пет година комунистичког ропства.

После овог Видовданског сабора који прође јалов, без плода и резултата, више се никакав сабор у Србији не може одржати сем „скупова“ подршке „вољеном вођи“.

Шта нас по повратку кућама очекује? Глад без хлеба и других животних намирница, болести и очајничко умирање без лекова, рат без победе, гроб без васкресења, ноћ без свитања.

Сада откуцава последњи одсудни тренутак.

Ако није помогао Видовдански дан да глуве вође наше чују очајнички вапај мајке Србије из милиона грла њене обезнађене деце, нека нам помогне ова задња Вартоломејска ноћ.

Господ је рекао „Куцајте и отвориће вам се.“ Ми куцасмо и лупасмо на врата глувих вођа. Они нас не чују и не отварају. Стога: развалимо врата и избацимо их напоље. Сад ил' никад кидајмо комунистичке ланце, Слобода нас зове!

Живела Србија!

Живео српски народ!

Живео српски Краљ!

Епископ рашко-призренски

Артемије

Није епископ Артемије рекао ништа само својим срцем — из њега су проговорила срца свих нас.

Шта нам је чинити?

Не тражите од мене да будем оно што Србији не треба и што никада не сме да се роди.

С вођама је готово.

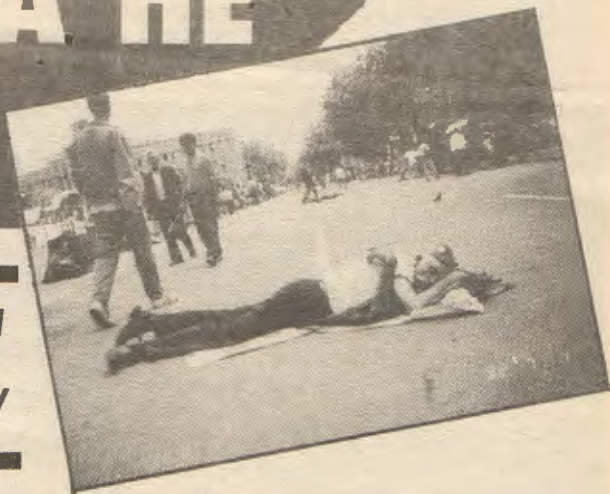
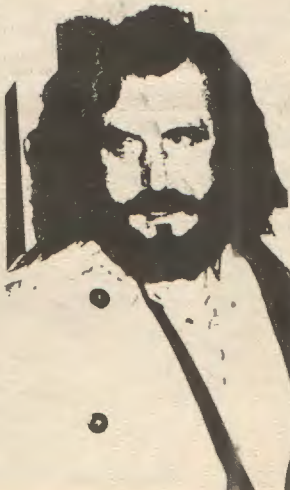
Све дотле док се буде очекивало да један човек изда команду, а то као да и сада лебди негде у ваздуху, српски народ ће сам себе доводити у ситуацију да личи на стоку.

Један на челу а маса иза њега — ето несреће.

ЗАВРШНИ ГОВОР НА ВИДОВДАНСКОМ САБОРУ У БЕОГРАДУ

*Са те телевизије, коју
бисмо братоубиством и
преко крви освојили, и
када би постала слободна
и какву желимо, стално
би текла крв.*

*Иду дани, они су веома
близу, када ће Београд
добити нову улицу —
нових али правих
ослободилаца, нових
јунака — и она ће бити
спомен нашем Сабору и
пре свега људима из
шатора.*

То је, ваљда, на овим просторима, заувек прошлост.

Лако је ударити...

Стајао сам на месту где је убијен Лазар — то је једно осећање. И стајао сам на месту где је убијен Карађорђе — то је страховито осећање.

Света су то места прошлости, али не и путокази за садашње прилике.

Можда сам кривац, велики кривац, што у моју главу и у моју душу никако да уђе да командовањем и слушањем команди морамо да решавамо муке.

Нема већег злочина од братоубиства!

НАДМАШИЛИ СОФИЈУ И ПРАГ

Могли бисмо ми сада, овог трена, нека нас је и само петнаест хиљада, могли смо то синоћ, прексинаћ, да слојимо и полојимо ТВ Бастиљу, могли смо да полојимо ону зграду тамо где станује зло, можемо да уђемо у све њихове зграде.

Преко једног јединог леша на било којој страни ако, међутим, прекорачимо, шта је то, и шта смо постигли?

Да ли је ово збиља одсутни тренутак? Да ли је ово последња ноћ? Да ли је ово последњи дан?

Са те телевизије коју бисмо братоубиством и преко крви освојили, и када би постала слободна и какву желимо, стално би текла крв.

Велике одлуке не доносе се врућих глава.

Нећу ништа да вам сугеришем.

Извршимо анализу онога што се за ових осам дана, а једнога дана, Видовдана, збило овде.

Сазивајући овај Сабор рекли смо да ћемо покушати да поновимо подвиг Прага и Софије, где су мученици слични нама разгинули мрак.

Да ли смо у томе успели?

У Софији је све трајало два дана. Само сто хиљада људи је донело светлост без испалењег метка. У Прагу се то десило петог дана, када је широм Чешко-Словачке пола милиона унижених изашло на улице. Ни тамо није било насиља.

И ми смо такав идеал ненасиља имали.

Шта смо за ових осам дана успели?

није надлежна политика, то је у домену медицине и за то је надлежна психијатрија.

ЗА ЉУДЕ ИЗ ШАТОРА

У чему смо, без икакве сумње, успели?

Пре три месеца, када смо обелажавали годишњицу 9. марта, оно што нас је било — било нас је на Светосавском платоу. Свуда око Београд је био пуст. Као да се очекивао атомски удар. Страх је прожимао овај град и његове људе. Огромну већину њих. Људи тога дана нису смели да изађу на улицу, такав је страшан притисак био ТВ Бастиље и пропаганде режи-

**Највећа победа
Видовдана је то што су
Европа и свет видели ко
је ко у Србији, ко се
ослања на
„калашњикове“, коме су
сва памет и снага у
„калашњиковима“, а ко
је у те исте
„калашњикове“ ставио
каранфиле.**

ма. Три месеца касније, све је другачије. Вечерас, јуче, прекјуче, видимо овде родитеље који на раменима носе једногодишњу, трогодишњицу децу.

Београд је ослобођен страха!

Престоница је пала!

Бели град је слободан.

Београд више није њихов, и у сваком нашем подвигу убудуће, можемо да рачунамо на Београд.

То је чињеница које се не да спорити.

Признање, огромно, и наклон мој, и наклон свих саборника, најзаслужнијима за слободу Београда — саборцима из шатора!

То су мученици, а људи невероватне снаге, који су девет дана, непрестано, и пре сунца и после сунца, одржавали ватру Сабора, да би ослободили Београд, кад већ нису успели да са онима који су за психијатријске клинике а не за саборе рашчисте оно што се морало рашчистити.

Иду дани, они су веома близу, када ће Београд добити нову улицу — нових али правих ослободилаца, нових јунака — и она ће бити у спомен нашем Сабору и пре свега људима из шатора

Ти јунаци су из свих крајева Србије, и они ће жишку огњишта нашег, Видовданског, Београдског, широм Србије разнети.

Свуда ће се нови Видовдани запалити.

Без обзира када се Сабор заврши и како се заврши, упозоравам терористичке службе режима да учеснике Сабора, а нарочито људе из шатора, када се врате у беду, јер су из беде и против беде овамо и дошли, оставе на миру.

Руке на њих нека не дижу, откаже нека им не дају. То, једино, и умеју.

Деси ли се тако нешто икоме — епископ нас је благословио и од Бога је просто — силом ћемо узвратити на силу.

Ми и јесмо Христос, али је и Хрисост умео да пла- не гневом. И он је знао да потегне мач у храму Јеру- салима.

Манифестовали смо мир и љубав 9. марта прошле године, манифестовали смо то и сада; онда смо доби- ли батине, сада нас туку глувоћом.

ДОТЕРАНИ ДО ДУВАРА

Дуго се пред свиње бисери не могу бацати!

Нећемо ни ми дуго на коленима, свештенички. Са- чекајмо, ипак. Нека им је ово последње упозорење, апел њиховој савести, потоњим трункама савести. Хо- ћемо ли то што каснимо, ако и даље глувоћом буду одговарали, урадити вечерас или ускоро, мења само једна ствар: ускоро ће свуда, и без нашег присуства, бити извешани бели барјаци, барјаци њихове предаје. Кад су на коленима најусправнији, велики тренутак долази.

Црне барјаке по Србији истицати не смемо.

Ми смо им за ових дана Видовдана, најдужег српског Видовдана, пружили велику прилику, држали им непрестано часове демократије, у нади да ће не- што схватити.

Многима се, верујем, и међу њима, разум бистри. Они којима је разум још у сили и инату веома брзо ће завршити на психијатријским клиникама, где им је и место.

***Руке ће им утрнути саме,
оружје ће им испасти из
руке, а ми нећемо
поновити највећи грех и
злочин, да брат крене на
брата.***

***Компјутери нам требају, а
не пушке!***

Дотерани су до дуvara.

Ми смо сада у позицији да одређујемо тактику и стратегију.

Они владају илегално, они владају криминално.

Припремајмо се и на то да на њихову глувоћу, ако потраје, одговоримо онако како се глумима отцепљују уши.

Највећа победа Видовдана је то што су Европа и свет видели ко је ко у Србији, ко се ослања на „ка- лашњикове“, коме су сва памет и снага у „калашњи- ковима“, а ко је у те исте „калашњикове“ ставио кар- ранфиле. О два света је реч, о две Србије, о два избо- ра.

Ми чинимо све да Србија каранфила буде толико велика да оној злој, и већ можемо да кажемо лудој Србији, оружје испадне из руке.

Имамо ли снаге, имамо ли воље, имамо ли стрпљења, имамо ли мудрости, да још мало чекамо?

Руке ће им утрнути саме, оружје ће им испасти из руке, а ми нећемо поновити највећи грех и злочин, да брат крене на брата.

Компјутери нам требају, а не пушке!

Српски председник је и ових дана манифестовао снажно своју склоност ка тероризму и сили. То је ма- нифестовао пред целом земаљском куглом. И то пре- ма коме? Према сопственом народу. У нас су и овог часа уперени снајпери. Како онда да му поверују Ев- ропа и свет да је несклон оружју и тероризму када су у питању други?

Тешко Србији док је тај човек на њеном челу.

Мучно је и нама, што смо у великој дилеми да због једног човека, врховног кривца, долазимо у искуше-

ње да кренемо и на многе који су уз њега што из незнања, што из страха да ће остати гладни, што уцењени, и да се тако тучемо са собом.

Подижем, вечерас, на овом Сабору, оптужницу против тог човека, због злочина уништења Србије и понижења српског народа.

Он ствара велику усташку државу све до Дринџе својом политиком.

Пре неколико дана у новинама је осванула карикатура на којој су Туђман и Парага с транспарентом на коме пише „Милошевићу — остани“, и та сатира је најистинитији политички коментар.

Они заиста желе да он остане и чине све да остане.

Зашто?

НЕ МРЖЊОМ ВЕЋ ЉУБАВЉУ

Србију је затворио у кавез. Изоловани смо од света. Овамо не пристиже нико. Одавде бежи ко може. Веома брзо овде долази глад. Ускоро неће бити горива. Војна техника којом располаже сутра се неће моћи да помери с места. И тада ће, а већ је то почело и у току је, трупе усташке Хрватске, прегазити Босну и Херцеговину и избити на Дрину, доћи можда и до Земуна. Србији њен председник нуди такву перспективу.

Нама је за тај тешки час удеса он одредио и храну и оружје — корење и тољаге — да се тиме бранимо и хранимо.

Ту је разлог што се с усташке стране чини све да Слободан Милошевић остане што дуже на челу Србије, да што више Србију гурне у јаму, у живо благо, а са Србијом и сав српски народ изван садашњих њених граница, ту је разлог што Слободана Милошевића данас усташе најснажније подржавају.

О геноциду над српским народом у бившој Независној Држави Хрватској писао сам у неколико романа. И у „Ножу“, и у „Молитви“ једно од централних места посвећено је покољу, ископу села Пребиловци, у Херцеговини. Од две хиљаде српских душа, колико их је било 1941. у Пребиловцима, само их је триста преживело рат. Први регрут из Пребиловаца отишао је у војску две деценије касније. Пишући „Нож“ и „Молитву“ писао сам како су хрватске усташе убијале живе Србе, а сад, када све ово прође, како да пишем и како да опишем, да су 1992. поново дошли да убијају живе, али не само живе, већ да још једном убију оне што су их пре пола века убили? Костурница у Пребиловцима, у коју су кости скупљене тек лане, ових дана је минирана, а кости су спаљене. Нема више ни трага од моштилју мученика, али ни од Пребиловаца, саврњених са земљом.

И то је кривица, највећа, српског председника и његове политике.

Молим стране новинаре да упозоре Европу и цео свет на савез два ментална блванца и зла и смрти који у амбис воде и Србе, и Хрватане, и Муслимане, и цео Балкан, можда и целу Европу. Мислим ту на режим у Загребу и на демона у Београду, који изванредно сарађују.

Објавите, господо, шта сте овде видели.

Ово је права нова Србија. Победничка Србија. Србија будућности. Не Србија „калашњикова“, како рекох и стално понављам, већ Србија компјутера. Не са мржњом, већ с љубављу. Србија не жели непријатеље, већ пријатеље широм света. Политика Слободана Милошевића је мртва! Склонимо Милошевића ускоро. Али молимо вас, из Европе, из Америке, првенствено из Немачке, да зауставите хрватске фашистичке убице у Босни и Херцеговини, да их зауставите овог часа, и ми ћемо зауставити Милошевића. Ово је европска Србија.

С вођама које народ воде у провалије готово је, с Милошевићем је готово.

Апелујем на Србе из Херцег-Босне и из српских крајина да схвате шта чинимо, да загрем и они на сав глас, да нам се придруже у захтеву да оде њихов највећи непријатељ и мучитељ.

Он већ влада илегално.

Овај Сабор га је сменио.

Он је криминалац, илегалца у канцеларији српског председника.

Да му није Туђмана и Параге споља и ТВ Бастиље изнутра, он би већ давно био бивши председник.

Дужност Европе и Америке, а пре свих Немачке, јесте да нам пруже прилику да довршимо с нашим демоном тако што ће зауставити усташке хорде.

Нова, демократска, миротворачка политика Србије моћи ће, кад ступи на сцену, да помогне и свом народу овде, и свом народу ма где да се налази.

Апелујем на Србе из Херцег-Босне и из српских крајина да схвате шта чинимо, да загрем и они на сав глас, да нам се придруже у захтеву да оде њихов највећи непријатељ и мучитељ.

На крају оптужујем председника Србије и за злочин брисања геноцида почињеног над српским народом.

БУЂЕЊЕ ИЗ СНА

У светским читанкама историје више се не помиње Јасеновац. Свет је заборавио на највећи удес једног народа у овом веку. Јасеновац се приписује нама! А како нам је приписан? Тако што је памет и стратегија српског председника пред телевизијским камерама целог света бомбардовала Сарајево, Мостар, Дубровник... тако што је пред камерама целог света у српској Народној скупштини говорено да ће се напалм-бомбама рушити Загреб, напасти атомске и хидроцентрале, што су помињани крематоријуми за Хрвате којих никада било није! Како су од жртава направљени злочинци? Тако што се том политиком српски народ срамотно, представљао као злочиначки и дивљи, а у ноћи, у позадини, где нема страних новинара, где нема јавности, текао је геноцид над нама, куљале су избегличке колоне, нестајала су села.

Било је злочина и са наше стране.

Ово је једна општа несрећа.

Стратегија српског председника убила нам је Јасеновац и оскрнављива мртве.

Пре неколико месеци епископ Атанасије Јефтић је у цркви јавно рекао и обзнао — а то су прећутале све београдске редакције, чак и Студио Б иако је био присутан — да су му људи из Јасеновца причали да им се смрчало у октобру 1991. године када су трупе српског председника тобоже Јасеновац ослободиле! Тим јасеновачким ученицима наших дана, Србима, српске трупе су све покрале и опљачкале их.

Крајњи је час да се Србија пробуди и схвати ко јој ради о глави.

Тај човек је највећа санкција против српског народа!

Он се не може оборити спољним санкцијама, он се мора оборити унутрашњим санкцијама.

Општа побуна је почела на овом Сабору и она ће га однети.

У прокламацији коју сте вечерас чули, Демократски покрет Србије је с пуним правом припретио позивом на грађанску непослушност.

Немамо право да ни једног јединог дана чекамо, да наша непослушност не почне одмах.

Позивам војску, позивам полицију, позивам официре, да већ од вечерас откажу послушност том човеку и том режиму. Сваки дан уз овај режим година је зла. Позивам новинаре ТВ Бастиље да баце пера, камере, фото-апарате, да зауставе производњу лажи.

Од вечерас, Србија њих на власти не признаје.

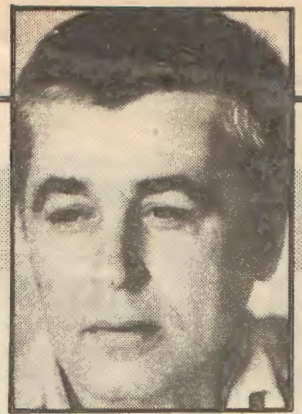
Презримо их и сменимо их у памети, у душама, у вољи...

Победили смо јер знамо да ћемо победити.

Миленко Вучетић

ОГЊЕМ БЕЗ МАЧА

Судбину српског народа, нарочито у новијој историји, прати, уз остало, и разорно депресивна чињеница да су у свим невољама и тренуцима тешких искушења постојали људи изванредних и изузетних способности, који су, захваљујући својим погледима на политику и нацију, невоље могли да избегну а тешке тренутке да премосте, али да се, иако најдрагоценији и најпотребнији, па и идентификовани као неоспорна вредност, нису налазили тамо где се одлучивало о судбинским питањима српства.

Оно што је социјализам довео до савршенства и на чему се одржавао, а што се еуфемистички означава као „негативна селекција“, у Србији се јавља по неком необјашњивом правилу и када то не диктира сам карактер власти, као у случају социјализма.

Изостанак значајнијег континуитета демократске климе на српским просторима оставља вишеструке последице, па и терор „негативне селекције“ у политици. Демократија је окрњена ако је не прати и колективна свест о свим њеним димензијама, ако је осећа и с њом дише Београд али не и Бојник или Бабушница, ако су јој привржени лекар и геометар а не и жандар и рабаџија. Успостављање демократске климе, а тиме и елиминисање разних „негативних селекција“ тражи време и стабилност у дужем периоду.

Могућност да власт освоје лоши, не само револуционарним средствима него и путем избора, увек постоји, а без зреле демократске климе могућности да се лоша власт брзо мења или бар поправља готово да и нема.

Памет је највећи непријатељ глупости, знање најлакше потисне незнање, светлост укида мрак, и сасвим је природно да мрак светлост гута, незнање на знање насрће, а глупост бежи од памети.

У попису оних чији су погледи, ставови и предлози, изношени иначе јавно за опште добро, могли да спрече лош ток догађаја, па и драме и трагедије с далекосежним последицама, да су уважавани, прихватани и укључивани у механизме одлучивања, Вук Драшковић има, сасвим сигурно, посебно, истакнуто и по много чему парадигматично место.

Од првих његових политички артикулисаних идеја, анализа и референци, из времена када је био само најчистији српски писац и ангажовани интелектуалац, до данас када је, као политичар и вођа најјаче српске опозиционе странке у живици политике, Вук Драшковић, чак и код непомирљивих противника, макар и у пригушеној мисли, изазива оно „ох, да смо га послушали“, иако је пре тога баш због идеја, анализа и референци за којима се накнадно уздиш, излаган немилосрдним осудама и прогонима.

У сагледавању присуства Вука Драшковића на историјској и политичкој сцени Србије, чак на њеном просценијуму, на магистралној линији српске политичке мисли а и политичке праксе, незаобилазна је и трајна оцена Ратка Божовића из предговора за књигу „Коекуда, Србијо“, да он „стало граби испред прти намете, залази у забране“, и да при том „никад не измиче толико далеко да би залутао и да би, пре него што том стазом коракну и други, мењава замела његове трагове“, а таква оцена, коју Вук Драшковић правда такорећи свакодневно, при сваком изазову, у Србији, расипној кад куди и штедљивој кад хвали, изриче се веома ретко, посебно о политичким људима и учесницима историјских збивања.

У мањку заслужених похвала, понекад и психолошки лимитираних провалама незаслужених критика и оспоравања, најчешће уз помоћ фалсификата, јефтиних превара и „хало ефекта“ у свим својим варијантама, Вуку Драшковићу конкурише можда једино Илија Гарашанин, али ни он не целином своје политичке биографије, већ појединим њеним деловима.

Груба и важећа подела да су проблеми државе и народа и све што је из тих проблема изведено, попут националних осећања или патриотизма, за обичног човека ствар срца а за политичара ствар ума, не прави од политичара умније људе, али их битно дехуманизује.

Ту поделу је најрадикалније превазилазио управо Илија Гарашанин, за кога су и противници говорили да се подједнако ослања „и на ум, и на срце“, а исто то важи и за Вука Драшковића, што ову двојицу, такође, зближава у битним карактеристикама.

Политичар је нужно прагматичар. Прагматичар који није и визионар, прагму утапа у рутину. С рутином се не стиже далеко. Визионара нема без талента за маштање. Свет чувају реалисти а унапређују сањари. Снага маште је, по правилу, у сразмери са јачином емоција. Емоције, дакле, подстичу машту. У машти се роје визије. С визијама је и прагматичност виши степен политике.

У овој својеврсној интради за композицију лика модерног политичара, која је у развијеним демократским друштвима и тест за приступ тзв. високој политици, препознају се најбитније координате политичког профила Вука Драшковића и релације и корелације које га пресудно дефинишу.

Видети и уважити, осетити и проживети, маштати и уобличити измаштано — у томе је тајна натпросечности.

Социјализам је пропао, између осталог, и зато што је сањаре држао далеко од центара моћи, најчешће у затворима и по логорима, а у својим „мекшим“ варијантама на маргинама друштва да их је припуштао тамо где је „маст и сласт“, да је рачунао на њих, да их је бар ослушкивао а не само прислушкивао, не би пропао, јер са сањарима близу центара моћи, вероватно већ после првих судара социјалистичке праксе са животом, не би ни било социјализма.

Неподношљива немаштовитост социјалистичких режима, надокнађивана сувим бирократизмом и догмама, можда је и главни разлог што постсоцијалистички период у бившим социјалистичким земљама, у вапају за сањарима и онима који умеју да виде даље и мисле разбарушеније, обележава велико присуство маштовитих и неконвенционалних људи у политичким пословима, писаца пре свих.

Најправеднији и најпродуктивнији приступ политичкој мисли и политичкој пракси Вука Драшковића свакако је онај који уважава мишљење Луја Алфена да је довољно „да се препустимо документима, читаним редом, онако како на њих наилазимо, да бисмо видели како се чињенице готово саме од себе повезују у ланац“, јер се кроз такав приступ, идеалан за сабирање аргументације против неистина, подметања и лажи, и политичкој мисли и политичкој пракси Вука Драшковића обезбеђује кључна претпоставка за праведно вредновање.

Најдоминантнија порука из „докумената читаних редом“ истовремено је и најважнија порука. О људској, интелектуалној, моралној и политичкој доследности је, у „документима читаним редом“, и у поруци из њих, реч.

Просто је залањујуће колико је човек кога најчешће, у широкој лези паушалности, оптужују да је мењао и мења ставове, постојао у свим кључним питањима, у дотицању и разлагању свих кључних тема, а да ни за тренутак није догматичан или тврдоглав, и колико кључним питањима и кључним темама прилази с увек истим основним поставкама, користећи чак и исте језичке моделе, исте варијетете, па и исте метафоре.

Термин „леопардова кожа“ за етничку мапу значајног дела Југославије, пре свега Босне и Херцеговине, он ће, на пример, као свој поглед на могуће насилно мењање тзв. републичких граница и на могућа национална разграничења, употребити и када у Југославији нико није ни помишљао да би границе могле силом да буду мењане и да ће се земља распасти, да би неколико година касније баш тај термин „леопардова кожа“, као опис узрока југословенске драме и шифра разумевања југословенског етничког рата, стигао и до говорнице Уједињених нација и у корице званичних међународних анализа.

Није, дабоме, реч само о пуком термину, већ о читавој проблематици везаној за његово увођење у политику.

И изричитост да међунационалне спорове треба да решавају разумни људи а не топови, у „документима читаним редом“ фигурира неколико година пре него што ће топови, у рукама неразумних, проговорити.

Таквих примера, да се доследност у ставу протеже и до доследности у његовом формулисању, у вокабулару који га уобличава, да је дакле доследност без резерве, има на свакој страници „докумената читаних редом“ у завидном броју.

Било би и природно и логично, и нормално и очекивано, а у сваком случају разумљиво и лако одбрањиво, да у гледањима на политику и политичким промишљањима стварности постоје два Вука Драшковића — онај који је писац и слободни интелектуалац, који у лаузама између књижевних послова, проговори о стварности без веће могућности да је мења, и онај који је дубоко у професионалној политици, на њеној најистуренијој и најосетљивијој коти, на челу водеће опозиционе странке, па својим говором ипак може да утиче на политичке прилике и догађаје.

Писца одређује његова библиографија и недодирљива је, чак и када му ванкњижевни ангажман увелича или умањи грађанску биографију. Дела Кнута Хамсуна, Езре Паунда, Ернста Јингера, убедљиво их бране као писце и од њихових неодбрањивих ванкњижевних ангажмана. Политичара, међутим, одређује све, свака ситуација, а често и његова у грађанском смислу недодирљива приватност.

Било би, дакле, и природно и логично, и нормално и очекивано, ничим рањиво, да између писца Вука Драшковића, с трајним местом у српској књижевности, и политичара Вука Драшковића са самог врха српске политике у најдраматичнијем и најважнијем раздобљу српске историје, у политичким погледима и у политичким приступима проблемима, због карактера интелектуалног ангажмана и професионалне политике, постоји раскорак, па и да жапи дубока провалија.

Није, међутим, тако.

Све што је писац Вук Драшковић заступао и на чему је инсистирао, убедљиво и бескомпромисно, све што је покретао углавном први, изазивајући бурне реакције и преко судова учмалих или просто неспособних политичких елита, дефинишући и циљеве и средства, политичар Вук Драшковић заступа, брани и

операционализује у оквирима политике, онако и онолико колико је, то, наравно, опозиционом вођи могуће.

Ту се он суштински разликује од Добрице Ћосића, и ту је он, у односу на Добрицу Ћосића, супериоран и морално, и у сваком другом погледу.

Њих двојица су, уосталом, као незаобилазни делатници у јавним пословима и у дефинисању и спровођењу националне политике, две Србије и два света, па и када им се полазишта поклапају.

Док је прилаз Добрице Ћосића корелацији средстава и циљева прекесолошки, што значи да он апсолутизује циљеве а спреман је да размишља о њиховом камуфлирању избором технике средстава, прилаз Вука Драшковића истој корелацији је аксиолошки, и он се увек дубоко замишља не само над средствима већ и над вредностима самих циљева.

Први, зато, неизбежно упада у недоследност, јер апсолутизација циљева води или у сталнизам или у свакојака довијања и врдања, а други, никада не апсолутизујући циљеве, у недоследност и не може да упадне.

Потпун преглед синтетизованих политичких идеја писца Вука Драшковића о најбитнијим питањима, као што су Југославија, Србија, Срби изван Србије, српски национални програм, међународни односи, фаталност етничких неспоразума, границе и изазови разграничења, Косово, комунизам и комунистичко наслеђе, Јосип Броз, вишестраначки систем, парламентарна демократија, грађански рат у Србији, Дража Михаиловић, национално помирење, историјске ревандикације, дакле синтетизован и потпун преглед политичких идеја писца Вука Драшковића о најмаркантнијим изазовима времена у коме живи, трајно је забележен у интервју који је он дао загребачком магазину „Старт“ од 16. септембра 1989. године („Леопардова кожа“), када је био на мети политике а не у политици, када је имао право и на прејаку реч, и на хиперболе, и на интелектуални жонглер, и на апсолутни индивидуализам, и на тенденциозност у поставкама искључивост и пристрасност у закључцима, када је, све у свему, био „само“ аутор најчитанијих романа без икаквих ограничења у разбарушености примереној писцима.

Неколико месеци касније, основавши Српски покрет обнове, као опозициону странку која ће снажно обележити и сам почетак али и ток вишестраначја у Србији и бити му мера ствари, улазећи, дакле, у професионалну и високу политику Вук Драшковић за оквир и својих и страначких залагања, опредељења и активности узима управо погледе и ставове из интервјуа „Старт“, што значи и из свог целокупног претходног ангажмана, и из тог оквира практично више не излази.

Неке савезе, које ће на почетку организованог опозиционог рада склопити са неформалним опозиционим групацијама националне оријентације, он ће брзо напустити баш зато што га те неформалне опозиционе групације, интелектуално скромних потенцијала, а с националним набојем до шовинизма, нису ни могле ни хтеле да прате у кључним, непромењеним и непромењивим, линијама размишљања и практичних потеза.

Прва година Српског покрета обнове протиче у бројним митинзима, у фуриозној серији масовних скупова на којима Вук Драшковић израста у неприкосновеног вођу, с харизмом какву ретко ко у политици стиче за тако кратко време. Та прва година страначког ухватавања, у предвечерје историјских ломова, уводи Вука Драшковића у сам елиптичан долазеће драме.

У језички богатим а политички прецизним беседама, дочекиваним бурним одушевљењем маса, он не само да покреће најбитнија питања, него и антиципира негативне токове историје, неизбежно ако се питања зрела за „стављање на сто“ благовремено не разреше. Његовим противницима смета тада све, од јасних и критички оштрих идентификовања жаришта кризе и суморних процена, до богатства и лепоте језика.

Незадржив раст популарности вође Српског покрета обнове и целе странке прати њихова, на јавној сцени дотле незабележена, сурова и сирова, политички усмеравана а медијски и полицијски реализована, свакодневна и силувита сатанизација.

Уз гнусне режије инцидената, попут убацивања међу присталице Вука Драшковића на скупу у Сремским Карловцима наводног „кољача“ с камом, уз монтаже телевизијских снимака, уз прећуткивање а још чешће фалсификовање главних идеја, порука и процена које Вук Драшковић износи, систем „истргнутих цитата“, усавршаван деценијама у пропагандним лабораторијама сталнизма и фашизма, постиже и највеће ефекте.

Примера шта све „истргнути цитати“ уз одговарајућу интерпретацију и коментар могу да постигну има много, а најдрастичнији је, свакако, онај о „одсецању руку Муслиманима“, искоришћен уочи избора и коришћен у свакој годној прилици.

Политички говор, с мером обогаћен народним језиком, идиомима, варијететима различитог просторног и социјалног порекла, елиптичним реченицама, перифразом, сатиричним каламбурима, ироничним пасажима и метафорама, какав је политички говор Вука Драшковића, због чега га људи радо слушају и што га издваја из сивила доминантне политичке реторике, не само да неврира бирократизовану власт бирократизованих мисли и бирократизованог вокабулара, већ је, баш због својих квалитета, најчешће због метафора или ироније, изузетно погодан за фалсификовање.

Нема ничег лакшег него с поигравања скинути наводнике, метафору прочитати буквално, перифразу приказати као реалистички формулисани мисао, и тако свакој реченици, по жељи а без много труда и памети, дати нову значењску вредност.

То се десило и са „одсецањем руку Муслиманима“ из говора Вука Драшковића у Санџаку, да би се системом „грудве снега“ претворило у праву политичку лавину.

Буђење исламског фундаментализма, а с њим и шеријатског духа, што, узгред речено, у то време нико сем Вука Драшковића не доводи у везу с убрзаном ерозијом државне стабилности и суверенитета Југославије, било је просто створено и за језичке игарије, као вид критике, па и исмејавања. Противећи се, политички драгоцено и антиципаторски, реалним претњама и одређеним покушајима да се на територији Србије, у Санџаку, носе, истичу и вијоре турске заставе, заставе стране земље, или усташке „шаховнице“, Вук Драшковић ће, тада, наравно, поменути „одсецање руку“ које би носиле те заставе, али метафорично, под наводницима, а још више изванредно и маштовито разигравајући језик у правцу пародирања шеријатства и сарказма на његов рачун.

Најинтересантније је, а значајан је прилог у попису бескрупулозности и бешчашћа српског режима, да вођа Српског покрета обнове, упрво тих дана, када му се приписује антимуслиманство, неколико пута понавља да и он и странка желе „да и Српкиње, и Хрватице, и Шиптарке, и муслиманке у Новом Пазару, и православке у Книну, рађају за школе и за свадбе, а не за гробове“, што се, наравно, прећуткује и скрива од јавности.

Нема никакве сумње да је Слободан Милошевић успешан једино у сатанизовању Вука Драшковића и да је само на том послу показао завидне способности. Све остало што је радио, доживљавало је фијаско.

У патолошкој жељи да ликвидира политичког неистомисљеника он је већину потеза у том циљу вукао тако да, сем дневног, имају и дугорочијни učinak.

Тврдње да је Вук Драшковић, рецимо, недоследан и да „мења мишљења“, поткрепљују се поређењем фалсификата прављених пре неколико година и фалсификата направљених у тренутку изношења таквих тврдњи, а не, што би било нормално, „документима читаним редом“, јер „документа читана редом“ убедљиво показују супротно.

Све то, дабоме, резултира и врхунским лицемерјем; противник се сваки пута напада уз готово сентиментално подсећање да је некада био добар, иако је и та „некадашња доброта“ у прошлости такође нападана; у свему томе се, дакле, не разликује сумње да је Слободан Милошевић успешан једино у сатанизовању Вука Драшковића и да је само на том послу показао завидне способности.

Проговори ли Вук Драшковић, на пример, против ратне опције у Босни и Херцеговини, против разарања градова и против злочина на све три стране, он је „заштитник исламског фундаментализма“ и издајник оног „дивног“ Вука Драшковића који је, својевремено, претњама о „одсецању руку“, као прави српски патриота, знао како треба с муслиманским јуришницима.

О успеху оваквих манипулација, оваког терора над чињеницама, ваља размишљати и у духу Камијевог опажања да се „читава историја руског тероризма може сматрати борбом између интелектуалаца и апсолутизма у присуству ђућуљивог народа“, јер одговорност за манипулације и лажи нису само на манипулаторима и лажовима, већ су и на онима којима су намењене.

Налазећи у себи задивљујућу снагу да све те и такве подлости подноси достојанствено и без воље да на сваку оданету отровну стрелу одговори, вођећи рачуна да је на челу странке иза које је стотине хиљада присталица и војед пред које су дуге и исцрпљујуће борбе, и да је најважније крстарили Србијом, из града у град, с трга на трг, и будити демократску и националну свест, Вук Драшковић, током прве године постојања Српског покрета обнове, говори пред неколико милиона људи, показујући да је његова снага у циљевима које има и да га никакве подлости не могу да зауставе.

У то време већ почињу трабуњања пијана од шовинизма, задригла од олакхих речи, слепа до безумља, а у политичкој клими пуној националних фреска опасна попут ватре над бензином — о „васколиком српству“, о „небеском народу“, о Србији до фамозне границе Карлобаг-Карловац-Огулин-Бировица, о „ратничкој слави“ коју чекају нове победе — али још остају на маргинама и у блату најприземнијих злоупотреба српства, баш тамо где су и они који тим трабуњањима крче себи срамни пут ка јавној сцени.

У књижевном делу и интелектуалном ангажману Вука Драшковића, чврстина ставова око српског националног питања, око угрожености Срба изван Србије и око разбијености српске државе, ван сваког је спора, и он је, у том погледу, нека врста националног јунака. Излазак из радне собе писца на тргове, с политичким задацима и на политичком послу, ништа ту, код Вука Драшковића, не мења.

Упозорења да Србима изван Србије, пре свега у Хрватској, прети нови геноцид ако се Југославија не трансформише, која се чују на скоро сваком митингу Српског покрета обнове, наилазе на одобравање и у Србији, и међу Србима у расељењу, али их званичне власти, још опчињене „братством и јединством“ и још чувајући „братство и јединство“ као „зјеницу ока свога“, дочекују „на нож“ и проглашавају за лажи.

О проблему Косова, инсистирајући да око Косова, као светиње, симбола али и конкретног државног простора, нема погађања, Вук Драшковић, такође, говори често, јасно и одлучно.

Настављајући непопустљиво линију одбране српских интереса из времена када је деловао као писац и независни интелектуалац, не одступајући од ње ни за јоту, он, међутим, у улози политичара Косово посматра и као регионални проблем у ширем смислу, и као духовну па и митску димензију која тешко кореспондира са европским и светским схватањима, што свему даје и врхунске политичке набоје и свакојака ванполитичка значења, па зато стално води рачуна да бркањем политике и мита не закине ни од митске лепоте, ни од политичке реалности.

У Босни и Херцеговини и у Санџаку, опет први и дуго једини, препознаје загладаност у Азију, исламски фундаментализам, муџахедине и злослутне тескобе Срба, мада је изношење таквих импресија и стрепњи на ивици кривичног дела и прогона.

С моралним правима каква је мало ко имао, с угледом борбеног Србина и заштитника најважнијих националних вредности, Вук Драшковић је, све у свему, и због својих романа, и због својих политичких погледа, а када је основао странку и због њене бројности и снаге, већ код првог таласа радикализације српског питања био просто као наручен за њеног предводника и могао је да без великих напора баштини капитал сопствене националне борбености.

Он, међутим, баш зато што су и његови романи, и његова политичка мисао национално снажно обележени, али на другој страни од националних страсти и националистичких острашћености, не испија ту чашу на коју би се, многи, на његовом месту полакомили.

На све гласније помињање граница Србије, нарочито на трабуњање о граници Карлобаг-Карловац-Огулин-Вировитица, које ће донети и највећу несрећу и највеће осрамоћење српском народу у овом веку, на све присутнију картографију минорних кафанских политиканата и паланачких стратега, Вук Драшковић, уз предочавања какве све несагледиве ризике носе промене граница, и уз већ добро познату метафору о „леопардовој кожи“, говори једино о границама Србије на дан 6. априла 1941. године, на које ваља мислити дође ли до најгорег, што са линијом лудила Карлобаг-Карловац-Огулин-Вировитица и са малама новокомпонованих картографа, демографа и војсковођа нема никакве везе.

Разграничење у случају распада Југославије за њега није табу тема већ је реалност која се не може избећи и не сме превидети, али у сваком решењу изван преговора и договора, он види крваво разграничење.

Национални интерес је збир одбрамбених вредности и остварљивих циљева. Одбрана неодбрањивог и тежња за немогућим припадају поезији а не политици.

На то Вук Драшковић ни једног тренутка не заборавља.

С приближавањем тзв. првих слободних вишестраначких избора у Србији, слободних колико је власт желела а вишестраначких колико правог вишестраначја може да буде после пола века тоталитаризма, он све уочљивије и све одлучније упозорава да је питање демократије неодвојиво од питања нације, да је и национално питање демократско и плуралистичко питање и да је дилема „нација или демократија“ вештачка дилема, убачена на јавну сцену да преко национализма, подстицао од режима и под његовом контролом, блокира демократске процесе.

Уочи тих тзв. првих слободних вишестраначких избора Вук Драшковић ће, уз прецизне и добро поткрепљене анализе злоупотребе национализма, изнети и своје најспектакуларније али на жалост потпуно потврђене процене.

На митингу у Нишу, 11. октобра 1990. године, он ће, уз инфлацију, беду и изолацију, уз распад војске и експлозију етничких мржњи, предвидети и рат ако социјалисти победе 9. децембра, и то рат који ће Србија изгубити, јер ће га водити „криминално“, у коме неће имати пријатеља и савезника, у коме ће је напустити и Русија, у коме ће „народ жртва бити проглашен за целата“, у коме ће се обезвредити све раније победе, у коме ће се укаљати образ и част српства, а којим ће се заклањати неспособности за решавање животних проблема... Речи изговорене у Нишу 11. октобра 1990. године звучале су тада нестварно, мада су иза њих, што се и трагично потврдило, стајале реалне и на ваљаним анализама и синтезама утемељене прогнозе.

Није, наравно, ни када је о оваквим примерима реч, Вук Драшковић „пророк“, нити га красе неке „натприродне“ особине, он је само, што и овај пример потврђује, политичар.

Код нас се, међутим, бркају политика и чиновништво.

Пред прљавим лицем рата, годину дана после говора у Нишу, варираног и на митингу у Новом Саду, Вук Драшковић ће, морално супериоран, јер је указивао куда ствари иду, без злурадости али и без лажног патриотизма иза кога су се заклањале многе сподобе и хуље, стати усправно и чиста образа.

Судбину бивших социјалистичких земаља у посткомунистичком периоду и неку врсту њихове старте позиције за опоравак и развој у посве новим оквирима, после почетних шокова и лутања, пресудно је одредила брзина усвајања основних начела демократије и најдоминантнијих политичких, економских и културних стандарда западног света.

И то је Вук Драшковић благовремено учио.

Они који су се брже укључивали у међународне токове, ослобођене идеолошких стега, блоковских правила игре и сенки деценијског хладног рата, они који су умели и хтели да раскрсе с властитом прошлосту на радикалан начин, брже су се и стабилизовали и превазишли искушења судара епоха.

Пример Мађарске је већ опште место.

За нас је занимљивији пример Чехословачке, која је успела да и суочавање са распадом, односно са сецесијом Словачке, премости без потреса и реално очекиване драме.

Брзим усвајањем демократских начела, наиме, Праг и Братислава избегли су да, попут Београда и Загреба, постану светске бољке и европске ране.

Писац Вук Драшковић увиђао је, спутећи бродолом Југославије и инсистирајући на њеној трансформацији, оно што је, да до бродолома Чехословачке не би дошло, писац Вацлав Хавел реализовао.

Преломни тренутак за сазревање свести да Србија са прерушеним комунистима, заогрунута уз то црним пелеринама шовинизма, иде ка провалији, био је свакако 9. март 1991. године; велике демонстрације, угушене „свим средствима правне државе“ сведеним на пендреке, сузавац, метке и псе, а потом и на армијске тенкове, нису 9. марта 1991. године донеле жељене резултате али су, ипак, уздрмале Србију и подстакле многа преиспитивања.

С деветомартовским догађајима, почело је, практично, и колебање у

делу моћне српске интелигенције, која је дотле стајала уз Слободана Милошевића, мада се то неће одмах видети.

На неки начин би се, чак, могло рећи да је 9. марта 1991. године, више у психолошком него у политичком смислу, зачет Демократски покрет Србије, коме ће Вук Драшковић, 28. јуна 1992. године, на Видовданском сабору, дати пун смисао и снагу.

Крв која је пала у деветомартовским демонстрацијама потписала је доказ да је Слободан Милошевић, због очувања власти, а формално због пет телевизијских уредника чије су оставке тражене, спреман и да пуца у свој народ; тенкови на улицама главног града, изведени у сумрак да покажу мрак, потврдили су да је Слободан Милошевић у чврстом савезу са војним стаљинистичким круговима.

Лик „слављеног вође“ коме је поручивао „Слободане, само реци, летећемо као меци“, или „Волимо те више него суша кише“, лик израстао на кичу, да би се и сам, као и све што је тоталитарно, претворио у кич, у српску куглу „Венеције у снегу“, у руку од креппалира и банану од гипса, почеће да тамни.

Директан повод за деветомартовске демонстрације било је неподношљиво дивљање режимских медија, а пре свих државне телевизије. И ту је Вук Драшковић имао изванредан осећај за политичку реалност. У инаугурисању новог типа новинарства, подређеног без икаквих резерви интересима једног човека, у новинарству које је стављало знак једнакости између патриотизма и странке на власти, он је, непогрешиво наслутио опасност и за демократске процесе, и за морални интегритет српског народа, и за углед Србије, и схватио је, у правом тренутку, да се негативни токови те врсте морају пресећи. У новинарским гаулајтерима Слободана Милошевића уобличавао се дух Јулијуса Штрајхера, издавача и уредника немачког фашистичког недељника „Јуришник“, одговорног за прогоне Јевреја и монструозне злочине колико и Адолф Хитлер. Тираж „Јуришника“ никада, иначе, није премашио цифру од пола милиона продатих примерака, али је отровао немачког човека до размера лудила. Истине и „истине“ са екрана српске режимске телевизије, коју је Вук Драшковић сјајно и вишеслојно назвао ТВ Бастиља, у почетку физичане истине а потом голе лажи, пратило је и прати неколико милиона људи. Разлога за узбуну је, дакле, било сасвим довољно. Деветомартовске демонстрације су, на несрећу, тек делимично постигле успех у односу на директан повод због кога су одржане.

Није неинтересантно да су размишљања Добрице Ћосића о технолошким напуненијем медију битно друкчија од размишљања Вука Драшковића, и да су и овде њих двојица на супротним странама.

Док Вук Драшковић процењује да су без ослобађања телевизије праведни избори утопија, Добрица Ћосић изјављује да не верује да се телевизијом може да одбрани или освоји власт.

Иза ове разлике, међутим, не морају обавезно да стоје политички разлози.

Ваља имати на уму да Вук Драшковић на Видовданском сабору поручује да су нам потребни компјутери а не пушке, а да Добрица Ћосић, некако у исто време, обзнањује да су српске предности у цивилизацијском заостајању.

С Видовданским сабором почиње и нова етапа у краткој али бурној историји Српског покрета обнове, који се укључује у Демократски покрет Србије као интелектуално али и политички веома снажну опозициону формацију. Сигурно је да би Демократски покрет Србије настао и постојао и без Српског покрета обнове, али му је управо Српски покрет обнове дао битна обележја и битне димензије. То је дошло до пуног изражаја баш на Видовданском сабору.

Свестан да се „тоталитарне диктатуре рађају у крилу унутрашњих слабости демократских слојева“, како каже Иван Свитац, суочен и са „тоталитарном диктатуром“ и са „унутрашњим слабостима демократских слојева“, Вук Драшковић, улаже у Демократски покрет Србије и свој политички капитал, и енергију, и достигнути ниво високог политичког професионализма, и неоспорну снагу странке коју води.

Време ће му, сигурно, и због овог потеза, дати за прво.

На закаснеле аплаузе он је, уосталом, најчешће кроз онај пригушени уздах „ех да смо га послушали“, навикао, као и на незаслужене шамаре.

Неке ствари се, ипак, око појаве Вука Драшковића у српској политици, а нарочито око његовог чудесног смисла да види даље и да поуздано и прецизно процењује и када је о најосетљивијим и најнеухватљивијим друштвеним кретањима реч, лагано заокружују.

Тачно је да је њему, како каже Ратко Божовић у предговору за књигу „Коекуде, Србијо“, у именовану стварности и у непогрешивом погађању циља у јавном деловању „дражи плусак од оморине“, али је такође тачно да он не спада у оне који ће „на плуску“, само зато што му је дражи, стајати као бена с неотвореним-кишобраном у руци.

О политичкој логици је, дакле, реч.

Нема тог проблема који не треба отворити и осветлити са свих страна, без тактизирања и стварних или умишљених обзира, ма колико да је сложен, ма колико да помера границе устаљених схватања и норми, али кад се приступи трагањима за решењима и кад се покаже да нека решења могу да буду штетнија и од постојања самог проблема, мудрост налаже опрез.

То је оно на чему он посебно инсистира.

Таква политичка логика, коју диктирају „и ум и срце“ и која је Илију Гарашанина водила до „Начертанија“, али и до његовог закључавања у сеф, основни је разлог што Вука Драшковића, и кад проблеме отвара, и када је у вредновањима решења реалан, прате и аплаузи и шамари.

Доследност и конзистентност у политици најчешће, и фатално, угрожавају ситуације у којима оно што неко доследно брани, заступа и афирмише, оно око чега сажима своје погледе и претаче их у ставове нестане као политичка чињеница и буде замењено посве новом политичком реалношћу.

У таквим приликама, које јесу изазовне али не и захвалне, у којима однос према стварности, често и до граница сурове нетолеранције, диктира законитост „што би горе, сад је доле“, у приликама када је политика сасвим у духу Гетеовог поређења са „болесничком постељом у којој се људи бацају с једног бока на други верујући да ће тако лежати удобније“, доследност и конзистентност постају фактори политичког ризика или попримају обележја својеврсне политичке некрофилије.

Нестанак Југославије је, уз пад комунизма, сигурно најдраматичније искуство ове врсте у последњим деценијама двадесетог века, и довео је многе, и у свету и међу Југословенима, до граница излућености.

На емотивном плану, дефинитивни погреб идеја и снова најумнијих глава Јужних Словена о заједничкој држави, заклањен је, заклања се и дуго ће се заклањати, повременим изливима носталгије. Сећања су, уосталом, по правилу, чешће, додири бола изгубљених илузија и порушених идеала, него гласи радости. У политичким сферама, међутим, крах заводљиве и обећавајуће авантуре која је најавантуристичкије а најнеопрезније Јужне Словене, пре свих Србе, али и Хрвате и Словенце, прескупко коштала, крах авантуре иза које су остали углавном непотребни и обезвређени гробови, никоме, или готово никоме, није оставио одступницу.

Лутања европских и америчких архитеката и грађитеља новог светског поретка од кабинетских настојања да се Југославија очува по сваку цену до операционализованих опредељења да се сахрани без обзира на цену, тек чекају свеобухватније анализе.

Пред таквом лавином историјског вулкана с најужаренијом лавом, у олуји најснажнијих политичких турбуленција, уз ватру која мами али и жеже приђе ли јој се неопрезно, респектабилан па и задивљујући дигнитет сачували су само они које кроз политику воде подједнако „и ум и срце“ а не интереси.

Поштовања је вредно, у том смислу, а и фасцинантно у галиматјасу праве конфузије политичких елита, колико је однос Вука Драшковића према Југославији, и док је она постојала са изгледима на вечност, и када се заљубљала уз крик да умире, и када је окончала свој узбуђив али у крајњем збиру мучан живот, утемелен на вредностима здравог и храброг промишљања стварности и ваљаног проценења, колико је уравнотежен, колико кореспондира и са непомирљивим Југословенима и са најоштријим критичарима Југославије, а ипак је нерањив.

Само они који у политици благовремено уче кретања, именују појаве и понуде решења, успевају да доследност и конзистентност чак и код најрадикалнијих промена стања, отргну од замки политичке некрофилије и лише прљавог паковања „накнадне памети“, и само је с њима политичка сцена и нешто више од терора рутине у име владајуће мајине.

Говорећи о Југославији као о „шаву света“ због измешаности цивилизација, религија и народа у њој, дајући јој парнасове димензије, не кријући да је за њу и њено очување, Вук Драшковић, још 19. августа 1989. године, у интервјуу загревачком магазину „Старт“ („Леопардова кожа“) упозорава: „Југославија одана светим заветима и темељним принципима Јосипа Броза нити може у Европу, нити има шансе да преживи као држава. Што пре то схватимо, пре ћемо се и са мање патњи и жртава извући из данашње беде, међусобних мржњи, безакоња, једноумља и цивилизацијске срамоте“. Те речи тада су и јерес и кривично дело, Југославија је светиња чак и у Хрватској преплављеној првим чашама и пепеларума са шаховинцом, а Јосип Броз је недодирљиво божанство, те јавни тужилац Загреба подиже против Вука Драшковића ни до данас одбачену или повучену кривичну пријаву. Развој прилика у Југославији, каква је у то време била и каква је свим средствима брањена, антиципиран је, дакле, у прави час и уз детаље о мржњи, цивилизацијској срамоти, беда и жртвама, али њен опстанак није оспораван.

Спасоносни кључ за Југославију закључан у подрме стаљинистичког лицемерја при решавању националног питања и уређивања међунационалних односа али и у катакомбе нарастајућег шовинизма изниклог и на низу реалних економских, политичких и културних противречности, Вук Драшковић ни тада ни касније не види у дилеми свих југословенских националних елита сведеној на ултиматум, или ће држава задовољити наше захтеве или је неће бити, већ га види у нужној, хитној, договорној и дубокој трансформацији земље кроз радикалне реформе политичког и економског система и кроз увођење вишепартизма и аутентичне парламентарне демократије.

Знатно пре Минска и Алма Ате, где је СССР упокојен мирно и достојанствено потезима разумних политичара а не ратничких поглавица, наслућујећи да је договор Џорџа Буша и Михаила Горбачова у Малти историјски споразум о далекомсежним и планетарним променама, Вук Драшковић, прогласи решења за СФРЈ слична потоњима из Минска и Алма Ате, трпећи ударце са свих страна.

Питајући „како да се подели и поцепа срасло без неслућене невоље“ он у интервјуу „Старту“ употребљава метафору „леопардова кожа“ уз најдиректније лоцирање: „Док постоји Југославија, не поставља се проблем где су западне и источне границе ни Хрватске, ни Србије, ни Босне и Херцеговине, ни Македоније. Знам да би те деобе биле страшније. Етничка мапа Босне,

Херцеговине, Баније, Лице, Славоније и Кордуна изгледа као кожа леопарда. Српски, хрватски и муслимански живаљ ту је измешан. Село до села, кућа до куће, засеок до засека; ко ће то и каквим маказима правилно поделити? И зашто, коначно, делити? Метафора „леопардова кожа“ постаће, три године касније, баш због „неслућених невоља“ набујалих из „цепанга сраслог“, термин и у језику међународне политике и општеприхваћена одредница, а питање „Зашто делити?“ добијаће свакодневно одговоре у застрашујућим ратним призорима.

Не кријући страх „да смо непомирљиво завађени“, Вук Драшковић у загревачком магазину тражи и налази корене такве предапокалиптичне збиље и у Југославији између два светска рата, одбијајући, аргументовано, тезе о њеном „великосрпском карактеру“, али у тој Југославији, наводећи примере мудрих приступа међунационалним питањима углавном са српске стране, међу којима су, свакако трајно инспиративни приступи Косову и Метохији, види и пропуштене прилику за чвршће темеље модерне парламентарне демократске државе заједнице.

Епизода са заставама под ногама коња престолонаследника Александра Карађорђевића, приликом уласка српске војске 1914. године у привремено ослобођени Београд, једна је од „најјугословенскијих“ симболичних ставки на списку српског југословенства, али Вук Драшковић тој епизоди, када престолонаследник одбија да уз немачку и аустроугарску заставу као окупаторски трилист згази и хрватску, даје трајнији смисао.

„Тврдити да није било ни морала, ни љубави, ни разумевања међу овим народима“, вели он „пре 1941. године, пре 1937. године, пре АВНОЈ-а, пре Јосипа Броза, бесмислено је“.

Мудри и племенити људи, којима је национални понос лишен националистичке ускуђености и успалености, умеју продуктивно да читају оно Шопенхауерово да се „све нације једна другој изругују и да су све у праву“, а глупи и зли, код којих је национални понос у сразмери и са знањима и са карактером па су неизбежно дубоко у наплавинама шовинизма и у најинспиративније поруке о нацијама и односима између нација учитавају позиве на деструкцију.

Годину дана после оглашавања у магазину „Старт“, где говори као писац изван политике али на мети политике, Вук Драшковић, сада већ у улози политичара и вође политичке странке, враћа се на питање Југославије у свеобухватној беседи на Светском сабору Српског покрета обнове, одржаном 28. октобра 1990. године у Београду, („Време ломова“) не мењајући угао гледања на тему која је већ пуна злослутно драматичних набоја.

И овога пута он понавља да су „етничке деобе у многим крајевима неизводљиве“, користи метафору „леопардова кожа“, али и упозорава да, дође ли до најгоре, „поделом, ма каква она била, нико неће бити задовољан, сви ће потезати доказе да су оштећени“, што се и потврђује у најдрастичнијим формама.

На Светском сабору Српског покрета обнове, дакле у време када се и ова странка и њен лидер сатанизују до призива линча и представљају најширој јавности као „лудаци“ и „лажни пророци“, као шовинисти и разбијачи Југославије, Вук Драшковић ће рећи и следеће: „Опстала Југославија или не, опстане географска стварност да ће Срби и Хрвати, Срби и Шитари, бити суседи. Та чињеница, сама по себи, намеће обавезу овим народима да своје односе учине, макар, сношљивим“. Глас разума, а у неку руку и политичког налога са Светског сабора Српског покрета обнове не само да је игнорисан, већ је и цензурисан.

На истом скупу Вук Драшковић цитира сурово искрену поруку Николаја Велимировића да Југославија, као вододелница Европе, мора наћи снаге и мудрости да се уздигне изнад оба своја проклетства, изнад мита о осуђеном Сизифу и мита о окованом Прометеју, чиме, уз драгоцену помоћ и на прави начин читаног епископа, филозофа и страдалника Николаја, у агонији Југославије идентификује најбољније и у неку руку архетипске тачке.

У дијагнози крхкости друге Југославије и у давању предности оној створеној 1918. године, у интервјуу „Старту“ први пут је поменути и „африканизација“ као ограничење да југословенски народи брже постану део модерних светских токова. „Друга Југославија проходила је у колу са режимима стаљинске деспотије и после надносног раскола са њима преместила се у колу „демократских“ режима Сукарна, Мобутуа, Секу Туреа, Селасија, Гадафија, Хоменгија“, рећи ће тада Вук Драшковић убацијући и појам „африканизација“ на домаћу политичку позорницу. У беседи на Светском сабору Српског покрета обнове он ће то актуелизовати уз директно апострофисање рак-рана тренутних прилика: „Протерајмо ми из ове земље Африку и феудалне навике, погасимо огњишта мржње и хаоса, уклонимо и национална, и етничка, и духовна гета и бантустане, не прихватајмо пројекте апартхејда у часу када их и Јужна Африка одбацује, па ће Европа сама доћи овамо“. Апартхејд као балканско баштињење афричких искустава, присутан на нашим најгорима у најрудиментарнијим облицима и уз краве балканске зачине, најнеугоднија је тема и најмучнија истина о посрнућима југословенских народа, али је се мало ко дотиче.

У јеку рата у Хрватској, када је јасно и извесно оно настасијевићевско да „садашњост испашта погрешке прошлости и чини нове које ће будућност понети на својим плећима“ и када је крај једне заблуде сасвим близу да би отворио просторе за почетак многих нових заблуда, Вук Драшковић ће, не пристајући ни за трен да га понесе матрица свеопштег лудила, изјавити на НТВ Студио Б у емисији „Интервју гледалаца“ („Кини се брани у Београду“) и следеће: „Лако је доћи на телевизију и рећи — не треба нам Југославија, доле Југославија, гробница српског народа. То је, заиста, лако, али кад питаш те

људе какво решење предлажу, они стану јер га немају". Из Хрватске, тих дана сличних гласова нема или су једва чујни и стидљиви до самосвести о узалудности у тамошњој клими.

На годишњицу првих вишестраначких избора, 8. децембра 1991. године, на Саветовању окружних одбора Српског покрета обнове у Београду („Потамнело јагње"), одговарајући на питање да ли би нестало Југославије и да изборе нису добили они који су их добили, Вук Драшковић каже: „Нестало би, сигурно, да смо ми победили, брионске Југославије, али сам уверен да Југославије не би нестало." На том скупу он упозорава да ће и „окрајак српства, јер ће на крају постићи да на то спаднемо, они називати Југославијом." То је, већ, с обзиром да о „жабљачком решењу" још нико не говори, мада се на њему иза кулиса и на пепелу Вуковара вероватно интензивно ради у немилосрдној изнудици, део познатих и пословичних Драшковићевих непогрешљивих „предвиђања" односно правовремених ваљаних процена.

У низу судара са шовинистичким подвалама и фашизидним искључивостима српских социјалиста загрљених са најекстремнијом десницом, Српски покрет обнове и његов вођа нашли су се у можда најделикатнијем положају када је пројекат „жабљачке" Југославије лансиран у јавност као спасоносни излаз.

Било је, наиме, тешко, а за странку с угледам стожера националног буђења и ризично, дићи глас против уједињења Србије и Црне Горе у једну државу, како је та ствар у почетку, испоставиће се манипулаторски и лажно, представљана.

Схвативши, међутим, да је реч о подвали и о потезу очајника, да нову државу ствара пропала идеологија као свој последњи трзај и одлагање краја а не историјска потреба или аутентична народна воља, Вук Драшковић, не обазирећи се на гнев неупућених, преварених и острашћених, креће у снажну политичку офанзиву и против те подвале, и против њених аутора.

Не спорећи да Србија и Црна Гора могу да буду једна држава али спорећи да је тај „окрајак" Југославија, држећи се оног Сервантесовог да „на лудом темељу још никада није подигнута паметна зграда", вођа Српског покрета обнове ће 9. јануара, на Округлом столу власти и опозиције у Сарајеву („Прозрачне границе"), рећи: „Оно што морамо да схватимо јесте да Југославије не може бити ни као крње, ни као скраћене, ни као сужене, а поготово је не може бити, ни овакве, ни онакве, на силу." С говорнице босанско-херцеговачке скупштине, где је Округли сто заседао, он нуди и нешто наде, можда неким далеким генерацијама, каже: „Нестанком Југославије нисмо нестали ми, није нестало овај географски простор, а ни етничка слика на њему, није нестала чињеница да овде живе људи истог језика мање-више, исте традиције, културе, прошлости и вероватно исте будућности." О искушењима Србије и Црне Горе у „крњој" Југославији и о неизбежном конфедералистичким замкама њихове „заједнице", и Српски покрет обнове и његов вођа изјашњаваће се и много пре првих знакова да ни Србији, ни Црној Гори, заједничко „чедо", зачето на Дедину или поред топова изнад Дубровника а порођено на Жабљаку, не доноси ништа сем главобоља и класичних „брионских" међурепубличких тензија.

У говору на отварању Видовданског сабора, 28. јуна 1992. године („Сунђер пун крви"), Вук Драшковић заокружује оцену о новој Југославији и њеним творцима: „Од Србије и Црне Горе створити оно што је створено могло бити и 1985. и 1986. и 1987. и 1990. и 1991. године не само да је далеко од политичког и државничког подухвата, већ је далеко и од памети". На најдужем и најлепшем саборовању које Београд памти, и Вук Драшковић и сви окупљени опростили су се, не без жала, од Југославије каква је постојала седамдесет година осудом једног од главних криваца за њен крај, означивши га као „сунђер пун крви", али врата некој будућој Југославији, некој интересној унији без идеалистичких и утопистичких апсолутизација „браћства и јединства", нису затворили.

У свим својим јавним изјавима, од програмских говора до усутних изјава, као и у званичним саопштењима странке, увек када је тема Југославија, вођа Српског покрета обнове не пропушта прилику да подсети на предлоге Словеније и Хрватске, а потом и Македоније и Босне и Херцеговине, упућивање Србији, да се југословенски простор преуреди у асиметричну федерацију, чврсту на лабаву конфедерацију или заједницу суверених држава, и на арогантна одбијања Слободана Милошевића да се о таквим предлозима чак и разговара.

Одговорност самозваног „војда" и ујединитеља Срба с тамне стране српства за највећу балканску и европску клиницу, одговорност човека, уз чије име цео свет испустије епитете позамљане из литературе о лоничинама и монструмима, за највећу деструкцију која је икада приписана српском народу, Вук Драшковић је, језгровито означивши рекавши неколико пута: „Сва врата да се каква-таква Југославија сачува и рат избегне, он је залупио!" О томе зашто је једна потенцијално стабилна државна заједница, за чије је оздрављење требало уложити много мање енергије него за уништење, нестала углавном због самозваног „војда" и у којој мери је он, на том послу, био јунак Овидијевог стиха „Видим што је боље и одобравам, али следим оно што је горе" одговор ће, вероватно, пре дати медицински него државни архив.

Уз прве песимистичке процене шта Југославију чека ако се не трансформише и не отргне од наслеђа Јосипа Броза, најдуже и најупорније брањеног у Београду под будаластим геслом „И после Тита — Тито", Вук Драшковић је, гостујући 16. септембра 1989. године на страницама загребачког магазина „Старт", изговорио реченицу коју је и касније често понављао: „Мислим да је Бог био веома песнички расположен кад је стварао ову земљу." О новој „жабљачкој" Југославији вођа Српског покрета није до сада из-

говорио ни једну лепу реч, а процене шта би се с њом могло десити ако не збаци са себе покров пропале идеологије и ако се не ослободи „Тита после Тита" такође су песимистичке.

Учесници у политичком животу чија доследност није ни догматичност, ни последица политичке некрофилије упаковане у лажни морализам, већ је резултат ваљаних правовремених уочавања друштвених токова али и ваљаних и смелих процена, често, су, у срединама и у временима у којима су им провизације и патетика главне карактеристике политике, изложени свакојакиим каменовањима.

Политичко војајерство као болест маса у томе игра и те како важну улогу.

Зашто се Вуку Драшковићу стално замера, па и када је о његовом односу према Југославији реч, да мења ставове и да није доследан, упркос обиљу писаних докумената из којих се јасно види да ствари стоје друкчије?

Одговор на ово питање је, истовремено, опис моралног стања и политичког равнања његових противника.

Глуво ме је, наиме, и највећа бука тишина.

III

Ми Срби живимо и мислимо европски и интегрисани смо у светске токове и духовно и директним политичким, економским, научним или културним везама у свим периодима своје модерне историје, свакодневно и готово рутински, сем у драматичним тренуцима, када су нам европејство и прожимање са светом, због Србије и наше судбине у њој, заправо животну најважнију и најпотребнију.

Парадокс је неразјашњив и неразмрсив, попут фатума.

Чим заграми Србин се убаци у оклоп од чудне легуре, од мешавине конзервативизма, самоуверености, самодовољности и суицидности, подигне мач на небо, и над Србијом се провале и градоносни облаци који би је иначе мимишвили.

Наш ход кроз цивилизацију, са респектабилним дометима у односу на реалне услове, непогрешиво затамњујемо само на раскрсницама на којима застанемо без потребе, залутамо и онда направио гужву, а на којима смо лако могли да постојеће квалитете значајно увећамо.

После то уђе у гусле као храброст, мада је о лудости реч, добије митске димензије, и постане за неки нови час неразумна и ишчашења, мера ствари, па и патриотски путоказ.

У паду комунизма и у неизбежном стварању радикално нових односа у светском поретку, ми смо имали ненадокнадиво пропуштену прилику за узлет и немерљив национални и сваки други профит, а испали смо можда и најтрагичније жртве тог, планетарно важног, обрта.

Здрав инстинкт указивао је да ће се на рушевинама Берлинског зида и широм зграишта социјализма изградити много тога новог. Глобални земљотрес отворио је, као никада пре, могућност и за реализовање вечне идеје о тзв. Великој Србији, али у оквиру измењених а не старих правила игре. Тада се морало реаговати европски, заиграти на карту „прво демократија а онда нација", ући у свет с огњем у политичкој мисли а не с мачем у руци, и историјски посао би био завршен. Испречили су се, међутим, они који су хтели Велику Србију, али и очување старе идеологије претворене у Берлину у пепео. Њима је, тачније речено, Велика Србија била само средство за спасавање те идеологије а не национални и државотворни циљ. С болесном опцијом, и исукани мач је, погрешан сам по себи, био, поврх свега, зарђали мач.

На београдском Саветовању општинских и окружних одбора и Централне управе Српског покрета обнове 8. децембра 1991. године („Потамнело јагње"), Вук Драшковић, покреће и то питање.

Подсећајући на своја ранија упозорења „да нам етничка мапа највећег дела државе личи на леопардову кожу" и да „нема то мађионичара који ће поштено да повуче етничке међе преко такве коже", он за идеју о Великој Србији каже да је била остварљива једино у Југославији и да је та прилика пропуштена.

Не кријући да Велика Србија остаје политички пројекат за нека боља времена, условљен, наравно, реалитетима у окружењу, Драшковић се, до огољености јасно, оглађује од метода силе при његовој реализацији и поручује да се Велика Србија може стварати „не мачем, не калашњиковима, него нашом памећу, нашим духом, нашом демократијом", што је истовремено и критички суд о актуелном а неуспелом покушају да се до велике Србије дође крвавим стазам.

Он, потом, с танком али још присутном надом да ће се Југославија реконституисати или обновити на здравијим темељима примереним новонасталим унутрашњим и међународним кретањима, целу ситуацију и нешто шире објашњава: „У предузећу на Западу, ако неко има 51 одсто капитала, сматра се власником. На овом југословенском простору смо биолошки најјача нација, историјски најутемељенија, имамо житицу, имамо енергетске ресурсе, имамо индустријске потенцијале, имамо најпаметније људе, најбоље писце, најбоља позоришта, војнике, ту је била шанса да створимо ту Велику Србију која ће својом демократијом, толеранцијом, начином живота, животним стандардом, духовним узлетима од темеља раскошне традиције до висина модерних европских домата, бити привлачна за све, које се нико неће одрицати него ће се јакнути да јој приђе, које се нико неће плашити, Србију какву смо имали почетком овог века, па је Мустафа Голубић из Стоца долазио да нам води четничке чете

да се боре против Турака због Србије која га је била омамила, у коју је био заљубљен и којој се предао. То је била шанса, цео тај југословенски простор. У најидеалнијем историјском тренутку када је пао комунизам, а с њим и све оно што је спутавало и везивало српски дух који је преомаћан на овим просторима, у тренутку када су стеге пукле или почеле да пуцају, и када се указала шанса, људи који немају појма шта је српски интерес и шта је српска традиција и духовност, повели су нас у међународну изолацију, у катастрофу, у беду, у пропаст. То им никада нећемо опростити. У овом објашњењу, без обзира што је Југославија као било какав државно-политички и просторни појам мртва за дуга времена и што је пад комунизма непоновљив „спољни фактор“, има и скица за трајнија национална полазишта.

Људи с искушаним мачевима, и поред све очигледнијих знакова да губе и да ратни пут до Велике Србије није ништа друго него пут у провалију, управо у време када Вук Драшковић говори „не мачем, не калашњиковима“, радикализују ратну опцију, сваку другу идеју проглашавају за издају, претварају друштвену сцену у пакао националног једноумља, а мачеве оштре и за унутарнационални сукоб.

То ће инспирисати вођу Српског покрета обнове да каже и више пута понови да је срећа што „идеја апсолутног јединства у српском народу никада није имала утемељења“, мислећи на диктате националног монолитизма.

Теза о глобалној светској завери против српског народа, препевана у заглашујући рефрен да су Срби омражени од свих зато што су Срби, нетачна у принципу и из угла осредње памети, јер је свет сувише моћан да би се организовало и удруживало на глобалном плану против једне ипак бројчано мале, војно и технолошки инфериорне, а геостратешки, с окончањем епохе блоковских подела и интереса, и прилично маргинализоване нације, та теза по којој су само ирационалности и мржње покретачи историје, главно је упориште за све што се, и код куће, и у контактима са светом, нуди као анализа догађаја и политичка референца.

За ту тезу Вук Драшковић ће, једноставно, рећи да је „једна од највећих обмана које режим нуди народу као одговор за све своје промашаје“ и по којој зна који пут, не памфлетски јефтино него политички супериорно, гурнуће прст у око Слободану Милошевићу, као њеном главном заговорнику и пропагатору.

Уследиће, наравно, и овим поводом, провала оптужби о „белосветском плаћенику“, „агенту страних обавештајних служби“, „јаднику који се продао за шаку долара“, а све у духу и методологијом стаљинистичке филозофије да је и полуреченица у прилог иностранству, нарочито западним земљама, чиста издаја.

Манипулације те врсте још успевају јер је, како је Вук Драшковић објаснио у једном од својих интервјуа француској штампи, комунизам за педесет година у знатној мери изобличио колективну свест Срба, школованих у комунистичким школама, „дрилованих“ у комунистичкој војсци, информисаних преко комунистичких медија, запослених у комунистичким фирмама за производњу и промет углавном „копита и рогова“, а и још дуго ће успевати.

Бојазан Александра Илића, једног од најпоследњих српских критичара стаљинизма, да је можда само у Србији створен онај фамозни „нови човек“ коме су, према Максиму Горком, и ливаде у социјализму зеленије, исказана у још сатанизације западне хемисфере до размера Енвер Хоџине или Беријине параноје, и више је од луцидности интелектуалца и пукне бојазности.

Неке од узрока посртања у реализацији легитимних али на погрешан начин операционализованих тежњи да се створи Велика Србија, Вук Драшковић, најупечатљивије а свакако најсажетије предочава у писму Добрици Ћосићу од 31. јула 1991. године („Пожаревачки чамцац“), у серији правих социјално-политичких медаљона. „Никада у историји наш национализам није био тако приземан и опскуран, сав у муљу кича и потоњег наукуса“, написаће он у овом писму. „Простаклуц и мржња постају стубови патриотизма, а глупост јединица памети“, додаће. Распоред снага идентификоваће опаском да „најгори избијају на чело колоне, а најбољи се жигушу за издајнике вере и нације“, што ће касније понављати у више наврата. Реченицом „Као народни спаситељи промовишу се неурачуњиви полуинтелигентни, који се хвалишу покољима или проповедају да је српско све од Атине до Беча и од Тирене до Сент Андреје и Темишвара“ описаће и сам центар власти и њене прирепке. Сliku посртања на погрешном путу до нереалног циља, у чијем је одређивању Добрица Ћосић имао итекако важну улогу, заокружиће поруком „Ноћ пада на Србију а стид и очај растржу је изнутра“, не кријући горчину.

Најосетљивија тема у колоплету изазова и ризика при покретању и решавању српског националног питања свакако је однос Србије према Србима у Хрватској и Босни и Херцеговини и спада у табу-теме првог реда ако јој се приступа рационално, а прави је рудник јефтиних поена за јефтина србовања и приземни патриотизам ако јој се приступа патетично, пошто је и сама, уз замке својеврсне квадратуре круга, колоплет стварних и умишљених непознаница, недоумица и противречности.

Ова тема уздиже и руши, потврђује и негира, велича и обезвређује, силвито до усуђних ствари, и појединце и политичке опције, и права је ватра на којој се греју али и горе и национална свест, и национални понос, па и национално биће.

Оквир за слику на којој Срби у Хрватској и Босни и Херцеговини, а нарочито у Хрватској, неће постати Жерикови страдалице са „Медузиног сплав“, избезумљени у бури усред хридина а под затамнелим небом, била је, мислило се, Југославија, и то нико од разумних Срба, ни у Србији ни изван Србије, није доводио у питање.

Могло би се, чак, рећи да се Србима из Србије тај споља злаћани и заводљив, а тучано тежак и леден оквир, с много невидљивих зарћалих ексера, одабран добровољно баш због Срба изван Србије, више пута обијао о главу.

У интервјуу загребачком магазину „Старт“ 16. септембра 1989. године („Леопардова кожа“), Вук Драшковић, додуше индиректно, и другим поводом, указује на неке важне и вишеслојне чињенице.

Наводећи податак из хрватских извора да је Краљевина Југославија сконцентрисала у Хрватској око шездесет одсто банковног капитала и да су тамо и тад грађени витални објекти државне економије, он каже: „У новој војсци нема места за војводу Степу и војводу Мишића, а ковчег са посмртним остацима војводе Путника све до 1927. чами у Француској у неком подруму. Марко Натлачен, који 1914. ради песму „Србе на врбе“ постаје баном, а Тугомир Алауповић, који те исте 1914. благосиља хрватске пукове да вешају, кољу и силују по Мачви, први је министар вера у новој држави. Солунци и албански мученици, гладни и кљаси, просе по Србији. Проси и мајка Гаврила Принципа, Милунка Савић чисти клозете, а кости црногорског краља Николе, деде Александровог, не могу да буду пренете у отаџбину“. Ти подаци о неоспорном националном жртвовању, потресни у сликовитости, само у површном читању не откривају о чему је реч.

Није краљ Александар, сигурно, више чинио Тугомиру Алауповићу него војводи Мишићу, нити је закидао од српске привреде у корист хрватског господарства, због неких апстрактних уједињитељских идеја и књишког јужнословенског братства, мада је, до извесних граница, боловао и од тих српских болести. Циљ краља Александра је био да попустљивостима према Хрватској и њеним убрзаним развојем, подстицаним из престонице, па и уступцима на штету таквих величина као што су војвода Путник или војвода Степа, обезбеди Србима на хрватским просторима што задовољније а тиме и повољније окружење.

Добре намере с елементима политичке мудрости и с неким занимљивим антипацијама европског уједињења добиле су потпис друге стране у Јасеновцу и у силним јамама и „голубаџама“, али ни то као да није било довољно за отрежњење.

У приступу питањима односа Србије према Србима у Хрватској и Босни и Херцеговини нужан је, дакле, због целине искустава, вишеструк опрез, без трунке националних страсти, иако је реч о једном од најважнијих националних питања.

Отварајући ову тему међу првима у постбровској Србији, а следећи своје романе, Вук Драшковић ће бити промовисан у националног хероја, уз неизбежне оцене социјалистичке власти да је националиста и шовиниста; враћајући јој се када се она нашла у кафанским песмама, у блату националног кича, у биографијама за брзе каријере, а изнад свега у средишту ратног вихора, доживеће погромашке осуде да је национални издајник, оркестриране у врховима исте власти, а прихватане и од оних који су га претходно подржавали и славили.

На овом примеру можда се и најјасније види то клатно „херој-издајник“ што се, до грађе за литературу, у преливима балканских неумерености, некада сабласно нечујно а некада уз несносну буку, њише изнад његове укупне политичке биографије.

Нема у томе, међутим, ничега необичног.

Све је објашњиво чињеницом да је Вук Драшковић од првих дана свог политичког ангажмана, показујући често и личну храброст највишег реда, „кандидовао“ проблеме за решавање од којих су актуелне власти бежале, али је, с истим жаром, и критиковао погрешна решења којима су власти прибегавале, када би, обично са закахњењем и у невере, прихватиле да ти проблеми уопште постоје и да их треба решавати.

Закаслела решења он пореди са тачно прописаним и узетим леком, али леком коме је истекла важност употребе, па више није лек него је отров.

Нико не воли будилник, поготово кад га пречеју.

Најважнији став Вука Драшковића о питањима везаним за Србе у Хрватској и Босни и Херцеговини у ратном пожару, дакле при решавању проблема на најгори и најнеизгледнији начин, позвањан у више наврата а заокружен 17. октобра 1991. године у емисији „Интервју гледалаца“ НТВ Студио Б („Книн се брани у Београду“), да „може да не буде Книна а да буде Србије, али, не дај Боже, ако нестане Србије, неће бити ни Книна, ни Херцеговине, ни Црне Горе, ни једне крајине“, био је истовремено тих месеци и његов најоспораванији став.

Са свих страна брујало је да је управо обрнуто, да се Книн не брани у Србији већ да се Србија брани у Книну, а онда су се, у утркивању ко ће више да се истакне у кампањи и халабуци, помињала разна места као грудобрани Србије, што је често добијало и комичне призвук.

Испадало је да се Србија брани и у најзабитијем селу само под условом да оно није у Србији, и да је бране сви Срби света, сем њених грађана и држављана.

Нема горе ситуације за српски народ, са тежим а понекад и трагичним последицама, од надметања у дисциплини коју не познаје ни један други народ, у мерењу ко је већи Србин, а баш таква ситуација и та сулуца утакмица без смисла и логике, инацијска и пустахијска, обележава, на несрећу, готово све за српски народ најтеже тренутке.

Иза става Вука Драшковића да се Книн брани у Београду стајала је идеја да једино јака Србија, јака економски, јака због унутрашње стабилности, јака зато што је демократска, може да буде гарант и заштита Србима у Хрватској и Босни и Херцеговини, и изван тога, у ставу Вука Драшковића о одбрани Книна у Београду, није било никаквих других конотација или побуда.

Гостујући у емисији „Интервју гледалаца“ НТВ Студио Б, он је, међутим, антологички и по политичкој храбрости и по инсистирању на свеобухватном процењивању односа у географски разбијеном српском народу, опет први, опет као будилник уз узглавље политички уснулих па и лицемерних, покренуо и подтему главне теме, однос „матике“ и „периферије“, налазећи у њему и крајње неугодне историјске насlage с реалним претњама да се актуелизују.

Подсећајући да су 1944. и 1945. године партизанске пролетерске бригаде у којима су Срби из Херцеговине, Црне Горе, Лике, Книна и осталих српских крајина чинили деведесет одсто борачког састава, извршиле у Србији „страховите злочине“, да је у Београду, за само неколико дана убијено дванаест хиљада људи, Вук Драшковић подсећа и да су уочи 9. марта 1991. године, претњом Радована Караџића да ће у српску престоницу довести милион босанско-херцеговачких Срба да бране посрнули режим, наговештаване нове трагедије те врсте.

У оба случаја, што је и најважније у овим Драшковићевим подсећањима, идеологија је, а не нешто друго, и то иста идеологија, главни покретач судара „периферије“ и „матике“, односно српско-српског судара.

О овоме ће он говорити и на Саветовању општинских и окружних одбора и Централне управе Српског покрета обнове 8. децембра 1991. године („Потамнело јагње“), користећи за „матичу“ и „периферију“ метафоре „срце“ и „крвоток“, уводећи на велика врата још једну националну деликатност у жижу политичког интересовања.

Без стављања на сто свих питања српства, и када су најнегоднија, нема ни „мале“ ни „велике“ Србије, али од покретања ма ког од тих питања до реализације пут мора да буде ваљано промишљан, савладаван у пуном дослуху с временом, и изнад свега демократски.

Ту погину и филозофију Вук Драшковић заступа страсно без тактизирања и повлађивања дневним политичким наложима.

Његова доследност у томе је, уз такорећи сакодневна инсистирања на опредељењу „демократија па нација“, до краја експлицитна и непомућена.

Лоше вођени национални послови, када су циљеви и средства у расконару, не само да обезвређују циљеве и чине их недостижним, него на свим плановима, па чак и психолошком, дестабилизују нацију и остављају низ последица с дугорочнијим дејством.

То ће вероватно подстаћи Драшковића да у интервјуу „Српској речи“ 2. марта 1992. године („Свеће и цвеће“) изнесе занимљиву и за социо-психолошке анализе колективне свести свакако подстицајну оцену: „Нема сумње да су Срби државотворан народ, а што су склонили да праве знак једнакости између државе и онога ко је на власти у држави, нови је проблем, па и феномен“. Слична опажања имао је у једном тренутку и Илија Гарашанин у преписи са Јованом Маринковићем, размишљајући о политичким странкама и народним интересима, мада их никада није тако директно формулисао.

Анализе промашаја и пропуштених прилика у решавању српског националног питања у можда најповољнијем сплету историјских околности, када рушење Берлинског зида пред све бивше социјалистичке земље доноси чист лист папира за нову историју и када Србија на тај лист поново учртвава петокраку, никада саме по себи, без именовања главних архитеката неуспеха, нису довољне.

Сагледавајући и промашаје и пропуштене прилике у контексту целокупне југословенске драме, Вук Драшковић на Саветовању општинских и окружних одбора и Централне управе Српског покрета обнове 8. децембра 1991. године („Потамнело јагње“) каже: „Овде је вођена политика ултиматума. 1991. године у ровове закопавала политика, сујета, инајвише свест људи који немају појма шта је дипломатија и шта је држава и национални интерес. Одавде су изазивана спорења и овде су кривици што се драма затегнутих међународних односа, злих историјских сећања и успомена, преточила у решење у крви“. Неколико месеци касније, 13. маја 1992. године, у говору приликом откривања споменика Дражи Михаиловићу на Равној Гори („Како од пораза до победе“) он ће рећи: „Умирући српски комунизам је самртничком снагом стегао за грло Србију“. Тада ће, сјајно разигравши историјске аналогije, изговорити и следеће: „Дотерали смо до Колубаре, као и 1914. Назад немамо куд, а преко Албаније поново нећемо“. Визију и оно политички нужно „шта хоћемо“, Вук Драшковић ће понудити на Светосавском платоу у Београду, 9. марта 1992. године, на Сабору опозиције („Неограничено право на лаж“) речима: „Србија мора постати држава живота, а не смрти, будућности а не прошлости, велико градилиште а не полицијско-војни логор“. Промашаје и пропуштене прилике, он ће, дакле, сагледавати и као део југословенског удеса, али и из угла националног неуспеха.

О стварању тзв. треће Југославије с идејом да се макар она у изнудици понуди српском народу и да му „замаже очи“, Вук Драшковић, 9. марта 1992. године, док се још пише „шумски устав“ на Жабљаку („Неограничено право на лаж“), и духовито и политички прецизно, разара најчешће понављану глупост Слободана Милошевића о свим Србима у једној држави, која је имала за циљ да оправда много тога што се правдати не може, па каже: „Битка за државу свих Срба окончава се, ево, државом свих комуниста“. Истичући карактер те тзв. треће Југославије, он, практично износи и процену њене судбине.

Из два можда кључна става о нацији и Србији које је Вук Драшковић заступао на самом почетку своје политичке каријере, првог о нацији, понуђеног јавности у интервјуу „Старту“ 16. септембра 1989. године („Леопардова кожа“) а другог о Србији изговореног на Светском сабору Српског покрета обнове 28. октобра 1990. године („Време јомова“), проистиче, могло би се рећи, и његово целокупно политичко деловање око ових питања. У интервјуу „Старту“ он каже: „У сваком случају држим да је човек по националном опредељењу оно како се он осећа. Човеку мора бити гарантована слобода да бира своју нацију,

као што бира веру, девојку, запослење, политичко уверење, и да не набрајам даље. Шта је нација и где је њен корен — у њеном етносу, у култури, у традицији, у језику или можда само у верској припадности — то је велико питање“. А на Светском сабору своје странке он подвлачи: „Српски покрет обнове хоће Србију у којој ће знање и стручност увек бити изнад националне, верске или страначке припадности“. Та два става, у којима се нација промишља модерним сензибилитетом а Србија пројектује као модерна заједница, Вук Драшковић, током целе политичке каријере, и на најопаснијим кривинама и на најжешћим ветрометинама, само доследно елаборира.

Нека врста крешченда његове критике што су ствари отишле другим токовима јавља се 28. јуна 1992. године на Видовданском сабору („Сунђер пун крви“) када стотине хиљада људи слуша најпластичнији опис сопствене земље. „Створена је орвеловска Србија, завладао је мрак, упали смо у тунел, Србији су зачепљене уши и завезане очи“, каже најнестрпљивије чекани говорник на том историјском скупу. Цео Видовдански сабор је, уосталом, био крешчендо критичке мисли Србије о Србији и општег незадовољства у једном од најтежих раздобља.

С ким смо и због кога смо погрешили, с ким смо и због кога смо прокоцкали ретко повољну шансу да успешно, или бар оптимално у датим условима, решимо српско национално питање, ко је у невреме тражио решења с мачем у руци уместо с огњем у мислима, добро знамо.

Упитаност о учешћу колективне одговорности у свему томе, о мућењу колективне свести на судбинским раскрсницама, остаје генерацијама што долазе.

Немирна времена као да нису наша времена.

Нешто у српском бићу, у немирним временима обрне скале вредности па „најгори избију на чело копоне а најбољи се жигошу за издајнике вере и нације“ како Вук Драшковић уочава 31. јула 1991. године у писму Добрици Ћосићу („Пожаревачки чамац“), и кола неизбежно крену низбрдо.

Човек је најнепредвидљивији кад се у невољи нађе сам и без помоћи, а још и својом кривицом; у њему, тада, прораде најскривенији пориви и превасиђени атавизми до те мере да му промене карактер; досетка за многе страдалнике, „чачкао и ишчачкао“, има и дубља значења; тако је, изгледа, и са српским националним бићем.

Ту је и објашњење зашто смо у светским ратовима, кад смо с целим светом на једној страни, дакле у најнемирнијим могућим временима, и јаки и узвишени, а зашто смо, у локалним непогодама, где смо због своје бројчане прекомерности и најодговорнији, сушта супротност снази и узвишености.

И на ту фаталност Вук Драшковић стално указује.

IV

У низу општих места у описима и тумачењима прилика и неприлика које нас окружују на прагу трећег миленијума, оптужба да са социјалистима на власти и због њихове политике пролазимо кроз своје „највеће и најтеже пострадање од Косова до данас“ сажима у себи све битне историјске, социјалне и психолошке димензије тренутка у коме је потежмо и изговарамо, без обзира на привидну хиперболичност типичну за оптужбе и општа места овакве врсте.

Кад Србин помиње Косово као меру за оно што га окружује, када, у жељи да буде јаснији у ономе што хоће да каже, призива највећи национални пораз чије узроке и последице стотинама година тумачи поезијом а не чињеницама, Србија је на коленима.

Наш очај, наше безнађе, наше резигнације до размера општенационалне обамрлости, наш стид с којим ћемо се тек срести и живети с њим деценијама, одређују, и овога пута, као пре шест векова када смо добили еталон удеса, рат и ратни пораз, са свим оним што доноси и остављају као трајне или бар дуготрајне последице.

Историјска оцена крвавих сукоба у Хрватској а потом и у Босни и Херцеговини већ сада се може наслутити. Ти сукоби, доведени до размера до којих су стигли вољом политичких предводника, с разарањима и злочинима какве је мало који ратни вихор донео на ове просторе, не само да су могли да буду благовремено заустављени одлучијом политиком мира, преговарања и разумних компромиса, него нису морали ни да букну. Сви су у рату у Хрватској и у Босни и Херцеговини изгубили, без обзира на самообмањивања и силне медијске победе, а губици су већи и од прижељкиваних добитака, што ће се у историјским валоризацијама посебно бележити.

У рату у коме су профитирали једино криминалци, лумпенпролетери привучени и подмињени могућностима пљачке, мафијашки гангови уполснени у спрези са политичким елитама на прљавим пословима око оружја и дроге, као и психопате којима је пружена прилика да се иживљавају у неограниченим размерама и без икаквих последица, у рату у коме је профит, бар српској страни, уклањао образ и затамнио стару славу и ратничку част, добитници у историјском смислу били су, и јесу само они који су од почетка ратне катастрофе и током њеног трајања, не обзирајући се на еуфорије лажног патриотизма, дизали свој глас у корист мира.

Нема тог историјског прилаза Србији с краја овог века који таквим људима неће одати признање, а узимајући у обзир околности у којима су деловали, дизалеће ће бити најмање чиме ће им се будућност одужити.

Име Вука Драшковића ту ће бити незаобилазно.

Његов интелектуални а нарочито политички ангажман, у иначе разуђеном и у организационом смислу скромном али драгоценом и важном српском антиратном покрету, ангажман који је бескрупулозно и уз фалсификате систематски сатинизовао, тек ће, кад ствари дођу на своје место, кад страсти утихну пред срамотом а разум до краја потуче лудило, бити веродостојно и свеобухватно вреднован.

И да је Вук Драшковић јавно деловао само у току ратних страхова на бившим југословенским просторима онако како је деловао, да није написао ни једну једину књигу, да није водио најачу опозициону странку, да није одиграо главну улогу у разобличавању Слободана Милошевића као највеће српске заблуде и најкочије подвале српству, био би јунак овог доба.

Историја, у том смислу, нема много избора.

Спремност и склоност Слободана Милошевића да бескрупулозно обманује јавност и опасност од те склоности дошла је до пуног изражаја уочи тзв. првих слободних вишестраначких избора у Србији крајем 1990. године. Не препознавање слуге таме у том човеку бар тада, ако не већ раније, српски народ платио је скупе неге своје неопрезности, лакоумислености и политичке површности заједно. Улазећи у предизборну утакмицу, Слободан Милошевић је, наимае, крајем 1990. године, када је већ увећало имао разрађене ратне планове и када је углавном већ наоружао своје јуришнике изван Србије, у предизборном програму, уз десет хиљада долара националног дохота, нудио мир, тврдећи да само он може да га сачува, а да евентуална победа опозиције води право у рат.

Најгласније, најубитачније, у пропагандном смислу најагресивније оптужбе да заступа ратну политику и да ће, дође ли на власт, увући Србију у крваву ратну авантуру, Слободан Милошевић и његов политичко-полицијско-медијски апарат упућивали су на рачун Вука Драшковића, представљајући га као крвожедног ратника.

Све ово би се, можда могло и разумети, јер је политика, ипак, како каже Волтер, заправо само вештина да се лаже у прави час, да Вук Драшковић, управо тада, када долазећи несрећу виде само најлудичнији аналитичари, не држи своје најдражљивије антиратне говоре које моћна цензура скрива од јавности.

На Светском сабору Српског покрета обнове, одржаном у Београду 28. октобра 1990. године („Време ломова“), вођа странке која најозбиљније угрожава социјалисте, анализирајући нарасле међурепубличке и међунационалне разморице с елементима погубне ескалације, каже: „Баш зато што нисмо за топове, што нисмо за гробове већ за колевке, ми не признамо деобе и распад Југославије“, а како је то један од његових најважнијих програмских и предизборних иступа, државни медији га организовано прећуткују.

„Ми желимо да и Српкиње, и Хрватице, и Шиптарке, и муслиманке у Новом Пазару, и православке у Книну, рађају за школе и свадбе, а не за гробове“ говори Вук Драшковић тада у препуној дворани „Сава-центра“ пред делегатима из земље и света и пред камерама које га снимају само за „бункерисање“ и интерну употребу. „Хоћемо да се надмећу знање, дух, култура, пословност, спортисти, а не мржња, не безумље, не ратници“.

Резимирајући размишљања на ову тему у себи својствену елиптичну реченицу „За рат смо идеја и програма, а против идеја и програма рата“ он резимира и генералну политику странке.

На попису фалсификата као главних полуга сваке тоталитарне а нарочито сталјинистичке власти, на попису политичког бешчашћа које је на српској политичкој сцени промовисао у једину одлику политике у време „владавине“ Слободана Милошевића, оптуживање Вука Драшковића крајем 1990. године да је заговорник рата и ратни хушкаш свакако је и фалсификат и бешчашће од најпрљавије врсте.

Неколико месеци касније, када рат „мирише у ваздуху“ али још има безброј могућности да се избегне, председник Српског покрета обнове, на Саветовању окружних одбора странке, одржаном у Београду 3. фебруара 1991. године („Шта хоће генерали“), ствара себи и политички и морални простор за касније миротворачко и непомирљиво антиратно опредељење и ангажовање.

Уочавајући да тих последњих недеља мира „људи постају лутке и роботи а нације тежећи систематичног заглављивања народа а његовог с造化вања на степен онесвешћеног чопора“ и да се „китићи бес маса гуши разбукутавањем шовинистичке помаме злоупотребом националних осећања и агитацијом да ратујемо, да гинемо“, он идентификује и тада још недовољно артикулисани а ускоро пресудни лимитирајући фактор за озбиљнију антиратну оријентацију: „Ирационалне страсти су, на жалост, черсто узеле под своје већ милионе људи, па се сваки рационалан став излаже опасности да га ошамућена колективна свест дочека погрдама.“ Уз добру анализу националних изопачености кроз „театре систематичног заглављивања“ и овде су присутни антиципаторски погледи, посебно у процени шта „ошамућена колективна свест“ може да донесе и колико је опасна.

У питању „Зар ова оронула, остарела и полугладна Србија нема прешнијег задатка од ратовања?“ истовремено је, на класичан реторички начин, одредницама „оронула“, „остарела“ и „гладна“, дат и прави одговор.

И овога пута, Вук Драшковић излаз види у дијалогу и политичком а не ратничком судару с невољама, па каже: „Моћ коју немају топови има договор разумних и разложних људи“. И ова реченица, међутим, остаје само сведочанство да су разумни и разложни постојали, али далеко од места одлучивања.

С првим ратним чаркама, када су пале и прве жртве и када је свет обисао телевизијски снима капе с огромном звездом петокраком у окрвављеном снегу негде код Плитвица као приказ српске стране, Вук Драшковић, практично, заочиће отворену антиратну кампању.

Несрећна петокрака у снегу, успут речено, као препознатљив и лако читљив симбол и на најудаљенијим меридијанима, одредиће у значајној мери став међународне јавности према српско-хрватском сукобу, познат по упрошћеној формули намењеној просечној памети да се „тамо негде на Балкану“ туку „млада хрватска демократија“ и „агресивни српски комунизам“, што ће остати важећа и најдоминантнија оцена и у међународним политичким центрима моћи.

Скидање звезде петокраке с војничких униформи уследиће с огромним закашњењем, мада је и тај потез, у оквиру познатих акција против петокраке, Вук Драшковић благовремено предлагао.

У првом јавном изјашњавању у новим ратним условима, он ће, 17. маја 1991. године, у интервјуу „Нину“ („Круг а у њему лаж“), бити, прагматично и у недостатку ваљанијег избора, на позицијама Џорџа Вашингтона из 1790. године, када је први амерички председник познатом реченицом да је „спремност за рат најбољи пут да се очува мир“ ударио темеље доктрини о „равнотежи страха“ као универзалном и дуго коришћеном антиратном средству.

Много значајније је што Вук Драшковић тада, у часу док Србија листом подржава генерале и војску, видећи у њима силу над силама па још и под својом командом, износи једну од својих „најпророчкијих“ оцена: „Онај ко мисли да ће нас заштитити садашња југословенска армија грдно се вара. Имамо армију која је свачија и ничија. Она ће се, верујем, на првом озбиљнијем испиту распасти“. Тих дана благе сумње у армијску машинерију, у форми питања, изнео је и само још један посланик социјалиста на интерном разговору председника српских општина са Слободаном Милошевићем, и био је арогантно поклопљен и за социјалисте политички мртав.

Упоредо са слављењем генерала, у Србији се агитије и за формирања добровољачких јединица без икаквих озбиљнијих припрема, па вођа Српског покрета обнове са страница „Нина“, опет и благовремено и добро процењујући развој ситуације, пита „ко ће преузети одговорност да нечију децу тако необучену, ненаоружану, позове и поведе у касапницу“ дајући до знања да он у томе неће и не може да учествује.

На звуке ратних добоша и труба и из дедињског мира Добрице Ћосића, у данима када је „велики писац“ и „отац нације“ опчињен политиком Слободана Милошевића, кога пореди са Николом Пашићем, и када тој политици даје значајну а можда и пресудну подршку чак и за очигледни ратни авантуризам, Вук Драшковић реагује 31. јула 1991. године познатим отвореним писмом некадашњем пријатељу („Пољаревачки чамац“) и испишује реченицу коју ће Добрица Ћосић прихватити тек у улози шефа државе, дакле с неопростивим закашњењем: „Ратом ништа не постижемо, али рат је, на несрећу, почео и морамо наћи начина да га прекинемо.“ Да је Добрица Ћосић у време када му је Вук Драшковић послао епистолу нескривеног разочарења и оштрог упозорења пришао мировњацима и миротворцима, уместо што их је критиковао, бар би у Србији било мање грובה.

Прича о Добрици Ћосићу чека време и писца да би била испричана.

У идентификовању кривца за „рат, пустош и безнађе“, Вук Драшковић се ни једног часа није колебао Гостујући 17. октобра 1991. године у емисији „Интервју гледалаца“ НТВ Студио Б („Книн се брани у Београду“) он изјављује: „Један режим је личну таштину, самољубље и идеолошке предрасуде проглашавао и стављао на ниво државног разлога и националног интереса. Ево докле нас је то довело?“ Варијације на ову тему, уз неизоставно помињање и психолошких („таштина“, „самољубље“, „инат“) и политичких („идеолошке предрасуде“ револуционизација читаве Југославије“) полуга ратне машинерије, јављаће се у готово свим Драшковићевим говорима и јавним иступима.

Својеврсна упоришна тачка српског антиратног покрета и гранична линија иза које је мировњаштво добило снагу и за озбиљније акције свакако је писмо Вука Драшковића министру одбране Србије генералу Томиславу Симовићу, објављено у „Борби“ 25. октобра 1991. године („Плотун у биолошко биће нашег народа“) у коме вођа Српског покрета обнове, и као интелектуалац али и у име странке, отворено стаје на страну оних све бројнијих младића из Србије који одбијају мобилизацијске позиве. Понављајући да је реч о рату „до кога није морало да дође“ и да „момци гину јер су необучени, јер је командовање ужасно, јер је у војсци расуло“, Драшковић, без еуфемизма, оштро како је једино и могуће у оваквим препискама, поручује генералу да младост одбија да „марински послушно даје данак у крви“ и каже: „То је рат за самоуништење. То је издаја сваке војне и нормалне логике, то је плотун у биолошко биће нашег народа“. С објављивањем овог писма генералу Томиславу Симовићу, драматично питање мобилизације, као табу тема с које је одједном стргута копрена недодирљивости, премешта се из приватних кошмара у сам центар јавног и политичког живота.

Иза лавине оптужби да је Вук Драшковић, стављајући се на страну наводних дезертера и кукавица, у значајној мери подстакао дезертерство и ослабио српску борбену моћ, остала је само поприлично крвава прашина прескупе заблуде оних који су такве лавине обрушавали.

Могоа је, наравно, популарни писац и још популарнији политичар да се придружи ратним хушкацима, могоа је да позива на ратишта и да лагодно буде уз већину агитатора смрти; захваљујући његовој популарности и снажном утицају на младе, одзив на мобилизацијске позиве био би, вероватно, знатно масовнији, а он лично би избегао многе тешке ударе.

Ратна авантура Србије не би, међутим, ни у том случају, имала друкчији исход од онога који има, али би број свежих младих хумки по Србији био непоредиво већи.

Бесмислици да Србија није у рату, лансирану по диктату дилетантског схватања државништва и у уверењу да је реч о лукавству највишег реда, Вук Драшковић је у више наврата подвргао оштрој критици али и подсмеху, да би је у писму генералу Томиславу Симовићу „обрадио“ на свој начин и с јасним одређењем: „По Србији лелечу мајке и сестре српских ратника погинулих у рату у коме Србија није. Не увиђате ли колико је ова сурова нелогичност истовремено и оптужница против политике која је производи као свој највећи домет“. Крилатица о Србији која није у рату парала је месецима уши свакоме ко је имао у себи довољно мазохизма а и јак стомак да гледа и слуша ратнохушкарске програме државне телевизије али није заклонила истину да је Србија тај рат, у коме није била, водила улудо и изгубила.

На претње генерала Симовића, да би Драшковићу могло да буде и суђено због односа према мобилизацији, које су и биле директан повод за писмо, вођа Српског покрета обнове одговара: „Суђења ће, претпостављам, веома брзо, заиста бити, и то великог суђења, али вама који сте за рат, а не нама који смо за мир.“ С овим Драшковићевим контранпадом, опет антиципаторским у односу на годину дана касније општеприхваћено мишљење домаће и међународне демократске јавности, почиње и, најпре студљива па све гласнија, прича о неизбегном новом Нирнбершком процесу који чека српске властодрице.

Узимајући у заштиту младе који су одбијали да иду на ратишта, Вук Драшковић је показао да је, упркос распрострањеним представама о његовом традиционализму, дубоко везан за духовна и интелектуална таласања у новим генерацијама. Опредељење за „царство небеско“, и када га правдају и оправдавају виши идеали, као што је можда био случај 1389. године, за савремени сензибилитет је историјски потрошено, дакле анахронично и неприменљиво, а кад је то опредељење још и обична прагматична манипулација због прикривања трулости „царства земаљског“, о чему се радило 1991. године, оно је и разлог за апсолутно негирање па и бунт. Штитићи генерацију компјутера од гусларских „фајлова“, Вук Драшковић је направио можда и најпресуднији корак у премощавању српских традиционалистичких замки постављених долазећим временима.

С ескалацијом рата ескалирале су и међународне осуде Србије али је изопштење из светске заједнице још било далеко.

О могућностима војне интервенције мултинационалних снага по моделу примењеном у Ираку углавном се јавно није говорило. Скадирања по српским трговима „Слобо-Садаме“, ипак су, уз извесно препознавање сличних политичких ситуација, била више искрице српског духа, него пројекције блиског нивелисања две најексцесније тачке тзв. новог светског поретка.

И овог пута, Вук Драшковић, први, наслућује и потенцијали најтрагичнији исход ратне и ратничке опције. У писму Слободану Милошевићу 1. новембра 1991. године („Хашки документ“) он поручује: „Србија нема ни снаге, ни воље, ни разлога да ратује са Европом и светом. Немате права да је терате у пропад и под телихе бомби неке нове, међународне „пустињске олује“. Србији је доста гробова, и инвалида, и сирочади, и беде.“ До најгорег, срећом, није дошло мада реално постојање ратне и ратничке опције на српским просторима оставља претњу најгорим отвореном на дужи рок.

Вести о страхотама на ратиштима и о злоделима и на српској страни стижу редовно у Србију али се углавном примају без коментара. Мрачна логика националног талог која одбрану националног интереса доживљава и као претуктиваног и заклањање истине ако је по нацији неугодна, проглашена је за неповредиво правило у државним медијима, наносећи српском народу несagleдиву штету. За новинаре и пропагандисте у служби власти и ратног авантуризма све чему се може додати придев „српски“ представља светињу. Тако и српска лаж, само зато што је српска, постаје неприкосновена и недодирљива истина. До бола сурова деструкција општих вредности сведена на лапидарну изреку да је „патриотизам последње уточиште хула“, која се приписује многим јер је, често у последња два века била цитирана, а чији је аутор енглески енциклопедиста и писац Семјуел Џонсон, ретко где се огољено потврђивала у мери у којој се потврдила у рату на бившим југословенским просторима. Чак је и за класичну издају, због такве ситуације, као што се показало приликом суђења неким генералима, било више симпатија него за партиотизам под окриљем режима. Глорификатори злочина нису ништа мањи злочинци од оних који злочине чине. Сладострасне приче о клању и о крематоријумима за Хрвате, емитоване са српских државних екрана и оргастично брањене од социјалиста, у суштини су поништавале злочине друге стране али и најсветлије странице националне историје. Изостанак правних коментара о страхотама на ратиштима и од српске руке, а нарочито навијање за њих, остаје, најједноставније речено, чињеница за стид.

Ни ово није промакло Вуку Драшковићу, па ће он, 8. децембра 1991. године, на Саветовању општинских и окружних одбора и Централне управе Српског покрета обнове у Београду („Потамнело јагње“) изговорити, о злу о коме је реч, један од најлепших дубоко српских текстова.

„Ми смо до почетка овог рата били уз десну страну Бога. Можда у крилу Светог Саве. Били смо јагње из Јовановог открићења. Јагње које суди и отвара књигу од седам печата. Народ заклан, невино пострадали, чисти као сунце, као заклано јагње. Овим ратом злочини безумља су севнули и са наше стране. Јагње српско крај божјег престола је потамнело.“

Нема те хронике високо и сунуврата нације, било које нације, нема те хронике за наук покољењима ко су и шта су, која је ваљана и часна без оваквих речи.

У Београду су се оне, Београду у част, упркос свему, чуле; у Загребу их, Загребу на срамоту, упркос много већој потреби да се и тамо чују, није било.

И ту Вук Драшковић стиће значајне поеве, више за Србију него за себе. На завршетку Видовданског сабора, 5. јула 1992. године („Компјутери а не пушке“), он ће, као објашњење српске драме, понудити речи о двојству српског бића, које јесте усуд српског народа и чије негирање или занемаривање у име лажног па и насилног јединства доноси само пустош: „Највећа победа Видовдана је то што су Европа и свет видели ко је ко у Србији, ко се ослања на калашњикове, а ко је у те исте калашњикове ставио каранфиле. О два света је реч, о две Србије, о два избора. Ми чинимо све да Србија каранфила буде толико велика да оној злој, а већ можемо да кажемо лудој Србији, оружје испадне из руке“. С Видовданског сабора, кроз ноћ засечену трептајима свећа и наде, отишла је, неким бољом данима, и порука „Компјутери нам требају, а не пушке!“ као сажетак изнуђеног али нужног програмског циља свесрпске обнове.

Осуда рата је највиши морални и интелектуални чин и дужност сваког човека а интелектуалца посебно, чак и ако је савременик рата који се није могао избећи и има атрибуте праведности, па је, зато, осуда непотребног и неправедног рата, у нормалним земљама и нормалним временима готово само знак рутине и доброг укуса.

У Србији, на жалост, а ни у Хрватској, није било тако. Што се Хрватске тиче, она је следила зов сопствене прошлости; што се, пак, Србије тиче, она је своју прошлост злоупотребила. И у Србији и у Хрватској најбучнији су били ратни добошари.

Деценијама најприсутнији и најуважаванији део српске интелигенције, уз занемарљиво мало изузетака, претворивши се у ратнохушкарске штабове и упретујући најугледније српске институције у кола ратне пропаганде, обезвредио је, за само неколико месеци, небројене своје интелектуалне узлете.

Грешке у проценама где нам је место и на какву смо реч обавезни увек плаћамо скупо, а кад грешке те врсте правимо на историјским раскрсницама цена коју морамо да платимо је немерљива.

То је Вук Драшковић, у најтежој животној ситуацији која интелектуалца а нарочито политичара може да снађе, у ситуацији када је савременик рата, добро знао.

V

Тек када се у српска села и градове, најчешће у сиротињске куће и до-сељеничке чатрље, или, по неком мистичном реду зла у домовне јединаца, почели да стижу први мртвачки сандуци с ратишта, прикривани, подједнако, и ћутањем медија о мртвима, и буком да Србија није у рату, јавиле су се, нешто масовније, и прве сумње да је борба за „васколико српство“, ипак, по иницијалном и основном циљу, борба за очување једног бескрупулозног кружока марксиста на власти, загрљених, мало из нужде а више по сродности менталног склопа, с најдирљивим шовинистима.

Посткомунистичко раздобље је, управо у Србији, показало и потврдило да је шовинизам, како то каже Адам Михњик, последња реч комуниста, али и својеврсна ратна резерва стаљинистичког комунизма.

Истурајући национално питање као свој штит а корачајући иза њега по тактовима „Интернационале“, националсоцијалисти Слободана Милошевића, који и иначе стоје мирно уз маршове а марширају уз химне, извели су готово савршену превару: улогу њиховог буквалног штита тамо где се пуцало и гинуло за „Интернационалну“ преузели су добровољно многи којима је национално питање светиња.

Могућности да се превара разгрне и разобличи, а потом и пресече, практично и није било. Располажући најмоћнијим оружјем модерних времена, медијима, приграбивши електронику да би на њој гуслили, послуживши се до краја и без прикривања моделима пропаганде коју је осмислили нацистички идеолог Јозеф Гебелс, Слободан Милошевић и његови бурлаци са српских Волги, створили су у Србији атмосферу успалености у којој за гласове разума није било простора. Оно што је још Еурипид уочио — да је страшно кад масе воде лоше вође и да у том случају масе раде и против себе — показало је на српском примеру своју погубност до крајњих консеквенци. У разгртање и разобличавање преваре морало се ићи опрезно, разборито и без радикалних резова.

Лица српских младића у црним оквирима, расута по своским бандерама и тарабама и по зидовима варошких тргова широм Србије, на оним местима где би раније осванула тек понека смртвеница старца, на оним местима за јесење поруке „Продајем прекрпац“, „Тражим хармоникаша“, „Издајем сватовску шаtru“ или „Кољемо по кућама“, та све бројнија лица анонимних ратника без ратне среће и посмртне славе, урамљена у црнину, упозоравала су да се нешто мора предузети.

У политичком смислу, најважнија и најпрече, али и најтеже, било је стварање климе за пробој елементарне истине да је и национално питање, чак и када је драматично постављено, такође, као и све друго у политици демократских друштава, демократско и плуралистичко питање. Разбијање мита о нужности јединства у приступу проблемима нације, што је друго име за монолизам и едноумље и када је о нацији реч, представљало је први корак у том послу.

И овде је Вук Драшковић повукао главни терет.

Његово отворено писмо Добрици Ћосићу, објављено у „Борби“ 31. јула 1991. године („Пожаревачки чамац“), док су срамоте Вуковара, Дубровника, Сарајева, Зворника, Горажда, биле још само строго чуване штапске скице, спада у ред изузетно драгоцених докумената о тешкоћама у призивању разумне националне политике, али и о Добрици Ћосићу и његовој улози у увећавању тих тешкоћа.

Два најчитанија српска писца, два писца чији романи можда најубедљивије и књижевно најрелевантније уводе у литературу српски народ као јунака, два писца којима нове генерације читалаца већ мењају вредносни редослед у корист млаћег, а о којима књижевна критика, ни прећуткивањем ни неодмерним похвалама, није још изрекла прави суд, нашла су се, управо на српском националном питању, на две стране.

Био је то тренутак када су заглашујући налози о неопходности јединства у дефинисању српске политике, макар и симболично, а због угледа сучељених и знатно више од симболичке, значајно амортизовани и сведени у реалније оквире.

Прича о Добрици Ћосићу можда је најслојевитија српска прича. Она је и моравски мека, и горштакчи тврда, и весела, и крвава. Описати Добрицу Ћосића исто је што и описати сусрет погледа Христа и Јуде у часу када им је све јасно. Да ли су се та два погледа, тако, икада срела? Ту причу би морао да пише и Иво Андрић из времена када је писао „Мустафу Маџара“, и Стеван Сремац из времена када је писао „Вукадина“, и Драгиша Васић из времена када је писао „Два месеца у југословенском Сибиру“, и Младен Марковић из времена када је писао „Истеривање бога“, и Вељко Петровић из времена када је писао оно „Србија, то су подли сунцокрети“, и Данило Киш из времена када је писао „Гробница за Бориса Давидовића“, и „Час анатомије“, и Видосав Стевановић из времена када је писао „Рефуза мртвака“ и „Тестамент“ и Мирко Ковач из времена када је писао „Европску трулеж“, и Раде Константиновић из времена када је писао „Филозофију паланке“, и Матија Бећковић из времена када је писао „Чији си ти мали?“ и ини хроничари светла и мрака у пијаном загрљају. Прича о Добрици Ћосићу је, кад се разгледати сви њени слојеви, заправо, прича о успону српства, али само до оних висина с којих се сигурно пада.

То је, вероватно, добро знао и Вук Драшковић, од првих дана дружења са „великим писцем“ и „оцем нације“, негујући, развијајући и критички промишљајући међусобне односе типично српском кривулом пријатељства између јавних личности, која се и неприродно пење и неприродно стрмоглављује, тако да су и друговање и разлаз са Добрицом Ћосићем, за њега били неизбежни, а у политичком и још више моралном смислу нужни животни изазови и налози.

Речи дубоког поштовања, да је Добрица Ћосић „драгуљ српске културе“, изговорене, јавно, 5. децембра 1990. године („Ново вино у мешине старе“), Вук Драшковић никада неће повући нити ће умањити поводе због којих је те речи изговорио, као што ће стати и остати и иза речи објављених 31. јула 1991. године („Пожаревачки чамац“) да је Добрица Ћосић „добшар који зове на губилиште“, у чему ће му и савременици и историја дати за право.

Избалансираност у исказима о писцу „Времена зла“ и покровитељу господара злих времена, писац „Молитве“ ће показати у интервјуу „Нину“ 17. маја 1991. године („Круг а у њему лак“) с већ сасвим јасним назнакама разлаза. Прво ће рећи: „Да Добрица Ћосић није урадио ништа друго него што је од зборава отео Први светски рат учинио би много за српску културу и за памћење овог народа“. Тиме ће, додуше с мање одушевљења, смиренје, поновити оно о „драгуљу српске културе“, потврђујући, и на овом примеру, доследност у ставовима. Потом ће и проширити неку врсту списка разлога због којих се писац „Деоба“ не може тек тако описати: „У развијању видика неслободе, последњих двадесетак година, и више, учинак господина Ћосића је огроман, и то није потребно образлагати“. Завршила је, међутим, и поред извесне оградe и додатне одмерености, више него јасна: „А сад, колико је господин Ћосић својим неутралним за јавност, а сврстаним иза кулиса, ставом допринео уздицању мита господина Милошевића, не могу да прејудуцирам, јер нарпосто не знам: за те закулисне њихове сусрете и договоре.“ Инсистирајући на избалансираности у описивању писца „Корена“ и потоњег шефа државе чијим се поданицима препоручује корење за храну, писац „Судије“ ће, одређењем „неутралан за јавност а сврстан иза кулиса“ дати најпрецизнију и најтачнију оцену о писцу „Корена“ и врсти његовог ангажмана.

Директан повод да Вук Драшковић напише отворено писмо Добрици Ћосићу било је Ћосићево агитовање за ратну опцију. Који је то идеал, Добрице, достојан прегнућа, да на бојно пољу упутимо младе и најскупље главе Србије? пита Драшковић. Одговор је, наравно, познат свима који су помније пратили политичке прилике. Прихватајући улогу „оца нације“, каква је могућа једино у несрећним народима. Добрица Ћосић је, практично, прихватио и улогу „оца“ ратног пројекта Србије, уобличеног у „Меморандуму“ Српске академије наука и уметности а реализованог учвршћивањем Слободана Милошевића на власти. У том за Србију кобном документу била су скупљена сва деценијска наплаћања српског шовинистичког национализма са много задаха друмских крими али и стаљинистичког схватања нације, друштва и државе. Чак је и тзв. „економски део“, у коме нема ни говора о приватној својини, запањујуће кореспондирао са совјетским поимањима економије, стављајући тежиште на планску привреду. На свакој станици „Меморандума“, међутим, препознавале су се идеје Добрице Ћосића и његових ранијих моћних и по злу упамћених политичко-полицијских ментора и заштитника. За испразност и фрапантну баналност текста са становишта и по критеријумима елементарне научне писмености кривицу не сносе само академици који су га директно писали, већ и проста чињеница да је шовинизам у основи антиинтелектуално стање духа и свести и да-

социјални и интелектуални ниво шовинисте одређује једино методе шовинистичких акција. Гостављајући питање Добрици Ћосићу за који то идеал треба упућивати младе и најскупље српске галве на бојно поље, Вук Драшковић је, дакле, гађао у сам центар мете.

Најзначајнији део писма посвећен је најзначајнијем српском неспоразуму и има вредност дубоке одајности аутентичном демократском схватању нације, а гласи: „Национална срећа ни Срба ни Хрвата данас није у монолитности, у јединству и психологији тора, коју и Ви, на жалост, подупирете. О срећи, наравно, не може бити ни говора, о спасу је реч, а до њега ћемо, изгледа, стићи једино ако и ми и Хрвати будемо што је могуће масовније и жешће нејединствени, непослушни и против садашњих режима побуњени.“ Овај део писма призива и „симетрију“ у српско-хрватским односима, али, симетрију памети и мудрости, што га такође издваја за трајнија тумачења.

Тачка спорења је, свакако, Слободан Милошевић, кога Вук Драшковић детронизира а Добрица Ћосић штити и уздиже, па су, зато делови епистоле о Ћосићевом штићенику и најоштрији.

За „аутилан чемера и зла“, који куља српским и југословенским просторима, не бирајући жртве, Драшковић директно оптужује „тог човека, односно његов примитивни и српској традицији непримерен пропагандни рат“ па каже: „Детињасте душе, чедна и лаковерна, Србија му се бацила под ноге а он је Србију узјахао.“ Резултат је, по Драшковићу, фаталан: „Свуда се замеће каваг и отварају сви фронтови, истовремено. Пожар се нигде не гаси, само се умножавају ватре и сукоби.“ Таквом политичком линијом, експлицитан је Драшковић, „шмбa се европско усмерење и напредна мисао“, што ће време убрзо потврдити.

Иза питања „С ким сте, Добрице, и где сте то залутали?“ нанизано је неколико полемички разорних реченица.

„У кратком људском веку довољно је једном бити комуниста и једном се наћи наспрам свог народа, слободе и демократије“, пише Вук Драшковић, знајући добро и из сопственог искуства, да политички беспрекорно чистих у посткомунистичком раздобљу готово да и нема, па прелази на лоцирање Ћосићеве најнеодбрањивије тачке у биографији: „Довољан је, сасвим, боравак на Бриониима и на Галебу. Шта ће Вам, после свега, чамац из Пожаревца?“

И овде је присутна избалансираност, али у слојевитијем значењу тог појма, мада је полемичарска оштрина, на правом месту и с правим поводом, подигнута до горњих граница.

Путовање лађом Јосипа Броза може се, наиме, у историјском смислу, и схватити, али за укрцавање у пожаревачку цунку Слободана Милошевића оправдања нема!

Демагошка удварања омладини, као добро позната „партизанска болест“ Добрице Ћосића и његове генерације, недовољна да избришу крв из постоља на Сремском фронту 1945. и наставка исте кланице на скоро истим теренима а из истих идеолошких разлога 1991. године, добијају, такође, заслужен одговор.

У демагогији те врсте, подједнако и језуитској и лењинистичкој, Вук Драшковић уочава, како би Никола Милошевић рекао, „схему социјално-политичког инжењеринга“ за коју „нема много значаја ко ће се појавити у улози људског материјала од кога ваља градити нови свет“, с тим што је, у новим условима и у „пожаревачком чамацу“, та „схема социјално-политичког инжењеринга“ на Ћосићевски начин, панично трагање за „људским материјалом“ помоћу кога ваља сачувати старе и потрошене вредности.

Не отуцава било српске младости ни у салонима, ни у склеротичној Академији наука, ни на Дедињу“, пише Драшковић. „То срце туче на факултетима, пред уредима за незапослене, у гимназијама, у касарнама, у чекаоницама западних амбасада где се чека виза за бекство из овакве Србије.“

Порука с краја писма „Наше књиге нас никада неће амнестирати од кривице за оно што смо чинили, а нисмо смели да чинимо, и за оно што нисмо чинили а морали смо да учинимо“ није порука само ономе коме је писмо упућено.

Шта је човека с несумњивим књижевним даром, аутодидакта завидних домета, хуманисту и демократу по приватним сведочењима пријатеља и познаника али не и по опипљивим чињеницама с историјских раскрсница када су његова хуманост и демократичност могли да одиграју непроцењиву улогу, одвело на лађу Јосипа Броза и у чамац Слободана Милошевића, и има ли у избору та два „пловна објекта“ на окрвављеној српској пучини и неког дубљег смисла?

И на ово питање Вук Драшковић даје одговор, у најмању руку занимљив, а можда и до огољености тачан, када, још 5. децембра 1990. године („Ново вино у мешине старе“), препричава један свој разговор са Добрицом Ћосићем држећи да је итекако важан.

На Драшковићеву пријатељску упитаност какав је то магнет „великог писца“ и „оца нације“, уз сва знања двадесетогодишњака о вредностима и предностима злихшестраначког парламентаризма ипак привукао монизму и служењу комунизму, Ћосић, како Драшковић вели, „само одмахује руком“ и онда проговара, највероватније с дна сопствене истине. „Русија, Русија!“ каже.

Негде далеко као сунце, пресудно као корени, извесно као деобе, у том часу, док се бајка о времену зла повлачи пред временом смрти, фрула признаје да је увек жудела да буде балалајка.

Историја ће забележити да су репрезентивне политичке опције иза које је стајао Добрица Ћосић јавно и свим срцем навијали за стаљинистички контрадар у Русији и да су славили неуспели пуч у Москви на Преображење 1991. године, плаћући касније због његовог неуспеха, па ће Ћосићев уздах „Русија, Русија!“ као објашњење сопственог животног пута ценити и у том контексту.

Присуство два најчитанија српска писца на српској политичкој позорници у преломним временима, како по траговима које су иза себе оставили и остављају, тако и због развојне линије њихових међусобних директних или индиректних спорења, а највише због чињенице да су се нашли на две оштро сукобљене стране у схватањима најбитнијих политичких питања и питања од националног интереса, својеврсни је феномен и представља, у сваком случају, значајан елемент за укупно сагледавање српске драме.

Нема никакве сумње да се циљеви и Вука Драшковића и Добрице Ћосића, кад је о Србима и Србији реч, у неким тачкама значајно приближавају, па и додирују. Непробожан зид између њих двојице су, међутим, средства за остваривање тих циљева. Најтачније би, можда, било рећи да Добрицу Ћосића и Вука Драшковића раздваја схватање суштине демократије.

VI

Од лоше прошлости, чију цену углавном плате генерације које историја немилосрдно подари својом тамном страном, а тек делимично је плаћају и потоњи нараштаји, понекад је гора, скупља и мучнија, лоше интерпретирана прошлост.

С лажима о ономе што је било и какви смо били, ни истина о ономе што јесте и какви смо не вреди много.

Инсистирања да се лоше интерпретирана прошлост реинтерпретира, не само због исправљања неправди нанетих људима с именима и презименима и хиљадама анонимних страдалника већ и због поправљања стварности у оним сегментима које је управо лоше интерпретирана прошлост утемељила и дефинисала, иду у ред најплементнијих интелектуалних и моралних ангажмана.

Добре стране прошлости у поправљању садашњости најуспешније користе прагматичари; грешке из прошлости пренете у садашњост најчешће се остављају песницима.

Књижевност је због тога, нарочито у социјалистичким земљама с ауторитарним режимима, у којима је лоше интерпретирање прошлости део идеолошког и политичког обрасца владања, својеврсна пластична хирургија на лицу историјске науке.

Писци тиме увек, због природе уметности, добијају мање од историчара.

Сатисфакције су, ипак, за свакога ко помогне да се лоше интерпретирана прошлост реинтерпретира, да се са лажи здеру дебеле наслаге вештих манипулација и изгубљеног времена и да се осветли затамњено, велике па и немерљиве.

Само у најређим приликама писац је у могућности да спречи грешке, као што је био случај с Емилом Золом у „афери Драјфус“, а чешће их накнадно валоризује.

Важна линија у укупном интелектуалном и политичком присуству Вука Драшковића у јавном, културном и политичком животу, управо је стално и предано инсистирање да се грешке историје као последице насиља над историјом исправљају и исправе, и ту је Вук Драшковић, с многим заслугама за заиста смеле потезе у односу на етаблирана па и „свим средствима правне државе“ брањена мишљења, подједнако одлучан и као интелектуалац и као политичар.

Романи „Нож“, „Молитва“ и „Руски конзул“ крчили су путеве прво историчарима а онда и политичким практичарима, док роман „Судија“, као рез по једном од безброј слојева архитектонике комунистичке власти, још чека да и историчари и политичари, окупирани генералним оценама комунистичке идеологије, пођу и његовим трагом.

Највећи и најзначајнији прилог у признавању реинтерпретације лоше интерпретиране прошлости Вук Драшковић још није књижевно уобличио, али га је, свим другим средствима свог ангажмана, учинио подухватом првог реда и дао му важност незаобилазне историјско-политичке, друштвене, моралне и националне чињенице.

О грађанском рату у Србији је реч.

Све је, наравно, сконцентрисано око генерала Драже Михаиловића као централне личности и симбола тог дела српске историје.

Исти основни проблем који је Емил Зола имао у одбрани Алфреда Драјфуса и с којим се најтеже носио — да се супротстави оценама формираним у уском кругу и наметнутим јавном мишљењу употребом и злоупотребом националних и државних разлога као најуспешнијих покретача емоција и затамњивача разума — имао је и има и Вук Драшковић у одбрани Драже Михаиловића, али у неупоредиво драстичнијим и сложенијим димензијама.

Ту се и све сличности ова два случаја — када писци индивидуалним интелектуалним чином прекрећу јавно мишљење диктирано од машинерија моћи на најосетљивијим питањима патриотизма и издаје — исцрпљују и завршавају.

Разлике између француског официра и српског генерала су, уосталом, огромне; први је симбол драме појединца, други је симбол драме народа; први је ушао у историју само зато што је био жртва, други је постао жртва зато што је био део историје; и разлике између француског писца и српског писца су, у овом смислу, по тежини задатка, такође огромне.

У политичким пословима, упоришна тачка Вука Драшковића је отварање одређеног проблема без тактизирања и било каквих уступака, понекад и уз нужну силовитост која, споља, подсећа на радикализам, да би, у фази када проблем привуче општу пажњу, инсистирао на његовом решавању без нервозе,

смирено, снагом аргумената, уз разумевање за оне које проблем болно дотиче. И у књижевном делу он је, условно речено, драстичан, али само избором теме и силовитишћу у преобликовању стварности, у преводу чињеница живота на језик уметности, да би, у оквиру могућности поступка односно књижевног модела који је изабрао, драстичност теме непрестано држао под контролом, не дозвољавајући да сама себи буде циљ. И у прилима лоше интерпретираног прошлости, Вук Драшковић потребу за новим интерпретацијама покреће без тактизирања и уступака, предано и страшно, изазивајући снажне отпоре, а онда све препушта историјској науци, суду јавности и чињеницама, трудећи се да их и сам што више понуди.

О историчарима као саучесницима у лошем интерпретирању прошлости на нашим просторима, он, додуше, с пуно разлога кад је савремена историја у питању, нема лепо мишљење, па у интервјуу „Старту“ 16. септембра 1989. године („Леопардова кожа“) каже да „њихово ћутање није последица недостатка доказа, него кукавичлука и опортунизма“, али им се, сем крчења путева за истраживање мењањем друштвених прилика и јавног мњења, не меша у посао.

У припремању услова да се Дража Михаиловић и четнички покрет потпуно осветле, Вук Драшковић, уз негирање Михаиловићеве колаборације с Немцима, и уз инсистирање на његовом патриотизму и војним успесима у отпору окупатору, што поткрепљује и светска историографија, тежиште свог ангажмана ставља и на негирање најраспрострањенијег става да су Дража Михаиловић и четници заправо само српски шовинисти, да је реч о српском шовинистичком покрету, и да из тог проистиче и све остало што им се приписује, од класичне издаје до злочина. Такви ставови, полазећи од логике да је оно што је српско, што носи српске предзнаке или у чему доминирају Срби, истовремено и шовинистичко, не само да су за циљ имали и имају демонизовање четника и Драже Михаиловића, већ посредно и рафинирано, а у суштини еминентно шовинистички, демонизују и српски народ. Борећи се за пуно осветљавање Драже Михаиловића и за његову потпуно рехабилитацију, Вук Драшковић се истовремено бори и за националну ствар у ширем смислу.

Истине о ратовима, поготово о грађанским ратовима, нису праволинијске а црно-бела упрошћавања ратних збивања и прилика само су боље упаковане лажи. То Драшковић добро зна и зато у беседи на Свечаној академији у част генерала Драже Михаиловића, одржаној 13. маја 1991. године у Великој дворани Дома синдикаа у Београду, („Најбољи а не најгори“) каже: „Било је, наравно, наплавина и у Равногорском покрету. Било је људи који су срамнотили Михаиловићеву заставу, и нацију, и њену веру. Било је кабадахија, непослушних команданата, самозваних локалних војвода. Њихове грехе и кратку памет непоштено је сваљивати на плећа генерала Михаиловића. У окупираној и на неколико државица разбијеној земљи, он из планине није могао да под контролом држи свако сеоце и сваку јединицу“. С ових неколико реченица Драшковић не апсолвира велику тему таме ратова, нарочито грађанских ратова, и таме на свим странама, у сваком рову и на свакој борбеној линији, али, сасвим сигурно, не прихвата црно-беле поделе ни из једне позиције.

О механици удеса Драже Михаиловића он ће, истом приликом, рећи: „Много тога што је желео није се десило и доста тога што се десило није желео“, дајући, тако, и кроз готово афористички и лапидаран исказ, убедљиву и вишестрану анализу и једне историјске ситуације и једне историјом одређене људске трагедије.

Уз стално понављање репрезентативног списка предатне интелигенције као списка блиских сарадника Драже Михаиловића које само до краја острашћена свест може да назива „гибаничарима“, Вук Драшковић веома ефектно више пута цитира неоспорно одмереног човека, нобеловца Иву Андрића, који генералу у планини шаље поруку „Ви сте наш нови Карађорђе!“, какву друга страна, са знатно мање репрезентативних личности у својим редовима, није добила ни од најнеодмеренијих навјизача.

Инсистирајући и на југословенском а не само српском карактеру Равногорског покрета, јер су и Дража Михаиловић и његови људи решење српског националног питања видели у очувању Југославије, „ако то желе Хрвати и Словенци“, Вук Драшковић каже: „Усред највећег хрватског и муслиманског покоља над Србима, он за команданта Првог равногорског корпуса поставља једног Хрвата, а у четнике позива многе муслимане и штампа за њих посебне новине у слободним српским планинама“. Изношењем ових проверљивих и доступних али прикриваних података, постиже се много више него генералним, ма колико оштрим, одбацивањима званичних судова, и то Вук Драшковић, као мајстор да уз помоћ добро изабраног детаља дочарава целину, успешно користи.

Пут до праведног валоризовања Другог светског рата на тлу Југославије, а посебно грађанског рата у Србији, истовремено је и пут до националног помирења. Све док се Други светски рат на нашим просторима не дефинише и као оквир грађанског рата у српском народу, национално помирење ће остати апстракција.

И о томе Вук Драшковић стално води рачуна.

Свој прилог мери ствари у приступу националном помирењу, коме те мељ мора да буде истина, он, у оквиру борбе за рехабилитацију Драже Михаиловића, најупечатљивије нуди када каже: „Нико, наравно, не може тврдити да су партизани испољавали мању срчаност и храброст у сукобу са окупаторима, него што су то чинили Михаиловићев ратници. Обе гериле биле су доминирајуће српске по националном саставу и красиле су их исте врлине борбеног фанатизма и готовости на жртву“. Истовремено, међутим, реторички вешто, без јефтине експлицитности, опет афористички, реченицом „Велика је срећа што се Дража са Титом у немилосрдности братоубиштва није такмичио!“ он даје до

знања ко је ко у грађанском рату био и где су узроци дубине његове трагичности.

Улога међународних чинилаца у мршењу чвора у ратној Србији, а по том и његовог развезивања уз грешке које српски народ не сме да не мире него га остављају у полувековној идеолошкој неједнкости, одавно није спорна.

Неостварена и хиперболично изражена жеља Драгише Васића да, када се рат заврши а ако га његова страна добије, напусти и књижевност, и адвокатуру, и политику, и да на Универзитету у Београду отвори катедру „Мржња Енглеза“ на којој ће бити компетентни предавач, јесте анегдотска јеткост, али и историјски тачан пресек битних узрока зле судбине и Драгише Васића, и Драже Михаиловића, и покрета коме су припадали.

И ову димензију грађанског рата Вук Драшковић, да би био што пластичнији, дотиче детаљем, када наводи глупост британске пропаганде да „Титова херојска морнарица плови Ибром и Моравом“, јер се тако, пластичношћу исказа и памтљивим детаљима, у судару са немилосрдностима лоше интерпретиране прошлости, најуспешније излази као победник и најбрже придобија јавност.

У овом веку, велике силе су изиграле многе, па и своје најоданије савезнике, али Вук Драшковић, још само у издаји коју је од великих сила доживео Бор Комаровски у Пољској, налази сличности са издајом коју је доживео Дража Михаиловић и која на неки начин траје.

Муке с историјским оценама у принципу, Клод Леви-Строс духовито објашњава када каже да би о кохерентности или некохерентности цивилизације старих Грка ваљаније судио по једночасовном разговору с неким Платоновим савремеником него из расправа историчара о античком добу, што је можда, као објашњење, још примењивије за историјске оцене наметнуте насиљем над историјском науком.

У подухвату коме се предао и као писац, и као интелектуалац, и као политичар, у стварању услова да се Дража Михаиловић потпуно осветли, да се ревалоризује његова улога и да се он потом и формално рехабилитује, Вук Драшковић је имао среће и могућности за, како би Клод Леви-Строс рекао, „једночасовне разговоре с Платоновим савременицима“, и управо је од савременика у част Драже Михаиловића, упоредо са завидним савлађивањем историјске грађе, а даром писца да с људског лица, из живе речи, из осмахе или суза, прочита више него из најпоузданијег документа, и сазнавао све оно што га је на подухват и подстицало.

Тренутак када југословенски пуковник, војни дипломата Југославије у Софији и Прагу, предавач на високој војној школи и васпитач југословенских официра, схвата, 17. априла 1941. године, на ратном положају негде код Добоја, да нема више ни Југославије, ни армије, и када доноси одлуку да, с оним својим војницима који то желе, не прихвати капитулацију и да настави с борбом, свакако је најважнији тренутак у његовом животу.

С њим, тада, не остају само Срби из 41. пешадијског пука којим је командовао.

У том вешто и дуго прећуткиваном податку је потврда о ширини покрета који ће нешто касније настати.

Осећајући важност тренутка на висоравни недалеко од Добоја, а у њему и драму историје колико и драму појединца, Вук Драшковић му посвећује литерарну скицу, прозну минијатуру снажних набоја, у беседи на Свечаној академији у част Драже Михаиловића 13. маја 1991. године („Најбољи а не најгори“), с очигледном а и оствареном намером да срећним спојем чињеница и емоција на тај важан тренутак што боље и памтљивије укаже.

Саме чињенице су, понекад, баш у оваквим приликама, неефектне. Неколико корака до руба шуме које је Дража Михаиловић направио 17. априла 1941. године, док је на висораван падало вече, не окрећући се и не гледајући ко ће за њим од војника поћи, нећалисани су роман и о Дражи Михаиловићу, и о честицима, и о незавршеној, вечно незавршеној, причи о српству. То, такође, Вуку Драшковићу није промакло.

Од прогона полиције и због покушаја да се на Равној Гори окупе људи који о грађанском рату имају друкчије мишљење од званичног, до откривања споменика Дражи Михаиловићу на истој тој Равној Гори уз какав-такав медијски третман, пут није био ни лак, ни једноставан, ни једнозначан, али је пређен у релативно кратком року, за само неколико година.

Без Вука Драшковића, а касније и Српског покрета обнове као политичке снаге, процес би, у најбољем случају, текао спорније, и с мање озбиљног, високоморалног и интелектуалног у себи.

Мало ко је, напимер, у Србији и само, а и смео, да у свакој згодној прилици понавља како је „поредак без части судио једном часном човеку“ и како је „секта безбожника судила једном часном хришћанину“, а да истовремено и мирно, и достојанствено, призива, буди и разбуди и најширу јавност, и историографију, да те опоре речи и потврди.

Истина је вредна и по ономе ко је и како доноси. Ни формална рехабилитација „првог герилца у окупираној Европи“ како је Вук Драшковић, уз немилосрдан ударце власти, назвао можда најтрагичнију фигуру новије српске историје, ни формално одбацивање лоше интерпретиране прошлости у корист слојевитости истине, није далеко.

Људима не буде боље кад поправе грешке историје, али буду бољи. И толико је довољно за интелектуални ангажман.

Међу константама које обележавају српску политичку мисао, а делимично и политичку праксу, питања јединства и нејединства српског народа као услова односно лимита при решавању најкрупнијих националних послова заузимају можда највидљивије место. О јединству се говори, пише и сања с илузијама да је оно формула па и чаробни штапић за српске узлете; над нејединством се роне сузе и дају му се, чак, димензије архетипског зла. Та константа, често испуњена најтврђим манихејством, обележава, уз политику, и све линије духовног живота, а нарочито културног стваралаштва.

Није зато случајно што се четири оцила из српског грба читају као скраћеница вапаја „Само слога Србина спасава!“ и што се, у порукама уз гусле, рука суши, очи испладају и пород затире „пшеница бјелица“ кукољи, свакоме ко вапаја „Само слога Србина спасава“, премештен и на капе, не прима за светињу.

Са солидним теоријским и још солиднијим емпиријским сазнањима, вођен инстинктима и способностима да уочава најбитније карактеристике нације, Вук Драшковић свој однос према питањима јединства и нејединства у српском народу гради на рационалним темељима, с неупоредиво више извесне продуктивне хладноће и опреза него што би се, узимајући у обзир и његов темперамент, и његове основне политичке координате, могло очекивати.

И по томе је он, у монотонији својеврсне униформисаности политичког миљеа кад је о српству реч, сивог где би морао да бљешти и дречавао где му је нужна пригушеност, драгоцено различит.

Не налазећи у нејединству зло свих зала и не очекујући од јединства алам свих алама, Вук Драшковић практично, с еквилибрансом према овим већ излизаним појмовима, обезбеђује себи увек високоисплативу објективност.

Апсолутизацију јединства, која уз поништавање разлика око националног питања неизбежно поништава и низ других разлика, а тиме и претпоставке за демократију у њеним варљивим и лако рањивим зачецима, он, међутим, не прихвата, оштро јој се супротставља, не разликује је много од апсолутизације идеолошке монолитности, и ту је до краја јасан.

С потребом националног помирења, која је феномен најнесрећнијих народа, и која настаје као последица нејединства али не и као прилог хомогенизацији нације, ствари стоје сасвим друкчије.

Ту је Вук Драшковић ангажован и прецизан до детаља. Битка за реинтерпретацију лоше интерпретиране прошлости и за потпуно осветљавање Драже Михаиловића и грађанског рата у Србији у том смислу је и његова стална битка.

Позиве на национално помирење он је упућивао и док је био само писац и независни интелектуалац, то је на посредан и специфичан начин чинио и у својим романима, а с настанком Српског покрета обнове, позиви на национално помирење постали су и дневнополитичка чињеница.

Детаљнијим проучавањима вероватно би се утврдило да су јединство призивали и нејединством правдали све неуспехе они мислиоци и практичари чије се идеје нису остваривале и чије су политичке опције доживљавале крах.

После одлагања „Начертанија“ за нека боља времена, Илија Гарашанин готово свакодневно куди нејединство. Код Николе Пашића, међутим, у периодима када постиже највише, ни јединство, ни нејединство не заузимају значајније место у размишљањима и државничкој пракси.

Могући закључак глорификатора онога „Само слога Србина спасава“, да је време Илије Гарашанина време неслоге, а време Николе Пашића време слоге до идиличности, не стоји.

У свим раздобљима своје историје српски народ је, кад је о јединству и нејединству реч, на истим позицијама — никада није јединствен односно сложан у принципу и бланко, а нарочито око најкрупнијих ствари, јер зазира од једног решења као јединог решења, што у суштини и јесте крајњи исход призивања беспоговорне слоге.

На то га, наравно, упућују историјска искуства.

Главни генератор драме Србије у Другом светском рату, продужене кроз дубоке поделе пола века, био је, уз све специфичности и комунистичког и четничког покрета, уз све условности тектонских померања европског политичког тла, уз све уливе великих сила, управо тај зор од једног решења као јединог решења, те је драма Србије у Другом светском рату и потенцијално добра основа да се суштине одреднице српских деоба продуктивно идентификују и можда заувек лише митских облога.

Препреке су, на жалост, још прави несавладиви бедени.

Повлачећи логичну линију између националног помирења и јединства тврђом да „без националног помирења нема и не може бити националног јединства“, Вук Драшковић у више наврата идентификује Социјалистичку партију Србије као најтврђег противника националног помирења, а с обзиром да су социјалисти најгласнији у захтевима за јединством, демистификује и празнине па и лицемерја јединства из њихове визуре и по сваку цену.

Без одговора у том смислу не остаје ни изјава Добрице Ћосића да би он сутра, кад би се историја поновила, са свим преживелим искуством, опет тукао четнике.

У интервјуу „Нину“ 17. маја 1991. године („Круг а у њему лаж“), Драшковић ће, наводећи објашњење Антонија Исаковића да је Социјалистичкој партији Србије приступио како би зауставио рехабилитацију четника, рећи да се

„код уважених српских интелектуалаца, академика и писаца из прве пролетерске“ супротстављање помирењу јавља „као страх од превременог свега што се десило од 1941. до 1945. године“, дакле као страх од губљења стечених позиција лошом интерпретацијом прошлости, и још једном ће њихове оданости националном јединству сместити у реалне оквире.

Истом приликом он ће, говорећи о налогу времена да се „већ једном оконча грађански рат“, имајући на уму управо отпоре, приметити да је „рана велика“ а „соли је много“, показујући да се не заноси лакоћом у добијању ове битке.

Свестан да одлагање исправљања неправди учињених при валоризацији догађаја у Србији током Другог светског рата носи свакојаке ризике, а пре свега ризик пројекција тих неправди на колективну свест у новим деликатним историјским ситуацијама, Вук Драшковић, с правом, упозорава да је „национално помирење, у случајевима какав је наш, превентивни лек против националног помрачења“ добијајући за ту тезу убедљиву потврду у рату у Хрватској и Босни и Херцеговини, у коме је Србија зарадила разне непотребне ожиге.

Неће, наравно, бити добро ако се оствари Драшковићева процена („Круг а у њему лаж“) да ће нас помирити дубљи разлози од оних који су нас поделили, али и на то треба рачунати.

Спречавање нових деоба је, такође, његова интелектуална и политичка платформа, којој је доследан и у стратегијским полазиштима ка демократској Србији и у тактици на том путу. У спречавању нових деоба он види битну претпоставку да се радикалне промене у Србији на политичком, економском и културном плану изведу безболно и на трагу аутентичних демократских хтења.

Потенцијално увек претећи реваншизам, а о њему је реч, за Вука Драшковића је, једноставно, појава до које, ни у једној варијанти, ма како се бурна српска драма одвијала и расплитала, ма каква се искушења наметала, не сме да дође.

И у овоме је он др краја јасан и прецизан.

У сменама епоха, када је ново пред вратима, али је и старо ту, када се оно што одлази и оно што долази непомирљиво рву, људима најтеже, у моралном смислу, падају налози и позиви стварности, најчешће обрубљени голим егзистенцијалним потребама, да се јасно и јавно, чак и делатно, опросте од одлазећег у које је уграђено много њихове вере, оданости па и служења, да га одбаци чак и уз ружење, и да видљиво пригрле долазеће.

Најтрагичније су, зато, оне генерације чији животи спајају два историјска раздобља.

На тој ватри Србија се поново пече.

Прихватање промењеног света доживљава се као превртљивост, а у емотивним тескобама због срушеног и у носталгијама за срушеним светом види се конзервативност.

Свака нова епоха имала је наравно, присталице и поборнике и у старој, често излагане неугодностима, и с доласком нове епохе они избијају на површину друштвеног живота, постају мера за погледе и мишљења, и добијају, с разлогом, ореоле апостола визионарства и доследности, што за већину, у моралном смислу, постаје додатно ограничење да новој епохи крену у сусрет без устезања.

У човековој природи је да се осећа несигурно и лоше тамо где је стижао са закашњењем, или му они који су пре њега стигли већ самим тим намећу такав утисак.

Ту негде је и узрок можда и недовољно видљиве депресивности посткомунистичког периода, закопањене свакојаким тензијама чији се психолошки узроци претварају у социјалну патологију.

Смену епоха најлакше подноси, и с најмање удараца кроз њу пролазе, само хуље и најувиснији духови; хуљама су морална питања страна, а увисини духови свет и схватају као смењивање епоха.

Невоље и муке Србије у овој ствари, коју срећне државе упознају једном или једном, јављају се готово циклично. Сурова је истина да је српски народ само у ропству имао континуитет достојан пажње због дужине, да се само у петовековном робовању под Турцима више српских генерација и рађало и умирало у истом друштвеном и политичком окружењу. Пресецање циклности тих мука и невоље српског народа по много чему је за Србију почетни корак ка стабилној држави и срећној заједници.

Разбијајући тенденциозно ширено и прилично широко развезано страховање јавности уочи избора 1990. године, да ће се опозиција, ако победи и дође на власт, сурово светити својим политичким противницима Вук Драшковић, у интервјуу „Српској речи“ 5. децембра 1990. године („Ново вино у мешине нове“), изјављује да су то „будалаштине“, уз духовито и ирониично „обећање“ да активисти Српског покрета обнове неће „са ласом јурити улицама и ловити комунисте“, да би закључио како је реваншизам друго име за слабост. О коренима неоснованог страха од реваншизма као пратиоца промене власти, Вук Драшковић има, иначе, непоколебљиво и више пута истицано мишљење. Подсећајући шта се збивало после рата он каже да су комунисти увек, па и у овој ствари, „сами себи једина тачка поређења“, откривајући на чему страх од света настаје и ко га упорно шири.

Суштину личног политичког приступа и страначког приступа идеолошким и политичким претпоставкама за нове деобе у српском народу, Вук Драшковић ће директно саопштити у свом програмски најважнијем говору 28. октобра 1990. године на Светском сабору Српског покрета обнове („Време лова“), најавом да ће се сваки, па и најбезазленији покушај реваншизма, санкционисати као најтежа повреда угледа и части странке.

То антиреваншистичко опредељење он најзгуснутије уобличава када каже да „у оној мери у којој страначка припадност не може да буде квалификација, не може да буде ни дисквалификација“ и да су реално присутни „погреш-

ни људи на погрешном месту“ последица опште трулости једне епохе („Ново вино у мешине нове“), што његовим апсолутно антиреваншистичким погледима и изјављивањима обезбеђује трајно поверење.

У најделикатнијем тренутку, после 9. марта 1991. године, када су деобе на старим основама, вампирски и с несхватљиво жестоком и болесном мржњом „дедова према унуцима“ запретило новим крвопролићем, јер су социјалисти организовали на Ушћу своје „ешалоне прошлости“ с намером да их пошаљу на будућност Србије збијену на Теразијама, Вук Драшковић долази право из затвора међу студенте и у једном од оних говора које испишује драма да би се избегла трагедија, дакле у говору чија свака реч има и историјску тежину наметнуту ситуацијом, у значајној мери, можда пресудно, управо упозоравајући колико су деобе опасне, зауставља непожељни ток догађаја. У овом часу Србија је расцепљена јабука. Много је оних који због тога ликују, који ишчекују да ће једно српско око кренути да изиђе друго српско око. У најлошијем што у себи имамо, а лоше свако у себи помало носи, они виде своје једине наде. Не допустимо им да се наслађују. Дошао сам овде да вас замолим да се Србија састави у једну јабуку, у целу, здраву јабуку, да се врати мир у градове, у школе, да се помире завађене стране, да се помире очеви са децом, дедови са унуцима. Како да се помиримо? Тако што ће очеви жртвовати своју таштину и уобризују и слушати оно што им будућност Србије говори, што им кажу њихова деца. Сутра, ако буде требало да се гине, гинућете ви, старици сигурно неће. Поштујте их као очеве и дедове, како доликује, а они Србију морају да препусте вама“, каже он тада с невероватном присебношћу, узме ли се у обзир да је само двадесетак минута раније био затвореник. Тај најделикатнији тренутак после 9. марта 1991. године, када српска старост, уз унешће чак и филозофа Михајла Марковића, игра на Ушћу коло и поцикује: „Наши ваше надиграше“ док у просектури још леже мртва тела два Србина пала од њихове српске руке, Вук Драшковић је обележио целином својих демократских опредељења.

Прилажући политичкој мисли и политичкој пракси Србије низ нових тонова о питањима јединства и нејединства, из којих су изведена и до чудесно накардних размера доведена и питања националног помирења или реваншизма, он политичку мисао и политичку праксу Србије, уморну од митова и где им има и где им нема места, бар помера ка рационалнијим и модернијим токовима.

Покретачка енергија Вука Драшковића је, и овде, можда више од политике, можда јаче од налога прагме опозиционог политичком лидеру и немира, интелектуалца, можда пресудније од судбине да буде друштини, диктат здраве логике.

VIII

У правој ризници критичких размишљања о комунизму, од оних која су трагала за могућностима да га отргну од две његове крајности, утопије и тоталитаризма, до оних која су га апсолутно негирала уз мржњу и гађење, своје место је, котирајући се веома високо, нашла и посткомунистичка крилатица да су од комуниста гори једино антикомунисти, дајући критичким размишљањима о комунистичком свету и комунистичкој епохи занимљив и вишезначан прилог.

Није неинтересантно и случајно да ову крилатицу чешће цитирају стварни противници комунизма него комунистички бродоломници или носталгичари; комунизам је, у њој, ипак, мера поређења за најгоре; није, такође, ни неинтересантно ни случајно да је ова крилатица стварним противницима комунизма од изузетне помоћи.

Са антикомунистичким таласом, на име, јавну сцену заплуснуло је много шишарица и смутљиваца, што је и природно и што је неизбежна пратећа појава великих ломова, али и много ратоборних а једноумних људи, чија ментална конституција и политичка култура готово у потпуности одговарају менталној конституцији и политичкој култури комуниста, с тим што их покреће други предзнак.

Пут до демократије, као једине продуктивне негције Марксовог сна претовореног на јави у цивилизацијски кошмар, с таквим сапутницима, без обзира на њихову ратоборност употребљиву до неких граница, крајње је проблематичан и ризичан пут.

У окриљу антикомунизма, и најискренији антикомунисти, ако их одређује једноумност и води типично комунистичка потреба за чврстим а јасним идејама, упадају у замке тоталитаристичких изазова и постају и сами приврженици па и носиоци нових тоталитаризма.

Провала шовинизма у посткомунистичком периоду јесте и последњи трзај комунизма, односно његових накардних схватања националног питања, али је много више и први корак незрелих и догматизованих, служењу а не грађењу склоних, антикомуниста.

Опасност од могуће нељудскости јасних идеја, коју уочава Пол Валери, нарочито вреба када се идеје, без сумњи и упитности, реализују у друштвеној пракси с историјским реперкусијама, и тада опасност од нељудскости јасних идеја постаје и највећа општедруштвена опасност.

Све је то Вук Драшковић, свестан сложености времена у коме је изашао на велику политичку позорницу баш као аутентични негатор комунизма и његов критичар, осетио још на почетку опозиционог политичког деловања, и мада му у критици комунизма никада није недостајало оштрине, умео је, у правим тренуцима и на прави начин да антикомунистички процес и покрет усмерава ка достојанственом демократском процесу и покрету и да га ослобађа непотребних наплавина.

На Светском сабору Српског покрета обнове, 28. октобра 1990. године („Време ломова“) он ће зато, одређујући својим говором српски опозициони простор и дајући печат српској опозицији у целини за дуг период, рећи: „Највећа несрећа која би нас могла задесити је та да лево једноумље буде замењено десним или ма којим другим једноумљем“. И о порукама ове врсте са тог скупа јавност, међутим, неће сазнати ништа, захваљујући приљепљеним фалсификатима власти, какви у посткомунистичком периоду не прате ни једну опозициону странку на европским просторима као што прате Српски покрет обнове и његовог вођу.

Приступ комунизму за Вука Драшковића има две линије.

Као глобална идеја која је негативно обележила цео један век-остављајући на њему трагове беспримерних гушења људских слобода, разарања логике економије и бестијалних злочина само због деликта мишљења, комунизам је предмет интересовања теоретичара и историчара и њихова је научна и морална обавеза да га до краја осветле како се ни у најблажим облицима, у неком повољном тренутку, не би регенерисао; као пракса која је по свом учинку, и у гушењу људских слобода, и у економском опустошењу, и у злочинима над неистомишљеницима, видљива у конкретной средини и лако се може именовати и квантификовати, комунизам је и подручје деловања политичких практичара, с циљем да пустош иза њега, идентификујући је, што брже превазиђу.

Принуђен да се исказује кроз готово дневне битке, остављајући, вероватно, за будуће романе универзализовање последица комунизма и дубље проницање у саму комунистичку идеју, Вук Драшковић је сигурно учинио највише у Србији да се српски комунизам, с низом специфичности, оспорава и оспори на директним поводима, на непосредним продуктима и на најпогубнијим грешкама.

Први је, у сферама политике и политички релевантно, а међу првим у интелектуалним сферама, проговорио о „црвеном терору“, о „псејним гробљима“, о масовним гробницама и поратним одмаздама пуним свирелости, о лицемерју у решавању српског националног питања и међунационалних односа уопште, о кривицама за грађански рат, о комадању српске државне територије, о сакаћењу ресурса, али је, што је нарочито важно, критику сваког од ових трагова комунизма пропратио и наградио одговарајућим програмским одређењима своје странке, чиме се супериорно издвајао, и издваја се, од све бројнијег хора апстрактних критичара једне ни најмање наивне етапе у српској историји.

И када је, у одређеним приликама, упућен на извесна уопштавања, у којима изриче свеобухватније судове какве би могао да изрекне и Рус, Пољак, Чех, Бугарин или Мађар, када је, дакле, на терену генералних оцена, Вук Драшковић их не оставља као изоловане украсе, већ их везује за домаће искуство и тиме их, више од пуког илустровања, верификује као примењива и проверљива политичка рамишљања.

Тако ће, на пример, у драгоценој и за многа будућа тумачења југословенске калварије незаобилазној беседи на Саветовању окружних одбора Српског покрета обнове 3. фебруара 1991. године („Шта хоће генерали?“), рећи: „Једноумље — то је већ безумље, и ту се нацизам и болшевизам додирују. Нацизам уништава човека пре свега због злочина његовог рођења, али не прашта ни злочин убеђења. Болшевизам га, пак, уништава преваходно због злочина убеђења, али зна да севне мач и због злочина рођења. Ова два сатанска поретка Срби су добро упознали и никада не могу ни да опросте, ни да заборавају“. Упозорење на неку врсту родства нацизма и болшевизма било је значајније уколико више што је управо тада српска болшевизма власт закорачила ка свом дну, улазећи у савез и са, додуше маргиналним али агресивним, српским нацизмом.

У првим поратним годинама, настављајући грађански рат ликвидацијама идеолошких противника, углавном угледних српских домаћина, предузетника и интелектуалаца, по убеђењу монархиста или просто присталица вишестраначког система и парламентарне демократије, или само скептика у односу на ново друштво, комунисти су говорили да су њихови најљуби и најопаснији непријатељи они који су у четнике отишли 1945. када је било јасно ко је победник, правдајући тиме одмазде и над грађанима без икакве ратне биографије, па и над многим голобрадним младацима. Све што је мислило изван прописане шеме сврставано је у четништво. Опаска о „најљубим и најопаснијим четницима“ има, међутим, сама по себи, и изван контекста ондашње злоупотребе, изузетно значење. Сигурно је, наиме, да је сваки Србин који је тек 1945. прихватио покрет Драже Михаиловића или монархизам, а таквих није било мало, учинио то из најдубљих убеђења, и уз најскупљу а тиме и највећу оданост. Та ситуација, из давних првих поратних година, када су машинке, ноћу, рафалима у људска тела, на праговима домова или на тајним стражиштим, исписивале норму „најбоље од свих светова“ и када је метак био законски параграф, има баш у тези о „најљубим и најопаснијим четницима“ својеврсни еквивалент и у данашњој српској збиљи.

Нису ли, наиме, они комунисти који комунизам бране и одржавају, у њега верују и њему се предају после пада Берлинског зида и распада совјетске империје, дакле, када је јасно и непобитно ко је цивилизацијски и планетарни губитник, „најљуби и најопаснији“ комунисти?

Таквих је, на жалост, највише у Србији, мада је реално за то у Србији постојало најмање историјских услова, такви своју изгубљеност, сурово тестирају на Србији, и они су, чак и у поређењу са својим претходницима и узорима, и највећа српска несрећа.

Неговати болесника хумано је и часно, неговати мртаваца лудо је и болесно.

То је, с пуно разлога, определило Вука Драшковића да свој ангажман у критици и рушењу комунизма усмери на српске „посткомунистичке комунисте“, али не само у оквиру општих одређења да глобалност проблема остави теоретичарима и историчарима, и не само по дневнополитичким наложима водећег опозиционара, него и због заиста оригиналних изазова.

Од мртаваца у распадању напред села, умрлог од куге или какве друге заразне болештине без лека, гори је само вампир оштрих зуба што по селу тумара и мистериозно купи жртве.

Мисија српске опозиције, а Вука Драшковића као њеног неоспорног вође посебно, у том смислу је светски преседан.

Борити се у Европи 1992. године против комунизма иза кога стоји апарат власти, иза кога су најмоћнији медији, који располаже баснословно вредном имовином, који је жив и живав, феномен је какав би још једино могла 1992. године да буде борба Парижана против спаљивања вештица.

Неки немилосрдни фатум, међутим, као да не пушта Србију из мрежа најневероватнијих парадокса.

То ће бити разлог да Вук Драшковић, још 28. октобра 1990. на Светском сабору Српског покрета обнове („Време ломова“) каже да за „васкрс и обнову Србије“ највећа препрека „нису ни усташка шаховница у Хрватској, ни оживљене страсти Азије по Босни и Рашкој, ни двоглави орлови Албаније“, већ да „васкрс и обнову Србије најжешће кочи болшевизман, а на несрећу владајућа власт у Србији“, чиме ће, уз благовремено подсећање на „оживљене страсти Азије по Босни и Рашкој“, које тада нико не види или неће да види, дефинисати главне правце и својих активности и активности Српског покрета обнове, а и главне препреке да Србија закорачи ка нужном политичком, економском и духовном преображају.

Нескривене амбиције пресвучених комуниста да пропалу идеологију спасавају козметиком, реформама унутар њеног базног концепта, да нуде демократизацију уместо демократије и приватизацију уместо приватне својине, да се „престројавају у ходу“, да, просто, замазују очи народу и тако подмазују кола Србије већ увелико на опасној низбрдици, те амбиције не без изгледа да за неко време и преваре наивне, Вук Драшковић ће енергично одбацити 27. марта 1991. године на митингу Српског покрета обнове у Београду („Самоубиство као празник нације“), рекавши: „Србија неће ни болшевизам, ни перестројку. Она хоће корените промене“. У више наврата, он ће тај став исказивати и у свом стилу, духовитим метаформама „да се баба не може шминком претворити у девојку“ и да они „шминкају мртаваца као да је жив, постављају га за сто, вечерају с њим, чак и плешу с њим“, знајући да су духовитости у детронизирању силе-и силника често ефектније и убојитије оружје и од најбољих анализа и критика.

Тоталитаризам је, у принципу, највиши домет примитивизма. Загребе ли се само мала испод тоталитарне свести, указаће се сва беда наукуте, опчињеност патетиком, заљубљеност у кич, саживљеност са неукусом. Заробљеник тоталитаризма послаће мирно у смрт хиљаде људи а заплакаће једино над смрћу у петпарачком роману. Виспрен дух и хумор, својина најбољих и врлина најширокогруднијих, оно су што тоталитаризам најтеже подноси и што га највише погађа.

Обдарен да и у најделикатнијим приликама направи каламбур и да он функциониса, способан да заоштри реченицу до разорног афоризма и у најсувљим темама, да елиптичним говором прво збуни а онда погоди мету у сам центар, Вук Драшковић, често, имајући у виду оболелост од недуховитости и недуховности својих противника и њихову „равност лепотом“, избацује праве мале бисере хумора и виспренности и постиже изванредне ефекте.

Тако је, у његовој интерпретацији Српских болшевика, када то одговара поводу исказа, „леви блок истакао левог вођу“, тако су избори „солило преваре“, тако је „пиће њихове младости хлађено у гробницама грађанске демократије“, тако „чех силника без памети плаћају сиромаси без наде“, тако Србија има „само леву ногу, леву руку, лево око и леву половину мозга“, тако се они „вуку са скупа на скуп, арлаучу да сруше Беч, да сруше Берлин, а једва иду“, тако се „друг Тито не мења у падежима већ у људима“, тако...

Најчеловитији, а за будуће историчаре најдрагоценији и најпровокативнији говор о „комунизму после комунизма“ у Србији, Вук Драшковић је одржао 3. фебруара 1991. године на Саветовању окружних одбора Српског покрета обнове о политичком стању у земљи („Шта хоће генерали?“), и мада су потоњи драматични догађаји потврдили до сензационалних размера утемељеност и антиципаторске димензије анализа из тог говора, он ће своју праву вредност за историјску науку добити тек када се отворе разне архиве.

Распад Југославије и грађански рат на њеном тлу снажно обележавају европски крај двадесетог века и нема никакве сумње да ће те две експлозије дуго бити предмет проучавања, тим пре што последице нестанка једне државе у крви још нису заокружене, а овде је управо о распаду Југославије и грађанском рату у њој реч.

Формална оквирна тема говора су армија и генерали, иницијална капсила за снажну дедонацију прворазредне политичке луцидности је тада актуелна, неморална, по резултатима неуспела и ништавна акција војне контраобавештајне службе, позната као „Филм о Шпегелу“, а права тема је, заправо, једна од највећих сталтинистичких прљавштина после пада Берлинског зида, због које је, по свему судећи, уз злоупотребу српског народа и уз пресудну улогу српског режима, и изазван рат на југословенским просторима, као њен закон.

Постављајући питање зашто је, у другом периоду, наоружавање Хрватске само „филмовано“ а не и заустављено, зашто је допуштано „да се и повампирене усташе, и балисти, и мухамедини што боље за ратни сукоб припреме“, Вук Драшковић каже: „Чињеница је да је сав тај бојни арсенал управљен про-

тив Срба, готово само против Срба, и да су Срbi једини народ у Југославији који се, с изузетком оног упада Книњана у полицијске станице, није наоружавао и наоружао. Уосталом, оружје заплењено у августу 1990. године, Срби из Книнске крајине су вратили. Једини су они отпоштовали задоцнелу наредбу Врховне команде о повраћају оружја. Све упутило на закључак да је, смишљено и намерно, српски народ доведен у овакав јадан положај; наставља се голих руку и пресију на нишану толиког оружја, он бесоговорно прихвата покровитељство Југословенске армије, као своје једине одбране! Рафинирана манипулација са српским народом је, дакле, у питању, а о томе куда она треба да одведе Србе, Вук Драшковић у наставку каже: „Најбројнија нација на Балкану упреже се у јарам да, не само послушно, већ и са одушевљењем, следи стратегије ове велике завере, чији циљ није ни слом усташтва, ни одбрана српства, већ јој је циљ ре-бољшевизација читаве Југославије“. Наоружавање Хрватске, пред којим су се затварале очи, а онда и приказивање филма о томе, послужило је, све у свему, за подизање националне и патриотске температуре у Србији, али не за националне и патриотске послове.

Паралелно с овом манипулацијом, генерали „пуштају у пун погон“ и своју странку, Савез комуниста — Покрет за Југославију, што Вук Драшковић, такође, изванредно уочава и демонстрира, задржавајући се на кључним детаљима специјалне и тајне политичко-стратешке анализе, која се тих дана разрађује у свим касарнама и армијским установама.

Уз већ општа места о „трулом западу“ и „трулом капитализму“ чији су „једини интереси“ рушење комунизма, „генералска анализа“ нескривено навија за конзервативне кругове у Москви, који су се „почели прибирати“ и на које се, очигледно, рачуна.

Уз баналност да је „заузимање за демократију прозирна демагогија“ коју шире „неки западни кругови“, ова срамна пучистичка инструкција тражи да се „учини све“ како би Савез комуниста — Покрет за Југославију „у идућих пет-шест месеци“ постао „главна политичка снага на југословенском простору и стожер окупљања свих лево оријентисаних политичких партија, странака, удружења и организација“, што уопште није наиван захтев.

Управо „у идућих пет-шест месеци“ почеће крвави рат.

Некада бескрајно духовита забрѣбачка комунистичка Тања Торбарина, коју је ратна олја одвукла, на жалост, у усташтво, писала је, недељама, да би Савез комуниста — Покрет за Југославију морао да се зове Савез комуниста — Поклат за Југославију, и била је, по много чему, дубоко у праву.

О недовољно оштром реаговању опозиције када је та странка основана, па и о подсмесима на рачун старца, Вук Драшковић ће рећи „Преценили смо људско и хришћанско а потценили сатанско у њима“, схватајући добро шта старци смерају.

Историцима неће промаћи да Вук Драшковић говори 3. фебруара о могућностима војног удара са задахом „чисте ватке“, односно „сталинистичко-лењинистичко-брововског шпиритуса“, с алузијама на повезаност генерала с конзервативним струјама у Кремљу, а да десетак дана иза тог његовог говора, према касније објављеним сведочењима, први генерал и савезни министар одбране, после неуспелог покушаја да војска изведе „легализовани“ преврат по одлуци колективног шефа државе, тајно путује у Москву и тамо моли да помоћ коју, срећом, не добија.

Повлачећи паралелу између генералату Загребу и генерала у Београду, „вршњака и куриста Треће интернационале“, „хероја окићених одређењем за проливену крв своје браће“, „команданата овдашњих гулага“, „тамничара слободне мисли“, „црвених феудалаца“, „спаливача књига“, „рушиоца цркава“, „распикућа чије дугове неће моћи да отплате ни њихова праунаучад“. Вук Драшковић, подсећајући да су „сви они учили исту школу, били у истој партији, у рату на истој страни, у миру уз исту обману“, каже: „Бровови генерали у Загребу хоће да оживе Јосипа Франка, Анту Старчевића и Анту Павелића. Бровови генерали у Београду хоће да оживе Јосипа Стаљина и Јосипа Броза“. И док хрватски народ зна куда га и ка чему тамошњи генерали воде, што је очигледно, српски народ, сав најумнијих глава у Београду, ни не слуги да му се још једном намени окови историјске одговорности за комунизам и не увиђа, како Вук Драшковић вели, „ступицу која му је припремљена“ и у коју готово добровољно и радосно ускаче.

С војном странком и с војним опцијама да се уротом, без обзира на цену, сачува комунизам, марширају заједно и социјалисти. Они то уопште не крију. По Србији се митингује у знак подршке војсци и војним активностима. Та ве-за је, по Драшковићу, „венчање с лешом“, и он је сматра фаталном. Остаје, наравно, отворено питање ко кога ту води и ко је идејни творца уроте, а ко реализатор или пратилац. Ни војна странка, ни војне опције, међутим, што је сасвим сигурно, нису изоловани феномени.

По одушевљењу српског режима због покушаја сталинистичког пуча у Москви 17. августа 1991. године и по њиховом разочарењу када су кремалјски пучисти доживели крах, могао би се извући закључак да је у свему што се дешавало у процесу распада Југославије, а што је имало улогу заклана за радикалну обнову комунизма, српски режим био главна полука.

На коначну оцену, поткрепљену релевантним доказима о стварним узроцима распада Југославије кроз крвави грађански рат, неће се, вероватно, дуго чекати. Удео хрватског усташког национализма у томе, ни мали, ни мало крвав, свакако је ван спора. Није ли, међутим, целу драму „режирала“ намера српских бољшевика да Југославију доведу до понора, а њене народе до ножева и кама, како би онда, уз помоћ војске, средствима класичног војног удара, ствар наводно спасавали, искористивши удар и за спасавање комунистичке идеологије? У коначној оцени о свим аспектима распада земље која се уопште није морала распасти и о рату до кога уопште није морало да дође, и то ће, нај-

вероватније, наћи своје место.

Буде ли тако, говор Вука Драшковића на Саветовању окружних одбора Српског покрета обнове 3. фебруара 1991. године („Шта хоће генерали“) имаће значај прворазредног документа:

Време тог говора било је време када „бољшевичка Србија, са својим амбицијама да оживи ужас марксизма-лењинизма у читавој Југославији, служи свету за подсмех и чуђење“, а онда је уследило време када је свет, схвативши да „бољшевичка Србија“ мисли озбиљно, да са њом „нема неизвесности“ и да њени бољшевици не питају за цену оживљавања „ужаса марксизма-лењинизма“, отишао и даље од подсмеха и чуђења.

Непрепознавање зла док се још може спречити саучесништво је у злу.

Доскочица филозофа Лешека Колаковског да би комунизам био дивна идеја да нема људи, могла би се, на основу целокупног ангажмана Вука Драшковића у критици и рушењу „последњег европског бастиона бољшевиизма“, парафразирати у нешто више од доскочице, у тезу да би Србија била дивна земља да нема комуниста.

Он у ту тезу не верује ни као антикомунистички фанатик, ни као посткомунистички прагматик; у тој тези, он, једноставно, налази историјску димензију за историјски посао али и дневне налоге.

IX

У тешким временима, када се решавају судбине држава и народа, када се идеје, идеологије, религије и културе сударају до сатирања, када ни људска глава не вреди гроша, остварен и успешан интелектуалац на јавној сцени, а посебно у политичким пословима, обично је „једна сламка међу вихорове, сирак тужни без нигде никога“, и осуђен је, сразмерно свом ангажману, на тешка, а често и болна искушења.

То у извесној мери важи и за интелектуалну и политичку биографију Вука Драшковића, мада његову појаву, и у овом погледу, обележавају многе специфичности.

Он јесте дуго био, и још је донекле, захваљујући антиципаторским и еманципаторским ставовима које заступа у средини наклоњенијој прошлости него будућности, „једна сламка међу вихорове“, али „без нигде никога“ више, свакако, није.

Иза „једне сламке“, и због разлога који су је чинили „једном сламком“, и због тога што је та „сламка“ издржала „вихорове“ и успешно се с њима носи, све је више „сламки“ на густом и усталасаном пољу.

Дани крви и суза, безакоња и тираније, робовања без оданости, ледених срца и закржљалих душа — како Џон Милтон описује године Оливера Кромвелла пуње есенције зла, као што су то и године Слободана Милошевића — златно су доба ситуацијских талената и циновских порока, кукавица, убица и лицемера.

Преврнута кола на друму, било да су празна или пуна, први окруже мародери, а болничаре и коларе припусте, ако их уопште припусте, тек кад обаве свој мародерски посао, и кад спаса нема ни онима из кола, ни колима.

У немирним временима, док се све збива и мери у повишеној температури и док се стварне или умишљене вредности човечанства бране обезвређивањем човека, оствареног и успешног интелектуалца на јавну сцену доводе част и осећање одговорности; за неостварене интелектуалце и нишче духом, јавна сцена је у немирним временима, у повишеној температури, док се памет и умећа своди на летак и метак с подједнаким вредностима, једина прилика да буду успешни и остварени и на њу их доводе голи интереси.

На српским просторима, у кратком раздобљу, у само пола века, понавља се иста ситуација — медиокритети и олош у историјским ломовима избијају у први план и потискују елиту — и то понављање постаје главно обележје српских драма.

Најбољи, једноставно речено, „у златном добу ситуацијских талената и циновских порока“, сметају најгорима.

И ту је Вук Драшковић парадигматичан пример.

Он смета „леденим срцима и закржљалим душама“ али им, „и умом и срцем“, успешно одолева.

Навала најгорих на историјска раскршћа, уз сатанизацију па и криминализацију најбољих, добија готово закономерне размере.

У колу писаца опскурних куплета, отужних песмица за децу и „сличица из партизанског живота“, психијатара болеснијих од пацијената, банкротираних банкера, магационера, милиционара и камионџија, за писца најчитанијих књига, уз то и вођу најјаче политичке странке, једноставно, нема места.

Њих удружују жеље и згодне прилике да у општем хаосу, заклањајући се „царством небеско“, штрпну нешто за „царство земаљско“, а он је и за „царство земаљско“ и за „царство небеско“ збринут захваљујући својим вредностима и способностима.

Изгон је, ту, уз суђење „уљезу“, неизбежан.

Пресуду не изричу само идеолошки и политички разлози, изриче је и класични однос медиокритета према елити, непоштених према поштенима, неспособних према способнима, али се она, садејством идеолога, политичара и олоша, идеолошким и политичким разлозима обрађује.

Стари је и потрошен виц из првих година комунистичке власти о смутљивцу који, кад га ухвате у смутљама, виче на сав глас „Коме мајку партизан-

ску?" и тако се спасава; и у новим неприликама многи смутљивци следе и користе логику из тог старог вида.

Чопори Јајара и сецкеса тумарају Србијом и српским крајевима, сврате понекад и до куштинских говорница, а чим их неко упита ко су и шта раде, или им дирне у торбе и бошче, арлакују „на српство си ударио, издајниче!“ и проблем реше, настављајући, по Србији и српским крајевима, јадне и прљаве послове.

Разгрне ли се позадина најоштријих и најгромогласније уобличаваних напада на Вука Драшковића, и погледа ли се мало боље ко су организатори и реализатори напада, где су били и шта су радили када је Вук Драшковић, усмален и с муком, крчио путеве за оно што они сада присвајају и чиме себе уздижу, откриће се управо тај механизам.

Проблем, наравно, није само у томе, и има, као и сви проблеми појединаца у историјским вртлозима, низ рукава.

Драмом српског народа с краја двадесетог века најинтензивније ће се, вероватно, бавити онај тип историографије који Арнолд Тојнби назива „прозопографским“, а који у персонализацији институција и система налази најбитније одговоре о неком времену.

По Тојнбијевом мишљењу, најидеалније ситуација да се проникне у дубину одређених стања кроз премошћење јаза између појединаца и институција, између личности и система, јесу оне „у којима релативно ограничена мањина учесника у друштвеним кретањима, која чини мање или више строго затворен социјални круг, контролише једну или већи број значајних установа свога друштва, или чак целокупни живот тога друштва“, а драму српског народа и Србије с краја двадесетог века, најтежу српску драму, снажно обележава управо таква, по Тојнбију и за његов метод идеална, ситуација.

Прототип олигархије за „прозопографска“ проучавања Арнолд Тојнби види у позној Римској републици, чији пут ка крају злослутно подсећа на пут којим иде Србија ка својој провалији.

То стање, када се историјско кретање или историјски лом морају сагледати и кроз појединце и групе, њихове активности, њихова идеолошка, политичка и национална упоришта, али и њихове људске вредности и особине, па и њихове менталне карактеристике, Вук Драшковић схвата од самог почетка политичког ангажовања.

Он зато, веома успешно, разгрне завесе и са институција и са система, да би открио ко заправо, злоупотребљавајући и институције и систем, усмерава и контролише „целокупни живот друштва“, и да би тако идентификовао праве мете за друштвену критику и праве противнике у политичкој борби.

Није случајно што је Слободан Милошевић, кад год се нађе у шкрипцу, велики легалиста, мада је сасвим сигурно највећи и најпрљавији политички закулисни играч у савременој српској историји, и што кад год је у неугодним приликама, инсистира на „деловању кроз систем“, правећи се наиван и невест; прави апсолутисти и узурпатори „целокупног живота друштва“ мајстори су да институције и систем учине привидно демократским и независним, а да их заправо држе под потпуном контролом.

Опште је место, већ, да је један од најдемократскијих Устава био онај по коме је Јосиф Висарионович Стаљин, не кршећи га и не доводећи га у питање, послао милионе нестонишљеника у смрт, и опште је место, већ, истина да ни један диктатор није признао да је диктатор и да диктаторски влада.

У жестини насртаја на Вука Драшковића и у несносно јарким бојама „оквира за мржњу“ у који га смештају противници, сигурно је да и његов „прозопографски“ тип промишљања „историје која тече“, а у том смислу и допринос који је дао у детронизовању Слободана Милошевића, имају значајну улогу.

Тамо где се оспоравање појединца, макар он био и шеф државе, поистовећује са оспоравањем државе па и народа, и у томе се постигну и извесни успеси, Арнолд Тојнби добија и додатну, огољену и драстичну, аргументацију за своја схватања о нужности премошћавања јаза између институција и појединца.

Уочивши међу првима у српским интелектуалним круговима и на јавној сцени да је Слободан Милошевић зло за Србију, а не њен ујединитељ и спасилац, наставши се на супротној страни од типичних размишљања чак и критички расположених интелектуалаца да је кормилар „пожаревачког чамца“, упркос неким слабостима у „кадровској политици“, како се еуфемистички говорило, ипак „вратио достојанство српском народу“, наставши се у време највеће „славе и моћи“ Слободана Милошевића усмален у схватањима и антиципацијама куда ће тај пропасти банкар и комунистички апаратчик, заогрун идеолошки инструментализованим шовинизмом, одвести Србију и српски народ, Вук Драшковић је, неизбежно, постао мета за готово целокупну српску јавност опчињену новим „вођом“, па и за српске интелектуалне кругове.

Он се ту, међутим, уз свакојаке ризике и опасности, пливајући уз матицу, држао свог става формулисаног још 16. септембра 1989. године у интервјуу загребачком магазину „Старт“ („Леопардова кожа“) „да не би било ни Хитлеровог, ни Стаљиновог, ни Брозовског, ни Хоџиног, ни Мао Це Тунговог култа, да милиони, стотине милиона људи, нису били претходно обеспањени“, па је подједнако радио и на демонтирању култа „Слобе Слободе“ и на освешћивању „обеспањених“ маса.

Изливи љубави и привржености новом „вођи“ до идолопоклонства и онога што Етјен де ла Боеси назива „вољом за ропством“, исказивани и идиотски али искреним скандирањима „Слободане, ти си комуниста, волим те к'о Исуса Христа“ или „Лењин, Тито и Слободан — народ ни је вечно одан“, показивали су, уз отужну и гадљиву славољубивост објекта обожавања, и застрашујуће помрачење колективне свести с назнакама озбиљне оболелости националног бића.

У рушењу култа Слободана Милошевића још у настајању, Вук Драшковић је и о томе водио рачуна.

Противудар је био неизбежан.

Модел јавног мишљења у Србији, као и техника његовог формирања, одређени су, у значајној мери, децетогодишњим социјалистичким карактером друштва, и ако је социјализам оставио и трагове којих ће се Србија дуго и с њуком ослобађати и када социјализма не буде било ни у маргиналним рецидивима онда је то управо модел јавног мишљења.

У сатанизовању Вука Драшковића, заправо у обезбеђивању подлоге за сатанизовање, било је довољно рећи да је он интелектуалац, писац, да носи браду, па да се, према постојећим шемама, наметаним пола века, просека јавност припреми да о том Вуку Драшковићу чује све најгоре.

Од око милион Срба, искључиваних, током пет деценија, из комунистичке организације и башчаних на морални и егзистенцијални спруд отпадништва, бар десетак хиљада њих, што ће се једнога дана и егзактно утврдити када се отворе комунистички архиви, избачено је из редова одабраних због ношења браде. Малобројни српски писци који су се укључивали у комунистичку организацију и доспевали и до њених руководства, сведочиће, сигурно, да су их чак и њихови партијски другови, само зато што су писци, увек држали на дистанци и гледали с неповерењем.

Књижевник, носи браду, и још се петља у политику — ето непријатеља који и не ради ништа друго него ровари против државе и народа!

Све што се потом Вуку Драшковићу додавало на проверену подлогу деформисаног модела јавног мишљења, што се на њу набацивало техником набацивања блата на тршчару, функционисало је готово само од себе.

Трагична а за миран и безболан демократски преображај фатална чињеница да у Србији живи око три милиона грађана судбински везаних, директно или родбински, емоцијама и егзистенцијом, за социјализам и социјалистичку државу, чињеница да је Србија можда највећа европска касарна пензионисаних комунистичких официра, полицајаца, државних чиновника, до гроба заклетих „сполних сарадника“ обавештајних и контраобавештајних служби као и обичних полицијских доушника и „цинкароша“, додатни је али важан ослонац недемократским амбицијама и потезима.

Ти људи, искрено, чак и уз трауме и психолошке блокаде, у опозицији, без обзира шта она заступа, у принципу, виде и личне противнике.

Неоспорну продуктивност напада на Вука Драшковића обезбеђивала је и дуго негована пракса да се политички обрачуни у Србији воде између личности, а не политичких концепција, и да се непожељне концепције везују за одређену личност.

Нико никада није детаљније знао због чега су опасни „ђиласовци“ „ранковићевци“, „никезићевци“ или „стамболићевци“, нити се улазило у објашњавање грешака Милована Ђиласа, Александра Ранковића, Марка Никезића или Ивана Стамболића, али су се већ помињањем тих имена добијали жељени ефекти.

У клеветању људи, да би оно имало успеха, није пресудна сама клевета, односно њен квалитет, већ је много битније, а можда и најпресудније, ко клевета.

То је нарочито важно кад клевету треба лансирати, јер се клевета теже или лакше прима и спорије или брже шири у зависности од процене вредности извора клеветања.

Колико онај који лаже има јавног кредита да му се верује, толико ће лаж успети.

Ништарији и беднику Базилију, како Бомабрше види свог славног јунака, нико неће веровати, јер „да би неко постигао нешто клеветањем, мора да има положај, породицу, име, чин, напокон и неки углед“, а несрећни Базилију, мисли Бомарше, ништа од тога нема.

У почетним фазама клеветања Вука Драшковића, главна улога клеветника додељивана је режимској телевизији, пошто се њој веровало и пошто је у значајном делу јавности оно „јавно синоћ телевизор“ представљало заштитни знак за обавештеност и непомућену веродостојност.

И када су у клеветања укључиване ништарије, којих у српској политици и око српске политике од појаве Слободана Милошевића има више него икада раније, водило се рачуна да им се обезбеди неки ореол праведности.

Тако ће Вука Драшковића, у једној од првих клевета којима је изложен као опозициони политичар, утемељеној на моралистичким а не на политичким премисама, оптужити за наводну проневеру црквеног новца у иностраном граду у коме уопште није био, а измишљени тужитељ ће бити представљен као тобож побожан и цркви посвећен човек.

У предизборној кампањи, монструозне лажи да је он страни шпијун и да има вилу у Швајцарској добијену од стране обавештајне службе шириће, посредством телевизије, новинарка која је, као, побегла из Хрватске од усташког режима, а која је, пре ангажовања за најпрљавије најамничке послове, медијски уведена у јавност уз срцепајајуће приче о угрожености њеног детета у Загребу, чиме су јој обезбеђене линије поверења са гледалиштем на више планова, од емотивног до политичког, тако да ће цела предизборна кампања протети у знаку монструозних лажи те новинарке.

Ништа, просто речено, у насртајима на Вука Драшковића, није препуштено импровизацијама.

Упечатљива минијатура која показује један од доминантних типова односа јавности према њему налази се у интервјуу недељнику „Нин“ од 17. маја 1991. године („Круг а у њему лаж“), и управо та минијатура, шире гледано, открива и део општег духовног стања.

На новинарско питање „Није ли ваша процена да Милошевић те ноћи пада ипак била погрешна?“, Вук Драшковић одговара коштајући питањем „А када сам ја то рекао да он те ноћи пада?“, демантујући одређену тврдњу, уз пружање могућности новинару да евентуално понуди аргументацију за оно што тврди. Следи, међутим, реченица „Из ваших поступака тог дана, дела говора са прозора Скупштине, могло се закључити да сматрате како је потребно још само мало притиска да би та власт пала“, и све се на томе завршава.

Механизам је очигледан: коментарише се процена која уопште није изречена, а једини доказ да је изречена јесте „да се могло закључити“ да је изречена. По том механизму „могло би се закључити“ свашта, па и да је земља четвртаста.

По систему „могло би се закључити“, Вук Драшковић је оптужен и да је противник Цркве, и то од оних који су Цркви нанели највећа зла, а за које би се „могло закључити“ да су, и поред тога што су свештеницима чупали бркове, рушили и палили светилишта и забрањивали помињање православља, много већи верници од Вука Драшковића, па и од самог свештенства.

Врхунац бескрупулозности али и лицемерја уследио је у најзрелијој фази његове сатанизације, када је проглашаван за „националног издајника“, уз не-сносну буку каква није пратила ни обрачуна са ратним непријатељима. Човек који је, као нико ни пре ни после њега, добио „све могуће дипломе српског националисте“, одједном је, за исте политичке екипе и исте режимске мегафоне, постао „антисрпски елемент“ за одстрел.

Будећи националину свест, он је, уз помоћ фалсификата, представљан као шовиниста, мада то није био; критикујући злоупотребе националних осећања и шовинизам, он је, опет уз помоћ фалсификата, представљен као издајник нације.

Лудило без граница у најосетљивијим питањима, попут националних осећања, које ће најпоследнијег националног борца прогласити „антисрпским елементом“, као што ће и Његову Светост Патријарха Павла, у бесу што, ваљда, није социјалиста да би му се признало да је Србин, прогласили за агента Ватикана, најопасније је политичко лудило.

Историчари ће се ту, код оваквих чињеница, наћи у чуду.

Помоћи ће им, можда, оцена Вука Драшковића, изречена на Видовданском сабору („Компјутери а не пушке“), да „то како се они понашају није више у домену политике, за то више није надлежна политика, то је у домену медицине и за то је надлежна психијатрија“, и у тој оцени наћи ће, највероватније, објашњења и за многе друге политички необјашњиве ствари.

Они који су у национализму, схваћеном у изворном значењу појма, видели шовинизам, неминовно су, када им се учинило да и сами треба да буду националисти, завршили у брлогу шовинизма.

Националиста је родољуб све док је у љубави према свом народу рационалан, што подразумева и критичност. Највећи и најчистији национални борци код Француза, код Срба, код Руса, истовремено су и најоштрији критичари своје нације. Доброволац у Првом светском рату, књижевник и авијатичар Станислав Краков, исписао је, нимало нежно, хронику свакојаких па и моралних посртања српског војника у роману „Крила“, не прећуткујући ни најтамније странице једне националне епопеје. Можда једини архетипски књижевни јунак у српској литератури, Ресула из приповетке „Ресинић добошар“ Драгише Васића, јесте ратник из величанственог похода кроз Албанију, али и јайдара и дандара од оне најгоре врсте. Зар је велики родољуб и писац Драгиша Васић због тога мањи родољуб од сваког мањег писца Стевана Јаковљевића? Ни у роману Добрице Ћосића „Време смрти“ Србин у рову, редов, од кога мит прави небеског ратника, није, често, ништа бољи од Васићевог добошара Ресуле, а у литерарном погледу је Ресулина превише верна копија. Нова читања и валоризовања Ћосићевог најзначајнијег дела, до којих ће доћи брже него што се мисли, утврдиће да су у роману „Време смрти“ велики, мудри, храбри и часни Срби углавном политичари и војсковође, а да је народ, ту, тек антички хор, али у блаћавим и пречесто дрипачким одорама. Национализам Добрице Ћосића је, и иначе, салонски. То је, међутим, нека друга прича. О националности као родољубљу може се, све у свему, говорити само до оног тренутка док је он рационалан и одређен критичким приступом и према својој нацији.

Беспоговорност у глорификовању народа и затварање очију пред народним грешкама и посртањима, нарочито на раскршћима националне историје, када је изазова за грешке и посртања и превише, није само национална острашћеност или шовинизам, већ је, што посебно важи за интелектуалце и политичаре, и неодговорност према народу.

Не желећи да буде национални демагог нити шовиниста, схватајући сву сложеност приступа нацији, желећи да остане национални борац у првим борбеним редовима за демократску обнову Србије, Вук Драшковић доживљава да га најмизернији национални демагози и најрпљивији шовинисти из окрвављене шовинистичке калуге проглашавају за националног издајника.

Парадокс је утолико већи што део српске јавности, онај део чије су племените визије и жеље усмерене на брзо стварање либералног грађанског друштва, у том „националном издајнику“ и даље види тврдог националисту.

Ту почиње други део неспоразума, који ће, по свему судећи, тек када се промени однос снага на српској политичкој сцени, доћи до пуног изражаја.

Нека размишљања учињена јавним у време активности Вука Драшковића на Видовданском сабору, да „крстаче, рипиде, патос и лелек“ нису блиски „грађанском, либералном и европском духу“, срамно илустрована фотографијом калуђерице из манастира Ћелије, у суштини су, без обзира на праве намере, била прво отворено подметање ногу и Вуку Драшковићу и Видовданском сабору изван режимских кругова, али и припрема за неке будуће обрачунае.

Бродоломник на пустом острву може да цезне за кампаријем у бистроу поред Ајфелове куле, и да га то неко време одржава у животу, али му је, ипак, и нужнији и важнији ма какав брод на пучини, да би га превезао до копна.

Сигурно је да национализам, на прагу трећег миленијума, није карта која има будућност. Спорења о томе нормални људи и нормални народи, у нормалним земљама, доживљавају, већ деценијама, као патолошка спорења. Нас је, на жалост, таква чаша медовине кобно мимоишла. Стварност, сурово, упућује на нешто друго.

Гађење над национализмом, у време кулминације државног шовинизма у коме живимо, и веровање да се из државног шовинизма с моћним полу-гама може брзо и лако прећи у грађанско либерално друштво без масовне подршке, без „крстача, рипиде, патоса и лелека“ у суштини је или политичка наива или снобизам.

Нагли покрет главе, уз слабе ноге, лако ломи кичму.

Чекање кампарија на пустом острву и пропуштање бродова за копно, зато што се на њима служи рум и што уместо виолинисте путнике забавља тамбураш, по правилу лоше завршава.

И о томе Вук Драшковић води рачуна.

Нема тог националног покрета, ма колико да су му идеје, програми и циљеви узвишени и чисти, и ма колико да му је вођство далеко од острашћеног национализма, а да се у њему неће, негде на рубовима и међу присталицама, јавити милитантне националистичке, па и шовинистичке струје и у суштини га компромитовати.

То је, уосталом, ризик сваког окупљања око одређених послова од историјске важности или, бар, с историјским претензијама, и од тог ризика ваљано одбране готово да нема.

Проблеми почињу, и обично се злом завршавају, када лоши салутици у било чему, постану већина или, чак, предводници.

Ни социјализам нису срушила изворна хтења, у основи и хумана и демократска, већ су то учинили стаљинисти наметнувши се за његове главне и потом и једине реализаторе и чуваре.

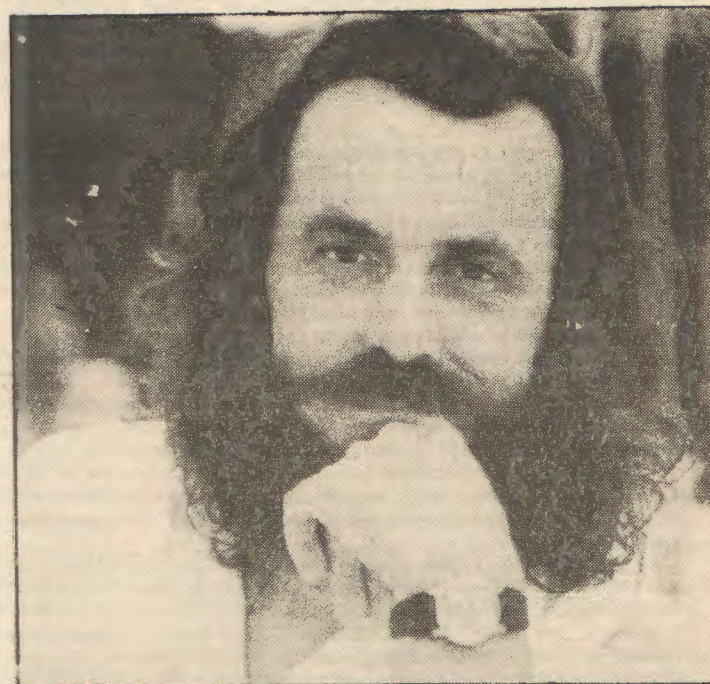
Национализам као родољубље и упориште за решавање националног питања, а и свих других питања од интереса за један народ, економских, политичких и културних у првом реду, ништа не разара тако успешно и фатално као у њему изнедрен шовинизам.

У укупном политичком деловању Вука Драшковића, стални опрез у овом смислу ван сваке је сумње.

Нове сатанизације које га, можда, чекају од анационалних политичких групација, увећаних и стидом због резултата националне помаме, на неки начин ће, дође ли до њих, затворити круг.

Испоставиће се, тада, у новом циклусу српских преиспитивања и трагања за „деликатном равнотежом“ у националној политици, да Вук Драшковић заступа ону политичку мисао која, без обзира на повремена потискивања негирања или сатанизовања, репрезентује суштину српског политичког, националног и културног бића и одржава српски народ у историјски верификованом вредносном пољу, што и данас схвата ко уме и хоће да схвати Вука Драшковића и целину његовог ангажмана.

Кроз пустињу и прашуму времена у коме живи он не иде с мачем у руци већ с огњем у мислима.

9. MАРТ 1991.

